

2001

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY KORCZYNA NA LATA 2004 - 2015

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE

1.1. Cel i przedmiot opracowania

2. AKTUALNA ANALIZA STANU ŚRODOWISKA W GMINIE KORCZYNA

2.1. Charakterystyka geograficzno - gospodarcza

2.1.1. Położenie administracyjne, powierzchnia, dane demograficzne

2.1.1.1. Dane demograficzne

2.1.2. Położenie geograficzne i morfologia

2.1.2.1. Budowa geologiczna

2.1.2.2. Klimat

2.1.2.3. Gleby

2.1.3. Sytuacja gospodarcza.

2.1.4. Istniejąca infrastruktura gminy

2.1.5. Formy użytkowania terenu, majątek gminy

2.1.7. Wnioski wynikające z analizy ekonomiczno-finansowej

3. ZASOBY I STAN ŚRODOWISKA

3.1. Wody

3.1.1. Wody powierzchniowe

3.1.1.1. Zasoby i stan sanitarny

3.1.2. Wody podziemne

3.1.2.1. Zasoby i stan sanitarny podziemnych

3.2. Klimat

3.3. Surowce mineralne

3.4. Gleby

3.8. Powietrze atmosferyczne

4. SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

4.2. Obszary ochrony wód

4.2.1. Ochrona wód powierzchniowych

4.2.2. Ochrona wód podziemnych

5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

5.1. Zagrożenia jakości wód

5.2. Odpady

5.3. Hałas

5.4. Powietrze

5.5. Gleby

5.6. Poważne awarie i klęski żywiołowe

5.6.1. Informacje ogólne

5.6.2. Poważne awarie

5.6.2.1. Przewozy ładunków niebezpiecznych

5.6.2.2. Awarie elektrowni jądrowych, gwałtowne pożary obiektów przemysłowych, ataki terrorystyczne

5.6.3. Katastrofy naturalne

5.6.3.1. Zagrożenie powodziowe

5.6.3.2. Osuwiska

5.6.3.3. Huragany

5.6.3.4. Gradobicia

5.6.3.5. Susze

5.6.3.6. Trzęsienia ziemi

5.6.3.7. Pożary

5.7. Elekromagnetyczne promieniowanie nie jonizujące

5.7.1. Informacje ogólne

5.7.2. Linie energetyczne

5.7.3. Stacje nadawcze radiowo telewizyjne

5.8. Zanieczyszczenia transgraniczne

6. POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

7. EDUKACJA EKOLOGICZNA

8. PODSUMOWANIE

9. ANALIZA SWOT

9.1. Czynniki wewnętrzne

9.2. Czynniki zewnętrzne

10. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE DO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

10.1. Analiza obowiązującego stanu prawnego

10.1.1. Wprowadzenie

10.1.2. Konwencje i porozumienia międzynarodowe

10.1.3. Programy sektorowe i regionalne

10.1.4. Krajowe uwarunkowania prawne w zakresie ochrony środowiska

10.1.5. Międzynarodowe uwarunkowania prawne w zakresie ochrony środowiska

Dyrektywa Rady 75/439/EWG w sprawie usuwania olejów odpadowych

10.2. Cele i funkcje programu

10.2.1. Priorityty ekologiczne.

10.2.2. Struktura Planu gospodarki odpadami

10.3. Kryteria wyboru celów i prioritytów ekologicznych

10.4. Strategia ochrony i poprawy stanu środowiska.

10.4.1. Informacje ogólne

10.4.2. Ochrona i poprawa jakości środowiska - cel strategiczny nr 1

10.4.2.4. Hałas i wibracje

11. MONITORING I ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM

11.1. Monitoring stanu środowiska

11.2. Monitoring procesu wdrażania POŚ

11.3. Zarządzanie programem

11.4. Struktura zarządzania Programem

11.5. Harmonogram weryfikacji celów i kierunków działań oraz terminów przygotowywania raportów z wykonania programów

11.6. Edukacja ekologiczna w aspekcie wdrażania POŚ

11.7. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i wykonaniu programu

12. KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

12.1. Koszt realizacji programu

12.2. Źródła finansowania Programu

13. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

14. RODZAJ I HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH

15. ZAŁĄCZNIKI

16. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIE SPECJALISTYCZNYM

17. SŁOWNIK UŻYWANYCH TERMINÓW

1. WPROWADZENIE

Dokument: „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Korczyna”, zwany w dalszej części Programem opracowany został w związku z obowiązkiem nałożonym na gminę przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r., Nr 62, poz. 627, z późniejszymi zmianami).

Uwzględnia on w szczególności: cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów.

Program sporządzany jest na okres 4 lat, z uwzględnieniem działań perspektywicznych, a co 2 lata Wójt Gminy Korczyna ma obowiązek sporządzić raport z jego realizacji i przedstawić go Radzie Gminy. Projekt Programu opiniowany będzie przez organ wykonawczy powiatu.

1.1. Cel i przedmiot opracowania.

Zasadniczym zadaniem, jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań jakie stoją przed samorządem gminnym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju, a w szczególności, podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz w znacznej mierze wynikającej z nich Polityki Ekologicznej Państwa.

Program swą strukturą bezpośrednio nawiązuje do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2015. Podejmuje więc zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego, racjonalnego użytkowania zasobów przyrody, surowców, materiałów i energii oraz poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Zagadnienia te są analizowane w odniesieniu do zasadniczych komponentów środowiska, a więc przyrody i krajobrazu, lasów, gleb, kopalń i wód podziemnych, wód powierzchniowych i powietrza oraz skutków bytowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez człowieka, czyli odpadów stałych i ciekłych, hałasu, pól elektromagnetycznych, chemikaliów i awarii.

Bardzo ważnym i całkowicie nowym elementem Programu jest zbilansowanie potrzeb z możliwościami finansowymi, a więc osadzenie go w realiach ekonomicznych.

„Program ochrony środowiska dla Gminy Korczyna” składa się z 2 części opisującej stan aktualny środowiska i strategicznej. Plan gospodarki odpadami sporządzony zostanie zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami. Uwzględnione zostały wymagania planów gospodarki odpadami: wojewódzkiego i powiatowego. Struktura planu, szczegółowo cele i kierunki działań, rozwiązania systemowe oraz harmonogram i koszty realizacji gospodarki odpadami zostały omówione w integralnym opracowaniu „Plan gospodarki odpadami”

Reasumując, Program realizuje cele polityki ekologicznej państwa na obszarze Gminy Korczyna do 2015 roku, określa strategię ochrony, racjonalnego wykorzystania zasobów i poprawy standardów jakości środowiska gminy, w tym: cele ekologiczne (długo- i krótkookresowe), kierunki działań strategicznych w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska oraz racjonalnego wykorzystania jego zasobów, priorytety inwestycyjne i pozainwestycyjne oraz narzędzia i instrumenty realizacyjne.

1.2. Podstawa prawna opracowania, merytoryczna dokumentacja źródłowa.

- Dokument opracowany został w oparciu o:
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 629 z późn. zm.) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi
  - Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie, niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100 poz. 1085 z późn. zm.),
  - Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi
  - Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63 poz. 638 z późn. zm.),
  - rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. z 2003 r., Nr 66, poz. 620);
  - ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (tekst jedn. – Dz. U. z 2001 r., Nr 99, poz. 1079, z późniejszymi zmianami);
  - Ustawa z dnia 29 listopada 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. Nr 63 poz. 639 z późn. zm.)
  - Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 238 poz. 2022 z późn. zm.) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi,
  - Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach w substancjach preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84 z późn. zm)
  - Ustawa z dnia 2 marca 2001r. o postępowaniu z substancjami zubożającymi warstwę ozonową (Dz. U. Nr 52, poz. 537 z późn. zm.)
  - Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717)
  - Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, poz. 622 z późn. zm.)
  - Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27 poz. 96 z późn. zm.)
  - Ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 89, poz. 991 z późn. zm.)
  - Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78)
  - Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2002 r. Nr 112, poz. 982 z późn. zm.)
  - Ustawa z dnia 13 września 2002 r. o produktach biobójczych (Dz. U. z 2002 r., Nr 175, poz. 1439);
  - Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. Nr 147, poz. 1230 z późn. zm.)
  - Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991 roku (Dz. U. z 2001 r. Nr 99, poz. 1079 z późn. zm.);
  - Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 roku (Dz. U. z 2000 r. Nr 56 poz. 679, z późn. zm.);
  - Ustawa Prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 roku (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 372 z późn. zm.);
  - Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 348 z późn. zm.),
  - Ustawa z dnia 16 marca 2001 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. Nr 38, poz. 452 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz. U. Nr 16, poz. 1121 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 20 marca 2002 r. o finansowaniu i wspieraniu inwestycji (Dz. U. Nr 41, poz. 363)
- polityki, programy, plany i inne dokumenty rządowe i międzynarodowe:
  - II Polityka ekologiczna państwa (RM 2000, Uchwała Sejmu RP 2001);
  - Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-210 (RM 2002);
  - Polityka leśna państwa (MŚ 1996);
  - Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006 (MG 2001);
  - Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych (RM 2002);
  - program ochrony różnorodności biologicznej: SIEĆ NATURA 2000.
  - Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006
  - Agenda 2001
  - Szósty program działań Wspólnoty w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001-2010
  - Dyrektywy UE m.in. dotyczące gospodarki odpadami, jakości wód, oczyszczania ścieków, jakości powietrza, ochrony przyrody, ochrony przed hałasem
  - Konwencje, umowy, porozumienia, umowy bilateralne
- programy, plany, rejestry, dane administracji rządowej i samorządowej województwa i powiatu:
  - Stan środowiska za lata: 1996,2000, 2001, 2002 (WIOŚ Rzeszów);
  - rozporządzenie Nr 10 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 2 lipca 1998 r. w sprawie utworzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa krośnieńskiego (Dz. Urz. Woj. Krośnieńskiego z 1998 r. Nr 17, poz. 223, z późn. zm.);
  - rozporządzenia Wojewody Krośnieńskiego w sprawie utworzenia parków krajobrazowych;
  - Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego;
  - Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Krośnieńskiego;
  - dane dostępne w opracowaniach WIOŚ Rzeszów;
  - dane z programów ochrony rezerwatów, parków krajobrazowych, parków narodowych;
  - dane o planach urządzania lasów i lasach ochronnych;
  - dane z Policji i Straży Pożarnej dotyczące katastrof i stanu bezpieczeństwa pożarowego na terenie powiatu Krośnieńskiego;
  - dane uzyskane z urzędów gmin drogą ankietyzacji.
  - Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000-2006

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego
- Program Ochrony Środowiska wraz Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego
- Plany ochrony parków krajobrazowych i narodowych
- Bank Projektów Województwa Podkarpackiego
- Strategia Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego
- Strategia rozwoju gminy
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
- Informacje WIOŚ o stanie środowiska oraz dane statystyczne

Zakres merytoryczny Programu określono w oparciu o Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (MŚ grudzień 2002 r.) oraz Poradnik powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami.

2. AKTUALNA ANALIZA STANU ŚRODOWISKA W GMINIE KORCZYNA

2.1. Charakterystyka geograficzno - gospodarcza

2.1.1. Położenie administracyjne, powierzchnia, dane demograficzne

Gmina Korczyna leży na południu Polski w województwie podkarpackim. Powierzchnia powiatu krośnieńskiego, w którym leży gmina, jest urozmaicona i malownicza. Południowa część jest górzysta, stolica powiatu położona jest wśród rozległych równin, które ciągną się od Krosna na południe, zachód i północny zachód. Beskid Niski, na którego terenie leży powiat biegnie w kierunku południowo-wschodnim. Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy, a funkcjami uzupełniającymi są usługi rekreacja i wypoczynek. Powierzchnię 9305 ha zamieszkuje aktualnie 10896 stałych mieszkańców skupionych w 7 sołectwach: Czarnorzeki, Iskrzynię, Kombornię, Korczynę, Krasnę, Węglówkę i Wołę Komborską). Największą miejscowością jest siedziba gminy – Korczyna. Znaczna część obszaru Gminy Korczyna znajduje się w strefie Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Gmina należy do regionu o niezwykle cennych walorach krajobrazowych. Ze względu na bliskie sąsiedztwo Krosna gmina stanowi cel podmiejskich wycieczek mieszkańców.

2.1.1.1 Dane demograficzne.

Gmina Korczyna liczy łącznie 10896 mieszkańców dane - na dzień 30 grudnia 2003 r. Ludności ogółem w 2001 r. było 10877 osób, w 2002 r. było 10883 osoby. W związku z powyższym można stwierdzić, że przyrost naturalny w gminie jest dodatni, ale jest na małym poziomie. W gminie zanotowano gęstość zaludnienia wynoszącą 110 osób/km² co jest wartością zbliżoną do średniej krajowej.

Tabela Nr 2.1. Dane demograficzne - ilość ludności w poszczególnych miejscowościach w Gminie Korczyna – stan na koniec 2003 r. (dane UG)

L.p.	Miejscowości	Ilość mieszkańców na koniec 2003 r. (dane UG Korczyna)
		Mk
1.	Korczyna	5885
2.	Kombornia	1482
3.	Iskrzynia	1198
4.	Węglówka	852
5.	Krasna	708
6.	Wola Komborska	421
7.	Czarnorzeki	350
	RAZEM:	10896

Tabela Nr 2.2 Liczba ludności w Gminie Korczyna

LP.	ROK	LICZBA LUDNOŚCI
1.	2001	10877
2.	2002	10883
3.	2003	10896
4.	2004	10902

Tabela Nr 2.3 Dane o Gminie Korczyna - Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie stan na dzień 31 grudzień 2001

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	MĘŻCZYŻNI	KOBIETY
OGÓŁEM	10877	5370	5507
W wieku: przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0 – 16 lat)		1387	1325
produkcyjnym (mężczyźni w wieku 17-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat)		3480	3102
mobilnym (mężczyźni i kobiety w wieku 18-45 lata)		2438	2240
niemobilnym (mężczyźni w wieku 46-64 lata, kobiety 46 – 59 lat)		1042	862
poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej)		503	1082

Tabela Nr 2.4. Dane o Gminie Korczyna - Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie stan na dzień 20 luty 2002

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	MĘŻCZYŻNI	KOBIETY
OGÓŁEM	108883	5374	5509
W wieku: przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0 – 16 lat)		1387	1323
produkcyjnym (mężczyźni w wieku 17-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat)		3483	3103
mobilnym. (mężczyźni i kobiety w wieku 18-45 lata)		2437	2239
niemobilnym (mężczyźni w wieku 46-64 lata, kobiety 46 – 59 lat)		1046	864
poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej)		505	1083

Tabela Nr 2.5. Dane o Gminie Korczyna - Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie stan na dzień 20 lutego 2003

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	MĘŻCZYŻNI	KOBIETY
OGÓŁEM	10896	5377	5519
W wieku: przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0 – 16 lat)		1388	1325
produkcyjnym (mężczyźni w wieku 17-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat)		3485	3107
mobilnym (mężczyźni i kobiety w wieku 18-45 lata)		2440	2241
niemobilnym (mężczyźni w wieku 46-64 lata, kobiety 46 – 59 lat)		1045	866
poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej)		504	1087

Tabela Nr 2.6 Dane o Gminie Korczyna - Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie. stan na dzień 31 maja 2004 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	MĘŻCZYŻNI	KOBIETY
OGÓŁEM	10902	5379	5523
W wieku: przedprodukcyjnym (mężczyźni i kobiety w wieku 0 – 16 lat)	1331	1320	1385
produkcyjnym (mężczyźni w wieku 17-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat)	3163	3489	3114
mobilnym (mężczyźni i kobiety w wieku 18-45 lata)	2159	2443	2245
niemobilnym (mężczyźni w wieku 46-64 lata, kobiety 46 – 59 lat)	1004	1046	869
poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej)	701	505	1089

Migracje ludności za ostatnie 4 lata.

Tabela Nr 2.7 Migracje ludności – źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

LP.	ROK	LICZBA OSÓB ZAMELDOWANYCH NA POBYT STAŁY	LICZBA OSÓB WYMELDOWANYCH Z POBYTU STAŁEGO
1	2000	142	103
2	2001	152	101
3	2002	150	110
4	2003	156	105

Aktualnie liczba ludności w gminie jest stabilna. Zakładana duża migracja ludności ze wsi do miasta nie nastąpiła. Notuje się niewielki wzrost liczby mieszkańców. Przyrost naturalny systematycznie spada. Mimo ogólnej tendencji skierowanej na opuszczanie Podkarpacia, saldo migracji w gminie przedstawia się korzystnie. Mimo iż nastąpiło ogólne zmniejszenie liczby osób zmieniających miejsce pobytu, to różnica między napływem a odpływem przedstawia się dodatnio. Porównując z obszarem powiatu oraz województwa, wynik 1 na 1000 osób jest wskaźnikiem wysokim, szczególnie biorąc pod

uwagę wciąż zwiększające się saldo ujemne dla całego regionu. Jest to prawdopodobnie wpływ atrakcyjności czystego środowiska oraz położenia gminy w bezpośredniej bliskości Krosna, będącego jednym z większych skupisk ludności oraz przedsiębiorczości w województwie. Z analizy struktury wiekowej ludności, wynika iż na omawianym obszarze występuje niekorzystne zjawisko starzenia się społeczeństwa. Ogólnie – w województwie zauważa się wciąż rosnącą migrację z terenów miejskich. Natomiast na wsi – wręcz przeciwnie pojawia się niewielki oraz stabilny wskaźnik dodatni. Można dokonać dwojakiej interpretacji tego faktu – jako

niskiej mobilności zawodowej ludności wiejskiej w połączeniu z napływem mieszkańców miast niezadowolonych z rosnącego zanieczyszczenia środowiska, lub jako wpływu walorów przyrodniczych terenów wiejskich regionu na osadnictwo. Biorąc pod uwagę strukturę wykształcenia (duży odsetek ludności z wykształceniem podstawowym bądź zasadniczym zawodowym) oraz strukturę agrarną (duże rozdrobnienie gospodarstw), ważniejszy jest wpływ niskiej mobilności. Ruchliwość społeczeństwa wykazuje ścisły związek ze stopniem wykształcenia ludności. Częściej bowiem na zmianę miejsca pobytu decydują się osoby z wykształceniem wyższym.

Stałe zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym jest niekorzystną tendencją, a w perspektywie dłuższego okresu czasu problem ten będzie istotny. Z upływem czasu bowiem roczniki kolejnych wyższych demograficznych osiągać będą wiek poprodukcyjny, natomiast wpływy na utrzymanie tej grupy pochodzącej będą od stale zmniejszającej się liczby pracujących.

Patrząc na powyższe tabele, cieszy ogólny wzrost liczby ludności. Wskaźnik dynamiki sięgający 100,05% jest sygnałem pozytywnym, szczególnie że zarówno w powiecie, jak i na terenie całego województwa notuje się spadek liczby ludności. Stały poziom osiągają przedziały wiekowe oraz 13 – 15 lat wśród młodzieży. Natomiast niewielki wskaźnik dynamiki osiąga wśród dorosłych przedział lat powyżej 60 lat.

Aby szczegółowo zbadać przyczyny zmian liczby ludności, konieczna jest analiza ruchu naturalnego oraz migracji w zakresie województwa.

2.1.2. Położenie geograficzne i morfologia

Gmina Korczyna położona jest w obrębie makroregionu Karpat Zachodnich w, obrębie mezoregionu Pogórze. Mezoregion Pogórze dzieli się na szereg regionów, a Gmina Korczyna położona jest w obrębie Pogórze Strzyżowskiego oraz Dołów Jasielsko Sanockich. Północną część gminy zajmuje pasmo Suchoj Góry, o rusztowym układzie grzbietów ciągnących się od Węglówki przez Czamorzecki do Komborni. Pasma ta rozbite jest na trzy grzbiety: Kiczary, Królewska Góra - Sucha Góra oraz Prządki. Rozdzielają je wcięte do 100 – 150 m doliny Wysokiej i Krasnej oraz Potoku Czarnorzeckiego. Stoki tych grzbietów są strome (12 - 25% i powyżej 25%), często o charakterze krawędziowym (np. północny stok Prządek i Suchoj Góry) niejednokrotnie modelowane przez ruchy masowe – osuwiska (np. w rejonie Węglówki). Południowy skłon pasma Suchoj Góry przechodzi łagodnie, bez wyraźnej granicy w obniżenie Dołów Jasielsko - Sanockich. Szerokie garby a przeważających spadkach 5 - 9 % rozcięte są szerokimi płaskodennymi dolinami do 200 - 400 m (w części wschodniej) oraz do 600 - 800 m (w części zachodniej) o przebiegu nawiązującym do budowy podłoża.

2.1.2.1. Budowa geologiczna

W przyjętym podziale geologicznym Gmina Korczyna położona jest w obrębie Karpat zewnętrznych, zwanych również Karpatami fliszowymi. Zbudowane są one ze skał fliszowych powstałych w głębokim zbiorniku morskim przy udziale prądów zawieszinowych. Dominują tu skały detrytyczne: ilowce, mułowce, piaskowce i zlepieńce. Na powierzchni odsłaniają się głównie skały grubo- i średnioziarniste często o znacznej miąższości. Główne ruchy tektoniczne nastąpiły tu w neogenie (miocen, baden), wtedy serie osadowe powstałe w basenie fliszowym dały początek wielkim jednostkom tektonicznym - płaszczowinom, nasuniętym z południa na północ. Obszar gminy położony jest w strefie nasunięć dwóch dużych jednostek tektonicznych płaszczowiny śląskiej i podśląskiej. Południowy obszar leżący w obrębie Kotliny Jasielsko Krośnieńskiej budują mało odporne -

na działanie erozji i denudacji warstwy krośnieńskie płaszczowiny śląskiej, stanowiącej tu rozległe synklinorium, zwane centralną depresją karpacką. Wzniesiony fragment Pogórze Dynowskiego znajduje się w czołowej strefie płaszczowiny śląskiej, jest on zbudowany głównie z odpornych piaskowców istebniańskich (czarnorzeckich), ciężkowickich i dolnokredowych, przekładanych cienkimi warstwami łupków. To zróżnicowanie w odporności skał uwidacznia się w przebiegu grzbietów i nachyleniach stoków oraz w głębokości dolin. Płaszczowina podśląska zajmuje niewielką powierzchnię w postaci wąskiej strefy u czoła jednostki śląskiej. Na obszarze gminy uwidacznia się w rejonie Węglówki, zbudowanym z silnie sfałdowanych pstrych margli węglowickich. W związku z budową geologiczną na szczególne podkreślenie zasługuje występowanie na omawianym obszarze złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Roponośnością odznaczają się piaskowce istebniańskie (czarnorzeckie), piaskowce dolnej kredy i piaskowce krośnieńskie. Podłoże fliszowe okrywa płaszcz utworów czwartorzędowych różnej genezy i miąższości. Na wierzchołkach i w górnych częściach stoków występują pokrywy zwietrzelinowe, w środkowych i dolnych częściach stoków pokrywy soliflukcyjne, deluwialne i eoliczne, w dnach dolin pokrywy fluwialne.

2.1.2.2. Klimat

Obszar Gminy Korczyna zaliczany jest do karpackiej dzielnicy klimatycznej. Warunki klimatyczne kształtowane są tu głównie przez ukształtowanie powierzchni. Położenie w obrębie dwóch odmiennych jednostek morfologicznych: Kotliny Jasielsko Krośnieńskiej i Pogórze Dynowskiego, o znacznych różnicach wysokości bezwzględnych wpływa na zróżnicowanie klimatu lokalnego. Wraz ze wzrostem wysokości klimat staje się coraz chłodniejszy i wilgotniejszy, warunki klimatyczne uzależnione są również od ekspozycji stoków.

Na omawianym obszarze można wyróżnić dwa piętra klimatyczne: umiarkowane ciepłe obejmujące głównie Kotlinę Krośnieńską i umiarkowane chłodne występujące na terenie Pogórze Dynowskiego. Piętra te należą do pluwialnego typu klimatu. Gmina Korczyna znajduje się w zasięgu ciepłych i suchych wiatrów rymanowskich, wiejących w jesieni i zimie z południowego zachodu i południowego wschodu. Są to wiatry o charakterze fenowym powodujące zmiany termiczne i wilgotnościowe. Średnia temperatura roczna w piętrze umiarkowanie ciepłym waha się w granicach od 6° do 8° C, a w piętrze umiarkowanie chłodnym od 4° do 6° C. Średnia temperatura zimy spada od - 3° do -4° C, natomiast średnia temperatura lata waha się od 17° do 18° C. Miesiącem najzimniejszym jest styczeń, zaś najcieplejszym lipiec. Występuje tu zjawisko inwersji temperatury, w wąskich dolinkach tworzą się zastoiska chłodnego powietrza, powodując, że środkowe i górne partie wzniesień są cieplejsze. Przeciętna roczna ilość opadów wynosi od 750 mm do 800 mm. Ich rozkład w ciągu roku jest nierównomierny, największa ilość przypada na okras letni (250-400mm), a najmniejsza na okres zimowy (80-180mm). Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną kształtuje się w granicach od 60 do 150. Pokrywa śnieżna pojawia się najczęściej w drugiej połowie listopada lub na początku grudnia, natomiast jej zanik ma miejsce na przełomie marca i kwietnia. Wiatry wykazują stosunkowo małą siłę. Najczęściej występują dość umiarkowane o sile 5 - 10 m/s, przeważnie z kierunków południowo-zachodniego i południowego. Jesienią występuje zdecydowana przewaga wiatrów wschodnich i północno -wschodnich, natomiast miesiące: czerwiec, lipiec, sierpień, wykazują przewagę wiatrów zachodnich. W ostatnim czasie coraz częściej występują wiatry o prędkościach powyżej 20m/s wyrządzające duże szkody w drzewostanach, sieci elektrycznej i w zabudowaniach.

Z położenia geograficznego, rzeźby, ekspozycji i nachylenia stoków wynikają pewne osobliwości lokalnego klimatu. Należą do nich: wyższe temperatury jesieni niż na wiosnę, okresy nagłych odwilży w sezonie jesienno- zimowym, okresy mroźnej, słonecznej pogody w sezonie zimowo- wiosennym, silne spadki temperatury w dolinach i obniżeniach śródgórkich inwersje temperatury, znaczne kontrasty termiczne na stokach w zależności od ekspozycji. Oprócz osobliwości termicznych obszar wyróżniają również duże prędkości wiatru w wyższych partiach gór, wiatry fenowe, obfite opady późną wiosną i wczesnym latem, długotrwałość opadów, oraz występująca tu silna gołoledź.

2.1.2.3 Gleby

W obrębie Dolów Jasielsko - Sanockich oraz w niższych partiach podgórkich garbów występują gleby od II - IV klasy bonitacyjnej, o głębokim i dobrze wykształconym poziomie ornopróchnicznym, zasobne w podstawowe składniki pokarmowe, o właściwym nawilgoceniu.

Na terenie Gminy Korczyna wyróżnia się gleby górskie oraz gleby kotlin śródgórkich i dolin. Wytworzyły się one na zwietrzelinie skał fliszowych, pokryw suliflukcyjno-deluwialnych i koluwalnych oraz na osadach rzecznych. Górne partie podgórkich garbów zajmują gleby klas V -VI. Często są to gleby szkieletowe lub gleby pierwotnego stadium rozwoju, nie nadające się pod użytki orne.

Użytki rolne obejmują powierzchnię 5272 ha, co stanowi 57% ogólnej powierzchni gminy.

Są to grunty orne /71,6 %/ oraz łąki i pastwiska /~ 27%/. W gruntach rolnych dominują gleby o niższych klasach bonitacyjnych. Gleby klasy I nie występują wcale, a klasy II i III stanowią około 20% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

2.1.3. Sytuacja gospodarcza.

Warunki terenowe i glebowe są na ogół sprzyjające dla intensywnej, zgrupowanej w małych - charakterystycznych dla tej części Podkarpacia gospodarstwach – produkcji rolniczej, która charakteryzuje się osiąganiem wysokich plonów, co niestety nie idzie w parze z dochodami ludności. Dlatego mamy do czynienia powszechnie z dwuzawodowością ludności, bowiem większość właścicieli gospodarstw rolnych zarabkuje dodatkowo w zakładach uspołeczniionych lub prywatnych, bądź też podejmuje własną działalność gospodarczą.

Korczyna posiada dość poważny potencjał przemysłowy w postaci zakładów zlokalizowanych na własnym terenie jak: Włókiennicza Spółdzielnia Pracy „Towarzystwo Tkaczy” – kontynuator tradycji tkackiej, dbające o renomę korczyńskich wyrobów na licznych rynkach świata; Zakłady Drzewne – producent drobnych mebli i galanterii drzewnej, znany szeroko na rynku krajowym i w świecie oraz zamrażalnia „IGLOPOL”, które zajmują się przetwórstwem owoców i warzyw pochodzących z okolicznych terenów. Wymienione zakłady przemysłowe stanowią bazę dla kontynuacji tradycji (włókiennictwo, przetwórstwo uprawianych na miejscu owoców i warzyw, obróbka i konfekcjonowanie drewna), jak również wiążą się z korzystaniem występujących na tym terenie bogactw naturalnych. Działają też na terenie Korczyny liczne podmioty gospodarcze prywatne, głównie w dziedzinie handlu i usług.

Przemysł

Do większych zakładów funkcjonujących na terenie gminy należą:

⇒ Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „CHŁODNIE IGLOPOL” Zamrażalnia w Korczynie,

działające na części majątku po Korczyńskich Zakładach Spożywczych,

- ⇒ Zakłady Drzewne; Sp. z o.o. w Korczynie, w 95% produkcja eksportowa na rynki Zachodnie
- ⇒ „NOWY STYL” Sp. z o. o. w Krośnie - Zakład „Fotel Styl” S.A. w Korczynie,
- ⇒ Włókiennicza Spółdzielnia Pracy „TOWARZYSTWO TKACZY”
- ⇒ Zakład cukierniczy „MILANA” w Korczynie,
- ⇒ Zakład wypieku paluszków w Korczynie (p. Jurasz)
- ⇒ Zakład krawiecki „Basta” w Korczynie,
- ⇒ Zakład zdobienia szkła i porcelany „MALBIT” w Korczynie,
- ⇒ PGNiG S.A. w Warszawie Oddział Krośnieński Zakład Górnictwa Nafty i Gazu Krosno - Kopalnia Nr 1 i Nr 2 w Węglówce,
- ⇒ Zakład Wydobywania Kamienia Budowlanego w Woli Komborskiej,
- ⇒ DOMENA
- ⇒ Zakład zdobienia szkła i porcelany: „MALBIT” w Korczynie
- ⇒ Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe „CHEMEX” S. C. w Węglówce
- ⇒ Zakład „HENIKA” S. C. w Komborni - skup zboża i przetwórstwo

Na terenie Gminy Korczyna działa 587 podmiotów gospodarczych, w stosunku do liczby ludności funkcjonuje tu 55 podmiotów na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten jest niższy niż w województwie i powiecie krośnieńskim, wyższy biorąc pod uwagę obszary o podobnych uwarunkowania tzn. jedynie obszary wiejskie województwa podkarpackiego. Znaczna większość podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego 97%, z tego 87% to firmy utworzone przez osoby fizyczne. Jest to efekt szybkiego odnalezienia się regionu w warunkach gospodarki rynkowej, świadczy też o dużej przedsiębiorczości mieszkańców w kierunku samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy. W sektorze publicznym funkcjonują podmioty gospodarcze samorządu terytorialnego, firmy państwowe nie istnieją. Zmiany ustrojowe i urynkowanie gospodarki, rosnąca konkurencja nowych prężnych firm spowodowała upadek dawnych zakładów państwowych branży spożywczej. W chwili obecnej sektor publiczny nie odgrywa większej roli w kształtowaniu oblicza gospodarczego gminy. Struktura podmiotów według branż wskazuje na największy udział handlu. Jest to ogólnie występująca tendencja. W warunkach zaistniałej nie tak dawno gospodarki rynkowej najszybciej zaczął funkcjonować handel, nie uwikłany w procesy prywatyzacji i tworzony prawie od podstaw. Nie wymagający też dużych nakładów i kwalifikacji zawodowych. Na terenie gminy są to w większości firmy małe, rodzinne, nie dające większego zatrudnienia. Na drugim miejscu pod względem ilości podmiotów gospodarczych jest przemysł, w tym głównie przemysł przetwórczy. Najbardziej typowa dla rejonu Korczyny jest branża spożywcza reprezentowana przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo - Usługowe „Chłodnie Zgoda”, działające na części majątku Korczyńskich Zakładów Spożywczych, których wyroby owocowo- warzywne znane były w całym kraju. Zakład kultuwuje ich tradycję. Przedsiębiorstwem dynamicznie rozwijającym się , produkującym wyroby znane w Polsce i na świecie jest „Nowy Styl” w Krośnie, który utworzył na terenie gminy jeden ze swoich zakładów produkcyjnych . Jest to zakład oferujący dużo miejsc pracy nie tylko dla mieszkańców gminy ale i powiatu. Kolejne zakłady funkcjonujące w gminie to

zakłady branży włókienniczej powstałe w oparciu o lokalną tradycję. Do I wojny działała na terenie Korczyny szkoła tkacka, ludność w większości utrzymywała się z tkactwa, a korczyńskie płótna znane były w Galicji i poza jej granicami. Na obszarze gminy powstał również zakład branży typowej dla całego regionu krośnieńskiego, słynącego z produkcji szkła. Istnieje tutaj zakład zdobienia szkła i porcelany, wykorzystujący lokalne powiązania produkcyjne. Wśród zakładów przemysłowych znajdują się również firmy bazujące na lokalnie występujących surowcach mineralnych: ropie naftowej, gazie ziemnym czy surowcach skalnych. Funkcjonują tu kopalnie i kamieniołomy. Czynniki mający duży wpływ na lokalizację zakładów w Gminie Korczyna są surowce mineralne i spożywcze, tradycje i umiejętności mieszkańców oraz aktualne zapotrzebowanie rynku. Nowych inwestorów przyciągają również atrakcyjne warunki oferowane przez gminę, które sprawiają, że wybierają ten rejon do lokalizacji swoich zakładów (Nowy Styl). Trzecią pod względem liczebności sekcją jest budownictwo liczące 76 podmiotów gospodarczych, pręźnie rozwijające się na terenie gminy ale również świadczące usługi w pobliskich miejskich obszarach. Jest to branża dynamicznie rozwijająca się w całym regionie, mająca wpływ na widoczną zmianę zewnętrznego

wizerunku miast i wsi. W strukturze branżowej podmiotów gospodarczych gminy charakterystyczny jest mały udział podmiotów w sektorze obsługa nieruchomości wpływający głównie ze słabego rozwoju infrastruktury turystycznej. Mając na uwadze priorytetowe zadania gminy należy w tej dziedzinie spodziewać się w przyszłości dużych zmian. Patrząc na zarysowujące się tendencje, należy przypuszczać, że nadal będzie wzrastać liczba przedsiębiorstw małych i średnich, wykorzystujących lokalnie istniejące czynniki rozwoju jak również firm, dla których lokalizacja w terenie wiejskim ale oddalonym niespełna kilka kilometrów od dużego ośrodka przemysłowego jakim jest Krosno jest korzystna. Należy spodziewać się, że będą powstawały firmy uzależnione kooperacyjnie od wciąż rozwijającego się przemysłu zlokalizowanego w pobliskich miastach, głównie w Krośnie, a istniejące zakłady będą odnotowywać dalszy rozwój. Jak widać Gmina Korczyna znana z przetwórstwa owoców i warzyw, mimo upadku tej branży utrzymała charakter przemysłowy rozwijając inne gałęzie przemysłu. Na tle gmin wiejskich wyróżnia się wysokim stopniem przedsiębiorczości.

Tabela Nr 2.8 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
wg sektorów własności – źródło: Dane Urzędu Gminy Korczyna

Wyszczególnienie	Województwo	Powiat krośnieński	Gmina Korczyna
ogółem	138713	6221	587
Własność państwowa	690	10	-
Własność samorządu terytorialnego	4861	210	17
Własność prywatna krajowa	132649	5993	570
W tym osób fizycznych	110780	5246	509
Własność prywatna zagraniczna	513	8	-

Tabela Nr 2.9 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
wg wybranych sekcji PKD – źródło: Dane Urzędu Gminy Korczyna

Wyszczególnienie	Województwo	Powiat krośnieński	Gmina Korczyna
Przemysł	15443	883	107
Budownictwo	13799	802	76
Handel i naprawy	48763	1974	181
Transport gospodarka magazynowa i łączność	10264	484	45
Obsługa nieruchomości	17545	533	43
Edukacja	3847	169	14
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	6112	207	30

Rolnictwo

Obszar gminy o znacznych walorach krajobrazowych lecz o znacznej części trudnych warunkach do produkcji rolniczej cechuje się rozdrobnieniem gospodarstw i dużym znaczeniem dochodów rolniczych. Na ten podział nakłada się zjawisko pogorszenia wskaźników rozwoju gospodarczego sąsiednich gmin wiejskich. Podobnie jak w całym kraju, również w Gminie Korczyna rozwiązanie problemów w rolnictwie wymaga

przebudowy całej gospodarki, jej obecna struktura, w szczególności zaś anachronicznie wysoki udział zatrudnienia w rolnictwie, leży u podstaw przeludnienia agrarnego i słabego zintegrowania rolnictwa z gospodarką narodową. Jest to kwestia dużej ilości środków finansowych a także długiego czasu jakiego wymagałaby całościowa przebudowa gospodarki, oraz odpływem zbędnych rąk do pracy w innych dziedzinach produkcyjno - usługowych na terenie wsi. Ważnym czynnikiem jest intensywna

urbanizacja gminy, co stanowić będzie rezerwę substancji budowlanej dla ludności pozarolniczej.

Produkcja rolnicza.

W większości gospodarstw produkcja ma wciąż wszechstronny, nie wyspecjalizowany charakter. Dominuje uprawa zbóż, oraz okopowych, głównie ziemniaków, a w produkcji zwierzęcej chów bydła i trzody. Ograniczono lub zlikwidowano uprawy dające surowiec do przerobu przez zakład owocowo - warzywny, który wymaga czasowych zmian strukturalnych w dostosowaniu do nowej sytuacji ekonomicznej kraju.

Tradycją upraw w tym zakresie przez rolników z terenu gminy, duża pracowitość i przedsiębiorczość mieszkańców i bliskość zakładu przetwórczego to pozytywne argumenty na przyszłość, rokujące zatrudnienie w przemyśle rolno - spożywczym. Charakterystyczną poprzednio gminę przewagą produkcji zwierzęcej nad roślinną oraz relatywnie wysoką obsadą zwierząt w latach 90 należy do przeszłości gdyż spadła opłacalność hodowli. Struktura wytwarzania nie jest więc w gminie dostosowana do małej skali produkcji i dużych zasobów pracy. Produktowność ziemi zależną między innymi od warunków naturalnych jest dość zróżnicowana.

Najurodzajniejsze gleby występują w części południowej gminy w miejscowościach: Iskrzynia, część wsi Kombornia i Korczyzna na styku Gmin Krościenko Wyżne i m. Krosno.

Natomiast na stokach o stromych spadkach w części południowej gminy to gleby o gorszych klasach, dość trudne do uprawy i zabiegów agrotechnicznych. Rolnictwo jest w dalszym ciągu ważną dziedziną gospodarki w Gminie Korczyzna. Obszar o zróżnicowanych warunkach produkcji rolniczej, cechuje się dużym rozdrobnieniem gospodarstw i dużym znaczeniem dochodów rolniczych oraz anachronicznie wysokim zatrudnieniem w rolnictwie.

Do głównych form użytkowania ziemi należą: grunty orne, sady, łąki i pastwiska, lasy i pozostałe grunty i nieużytki. Grunty orne obejmują pola, ogrody, plantacje oraz ugory i odłogi. Wraz z sadami, łąkami i pastwiskami tworzą użytki rolnicze. Kategoria „pozostałych gruntów i nieużytków” obejmuje tereny osiedlowe, komunikacyjne, przemysłowe powierzchnie wód oraz rzeczywiste nieużytki. Na strukturę użytkowania ziemi w Gminie Korczyzna wpływają głównie warunki naturalne: ukształtowanie terenu, gleby, klimat, które są korzystniejsze w południowej jej części, miejscowościach Iskrzynia, części wsi Kombornia i Korczyzna. Duże znaczenie mają tu również czynniki pozaprzyrodnicze jak: bliskość rynku zbytu terenów miejskich oraz zapotrzebowanie na surowiec lokalnych zakładów przemysłowych. Strukturę użytkowania ziemi w Gminie Korczyzna zanalizowano na podstawie danych obejmujących obszar według granic administracyjnych oraz według powierzchni gospodarstw rolnych, porównano je do wskaźników charakteryzujących województwo i powiat krośnieński. Użytkowanie ziemi na obszarze gminy prezentuje tabela.

Tab. 2.10 Użytkowanie gruntów w Gminie Korczyzna w 2002 r.

L.p.	Wyszczególnienie	Ilość ha	%
1.	Grunty orne	3756	40,6
2.	sady	150	1,6
3.	łąki	766	8,3
4.	pastwiska	549	5,9
5.	Razem użytki rolne	5221	56,5
6.	Lasy	3266	35,3
7.	Pozostałe grunty	757	8,2
	Powierzchnia ogólna	4045,47	100

Wykorzystanie gruntów na terenie Gminy Korczyzna przedstawione w powyższej tabeli 2.10, z której wynika, że aż ponad 56% ogólnej powierzchni stanowią użytki rolne, grunty leśne i lasy natomiast to niespełna 35% powierzchni.

Tab. 2.11 Użytki rolne wg rodzaju użytkowania na terenie Gminy Korczyzna

L.p.	Wyszczególnienie	Ilość ha	%
1.	Ogółem	4296	86,4
2.	Grunty orne razem	2835	55,3
3.	W tym odłogi i ugory	1128	27,3
4.	Sady	146	2,9
5.	Łąki	946	23
6.	pastwiska	369	7,2
7.	Lasy	337	6
8.	Pozostałe grunty	446	7,6
	Użytki rolne razem	5079	100

Na podstawie przedstawionej struktury użytków rolnych na terenie gminy możemy określić ich przydatność do rozwoju sektora rolnego. Ponad połowa powierzchni to grunty orne w przeważającej części dobrych klas, mających duże znaczenie dla rozwoju rolnictwa, a ponad 2,9% zajmują sady będące uprawami wieloletnimi o dużym znaczeniu rolniczym. Przy uwzględnieniu powyższych danych możemy przyjąć, że tereny szczególnie nieprzydatne dla rolnictwa winny być przeznaczone w przyszłości pod zalesienie. W strukturze użytkowania ziemi gospodarstw rolnych Gminy Korczyna daje się zauważyć rozkład podobny do przeciętnego w województwie i powiecie. Najwyższy jest odsetek użytków rolnych- 86,4 %, lasy stanowią 8,8% ,a pozostałe grunty, w tym nieużytki 8,8%. W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne stanowiące 55,8%, łąki i pastwiska

zajmują łącznie 25,9%. Wyróżnia tę strukturą większa powierzchnia sadów - 2,9%, warunkowana produkcją na potrzeby przemysłu przetwórstwa owoców i warzyw. Charakterystyczny jest również mniejszy udział odlogów i ugorów - 22,2%, który pokazuje, że znaczenie i kondycja gospodarki rolnej w gminie jest lepsza niż na obszarze województwa i gminy. Rolnictwo odgrywa bardzo istotną rolę w gospodarce gminy. Według spisu rolnego z 2002 roku na terenie gminy funkcjonuje obecnie 2360 gospodarstw rolnych co w zestawieniu z liczbą 1213 osób zatrudnionych poza sektorem rolniczym jest wartością wysoką. Zestawienie to wskazuje, że w Gminie Korczyna większość osób utrzymuje się z rolnictwa. W tabeli nr 2.12 przedstawiono ilościowe zestawienie gospodarstw wg wielkości.

Tabela Nr 2.12 Zestawienie gospodarstw wg wielkości w Korczynie
– źródło: Dane Urzędu Gminy Korczyna

Typ	Ilość
Gospodarstwa do 1 ha	909
Gospodarstwa do 1,01 do 1,99 ha	757
Gospodarstwa 2 do 2,99 ha	369
Gospodarstwa 3 do 4,99 ha	215
Gospodarstwa 5 do 9,99 ha	89
Gospodarstwa 10 ha i więcej	21
Razem	2360

Jak widać z powyższego zestawienia struktura agrarna w gminie podobnie jak i w południowej Polsce jest gorsza niż przeciętna w kraju i ma charakter stagnacyjny. Brak większego obrotu ziemią wyjaśnia jej cena. Z jednej strony ziemia jest zbyt droga aby można było w nią inwestować (powiększenie drobnego gospodarstwa o jedną czy dwie działki w niczym nie zmieni jego dochodowości). Z drugiej strony ziemia jest zbyt tania, ażeby jej się pozbywać, gdyż uzyskana kwota ze sprzedaży ni wystarczy na rozwiązanie problemów rodziny, jak stworzenie miejsca pracy czy odtworzeniu siedliska. Trwałość obecnej struktury obszarowej wynika przede - wszystkim z funkcji jakie pełnią drobne gospodarstwa wytwarzania na samozaopatrzenie rodziny, która ma inne źródło dochodów pieniężnych. Blisko 30% drobnych gospodarstw (w przedziale 1 - 2 ha - nawet połowa) nie sprzedaje niczego. Będzie tak dopóki wydatki na żywność będą sięgać 50% budżetu przeciętnej rodziny. Tym bardziej, że gospodarstwo

pozwała wykorzystać rodzinne zasoby pracy, której nie udaje się spożytkować inaczej. Przesłanką dla korekty struktury gospodarstw gminy i regionu może stać się w przyszłości większa podaż dobrze płatnych miejsc pracy i alternatywnych źródeł dochodu.

W większości gospodarstw produkcja ma charakter samozaopatrzeniowy – dominuje produkcja zbóż i roślin okopowych.

W produkcji zwierzęcej przeważa chów bydła i trzody chlewnej. Ograniczono uprawy dające surowiec do przerobu przez zakład owocowo- warzywny, który wymaga zmian strukturalnych w dostosowaniu się do nowej sytuacji ekonomicznej kraju.

Strukturę produkcji roślinnej w gminie prezentuje tabela: 2.13 i 2.14

Tabela Nr 2.13 Powierzchnia zasiewów wg grup ziemiopłodów w roku 2002. – źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie	Województwo	Powiat	Gmina Korczyna
zboża	257384	7594	1043
strączkowe	1052	7	1
ziemniaki	64271	3276	376
przemysłowe	13991	291	90
pastewne	19612	781	104
pozostałe	11274	503	93
Razem	367583	12452	1707

Tabela Nr 2.14 Powierzchnia zasiewów wg grup ziemiopłodów w % w roku 2002. – źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie	Województwo	Powiat	Gmina Korczyna
zboża	70	61	61,1
strączkowe	0,3	0,1	0
ziemniaki	17,5	26,3	22
przemysłowe	3,8	2,3	5,3
pastewne	5,3	6,3	6,1
pozostałe	3,1	4	5,5
Razem	100	100	100

Struktura zasiewów wg grup ziemiopłodów jest zbliżona do powiatu i województwa, dominująca niej zboża i rośliny okopowe. Zboża zajmują powyżej połowy powierzchni - 61%, jest to wskaźnik niższy niż w województwie (70%) i równy wielkości charakteryzującej powiat. Dominujące w strukturze upraw są również ziemniaki, zajmujące 22% powierzchni, wielkość ta jest wyższa o 4,5% od średniej wojewódzkiej, niższa od powierzchni upraw powiatu krośnieńskiego. Trzecią grupą roślin uprawnych są rośliny pastewne, zajmujące 6,1% powierzchni i ta wielkość przewyższa średnią wojewódzką o około 1 %. Duże znaczenie w produkcji roślinnej odgrywają rośliny przemysłowe, których - powierzchnia ponad dwukrotnie przewyższa obszary upraw w województwie i powiecie. Wśród

tych roślin największą rolę odgrywają uprawy rzepaku i rzepiku, zajmujące powierzchnię 73 ha, uprawa buraków cukrowych na 17 ha ma mniejsze znaczenie. Na dużej powierzchni prowadzone są plantacje drzew i krzewów owocowych. Wśród nich dominują - drzewa owocowe zajmujące 123 ha, głównie jabłonie - 81 ha i czereśnie oraz grusze, śliwy i wiśnie. Wśród krzewów owocowych uprawiane są porzeczki, maliny i agrest.

W strukturze rolnictwa straciła obecnie znaczenie produkcja zwierzęca ze względu na małą opłacalność hodowli. Poglówie zwierząt gospodarskich prezentuje tabela:

Tabela Nr 2.15 Poglówie zwierząt w roku 2002. – źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie	Bydło	Trzoda chlewna	Owce	Konie
	w szt			
Województwo	199665	388409	15057	32953
Powiat krośnieński	9969	4453	1265	1164
Gmina Korczyna	1161	594	71	134

Dominującym na obszarze gminy jest chów bydła, którego stado liczy 1161 sztuk, oparty o duże powierzchnie użytków zielonych. O połowę mniej liczne jest pogłowie trzody chlewnej liczące 594 sztuki, związane z produkcją pasz, głównie ziemniaków. Ta niewielka ilość spowodowana jest głównie obecną nieopłacalnością produkcji. Wciąż duże znaczenie ma hodowla koni, których liczba wynosi 134, są to nie tylko zwierzęta pociągowe ale i hodowane w stadninach na obszarze gminy do celów rekreacyjno - sportowych. Hodowla owiec ma małe znaczenie, ich stado liczy 71 sztuk. Należy dodać, że teren gminy jest regionem o rozwiniętym pszczelarstwie. Znajduje się tutaj 413 pni pszczelich co stanowi 15% hodowli w powiecie.

Podsumowując gospodarkę rolną gminy należy stwierdzić, że traci ona na znaczeniu. Struktura wytwarzania nie jest dostosowana do małej skali produkcji i dużych zasobów.

Turystyka

Tereny gminy to najbardziej malownicze części Pogorza Dynowskiego, a także najatrakcyjniejsza okolica Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Najczęściej i najliczniej odwiedzana jest najwyższa część Pogorza Dynowskiego- pasma

górskie Suche i Królewskiej Góry. Zalesione grzbiety wzgórz, malowniczy ciąg piaszczystych wychodni skalnych, przełomy rzek i potoków, mozaika pól uprawnych, łąk, pastwisk i zadrzewień śródpolnych służą rekreacji i uprawianiu turystyki pieszej. Największą osobliwością przyrody nieożywionej na tym terenie jest rezerwat „Prządki”. Nazwa ta określa się grupę skał ostańców, sterczącą na wzgórzu między Korczyną a Czarnorzekami. Zbudowane z gruboziarnistego piaskowca ciężkowickiego, uformowane przez erozję, wznoszą się, na kilkadziesiąt metrów fantastycznymi skalnymi tworami. Po wschodniej stronie drogi z Korczyny do Węglówki występują cztery grupy tych skał. Pierwsza zaraz przy zakręcie drogi składa się z potężnej skały liczącej kilkanaście metrów, zwanej Prządką - Matką, za nią po stronie południowej sterczy kilka mniejszych ostańców. Druga grupa, rozmiarami największa, wznosi się na najwyższym punkcie wzgórza. Na samym początku widnieje ściana skalna przypominająca zgarbioną kobietę, zwaną Prządką - Babą.

Dalej w kierunku wschodnim znajduje się trzecia grupa skał, nieco mniejsza, poza którą w lesie kryje się ostatnia grupa skalistych ostańców. Z Prządkami wiążą się różne legendy i opowieści. Najczęściej powtarzana jest opowieść o matce i córce zamienionych w kamień za to, że przędły len w niedzielę. Ze skał

roztacza się piękny widok. Imponująco wyglądają stąd ruiny zamku odrzykońskiego, rozległa panorama Kotliny Jasielsko Krośnieńskiej otoczonej grzbitami Beskidu Niskiego. W kierunku północnym roztacza się i niezwykle widok na Suchą Górę ze strzelistą wieżą przekaźnikowej stacji telewizyjnej. Osobliwością przyrodniczą tych terenów jest roślinność, która zachowała tu niemal naturalny charakter. Przyciągają uwagę zbiorowiska leśne, głównie buczyna karpacka typowa dla regla dolnego, unikalny charakter flory i fauny, wśród których występuje wiele gatunków rzadkich i chronionych. Region ten jest tradycyjnym terenem wędrowek pieszych, rowerowych i autokarowych. Turystyka piesza rozwinęła, się w oparciu o liczne i dobrze utrzymane szlaki turystyczne. Należą do nich:

- ◆ z Wiśniowej przez Czarnówkę, Rzepnik i Królewską Górę do ruin zamku odrzykońskiego- znaki niebieskie, czas przejścia 8 godz.
- ◆ ze Strzyżowa przez Brzeżankę i ruiny zamku odrzykońskiego do Krosna – znaki zielone, czas przejścia 6,5 godz.
- ◆ ze Strzyżowa przez Brzeżankę, Kiczary na Suchą Górę- znaki zielone, później bez znaków, czas przejścia 6 godz.
- ◆ z Węglówki na Suchą Górę- bez znaków, czas przejścia 1,5 godz.
- ◆ z Czarnorzek na Suchą Górę bez znaków, czas przejścia 1 godz.

Dla przybliżenia osobliwości przyrodniczych i krajobrazowych niektórych terenów gminy położonych w obrębie Czarnorzeczko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego utworzono tu ścieżki przyrodnicze:

- ◆ „Przy zamku Kamieniec”- wzdłuż trasy można zaobserwować zmiany gatunkowe drzewostanów, pozytywne zjawiska naturalnego odnawiania się lasu, roślinność chronioną z wieloma gatunkami roślin chronionych i rzadkich. Trasa wycieczek stanowi pętlę, której początek i koniec znajduje się w tym samym miejscu, w sąsiedztwie zamku Kamieniec w Odrzykoniu.
- ◆ „Czarnorzeki – Dział”- jej początek i koniec znajduje się obok strzelnicy w Czarnorzekach. Prowadzi przez tereny oryginalnie ukształtowane, których nieodłącznym elementem są formy skałkowe. Podziwiać można też wielką różnorodność flory i fauny.

Najciekawsze zakątki gminy można zobaczyć pokonując wytyczone trasy rowerowe:

- ◆ „Wokół Kamieńca i Prządek”- długości 22,5 km, rozpoczyna się w Korczynie i przebiega przez Czarnorzeki i Kombornie, kończy się w Korczynie, główną jej atrakcją jest rozległa panorama obejmująca część Kotliny Jasielsko Krośnieńskiej i Beskidu Niskiego, ponadto istnieje możliwość zwiedzania zabytków Korczyny, ruin zamku Kamieniec, rezerwatu Prządki, dwóch jaskiń pochodzenia urobiskowego - tzw. sztolni na Suchoj Górze, zabytkowego zespołu podworskiego w Komborni.
- ◆ „Śladami Zamieszkańców” - długości 19,9km, biegnie z Odrzykoniu przez Bratkówkę, Wólkę, Rzepnik, Węglówkę do Odrzykoniu. Trasa ta prowadzi częściowo przez tereny zamieszkałe dawniej przez Zamieszkańców, Rusinów wyznania greko - katolickiego, tworzących osobną grupę etniczną. Pozostały tu murowane cerkwie funkcjonujące obecnie jako kościoły rzymskokatolickie oraz liczne zabytkowe kapliczki. Atrakcją stanowi również bogactwo flory i fauny.

Walorem turystycznym gminy jest nie tylko środowisko naturalne, występują tu licznie zabytki historyczno - kulturowe świadczące o długiej historii osadniczej tego regionu. Tereny te

były penetrowane już w paleolicie, najstarsze jednak ślady pochodzą z neolitu i epoki brązu. Fale osadników docierały tu m.in. w czasach rzymskich oraz najważniejsza w średniowieczu, która dała załazek współczesnej sieci osadniczej. Dużą rolę w rozwoju regionu odegrał szlak handlowy prowadzący z Węgier. Dla ochrony tego traktu wzniesiono zamek Kamieniec w Odrzykoniu. Zamek ten jest obecnie największą i najcenniejszą atrakcją turystyczną gminy. Ta największa i najstarsza warownia podkarpacka powstała w XIV, wzniesiono wtedy zamek wyższy, w XVI w. dobudowano od wschodu zamek niższy. Był własnością rodu Kamienieckich, później Bonerów. W początkach XVII w. ich właścicielami były zwaśnione rody Skotnickich i Firlejów. Toczony przez nich długoletni spór o osławiony mur graniczny posłużył Aleksandrowi Fredrze za kanwę znakomitej komedii „Zemsta”. Zamek został zniszczony w 1657 r. ale jeszcze dziś ruiny zamku wieńczące szczyt wzgórza oddają ogrom ówczesnego założenia obronnego, odznaczają się niezwykle malowniczością i sprawiają wrażenie tajemniczości. Obecnie ruiny zamku wciąż są remontowane i zabezpieczane. Jako trwała ruina ściągają wielu turystów, są również miejscem wielu imprez kulturalnych. W odbudowanej części zamku powstało niewielkie muzeum historyczne p. Andrzeja Kołdera, pasjonata zamku i kolekcjonera. Zabytki kultury materialnej skupione są między innymi w Korczynie. Przy rynku mieści się tu kościół parafialny Najświętszej Marii Panny Królowej Polski, ceglana neogotycka świątynia z 1914 roku. W głównym ołtarzu znajduje się obraz pędzla Jana Styki, współtwórca Panoramy Raclawickiej, przedstawiający hołd wszystkim stanów składany Matce Najświętszej. W bocznym ołtarzu znajduje się obraz św. Apostołów Piotra i Pawła z XVIII w. przeniesiony z głównego ołtarza starego kościoła. Ze starego Kościoła pochodzi również kamienna rokokowa chrzcielnica z XVIII w. Budowlę ozdobioną kamienną dekoracją i rzeźbami otacza ogrodzenie z posągami wykonane przez Z. Rasińskiego. Inną ważną pamiątką historyczną jest stojący opodal świątyni XVII wieczny szpital ubogich wystawiony z fundacji kanonika krakowskiego, Mikołaja Henryka Firleja, gruntownie przebudowany zatracił jednak istotne cechy stylowe. Najstarszym pomnikiem tzw. małej architektury jest figura z 1758 r. o kształcie kolumny, zwieńczona drewnianą kapliczką z rzeźbą Chrystusa (poł XIX w), stojąca na dawnym cmentarzu. Ponadto na terenie wsi wznoszą się XIX wieczne kapliczki i figury, a na dawnym cmentarzu zobaczyć można stare XIX wieczne pomniki nagrobne. Warto zobaczyć stacje drogi Krzyżowej „Korczyńska Kalwaria” z Korczyny na Podzamcze, ostatnia stacja to skała „Echo Lourdes” nieopodal zamku. Może stać się ona początkiem ruchu pielgrzymkowego i kultu religijnego w tym rejonie.

Kolejną miejscowością bogatą w pamiątki historyczne jest Kombornia. Znajduje się tu w otoczeniu parku zabytkowy zespół dworski, początkami sięgający XVIII w. Można tu zaobserwować dawne założenia obronne, świadczące o tym, że był to staropolski dwór obronny. W parku znajdują się pozostałości dawnych fos i okopów systemu obronnego. Sam dwór, jeden z najpiękniejszych w powiecie jest przykładem dawnej architektury polskich dworów. Murowany, opatrzony od południowego zachodu parterowo- piętrowym skrzydłem i ośmioboczną, piętrową kaplicą powstał w kilku etapach. Inicjatorem jego budowy, w połowie XVIII w. był Ignacy Urbański. W początkach XIX wieku obiekt przebudowano staraniem Adama Urbańskiego, stolnika sanockiego, a w 1890 roku rozbudowano z inicjatywy Marii z Urbańskich Szelińskiej. Zespół usytuowany jest na stoku wzniesienia, łagodnie opadającego ku południowi. Składa się z parterowego, prostokątnego dworu o mieszkalnym poddaszu, z fasadą główną zdobioną wgłębnym portykiem wspartym na czterech kolumnach i czterech filarach, flankowaną po bokach alkierzami, z elewacją

ogrodową, opatrzoną czterokolumnowym portykiem z tarasem, z facjatkami o trójkątnych szczytach, nakrytego dachem mansardowym. Wokół rozciąga się park krajobrazowy, mocno przetrzebiony po II wojnie, mający XVIII-wieczny rodowód, przekomponowany w XIX wieku na swobodny ogród. Krajobraz parku urozmaicają trzy stawy, a już za ogrodzeniem znajdują się budynki będące pozostałością po dawnym folwarku. Obecnie dworek jest własnością firmy „Nowy Styl” i jest urządzany na ośrodek konferencyjno - wypoczynkowy. Na terenie wsi znajduje się również stosunkowo nowy, bo wzniesiony w 1932 r., murywany kościół św. Marcina, w którym znajdują się liczne stare, zabytkowe sprzęty, przeniesione z dawnej rozebranej świątyni. W późnobarokowym, zdobionym rokokowymi ornamentami i rzeźbami ołtarzu głównym pole środkowe wypełnia przedstawienie Koronacji Matki Boskiej z pierwszej połowy XVII w., a w zwieńczeniu znajduje się obraz św. Jana Nepomucena z około 1770 roku. Na zakończeniach naw bocznych mieszczą się ołtarze współczesne głównemu, w lewym św. Józef z Dzieciątkiem z ok. 1770 roku. Ponadto znajduje się tu późnobarokowa ambona z nowszym zaplekiem i baldachimem, przekuta, kamienna chrzcielnica z datą 1794 r., rokokowy feretron i dzwon gotycki z XV wieku z niemieckim napisem na płaszczu. Warto odwiedzić tu również źródółko z kapliczką, miejsce odpoczynku św. Jana z Dukli. Zabytki związane z wydobyciem ropy naftowej, tak charakterystyczne dla krajobrazu Podkarpacia można oglądać w Węglówce. Jest to jeden z najstarszych rejonów wydobycia ropy na Podkarpaciu. Przemysłowa kariera tej wsi rozpoczęła się po 1888 roku, kiedy odkryto tu bogate złoża ropy naftowej. Obecnie jest to druga po Bóbrce miejscowość w Polsce z krajobrazem pokopalnianym. Można tu nadal obserwować maszyny, trójnogi przy otworach wiertniczych, charakterystyczne kiwony. Węglówka posiada również cenny zabytek architektury cerkiewnej. Mieści się tu dawna cerkiew greko-katolicka „carskie wrota” z końca XIX wieku, obecnie kościół parafialny. Obok kościoła rośnie okazały ok. 1000 letni dąb „Poganin” o obwodzie 8,7 m. Warto zobaczyć również mieszczący się w pobliżu kościoła nagrobek Nelsona Keitha przedsiębiorcy naftowego z Anglii i inne nagrobki pierwszych poszukiwaczy ropy naftowej.

Zabytki architektury cerkiewnej występują również w innych miejscowościach gminy. Są pozostałościami mieszaniami się w przeszłości osadników polskich i ruskich. Kościół w Czarnorzekach to dawna cerkiew z 1918 roku, pod wezwaniem św. Dymitra, zamieniona po wojnie na kościół. Kościół Parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Krasnej to oryginalna architektura cerkiewna i bizantyjska z końca XIX wieku.

Na terenie gminy rozproszone są liczne zabytkowe domy, kapliczki, cmentarze oraz stanowiska archeologiczne. Łącznie zlokalizowano tu 35 stanowisk archeologicznych, głównie w Korczynie, Czarnorzekach i Komborni. Świadczą one o bogatej historii gminy. Na uwagę zasługują tworzone na terenie gminy obiekty turystyczne służące coraz intensywniej rozwijającemu się ruch turystycznemu w okresie zimowym. Wybudowany w Czarnorzekach wyciąg narciarski i dobre warunki śniegowe przyciągają amatorów narciarstwa. Coraz większą popularnością cieszą się kuligi organizowane w stadninach konnych na terenie Czarnorzek, przyciągające tłumy dzieci i młodzieży. Gmina Korczyna ze względu na swoje położenie w sąsiedztwie obszarów silnie zurbanizowanych oraz atrakcyjność środowiska może stać się w przyszłości prężnym ośrodkiem turystycznym i wypoczynkowym. Tworzenie warunków rozwoju turystyki należy do zadań priorytetowych władz samorządowych. Obecnie warunki naturalne stanowią znakomitą bazę dla wypoczynku świątecznego ludności miejskiej, głównie Krosna i Rzeszowa. Tereny gminy stwarzają dogodny warunki do spacerów i wypoczynku oraz wycieczek górskich. Powstająca infrastruktura

turystyczna pozwala na rozwój turystyki rowerowej, konnej czy sportów zimowych. Gmina odwiedzana jest przez licznych turystów, których nie odstrasza niezbyt dobrze rozwinięta baza noclegowa.

Gmina Korczyna jest regionem wyróżniającym się pod względem walorów turystycznych spośród pozostałych regionów powiatu krośnieńskiego. Wyjątkowe walory przyrodnicze, bogactwo środowiska naturalnego, zasoby kulturowe gminy czynią ją bardzo atrakcyjną turystycznie.

Ruch turystyczny i baza noclegowa

Ruch turystyczny w Gminie Korczyna rozwija się bardzo prężnie. Początkowe formy turystyki pieszej zostały wzbogacone poprzez stworzenie odpowiedniej infrastruktury o turystykę rowerową, konną, narciarstwo, turystykę pielgrzymkową, kierunki cieszące się dużą popularnością i gwarantujące w przyszłości szybki rozwój. Turystyka piesza, rowerowa, motorowa mają charakter wypraw jednodniowych. Powodem a tego stanu jest bardzo słabo rozwinięta baza noclegowa. Ogranicza się ona do kilku gospodarstw agroturystycznych. Bazę żywieniową tworzą bar przy zamku Kamieniec „U Jana”, zajazd „U Cześnika” oraz punkty gastronomiczne przy Prądkach. Główna baza noclegowa dla turystów znajduje się w pobliskim Krośnie lub w uzdrowiskach Iwonicy i Rymanowie.

Obecny stanu turystyki w gminie zanalizowany zostanie na podstawie dostępnych danych dotyczących:

- liczby obiektów turystycznych i miejsc noclegowych
- wykorzystania miejsc noclegowych, także przez turystów zagranicznych,

Jednym z głównych wyznaczników i mierników potencjału turystycznego danego regionu jest ilość i stopień wykorzystania bazy noclegowej. Dane te świadczą o stopniu rozwoju turystyki pobytowej. Baza noclegowa w gminie przedstawiona została na tle wielkości charakteryzujących powiat krośnieński i województwo.

W roku 2002 na ogólną liczbę obiektów w województwie podkarpackim - 429, w powiecie krośnieńskim - 42, na Gminę Korczyna przypadało 2 obiekty. Świadczy to o wybitnym niedorozwoju infrastruktury w tym względzie, biorąc pod uwagę bogate walory turystyczne tego obszaru, wyróżniające gminę nie tylko na tle powiatu ale i województwa. O potrzebie tworzenia bazy noclegowej świadczą dane, prezentujące liczbę turystów korzystających z noclegów wyniosła w 2002 361 osób.

Duża liczba turystów korzystająca z tak niewielkiej bazy noclegowej świadczy o dużym zainteresowaniu regionem, nie tylko jako miejscem jednodniowych wypadów za miasto, czy kolejnym punktem w programie wycieczek autokarowych. Przy stworzeniu odpowiedniej bazy noclegowej tereny te mogłyby stać się ważnym ośrodkiem turystyki pobytowej. Biorąc pod uwagę atrakcje jakie ma do zaoferowania gmina w okresie letnim i zimowym mógłby być to ośrodek cieszący się dużą popularnością przez cały rok.

Istniejąca baza turystyczna nie spełnia oczekiwań chętnych do odpoczynku w gminie turystów, jednakże nieustannie czyni się starania do poprawy tych warunków i stworzenia bazy turystycznej na wysokim poziomie. Konieczne jest również wzmoczenie wysiłków na rzecz reklamy oraz organizowania licznych, cyklicznych imprez przyciągających gości.

W Gminie Korczyna działa 12 gospodarstw agroturystycznych, które posiadają dobre warunki noclegowo – wypoczynkowe i położone są w atrakcyjnych krajobrazowo terenach. W miejscowości Czarnorzeka funkcjonuje w okresie zimowym wyciąg narciarski. Rozwój turystyki i wypoczynku

zależy od wielu czynników. Nadrzędnym są **walory turystyczne** obszaru, wyrażające się atrakcyjnością czynników przyrodniczo, geograficznych i historyczno - kulturowych.

2.1.4. Istniejąca infrastruktura gminy.

Gmina posiada pełną infrastrukturę techniczną. Do dyspozycji mieszkańców jak i osób chętnych do zainwestowania na naszym terenie jest dobra sieć energetyczna, gazociągowa, telefoniczna, wodociągowa oraz nowa sieć kanalizacyjna z możliwością rozbudowy. W planie zagospodarowania przewidziano atrakcyjne tereny pod budownictwo mieszkaniowe, przemysłowe i usługowe oraz tereny rekreacyjne: nowe rozwiązania komunikacyjne.

Zaopatrzenie w wodę.

Źródłem zaopatrzenia w wodę dla mieszkańców Gminy Korczyna są ujęcia wód powierzchniowych, ujęcia wód podziemnych za pomocą studni głębinowych oraz studnie kopane. Miejscowość Korczyna częściowo zaopatrywana jest w wodę z wodociągu miejskiego miasta Krosna. Są to tereny przyległe do ulicy prowadzącej od Miasta Krosna. Na terenie m - ci Korczyna działa wodociąg wiejski „Korczyna – wieś”. Ujęcie wody dla tego wodociągu oparte jest o 3 studnie głębinowe na „Podzamczu”. Wydajność tego ujęcia to 200 m³/d. Woda poddawana jest procesowi uzdatniania i poprzez zbiornik wyrównawczy o poj. 600 m³ kierowana jest do odbiorców. Z wody z tego ujęcia korzysta ok. 168 budynków tj. ok. 670 osób. Wodociąg ten zrealizowany został w latach 80 - tych. Długość magistralnej i rozdzielczej sieci wynosi tutaj 15,69 km, długość odcinków połączeń domowych 2,87 km razem 18,56 km długości sieci wodociągowej. Ponadto wykonana jest sieć w ulicach: Sporne, Krętej i Trębackiej. Wodociąg w zaopatruje w wodę 62 budynki w tym 2 obiekty użyteczności publicznej - ok. 430 mieszkańców.

Docelowo przewiduje się możliwość podłączenia 100 posesji oraz dodatkowo dostawę wody dla 50 gospodarstw (tj. 200 osób) położonych poza obszarem, który projekt tego wodociągu obejmuje. Wodociąg ten zaopatrywany jest w wodę miejską (MPGK Sp. z o.o. Krosno) o pewnej i kontrolowanej jakości zgodnej z normami. Przed wykonaniem tego wodociągu mieszkańcy korzystali z wody z indywidualnych źródeł o złej jakości. Przyczyną złej jakości wody w studniach kopalnych na danym terenie jest sąsiedztwo istniejącego składowiska odpadów w Krośnie i słaba kontrola odcieków z tego obiektu. Budowany wodociąg może docelowo zaopatrzyć w wodę ok. 700 MK. Możliwe jest podłączenie dodatkowej liczby odbiorców na końcu ulicy Sporne.

Przekroje i wielkość wodociąg wynikają z ilości mieszkańców zaopatrywanych w wodę, zapewnienia niezbędnej wydajności a także zabezpieczeń w razie pożaru. Główny przewód sieci wodociągowej z rur PCV 160 mm a sieć pozostała z rur PCV 50 mm (łącznie długość sieci ok. 4,8 km). Ponadto na terenie miejscowości Korczyna funkcjonuje 5 wodociągów zagrodowych opartych o mniejsze lub większe ujęcia. Wodociąg „Korczyna ” oparty o ujęcie wody za pomocą studni kopanych podaje wodę do 28 odbiorców. Wodociąg Korczyna - Zawisłe „Zawisłanka” zaopatruje w wodę 56 odbiorców. Ujęcie wody oparte o studnie - 6 kopanych i 2 głębinowe. Wydajność tego ujęcia szacowana jest na ok. 64 m³/d. Wodociąg Korczyna - Doliny zaopatruje w wodę 43 odbiorców. Ujęcie oparte o 6 studni kopanych wraz ze zbiornikiem wyrównawczym o pojemności 50 m³. Następny wodociąg to Korczyna - Doły - Śmierdziączka „Stadnik” zaopatrujący z ujęcia za pomocą 3 studni kopanych 30 odbiorców oraz wodociąg Korczyna - Podzamcze ujmujący wodę za pomocą 6 studni kopanych i dostarczający ją do 30 odbiorców.

Zaopatrzenie w wodę z wodociągów zagrodowych dla mieszkańców Korczyny przedstawia zestawienie:

Lp.	Nazwa Wodociągu	Długość sieci (km)	Ilość odbiorców	Ilość studni	Pojemność zbiornika (m ³)	Rok budowy	Uwagi
1.	Korczyna - Łaty	3,0	28	6 (kop)	25	1978	
2.	Korczyna - Zawisłe	4,0	56	6 (kop) 2 (głęb)	100	1978	
3.	Korczyna - Doliny	4,7	43	6 (kop)	50	1978	
4.	Korczyna Doły - Śmierdziączka „Stadnik”	5,5	30	3 (kop)	25	1976	
5.	Korczyna - Podzamcze	2,0	30	6 (kop)	50	1979	
6.	Korczyna - Wieś	15,69 34,89 + 20 km MPGK	168 355	3 (kop)	600 850	1979	

Łącznie na terenie m - ci Korczyna ponad 30% mieszkańców korzysta z wodociągów zagrodowych. Znaczna część wodociągów zagrodowych wykonana została w końcu lat 70 - tych. Pozostali mieszkańcy korzystają z ujęć ze studni indywidualnych. Na terenie m - ci Korczyna istnieją zakłady przemysłowe, które korzystają z wody ze studni głębinowych bądź z sieci wodociągowej wodociągu m - ta Krosna. I tak: zakłady drzewne korzystają z wody ze studni wierconej o głęb. 43 m i wydajności 7m³/h, G.S. Korczyna korzysta z wody ze studni o głęb.40 m i wydajności 4 m /h. Małe wodociągi działają ponadto w miejscowości Czarnorzeki. Tutaj za pomocą 2 studni kopanych ujmowana jest woda dla 11 odbiorców - jest to wodociąg Czarnorzeki II „wodotrysk” oraz wodociąg Czarnorzeki I ujmujący również wodę za pomocą 2 studni kopanych, dostarcza wodę 12odbiorcom. Długość sieci wodociągowej obliczono na 3,3 km. Liczba osób korzystających z wody wodociągowej to 25% mieszkańców miejscowości Czarnorzeki.

Wodociąg w miejscowości Krasna oparty o ujęcie powierzchniowe zaopatruje w wodę 50 gospodarstw.

Wodociąg w m - ci Iskrzynia oparty o ujęcie powierzchniowe zaopatruje w wodę 50 gospodarstw co stanowi 35 % mieszkańców miejscowości.

Wodociąg zagrodowy Węglówka. Jest to wodociąg grawitacyjny o nazwie „Kaczory” zaopatrujący z ujęcia powierzchniowego 7 gospodarstw.

W Komborni są studnie głębinowe, które dostarczają wodę dla potrzeb Domu Ludowego i szkoły. Jest to studnia o wydajności 2,9m³/h oraz studnia zaopatrująca w wodę Ośrodek Zdrowia o wydajności 7,2m³/h oraz studnia zaopatrująca w wodę ośrodek wypoczynkowy o wydajności 2,4m³/h.

Na terenie miejscowości Iskrzynia znajduje się ujęcie wody powierzchniowe na rzece Wisłok oraz Zakład Uzdantniania Wody. Budowę Zakładu uzdatniania ukończono w 97 r. układ technologiczny składa się z:

- ujęcia brzegowego na jazie piętrzącym
- piaskownika
- komór koagulacyjnych
- filtrów otwartych pospiesznych
- dezynfekcji chlorem (chlortatory C-7)
- pompowni

- odmulnika do którego kierowane są osady pokoagulacyjne
- i wody z płukania filtrów.

Maksymalna projektowana zdolność produkcyjna zakładu wynosi 14000m³/d a średniodobowa 9000 m³/d. aktualnie Iskrzynia dostarcza około 6000 - 6600 m³/d wody.

Z uwagi na częste zmętnienie, podwyższoną barwę oraz ogólne zanieczyszczenie ujmowanej wody prowadzona jest ciągła koagulacja siarczanem glinu. Powoduje to powstawanie dużych ilości trudnych do odwodnienia osadów. Znaczne ilości osadów są gromadzone w rejonie ujęcia. Problem odwadniania i odpowiedniego składowania lub zagospodarowania osadów aktualnie nie jest zadowalająco rozwiązany. Ujęcie posiada wyznaczone strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej, niemniej ustalenia i zalecenia dotyczące ochrony zlewni wodociągowej przed zanieczyszczeniem nie zostały w pełni rozwiązane.

Uwarunkowania rozwoju

Z bilansu zdolności produkcyjnych ujęć wody i zakładów uzdatniania wody dla m - ta Krosna wynika że możliwości te wykorzystane są zaledwie w 40% (przy zaspokojeniu potrzeb w mieście w 90%). Wydajność istniejących zakładów wodociągowych oraz przepustowość magistrali dosyłowych ze znacznym nadmiarem pokrywa prognozowane zapotrzebowanie dla m - ta Krosna i pozwala na rozbudowę sieci rozdzielczej oraz zasilanie w wodę sąsiednich gmin. Gmina Korczyna ze względu na swe bliskie położenie w stosunku do m - ta Krosna, istnienie sieci łączących ją z siecią wodociągową m - ta Krosna może zaopatrzenie w wodę w znacznej mierze oprzeć o tę sieć. Istnieją ku temu możliwości.

W miejscowości Kombornia istnieją możliwości pokrycia zapotrzebowania na wodę ze studni głębinowych. W tej miejscowości istnieje pilna potrzeba budowy wodociągu ze względu na braki wody i jej złą jakość w studniach kopanych. Problem zaopatrzenia w wodę musi być rozwiązany w miejscowości Czarnorzeki oraz Węglówka. Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 61,3 km, posiada ona 815 podłączeń do budynków mieszkalnych. Zużycie wody jest o ponad 50% niższe od średniego w województwie i nieznacznie wyższe od średniego w powiecie, wynosiło: 10,5 m³/d obrazuje to tabela nr 2.16.

Tabela nr 2.16 Wodociągi i kanalizacja w Gminie Korczyna na tle województwa i powiatu w 2002 r.

Wyszczególnienie	Sieć w km		Podłączenia do budynków		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	
	Wodociągowa rozdzielcza	Kanalizacyjna	Wodociągowe	Kanalizacyjne	dam ³	m ³ na 1 mieszkańca
Województwo	11938,7	5960,6	248618	102897	8941,3	23,3
Miasto	1975,8	1829,2	67470	46707	29321,2	34,4
Wieś	9962,9	4131,4	181148	56190	19620,1	15,7
Powiat krośnieński	457,7	544,7	8836	8512	1042,6	9,9
Gmina Korczyna	61,3	65,5	815	919	112,1	10,5

Kanalizacja

Gmina Korczyna posiada koncepcję kanalizacji opracowaną dla miejscowości: Korczyna, Czarnorzeki i Iskrzynia. W części miejscowości Korczyna zrealizowana jest sieć kanalizacji sanitarnej. Część terenu miejscowości Korczyna posiada projekty budowlane pod kanalizację. Sieć kanalizacyjną miejscowości Korczyna stanowi kolektor sanitarny $d=0,40$ m. Kolektor ten stanowi przedłużenie krośnieńskiego kolektora $d = 0,50$ m, do którego podłączone będą ścieki z całej Korczyny. Kolektor $d=0,40$ m rozdziela się w centrum Korczyny na dwa kolektory $d= 0,30$ m. Obecnie na terenie m - ci Korczyna zrealizowane jest 65 km zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej do której podłączone jest 919 gospodarstw. W miejscowości Węglówka jest oczyszczalnia ścieków przy szkole. Jest to oczyszczalnia typu BIOVAC SBR o przepustowości 24 m³/d. Wyposażona ona jest w dwa niezależnie działające reaktory SBR co umożliwia dostosowanie przepustowości oczyszczalni do ilości przyjmowanych ścieków. W zależności od potrzeb eksploatowany będzie jeden lub dwa reaktory. Do oczyszczalni może być podłączona część budynków umieszczonych w pobliżu szkoły. Pozostali mieszkańcy gminy gromadzą ścieki w szambach.

Zadaniem priorytetowym gminy jest budowa kanalizacji w Iskrzyni, Korczynie, Czarnorzekach i pozostałych miejscowościach gminy.

Gazownictwo

Całość Gminy Korczyna posiada sieć gazową. W zakresie zabezpieczenia dostaw gazu, gminę można uważać za całkowicie zgazyfikowaną oraz posiadającą dobre warunki zasilania w gaz. Wszystkie miejscowości Gminy Korczyna posiadają sieć gazową i zaopatrywane są w gaz. Gazyfikacja poszczególnych miejscowości gminy przebiegała w dużej części dzięki społecznemu zaangażowaniu poprzez społeczne komitety budowy gazociągu. W miejscowości Korczyna istnieje sieć gazowa niskiego ciśnienia wykonana z rur metalowych. Sieć ta będzie modernizowana i wymieniana na sieć średniego ciśnienia, wykonana z PCV co spowoduje wyeliminowanie awaryjności sieci. W pozostałych miejscowościach gminy jest sieć średniego ciśnienia wykonana z PCV.

Przez teren gminy przebiegają gazociągi wysokoprężne:

- Warzyce - Strachocina o parametrach ϕ 300/250 mm Pnom 6,4/4,0 Mpa z odgałęzieniami do stacji redukcyjno pomiarowej EG oraz w kierunku Kombornia – Domaradz
- Targowiska -Pustyny o parametrach ϕ 200 Pnom 6,4 Mpa

Elektroenergetyka

Warunki zasilania w energię elektryczną na terenie gminy są dobre i na bieżąco prowadzona jest modernizacja sieci zasilającej. Na terenie gminy zlokalizowana jest systemowa stacja elektroenergetyczna 400/110 kV wraz z powiązaniem liniowymi. Strefa ochronna zamyka się w granicach ogrodzenia. Przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV relacji Krosno - Strzyżów oraz Krosno - Iskrzynia - Besko oraz linia elektroenergetyczna WN 400 kV relacji Iskrzynia - Widełka.

W fazie projektów są połączenia ze stacją elektroenergetyczną w Iskrzyni poprzez linię 400 kV Iskrzynia -

Niewistka, linię 400 kV Iskrzynia - Tarnów oraz szereg linii kV w kierunku Krosno- Białobrzegi, Iwonicz, Domaradz - Brzozów.

Dostawy energii elektrycznej dla odbiorców na terenie gminy odbywają się liniami SN 15 kV relacji Krosno- Besko, Krosno - Korczyna - Brzozów - Strzyżów - Sucha Góra, Strzyżów - Brzozów (odgałęzienia do Krasnej). Bezpośrednie linie SN 15 kV zasilają z Krosna Suchą Górę i ZUW w Iskrzyni.

Mimo gęstej sieci linii elektromagnetycznych na terenie Gminy Korczyna sieć SN wymagała modernizacji i przebudowy ze względu na awaryjność i spadki napięć. Wykonano modernizację sieci elektromagnetycznej w miejscowości Krasna. W trakcie modernizacji wymieniono sieć na izolowaną (bezawaryjną), wybudowano 5 stacji trafo i wymieniono słupy. Zmodernizowano też sieć w Woli Komborskiej, w Czarnorzekach wybudowano 2 stacje transformatorowe, w Korczynie stacje transformatorowe i zrealizowano stację Korczyna - Akacyjowa i Korczyna - Dół. Ponadto wykorzystywane są projekty na modernizację sieci SN.

Komunikacja

Specyficzna sytuacja geograficzna Gminy Korczyna i połączenia poprzez gminę do innych gmin muszą być rozwiązywane w ścisłym powiązaniu z układem komunikacyjnym Miasta Krosna i układem komunikacyjnym ruchu tranzytowego Rzeszów - Barwinek. Podstawowym elementem sieci komunikacyjnej na terenie gminy są droga krajowa i wojewódzka przecinająca jej obszar z południa na północ, pozostałe tworzy gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych. Do szerokiej dostępności gminy w krajowym systemie transportowym przyczynia się przebiegająca droga krajowa nr 9 relacji Radom - Rzeszów - Domaradz - Barwinek przejście graniczne drogowe (Słowacja) oraz w systemie regionalnym droga wojewódzka nr 991 relacji Krosno - Lutcza.

W systemie transportowym lokalnym na szczeblu powiatowym sieć drogowa obejmuje następujące ciągi komunikacyjne:

- Krosno -Głębokie - Czarnorzeki- Jasionica Rosielna nr 19184
- Węglówka - Wysoka Strzyżowska nr 19301
- Wola Jasionicka - Budy Komborskie nr 19302
- Korczyna - Korczyna Zawisłe nr 19320
- Korczyna - Kombornia - Budy Komborskie nr 19321
- Kombornia (Dół) - Kombornia nr 19322
- Olszyny - Jabłonica Polska nr 19323
- Korczyna - Jabłonica Polska nr 19324
- Korczyna - Krościenko Wyżne nr 19325
- Krościenko Wyżne - Iskrzynia nr 19326
- Iskrzynia - Haczów - Trześniów nr 19331
- Korczyna - Sporne nr 19357

Całkowita długość dróg krajowych w gminie wynosi 7,773 km, wojewódzkich - 15,521 km, natomiast powiatowych - 41,058 km. Stan dróg krajowych i wojewódzkich jest zadawalający. Układ sieci komunikacyjnej dopełniają drogi gminne, których łączna długość wynosi- 44,410 km, i jest porównywalna do ilości dróg powiatowych.

Tab. 2.17 Sieć drogowa na terenie Gminy Korczyna

Kategoria drogi	Długość drogi na terenie gminy [km]	Udział drogi w sieci drogowej powiatu [%]
Krajowa	7,773	7,15
Wojewódzka	15,521	14,27
Powiatowa	41,058	37,75
Gminna	44,41	40,83
Razem	108,762	100,00

Przedstawione dane pokazują, że gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg gminnych i powiatowych. Mają one nawierzchnie ulepszone, jednak ich wartość techniczną i eksploatacyjną należy uznać za nie spełniającą aktualnych wymogów transportu i komunikacji. Powoduje to na małą nośność nawierzchni, nie normatywne łuki, brak odwodnienia, potrzeba remontów przepustów i mostów. Znaczna część dróg zagrożona jest wiosennymi przełomami i osuwiskami. Większość dróg powiatowych i gminnych znajduje się w południowej części gminy, północna część znacznie odbiega pod względem gęstości połączeń komunikacyjnych. Niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się udział nakładów finansowych na drogi gminne, znajdujące to potwierdzenie w ich stanie. Prowadzone remonty i modernizacje tylko doraźnie poprawiają sytuację. Gmina nie dysponuje wystarczającymi funduszami na drogi, nie ma też sprzętu niezbędnego do prowadzenia robót drogowych. Stąd dalszy rozwój sieci dróg gminnych powinien iść w kierunku utrzymania dotychczasowego stanu jak i poprawy parametrów technicznych samochodowego staję się związanego

z konieczności związku z wciąż zwiększającą się miejscami parkingowymi. dróg. Ważnym problemem wobec wzrastającego ruchu potrzeba segregacji ruchu samochodowego od pieszego, są budowy chodników.

Zbiorczą komunikację samochodową na terenie gminy zapewniają Miejska Komunikacja Samochodowa - Krosno oraz Państwowa Komunikacja Samochodowa - Krosno. Zapewnia ona połączenia gminy z Krosnem, Rzeszowem, Brzozowem jak również połączenia poszczególnych miejscowości na terenie gminy. Istniejąca ilość linii autobusowych jak i częstotliwość kursowania oferują średni standard obsługi podróżnych. Sytuację poprawiają prywatni przewoźnicy, którzy zapewniają liczne połączenia na trasie Krosno - Rzeszów.

Zbiorczy stan techniczny ciągów komunikacyjnych powiatowych i gminnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 2.18 Drogi powiatowe i gminne w roku 2002 - źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie	Ogółem	o nawierzchni				Drogi na 100 km ² powierzchni
		twardej			gruntowej	
		razem	ulepszonej	nie ulepszonej		
w km						
Drogi powiatowe						
Województwo	6820,3	6347,2	6119,0	228,2	473,1	38,0
Powiat krośnieński	246,6	235,9	213,6	22,3	10,7	45,6
Drogi gminne						
Województwo	9027,5	5351,7	3758,7	1503,0	3675,8	50,4
Powiat krośnieński	204,1	83,9	59,0	24,9	120,2	37,8

^a Dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad

Drogi gminne zarządzane i utrzymywane są przez Gminę Korczyna, która zgodnie z ustawą o samorządzie terytorialnym, jako zarządca dróg podejmuje m.in. następujące zadania:

- o Opracowuje projekty planów finansowych budowy, utrzymania i ochrony dróg oraz obiektów mostowych,
- o Opracowuje plany rozwoju sieci drogowej,
- o Pełni funkcję inwestora dla dróg gminnych,
- o Koordynuje roboty w pasie drogowym,
- o Prowadzi gospodarkę gruntami i innymi nieruchomościami pozostającymi w zarządzie organu zarządzającego drogą.

Stan techniczny dróg gminnych należy ocenić jako słaby. Gmina od wielu już lat inwestuje w rozwój własnej infrastruktury drogowej dbając o jej jakość i stan techniczny. Jednak wiele dróg

wymaga jeszcze gruntownej modernizacji nawierzchni, a w niektórych przypadkach wzmocnienia podbudowy. Drogi wewnętrzne w zdecydowanej większości stanowią drogi gruntowe, pełniące funkcje dojazdową do pól i obszarów leśnych. Instytucją odpowiedzialną za utrzymanie infrastruktury dróg powiatowych jest Zarząd Dróg Powiatu Krośnieńskiego, będący jednostką Starostwa Powiatowego w Krośnie (powiat ziemski). Stan techniczny dróg powiatowych prezentuje się dużo gorzej w porównaniu z drogami gminnymi. Spowodowane jest to przede wszystkim niewystarczającymi środkami finansowymi, jakimi dysponują polskie powiaty w celu utrzymywania bieżącej sieci dróg powiatowych oraz jej rozwoju. Relatywnie krótszy jest też okres inwestowania w te drogi.

Obsługa transportowa mieszkańców gminy realizowana jest poprzez zbiorowy transport publiczny, zbiorowy transport

prywatny i transport indywidualny. Publiczna komunikacja zbiorowa PKS zapewnia dostęp do większości miejscowości w gminie i usług w nich oferowanych, takich jak: szkolnictwo, opieka zdrowotna, instytucje kulturalne i administracyjne oraz placówki handlowe.

W ostatnich latach została znacznie rozbudowana zbiorowa komunikacja prywatna, charakteryzująca się powszechną dostępnością i konkurencyjnymi cenami.

Telekomunikacja

Teren Gminy Korczyna obsługiwany jest przez centralę telefoniczną w Korczynie w ruchu automatycznym. Miejscowość (Iskrzynia obsługiwana jest przez centralę w Krościenku Wyżnym. Operatorem wiodącym na terenie Gminy Korczyna jest TP S.A.

Ogrzewanie

Na terenie gminy funkcjonują małe, lokalne kotłownie. Generalnie ogrzewanie obiektów oparte jest na bazie rozwiązań indywidualnych.

Kolej

Gmina Korczyna nie posiada linii kolejowej. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w mieście Krośnie. Pozwala to na korzystanie z połączeń kolejowych lokalnych jak: Jasło, Sanok, Stróże, Rzeszów oraz ponad lokalnych jak: Łódź, Kraków, Warszawa, Katowice, Medzilaborce (Słowacja), Chyrow (Ukraina).

2.1.5. Formy użytkowania terenu, majątek gminy

Według danych z Urzędu Gminy Korczyna na dzień 31 grudnia 2003 roku powierzchnia geodezyjna gminy wynosi 9244 ha. Gmina ma wskaźnik lesistości 36,2% (Polska 28%) i sprzyjające warunki naturalne dla działalności rolniczej. Patrząc na mapę sozologiczną opisywanego terenu należy stwierdzić, że na cele rolnicze w czasach historycznych, skutkiem „głodu ziemi” wylesiono nadmierne powierzchnie położone na dużych spadkach terenu, obecnie o niskiej przydatności dla rolnictwa. W strukturze użytkowni gruntów dominują użytki rolne, łącznie zajmują powierzchnię 5530 ha co stanowi 59,82% powierzchni gminy. Liczba gospodarstw indywidualnych wynosi ogółem 1451 (wg spisu rolnego z 2002 r.). Większość stanowią gospodarstwa indywidualne od 1,00 do 1,99 ha. Istnieją 3 gospodarstwa powyżej 50 ha.

W skład terenów zabudowanych i zurbanizowanych wchodzi tereny osiedlowe, gdzie ponad 90% stanowią grunty zabudowane i tereny komunikacyjne, gdzie drogi zajmują ponad 2,6% terenu gminy. Wody płynące zajmują większość wszystkich gruntów pod wodami i około 0,64% powierzchni Gminy Korczyna. Ze względów ekologicznych na uwagę zasługują nadrzeczne grunty zadrzewione i zakrzewione o łącznej powierzchni 77 ha, w zdecydowanej większości pozostające w prywatnym władaniu oraz nieużytki rolnicze na powierzchni 25 ha.

Tab. nr 2.19 Użytkowanie gruntów w Gminie Korczyna.

Kierunek wykorzystania	Powierzchnia * w ha	% powierzchni gminy	% powierzchni powiatu
Użytki rolne	5530	59,82	5,9
w tym: grunty orne	3513	38	
Sady	160	1,73	
łąki trwałe	623	6,74	
pastwiska trwałe	918	9,93	
Grunty rolne zabudowane	314	3,4	
Rowy	2	0,02	
Grunty pod stawami	0	0	
Użytki leśne, zadrzewione i zakrzewione	3345	36,18	3,6
w tym: lasy	3268	35,35	
Grunty zadrzewione i zakrzewione	77	0,83	
Wody	51	0,64	
w tym: wody płynące	50	0,64	
wody stojące	1	0,01	
Grunty zabudowane i zurbanizowane	284	3,07	0,3
w tym: mieszkaniowe	4	0,04	
przemysłowe	11	0,12	
inne zabudowane	12	0,13	
zurbanizowane niezabudowane	5	0,05	
rekreacji i wypoczynku	9	0,1	
użytki kopalne	0	0	
tereny komunikacyjne razem	243	2,63	
w tym: drogi	243	2,63	
kolejowe	0	0	
inne	0	0	
Tereny różne	9	0,1	0,01
Użytki ekologiczne	0	0	
Nieużytki	25	0,27	0,03
RAZEM	9244	100	10

* powierzchnia geodezyjna

Teren gminy jak już wcześniej wspomniano charakteryzuje wysoki udział użytków rolnych w strukturze użytkowania gruntów co w dużym stopniu warunkuje rolniczą funkcję gminy tym bardziej, że użytki te charakteryzuje stosunkowo wysoka wartość bonitacyjna gleb. Analizując sposób wykorzystania gruntów zauważa się średni udział terenów zabudowanych i przeznaczonych do zabudowy stanowiący ponad 3% ogólnej powierzchni gminy. Tereny komunikacyjne, a więc drogi zajmują prawie 3,5% powierzchni wyznaczając tym samym komunikacyjną funkcję Gminy Korczyna. Stosunkowo niewielki bo zaledwie 0,6% udział gruntów pod wodami powierzchniowymi (przy niskiej zasobności w wody gruntowe) potwierdza stosunkowo niekorzystne warunki wodne gminy, a to wyznacza w pewnym stopniu kierunki produkcji rolnej, zarówno upraw polowych jak i chowu lub hodowli zwierząt gospodarskich.

Na majątek Gminy Korczyna składają się skomunalizowane nieruchomości gruntowe o łącznej powierzchni 188,85 ha potwierdzone decyzjami komunalizacyjnymi na łączną kwotę 942 933,4 zł. W skład majątku gminy wchodzi:

- ⇒ działki gruntowe o łącznej powierzchni 85,66 ha i wartości 821 113,4 zł z przeznaczeniem: pod usługi, pod inwestycję związaną z budową wodociągów i kanalizacji, oraz na działki do użytkowania rolniczego,
- ⇒ drogi gminne o łącznej powierzchni 103,19 ha i wartości 121 820 zł,

Majątek gminy stanowią również nieruchomości objęte użytkowaniem wieczystym. Na majątek gminy składają się też budynki użyteczności publicznej (Domy Ludowe, Domy Strażaka, Remizy Ochotniczej Straży Pożarnej i Przedszkola) i budowle (wodociągi, zbiorniki p.poż, kładki, oczyszczalnie ścieków).

Tab.2.20 Mienie Gminy Korczyna

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia gruntów komunalnych ha					
		Grunty rolne	Grunty nie rolne zabudowane	Grunty nie rolne nie zabudowane	Drogi	Rowy	Razem
1	Korczyna	27,5	9,5	0,7	35,7	-	73,4
2	Kombornia	5,6	2,6	-	12,2	-	20,4
3	Wola Komborska	1,5	0,4	2,4	2,7	-	7
4	Czarnorzeki	10,9	0,7	0,4	2,7	-	14,7
5	Węglówka	8,8	2,1	-	15,9	-	26,8
6	Krasna	10	0,3	-	30,1	-	40,4
7	Iskrzynia	2,2	0,2	-	3,8	-	6,2
	Razem	66,5	1,58	3,5	103,1	-	188,9

2.1.6. Kierunki rozwoju Gminy Korczyna

Rozwój gminy jest ściśle związany z uwarunkowaniami wynikającymi z rozwoju krajowego i województwa podkarpackiego.

Zakres tego rozwoju regulują przepisy prawa polskiego i unijnego oraz programy, strategie opracowywane na różnych szczeblach administracyjnych oraz przede wszystkim możliwości finansowe, w tym pozyskane i planowane do pozyskania m.in. z Funduszu Spójności i Funduszy Strukturalnych, Inicjatyw Wspólnotowych. Część z tych pieniędzy może być przeznaczona na wspieranie przedsiębiorców (m.in. w związku z podniesieniem konkurencyjności), przedsiębiorcy z branży rolnej spożywczej będą mieli prawo do korzystania z instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej. Po integracji z UE większość funduszy na realizację projektów (zatwierdzonych przez Komisje UE) będzie wypłacana po zakończeniu projektu.

Przeszkodą w pozyskiwaniu finansów są często przepisy niespójne lub brak ustaw, procedur i rozporządzeń na podstawie, których można ubiegać się o środki.

Obecnie najważniejszymi dokumentami strategicznymi warunkującymi rozwój gospodarczy gminy powiązany z ochroną środowiska jest „Narodowy plan rozwoju na lata 2004-2006”, „Strategia wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006”, Sektorowe programy operacyjne, „Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2002-2006” aktualizowana, „Plan zagospodarowania województwa podkarpackiego”, „Strategia rozwoju Gminy Korczyna”, „Wieloletni plan rozwoju gminy Korczyna”, „Zintegrowany program operacyjny rozwoju województwa podkarpackiego”, „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Korczyna”.

Najważniejszym pod względem finansowym programem dla województwa jest zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, z którego województwo może otrzymać 192 mln euro.

Zgodnie z wieloletnim programem inwestycyjnym Gminy Korczyna na lata 2004 - 2013 r. przewiduje się cele rozwojowe:

- ◆ Zmiana w strukturze gospodarczej obszaru, w tym zasady kształtowania rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Programy/ Działania:

Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości,
Dążenie do zapewnienia mieszkańcom źródeł utrzymania na miejscu,
Kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego gminy,
Ograniczanie rozpraszania zabudowy na terenach wiejskich,
Opracowanie kompleksowego planu zalesień i doprowadzenie go do realizacji,
Produkcja i przetwórstwo żywności ekologicznej na bazie produktów leśnych i uprawnych
Przemysłana gospodarka łowiecka i hodowlana,
Stosowanie racjonalnych cięć drzewostanu w lasach prywatnych i państwowych
Wykorzystanie walorów naturalnych do celów agroturystycznych, sportowych,
Budowa obiektów noclegowych i gastronomicznych,
Powstawanie nowych punktów usługowych,
Wykorzystanie specyficznych warunków gminy do uzyskania energii odnawialnej,
Uzbrojenie terenów pod inwestycje,
Promocja gospodarcza i turystyczna,
Tworzenie nowych produktów turystycznych,
Tworzenie baz danych o lokalnej przedsiębiorczości,
Tworzenie grup producenckich
Szkolenia i doradztwo dla rolników
Promocja rolnictwa ekologicznego i zdrowej żywności Promowanie postaw współpracy w środowisku
Promowanie postaw przedsiębiorczych
Promocja potencjału gospodarczego
Rozwój agroturystyki . Inicjowanie powstawania gospodarstw agroturystycznych
Rozwój rynków zbytu
Stworzenie centrum usługowo handlowego
Program aktywizacji i przekwalifikowań osób bezrobotnych

- ◆ Zmiana w sposobie użytkowania terenu

Programy/ Działania:

Prowadzenie przemyślanej polityki w zakresie wydawania pozwoleń na budowę (strefa ochrony konserwatorskiej, grunty o wysokich klasach bonitacyjnych, na terenach zalewowych),
Ograniczanie rozpraszania zabudowy na terenach wiejskich,
Ograniczanie budowy obiektów „agresywnych” krajobrazowo,
Wzbogacanie walorów widokowych,
Opracowanie kompleksowego planu zalesień i doprowadzenie go do realizacji,
Tworzenie warunków sprzyjających do powstania większych gospodarstw rolnych,
Uzbrajanie terenów pod inwestycje,
Ochrona systemów, obszarów chronionych, ochrona węzłów i ciągów ekologicznych,

- ◆ Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury

Programy/ Działania:

Remonty istniejących sieci elektroenergetycznych
Tworzenie nowych połączeń autobusowych
Zaopatrzenie ludności w wodę z sieci wodociągowej,
Budowa sieci kanalizacyjnej na obszarze całej gminy,
Popraw dostępności komunikacyjnej gminy przez remont dróg gminnych,
Modernizacja nawierzchni dróg gminnych,
Budowa ciągów pieszych,
Rozwijanie infrastruktury teletechnicznej,
Zwiększanie liczby miejsc parkingowych, zwłaszcza przy obiektach publicznych,
Upowszechnienie dostępu do Internetu

◆ Poprawa stanu środowiska naturalnego

Programy/ Działania:

Ochronie zasobów wodnych,
Kanalizacja wsi i osiedli,
Zaopatrzenie ludności w wodę z sieci wodociągowej,
Propagowanie ograniczania (racjonalnego stosowania) nawozów sztucznych i środków ochrony roślin,
System zbiórki odpadów rolniczych (oleje etc),
Zwiększenie ilości ścieżek edukacji ekologicznej (spacerowych, rowerowych),
Wytyczenie miejsc na rodzinne pikniki, wycieczki, ogniska,
Utrzymanie naturalnych siedlisk dla zwierzyny leśnej i ptactwa,
Wprowadzania użytków ekologicznych,
Wprowadzenie systemu segregowania odpadów,
Likwidacja dzikich wysypisk śmieci,
Budowa małych elektrowni wodnych i elektrowni wiatrowych
Budowa nowych i modernizacja istniejących ujęć wodnych
Objęcie ochroną drzew pomnikowych,
Likwidacja uciążliwych kotłowni węglowych i rozwój lokalnych sieci ciepłowniczych
Docieplanie i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
Wymiana azbestowych pokryć dachowych
Akcje propagandowe, których celem jest kształtowanie nawyków ekologicznych

◆ Poprawa stanu środowiska kulturowego

Programy/ Działania:

Stworzenie izby regionalnej pokazującej życie dawnych mieszkańców Podkarpacia
Tworzenie ośrodków kultury w oparciu o istniejące Domy Ludowe,
Zachowanie obiektów pałacowo - parkowych,
Zachowanie obiektów dworsko – parkowych,
Aktywizacja bibliotek, poprawa dostępności do Internetu
Ochrona dziedzictwa kulturowego Ochrona obiektów architektury sakralnej
Rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego Inwentaryzacja obiektów zabytkowych
Wzbogacenie oferty kulturalnej dla turystów i mieszkańców,

◆ Poprawa warunków i jakości życia, w tym zmiana w strukturze zamieszkania

Programy/ Działania:

Rozwój mieszkalnictwa w warunkach nie kolidujących z wymogami ochrony środowiska i walorów kulturowych,
Remonty budynków użyteczności publicznej,
Budowa hali sportowej i basenu,
Poprawa estetyki osiedli,
Doposażenie placówek służby zdrowia,
Turystyczno- rekreacyjno- wypoczynkowe wykorzystanie walorów,
Programy zwiększenia dostępu do Internetu,
Poprawa zaopatrzenia ludności w wodę (nowe wodociągi + remonty),
wyrównywanie szans edukacyjnych i kulturalnych, sportowych
Poprawa bazy dydaktycznej
Polepszenie warunków mieszkaniowych dla rodzin najuboższych,
Tworzenie warunków dla zagospodarowania czasu wolnego dla młodzieży poprzez doposażenie i zwiększenie dostępności do Domów Kultury (Domów Ludowych)
Stworzenie bazy dla działalności w obszarze pomocy społecznej
Poprawa dostępu do usług,
Poprawa stanu bezpieczeństwa,
Wzbogacenie oferty kulturalnej dla mieszkańców,
Organizowanie robót publicznych
Akcja dożywiania dzieci i młodzieży,
Eliminowanie zagrożenia demoralizacją,
Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego
Rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego,
Wspieranie inicjatyw obywatelskich
Modernizacja bazy oświatowej
Tworzenie oddziałów integracyjnych w placówkach szkolnych,

Podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej, System kształcenia ustawicznego,
Budowa zabezpieczeń przeciwpowodziowych,
Budowa i modernizacja obiektów służby zdrowia
Rozpowszechnianie profilaktyki i edukacji w zakresie zdrowia i promowanie zdrowego stylu życia
Stworzenie możliwości wczesnej diagnostyki
Stworzenie i rozwijanie systemu pomocy dla osób wybitnie uzdolnionych

Planowane zadania w zakresie realizacji tych celów obejmują łączną kwotę 47 950 000 zł, z tego ze środków z programów pomocowych i funduszy strukturalnych 35 962 500 zł.

Zgodnie ze strategią rozwoju Gminy Korczyna

1. GŁÓWNY CEL ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY KORCZYNA.

Wykorzystanie szans Korczyny wynikających z jego zasobów i położenia dla: - systematycznej i trwałej poprawy standardów życia mieszkańców w sferze mieszkania, pracy i wypoczynku:

- wzrostu atrakcyjności gminy dla rozwoju usług handlowych i rzemieślniczych,
- rozwoju satelitarnych dla Krosna osiedli mieszkaniowych,
- rozwoju usług związanych ze znajdującymi się na terenie gminy takimi obiektami jak Główny Punkt Zasilania Energetycznego, ujęcia i stacji uzdatniania wody, przebieg drogi krajowej.

Podstawą wszelkich działań związanych z użytkowaniem przestrzeni gminy ma być przestrzeganie zasad ekorozwoju.

2. CELE STRATEGICZNE

Główny cel rozwoju wymaga realizacji celów strategicznych wyodrębnionych w sferach:

- społecznej,
- ekonomicznej,
- kulturowej,
- przyrodniczej,
- przestrzennej,
- komunikacyjnej,

- a) w sferze społecznej:
- zapewnienie dogodnych warunków dla realizacji potrzeb i aspiracji mieszkańców,
  - zapewnienie obsługi mieszkańców w zakresie usług publicznych na poziomie akceptowanych standardów jakościowych i ilościowych,
  - pilne wyposażenie zabudowy w infrastrukturę techniczną,
  - maksymalnie możliwe wyeliminowanie tranzytowej komunikacji drogowej przez tereny gminy,
  - uatrakcyjnienie przestrzeni publicznych służących zaspokajaniu potrzeb w dziedzinie wypoczynku, rekreacji i usług,
- b) w sferze ekonomicznej:
- rozwój usług z zakresu turystyki i kultury, - rozwój rynku pracy,
- c) w sferze kulturowej:
- zachowanie i wyeksponowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu gminy,
  - kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego osiedli przy granicach z Krosnem,

- d) w sferze przyrodniczej:
- zachowanie istniejących wartości środowiska przyrodniczego, - objęcie rzeczywistą ochroną drzew pomnikowych,
  - ochrona przed uciążliwością wynikającą z jego rozwoju gospodarczego, z rozwoju komunikacji,
- e) w sferze przestrzennej:
- harmonijny rozwój struktury przestrzenne-funkcjonalnej gminy, - rewitalizacja starej zabudowy,
  - harmonijne kształtowanie strefy osiedli przygranicznych z miastem Krosnem, - ochrona terenów otwartych,
- f) w sferze komunikacyjnej:
- zapewnienie dobrego poziomu dostępności komunikacyjnej wszystkim mieszkańcom gminy z centrum usługowym Krościenka, oraz z miejscowościami sąsiednimi,
  - poprawę efektywności ekonomicznej, stosowanych metod przewozu osób i towarów,
  - ograniczenie hałasu, emisji spalin i konsumpcji energii,
  - uzupełnienie układu komunikacji drogowej, a w przypadku wcześniejszej budowy drogi ekspresowej S-19 zapewnienie dostatecznej ilości odcinków dróg zbiorczych,
  - utrzymanie szkoleniowej funkcji lotniska.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego na obszarze gminy docelowo przewiduje się rozwój takich funkcji jak: mieszkaniowo - usługowej, rolniczej, turystycznej.

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Korczyna” przewiduje w gminie:

- rozwój osadnictwa wiejskiego, działalność gospodarczą w oparciu o walory przyrodnicze i bogate tradycje oraz rozwój działalności pozarolniczej (małe przedsiębiorstwa rodzinne),
- ochronę środowiska przyrody ożywionej i nieożywionej i walorów krajobrazowych, uaktywnienie działań w zakresie zalesiania, dolesiania, przywrócenie funkcjonowania korytarzy ekologicznych, ochrona przed powodzią,
- zachowanie i wzbogacanie wartości kulturowych w krajobrazie gminy, wykorzystanie walorów krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego dla celów edukacyjnych i rozwoju różnych form turystyki i wypoczynku,
- rozwój bazy turystycznej, obecnie praktycznie nie istniejącej w postaci zorganizowanych kąpielisk nadrzecznych, pól biwakowych i namiotowych, budownictwa letniskowego,,
- polepszenia stanu technicznego dróg,
- wyposażenie w niezbędną infrastrukturę techniczną dla rozwoju gospodarczego i polepszenia warunków życia ludności i modernizację infrastruktury istniejącej w zakresie obiektów zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej, i gospodarki odpadami.

2.1.7. Wnioski wynikające z analizy ekonomiczno-finansowej

Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym określa zakres działania i zadania gmin. Zadania te gmina wykonuje poprzez: zakłady budżetowe, jednostki budżetowe, instytucje kultury, gospodarstwa pomocnicze, inne.

Z analizy wykonanego i przewidywanego budżetu Gminy Korczyna wynika, że:

- planowane dochody gminy w 2004 r. wynosić będą 14 844 tys. zł,
- ⇒ wydatki 15 415 tys. zł,
- ⇒ wydatki inwestycyjne 1 676 tys. zł; wydatki inwestycyjne stanowić będą około 12% dochodów gminy;

Poniższa tabela zawiera wykonanie budżetu w latach 2001 - 2003 i plan budżetu na 2004 r.

Tabela 2.21 Budżet w latach 2001 - 2004 r. źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
Wolne środki z lat ubiegłych	413	299	307	396
1. Dochody ogółem	13 240	14 688	15 457	14 844
1.1 Dochody własne	3 707	4 176	5 151	4 727
W tym:				
1.1.1 podatki i opłaty	2 545	2 949	3 619	2 763
1.1.2. pozostałe dochody	128	142	274	239
1.1.3. Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (podatek od osób fizycznych oraz od osób prawnych)	1 034	1 085	1 258	1 725
2. Subwencje	7 860	8 544	8 789	8 832
3. Dotacje celowe na zadania z zakresu administracji państwowej	1 201	1 260	1 083	551
4. Dotacje celowe na zadania własne	472	708	434	634
5. Ogółem wydatki:	14 067	14 535	15 555	15 415
5.1 Wydatki ze środków własnych	2 508	2 275	2 292	2 304
5.2 Wydatki inwestycyjne	2 121	1 772	1 552	1 676
WYNIK:	-827	153	-98	-571

Analiza i diagnoza dochodów

Poniższa tabela informuje o dynamice dochodów Gminy Korczyna w latach 2000-2004.

Tabela 2.22 Dynamika wzrostu dochodów – źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Lata	2001	2001	2002	2003	2004
Wykonanie	11 738	13 240	14 688	15 457	14 844
Dynamika wzrostu	100,0%	112,8%	110,9%	105,2%	95,0%

Należy zauważyć, że największa dynamika wzrostu dochodów gminy miała miejsce w latach 2001 i 2002. Dochody w 2001 roku były o ponad 12,8% większe niż w 2000 roku, a w roku 2002 zwiększyły się o dalsze 10,9%. Z kolei w 2004 r zaplanowano dochody o 5% niższe niż w roku poprzednim, na poziomie identycznym jak w 2002 r. W tabeli poniżej przedstawiono strukturę dochodów gminy w układzie rodzajowym celem określenia przyczyn spadku dochodów gminy.

Tabela 2.23 Struktura dochodów gminy w latach 2001 - 2004 źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie	2001 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
1. Dochody ogółem	11738	13 240	14 688	15 457	14 844
1.1 Dochody własne	3 300	3 707	4 176	5 151	4 727
W tym:					
1.1.1 podatki i opłaty	1 827	2 545	2 949	3 619	2 763
1.1.2. pozostałe dochody	123	128	142	274	239
1.1.3. Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (podatek od osób fizycznych oraz od osób prawnych)	1 350	1 034	1 085	1 258	1 725
2. Subwencje	6 722	7 860	8 544	8 789	8 832
W tym subwencja ogólna + wyrównawcza	1 940	2 199	2 340	1 913	2 188
3. Dotacje celowe na zadania z zakresu administracji państwowej	995	1 201	1 260	1 083	551
4. Dotacje celowe na zadania własne	671	472	708	434	634

Struktura dochodów gminy w pokazuje ich relatywnie dużą zmienność. Pozycje szczególnie podatne na zmiany to: podatek rolny, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (podatek od osób fizycznych oraz od osób prawnych), dotacje celowe i środki pozabudżetowe. Z kolei największa stabilnością charakteryzują się m.in. subwencje oraz dochody z majątku własnego. Szczególnie podatność na zmiany wykazują dotacje celowe na zadania własne i dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej. Teoretycznie duży spadek tych pozycji można wytłumaczyć dość pasywnym podejściem do pozyskania w 2004 r. dotacji celowych na zadania inwestycyjne. Ale trudno wyrokować jednoznacznie, bowiem rok 2004 dotyczy prognozy, zaś rzeczywistość może od niej odbiegać zarówno w jedną jak i drugą stronę. W każdym razie w latach 2003 - 2004

istnieje wyraźny spadek tych pozycji w stosunku do rekordowego roku 2002 oscylujący w granicach 40-50%. Skokowy wzrost dochodów z udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (podatek od osób fizycznych oraz od osób prawnych) należy tłumaczyć zmianą ogólnych przepisów w tym zakresie, jaka dokonana się w 2004 roku.

Inaczej wygląda kwestia podatków i opłat lokalnych. Tutaj duży wzrost, jaki dokonał się na przestrzeni lat 2000 - 2003 nie miał charakteru skokowego, a następował systematycznie.

Procentowy udział poszczególnych rodzajów dochodów do dochodów gminy ogółem obrazuje tabela poniżej.

Tabela 2.21 Udział procentowy dochodów gminy w latach 2001 - 2004 – źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie	2001 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
1. Dochody ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
1.1 Dochody własne					
W tym:	28,1%	28,0%	28,4%	33,3%	31,8%
1.1.1 podatki i opłaty	15,6%	19,2%	20,1%	23,4%	18,6%
1.1.2. pozostałe dochody	1,0%	1,0%	1,0%	1,8%	1,6%
1.1.3. Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (podatek od osób fizycznych oraz od osób prawnych)	11,5%	7,8%	7,4%	8,1%	11,6%
2. Subwencje	57,3%	59,4%	58,2%	56,9%	59,5%
W tym subwencja ogólna + wyrównawcza	16,5%	16,6%	15,9%	12,4%	14,7%
3. Dotacje celowe na zadania z zakresu administracji państwowej	8,5%	9,1%	8,6%	7,0%	3,7%
4. Dotacje celowe na zadania własne	5,7%	3,6%	4,8%	2,8%	4,3%

Z powyższej tabeli należy wnioskować, że największy wpływ na dochody gminy mają subwencje, bo znacznie ponad 55% w tych latach, bez wyraźnej tendencji wzrostowej czy spadkowej. Mimo tak dużego wpływu na stan finansów gminy pozycja ta wydaje się mniej ciekawa z uwagi na jej stałość. Stałość to znaczy zmienność w wielkościach kwotowych w poszczególnych latach, biorąc pod uwagę czynnik inflacyjny oraz uzależnienie od ogólnej polityki.

O sile i kondycji gminy stanowią jej dochody własne, które zasilają budżet gminy w około 30% z lekką tendencją wzrostową. W tym przypadku do dochodów własnych zaliczono także udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (podatek od osób fizycznych oraz od osób prawnych). W budżecie od 2000 do 2002 r. obserwujemy dość stałe dochody z majątku gminy, po czym w roku 2003 nastąpił ich dwukrotny przyrost. Ogółem jednak poziom 1,8% dochodu z tego źródła jest relatywnie niski. Stabilizacja na takim poziomie może świadczyć o niskiej skłonności do wyprzedzaży majątku gminnego, a także nie prowadzeniu polityki forsowania stawek czynszowych, zwłaszcza lokali wykorzystywanych na działalność gospodarczą. Dochody własne gminy były zasilane przez podatki stanowiące dochód budżetu państwa w latach 2000 do 2003 na poziomie 7,4 - 11,6%, Po skokowym spadku w 2000 roku nastąpiła względna stabilizacja na niskim poziomie, po czym w budżecie na 2004 r.

ich udział procentowy zwiększył się wyraźnie do poziomu maksimum. Wzrost dochodów własnych gminy z udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w 2004 r. może świadczyć o wzroście fiskalizmu w państwie, co nie daje dobrych perspektyw dla ożywienia gospodarczego, ale raczej głównie z innego sposobu ich redystrybucji w większym niż do tej pory udziałem samorządów szczebla gminnego, przy niestety, zwiększonych zadaniach własnych.

Pozostałymi dochodami gminy są dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej, które w latach 2001-2003 kształtują się na poziomie około 7 do 9%, a w budżecie na 2004 r. stanowią już tylko 3,7%. Świadczy to o tym, że państwo polskie szuka oszczędności każdym miejscu, przerzucając coraz to więcej kosztów na jednostki administracji lokalnej.

Częściowo spadek ten można także wytłumaczyć bardziej pasywną polityką inwestycyjną gminy w 2004 r. i w tym sensie należy potraktować go jako wynik realizacji harmonogramu działań inwestycyjnych gminy oraz możliwości zdobywania środków finansowych z budżetu państwa i Unii Europejskiej.

Analiza i diagnoza wydatków

Tabela poniższa przedstawia informacje o dynamice wydatków Gminy Korczyna w latach 2001-2004.

Tabela 2.22 Dynamika wzrostu wydatków gminy w latach 2001-2004 – źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Lata	2000	2001	2002	2003	2004
Wykonanie	12 749	14 067	14 535	15 555	15 415
Dynamika wzrostu	100,0%	110,3%	103,3%	107,0%	99,1%

Największa dynamika wzrostu wydatków zaznaczyła się w latach 2001 i 2003 natomiast w prognozie budżetu na 2004 r. notujemy spadek. Wynik na działalności gminy w rozumieniu dochody gminy minus wydatki gminy w latach 2001 do 2004 jawi się umiarkowanie korzystnie, co obrazuje poniższe zestawienie.

Tabela 2.23 – źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie		2001	2002	2003	2004
Dynamika wzrostu dochodów		112,8%	110,9%	105,2%	95,0%
Dynamika wzrostu wydatków	Wynik	110,3%	103,3%	107,0%	99,1%

Analizując dane z powyższej tabeli powyższe należy zauważyć negatywne zjawisko większej dynamiki wzrostu wydatków od wzrostu dochodów, które wystąpiło w latach 2003 i 2004, po dwóch wcześniejszych latach z odwrotną sytuacją. Przy czym rok 2004 dotyczy prognozy. Wynik na działalności gminy w rozumieniu dochody gminy minus wydatki gminy w latach 2000 do 2004 jawi się niezbyt korzystnie, co obrazuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004
Wynik	-1011	-827	153	-98	-571

Ujemny wynik, pojawia się regularnie w całym badanym okresie, za wyjątkiem 2002 roku. Ogólnie można stwierdzić, że tylko lata 2002 - 2003 zamknięto z relatywnie dobrym wynikiem. Za to zdecydowanie najgorszymi pod tym względem latami był okres początkowy 2000 - 2001 r. Było to częściowo wynikiem realizowania założonych przez gminę zadań inwestycyjnych. Dodatkowo ocenę wyniku łagodzi fakt, że przez cały analizowany okres gmina generuje nadwyżki pieniężne na koniec roku oraz nie zadłuża się nadmiernie. Poniższe zestawienie obrazuje zadłużenie gminy na początek każdego z tych lat, oraz dynamikę wzrostu zadłużenia.

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004
Zadłużenie	217	706	665	835	811

W 2000 roku gmina zadłużona była w symbolicznym stopniu. W 2001 roku nastąpił duży przyrost zadłużenia o 325%, co kwotowo przełożyło się na wzrost o ok. 500.000 zł. W kolejnych latach przyrosty zadłużenia były już bardziej -kontrolowane, a w 2004 roku przewidziano nawet nieznaczny spadek zadłużenia. Wzrost zadłużenia wynika z jednej strony z systematycznego generowania ujemnego wyniku w kolejnych latach, a z drugiej strony z inwestycji, na które zaciągano pożyczki i kredyty. Wydatki inwestycyjne poddano analizie poniżej.

Tabela 2.24 Analiza dynamiczna wydatków inwestycyjnych gminy w latach 2001 - 2004– źródło: Plan Rozwoju Lokalnego

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004
Wydatki inwestycyjne	2 185	2 508	2 275	2 292	2 304
Dynamika w %	100,0%	114,8%	90,7%	100,7%	99,3%
Finansowanie z własnych środków w %	72,0%	84,6%	77,9%	67,7%	73,7%

Przez cały analizowany okres gmina prowadziła ostrożną politykę inwestycyjną. Wydatki inwestycyjne w poszczególnych latach kształtują się na zbliżonym poziomie. Rekordowy pod względem inwestycji był rok 2001. Ogólnie analiza budżetu za lata 2000 - 2004 nie potwierdza jednoznacznie, że gmina była zdecydowanie ukierunkowana na rozwój, czyli ponosiła wydatki nie tylko na odtworzenie zużywającego się kapitału trwałego, ale również wszystkim na jego zwiększenie i tym samym dążyła do szybkiej poprawy warunków życia i rozwoju gospodarczego dla mieszkańców gminy. Z drugiej strony zaowocowało to sytuacją, w której gmina wchodzi w rok akcesji do Unii Europejskiej z niskim zadłużeniem, co istotnie zwiększa jej możliwość współfinansowania inwestycji z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej dzięki dużej zdolności kredytowej na potrzeby sfinansowanie wkładu własnego i fazy inwestycyjnej projektów do uzyskania dotacji po ich zakończeniu.

3. ZASOBY I STAN ŚRODOWISKA

3.1. Wody

3.1.1. Wody powierzchniowe

3.1.1.1. Zasoby i stan sanitarny

Wisłok wraz z szeregiem dopływów tworzy sieć rzeczną gminy. Ważniejsze jego dopływy: potok Marcinek i Śmierdziączka z potokami: Burkot, Dolińskim i Ślącza oraz szeregiem bezimiennych cieków spływających ze skłonu Pogórza Strzyżowskiego /część południowa gminy/, a także przez potoki Wysoka, Czarnorzeki i inne /północna część gminy/. Są to na ogół niewielkie cieki o korytach wcinających się do 1,0 - 2,5 m w aluwia i wahaniach wodostanów uzależnionych od warunków atmosferycznych. Gwałtowne roztopy i nawałne ulewy letnie powodują szybki przybór wód ale i szybkie ich opadanie, natomiast opady długotrwale lecz mało intensywne prowadzą do powolnego podnoszenia i opadania wodostanów. Szybkie wezbrania spowodowane są intensywnym spływem wód w górnych partiach stromych, wylesionych stoków. Szczególnie niebezpieczne są we wschodniej części gminy z uwagi na wylewy powodziowe.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284) dla prezentowania stanu wód powierzchniowych wprowadzono klasyfikację, obejmującą pięć klas jakości tych wód, z uwzględnieniem kategorii jakości wody A1, A2 i A3, określonych w przepisach w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Klasy jakości wód powierzchniowych:

klasa I – wody o bardzo dobrej jakości; spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,

w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A1; wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na żadne oddziaływania antropogeniczne;

klasa II – wody dobrej jakości; spełniają w odniesieniu do większości wskaźników jakości wody wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2; wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują niewielki wpływ oddziaływań antropogenicznych,

klasa III – wody zadawalającej jakości; spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2; wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują umiarkowany wpływ oddziaływań antropogenicznych,

klasa IV – wody nie zadawalającej jakości; spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A3; wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany ilościowe i jakościowe w populacjach biologicznych;

klasa V – wody złej jakości, nie spełniają wymagań dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia; wartości biologicznych wskaźników jakości wody wskazują na oddziaływania antropogeniczne, występuje zanik w znacznej części populacji biologicznych.

Rzeka Wisłok powyżej Krosna prowadzi wody III klasy czystości ze względu na stężenie azotu azotynowego oraz zanieczyszczenie bakteriologiczne.

W pobliżu południowo - wschodniej granicy gminy, na terenie Gminy Korczyna w miejscowości Iskrzynia, istnieje na rzece Wisłok ujęcie wody pitnej dla Krosna, a przy okazji i dla Korczyny. Jest to ujęcie brzegowe, gdzie wody rzeki spiętrzone są jazem. Jego wydajność wynosi 437 m³/h. Właścicielem i użytkownikiem ujęcia jest MPGK Krosno.

Do głównych inwestycji służących ochronie wód należą:

- ⇒ rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej gminy, budowa przepompowni ścieków dla obsłużenia terenów trudno dostępnych dla systemu spływu grawitacyjnego,
- ⇒ wprowadzanie zieleni urządzonej, wyposażenie kolektorów burzowych w urządzenia oczyszczające wody opadowe.

Docelowo wody Wisłoka powinny odpowiadać II klasie czystości pod względem ogólnym. Stan czystości rzeki Wisłok badany jest przez Inspekcję Ochrony Środowiska na terenie powiatu na następujących stanowiskach pomiarowo-kontrolnych tabela nr 3.1

Tab. nr 3.1 Ocena jakości wód badanych rzek w powiecie krośnieńskim (dane wg Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Delegatura w Jaśle Krośnieńskim, 2003 PPOŚ)

WISŁOK (zlewnia Sanu)									
			2002	II	stan sanitarny, hydrobiologia	I	zachowana	II	II
Powyżej Krosna	142,2	Miasto Krosno	2000	III	fizykochemia, stan sanitarny	III	azot azotynowy	III	II
			2001	III	fizykochemia, stan sanitarny	III	azot azotynowy	III	II
			2002	III	fizykochemia, stan sanitarny	III	azot azotynowy	III	II
Poniżej Krosna	127,9	Woja- szówka	2000	non	stan sanitarny	III	azot azotynowy fosfor ogólny, fosforany	non	II
			2001	non	fizykochemia, stan sanitarny	non	azot azotynowy	non	II
			2002	non	stan sanitarny	III	azot azotynowy	non	II

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Delegatura w Jaśle Krośnieńskim, 2003"

3.1.2. Wody podziemne

3.1.2.1. Zasoby i stan sanitarny podziemnych

Wody podziemne.

Obszar Gminy Korczyn położony jest w obrębie górsko-wyżynnej prowincji hydrologicznej (wg A. Kleczkowskiego) w obrębie zewnętrznej części Masywu Karpackiego, a dokładniej w obrębie pogorza.

Wody wglębne tu występujące to głównie wody zbiornika czwartorzędowego (dolinowego), występujące w ośrodku porowym oraz trzeciorzędowego (szczelinowe i szczelinowo - porowe). Zbiorniki te występują w związku hydraulicznym tworząc przypowierzchniowy pierwszy poziom wód gruntowych. Poziom ten reaguje bezpośrednio na istniejące warunki hydrologiczne, a jego wydajność jest zmienna i uzależniona od wielkości opadów atmosferycznych. Jednocześnie jest to poziom najbardziej narażony na zanieczyszczenie.

Dolina rzeki Wisłok tworzy Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 432, zbiornik, który w przyszłości stanie się źródłem zaopatrzenia ludności w wodę. Dlatego został uznany za obszar wymagający najwyższej ochrony - ONO i obszar wysokiej ochrony - OWO (na podstawie opracowania A. S. Kleczkowskiego „Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce”). Poziom czwartorzędowy to poziom przypowierzchniowy, pozostający w bezpośrednim kontakcie z powierzchnią- reaguje on wprost na istniejące warunki hydrologiczne (stany wód w ciekach, wielkości opadów atmosferycznych). Poziomy trzeciorzędowy i czwartorzędowy często pozostają w związku hydraulicznym. Dolina Wisłoka tworzy zbiornik wód podziemnych. Zbiornik ten został zaliczony do głównych zbiorników wód podziemnych. W związku z tym w obrębie doliny Wisłoka został wydzielony obszar wymagający najwyższej i wysokiej ochrony - opr. A. S. Kleczkowskiego pt. mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych wymagających szczególnej ochrony. Ma to uzasadnienie w fakcie że zbiornik jest płytki, w obrębie utworów czwartorzędowych słabo lub zupełnie nie izolowany od powierzchni utworami słabo przepuszczalnymi bądź nieprzepuszczalnymi. Potencjalnymi źródłami zanieczyszczeń wód tego zbiornika mogą być niekontrolowane zrzuty ścieków komunalnych, powierzchniowy

spływ lub infiltracja wód skażonych bituminami (stacje paliw, kopalnie ropy naftowej, spływ wód z parkingów i dróg) lub innymi związkami chemicznymi pochodzącymi z „dzikich” składowisk odpadów, nieumiejętnie stosowanych środków ochrony roślin i nawozów sztucznych albo niewłaściwie magazynowanych substancji chemicznych.

Występowanie wód podziemnych związane jest z budową geologiczną i ukształtowaniem terenu. Ogólnie wyróżnia się tu dwa obszary o odmiennych reżimach hydrogeologicznych:

- obszar den dolin,
- obszar wyniesień terenu.

W obrębie den dolin zwierciadło wody utrzymuje się na głębokościach od 0,5 m do poniżej 2,5 m, a jego wahania uzależnione są od poziomu wody w ciekach Okresowo zwierciadło wody może być napięte - wznios rzędu 0,5 - 0,1 m. W obrębie wyniesień terenu zasadnicze zwierciadło wody zalega w poszczelinowych seriach fliszowych zwykle głębiej niż 5,0 - 6,0 m, a jego wahania są nieznaczne. Ponad nim, w pokrywach soliflukcyjno - deluwialnych utrzymuje się drugi poziom wód - na ogół nieciągły, na głębokościach od 1,0 do poniżej 2,5 - 3,0 m. Jego wahania uzależnione są od czynników atmosferycznych (opady, roztopy).

Zbiorniki wód podziemnych narażone są głównie na zanieczyszczenia związane z działalnością człowieka. Można wydzielić następujące typy zagrożeń:

- ◆ wielkopowierzchniowe – związane z działalnością rolniczą, zwłaszcza z nieprawidłową gospodarką nawozami mineralnymi, środkami ochrony roślin i gnojowicą w gospodarstwach rolnych, zagrożenie obszarowe może być spowodowane zanieczyszczeniem powietrza, tlenkami siarki i azotu (kwaśne deszcze) oraz metalami ciężkimi zawartymi w pyłach;
- ◆ małopowierzchniowe – związane ze składowaniem odpadów przemysłowych i komunalnych;
- ◆ liniowe – związane ze wzmożonym ruchem samochodowym, potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód podziemnych są także rurociągi produktów naftowych oraz transport kolejowy;
- ◆ punktowe – jest to rozwijająca się obecnie w szybkim tempie sieć dystrybucji paliw płynnych, gospodarstwa

domowe na wsiach (szamba, przydomowe dzikie wysypiska, fermy hodowlane), a także miejsca zrzutu ścieków przemysłowych i komunalnych.

Ustawa Prawo wodne [3] określa zasady gospodarowania wodami podziemnymi oraz sposób zarządzania zasobami wodnymi na terenie kraju. Zgodnie z zapisami tej ustawy oceny jakości wód podziemnych dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284) wprowadza pięć klas jakości wód podziemnych:

klasa I – wody bardzo dobrej jakości, w których żaden ze wskaźników nie przekracza wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a skład chemiczny upoważnia do wykorzystania ich bez uzdatniania,

klasa II – wody dobrej jakości, dla których z wyjątkiem żelaza i manganu pozostałe wskaźniki jakości nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody do spożycia przez ludzi lub uzyskuje wymaganą jakość po prostym uzdatnieniu fizycznym,

klasa III – wody zadowalającej jakości, dla których wykorzystanie wód do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, wymaga typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego i dopuszcza się przekroczenia wartości dopuszczalnej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi maksymalnie dla 5 określonych wskaźników,

klasa IV – wody nie zadowalającej jakości, których wykorzystanie przez ludność wymaga zastosowania wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego; w wodzie tej dopuszcza się możliwość przekroczenia określonych 10 wartości dopuszczalnych wskaźników jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,

klasa V – wody złej jakości, nie nadające się do wykorzystania, których uzdatnianie jest nieopłacalne.

Zakres wskaźników ujętych w klasyfikacji uwzględnia te wskaźniki, których obowiązek pomiarów wynika z konieczności spełnienia wymagań zawartych w określonych dyrektywach Unii Europejskiej.

W sieci krajowej, monitoring wód podziemnych, realizowany jest w oparciu o sieć obserwacyjną składającą się z 700 punktów badawczych, są to: studnie wiercone, studnie kopane, źródła i piezometry, które ujmują różne poziomy użytkowe. Przeważają punkty, w których także prowadzone są stacjonarne obserwacje zwierciadła wody sieci PIG i IMGW (studnie gospodarskie).

W 2004 roku w sieci krajowej monitoringu wód podziemnych teren gminy nie był objęty badaniami.

3.2. Klimat

Położenie gminy w obrębie Pogórza Strzyżowskiego i Dołów Jasielsko - Sanockich oraz jej ukształtowanie wpływają na różnicowanie warunków klimatu lokalnego. Korzystne warunki klimatyczne występują tu w obrębie wyniesień terenu, zwłaszcza o ekspozycji południowej, wschodniej i zachodniej - dobre nasłonecznienie, dobre przewietrzanie, korzystne warunki termiczne i wilgotnościowe. Mniej korzystne warunki klimatyczne występują na zacienionych stokach północnych /zwłaszcza w zimie/ wyższa wilgotność względna, przymrozki, większa częstotliwość mgieł. Niekorzystne warunki klimatyczne

występują w wąskich dolinkach - inwersje temperatury, stagnacja wychłodzonego powietrza - oraz na stromych stokach północnych lub o ekspozycji zbliżonej do północnej. Gmina Korczyna znajduje się w zasięgu ciepłych i suchych wiatrów rymanowskich, wiejących w jesieni i zimie z S W i SE. Są to wiatry o charakterze fenowym powodujące zmiany termiczne i wilgotnościowe. Wyróżnia się dwa piętra klimatyczne: umiarkowanie ciepłe, którego średnia temperatura waha się w granicach od 6° do 8°C oraz umiarkowanie chłodne, charakteryzujące się średnimi wieloletnimi temperaturami powietrza od 4° do 6°C. Te dwa piętra należą do pluwialnego typu klimatu.

Zimą średnia temperatura spada od -3° do -4°C, natomiast średnia temperatura lipca waha się od 17° do 18° C. Wiatry wykazują stosunkowo małą siłę. Najczęściej występują dość umiarkowanie o sile 5 -10 mJs, przeważnie z kierunków południowo - zachodniego i południowego. Jesienią jest zdecydowana przewaga wiatrów wschodnich i północno - wschodnich, natomiast miesiące: czerwiec, lipiec, sierpień wykazują przewagę wiatrów zachodnich. Coraz częściej występują ostatnio wiatry o prędkościach powyżej 20 m/s wyrządzając duże szkody w drzewostanach, sieci elektrycznej i w zabudowaniach.

Przeciętna roczna ilość opadów wynosi od 750 do 800 mm. Ich harmonogram w ciągu jednego roku stanowi dużą nierównomierność, gdyż stosunkowo największa ilość opadów przypada w okresie letnim (250 - 400 mm), a najmniejsza w zimie (80 - 180 mm).

Okres trwania pokrywy śnieżnej kształtuje się w granicach od 60 do 150 dni. Szata śnieżna pojawia się najczęściej w drugiej połowie listopada lub na początku grudnia, natomiast jej zanik ma miejsce na przełomie marca i kwietnia.

Osobliwości klimatyczne Gminy Korczyna wynikają z położenia geograficznego, rzeźby, ekspozycji i nachylenia stoków.

Należą do nich:

- wyższe temperatury w jesieni niż na wiosnę,
- okresy nagłych odwilży w sezonie jesienno - zimowym,
- okresy mroźnej, słonecznej pogody w sezonie zimowo - wiosennym,
- silne spadki temperatury w dolinach i obniżeniach śródgórskich /inwersje temperatury, często w sezonie zimowo - wiosennym,
- znaczne kontrasty termiczne na stokach w zależności od ekspozycji, - duże prędkości wiatru w wyższych partiach gór,
- wiatry fenowe,
- obfite opady późną wiosną i wczesnym latem,
- długotrwałość opadów,
- silne gołoledzi.

Szczególne cechy pogody pozwalają na wskazanie najkorzystniejszych sezonów w ciągu roku z punktu widzenia rekreacji i turystyki. Są to: zima, wczesna wiosna, koniec lata i początek jesieni.

3.3. Surowce mineralne

1. Charakterystyka złóż kopalin

Baza surowców mineralnych Gmina Korczyna zlokalizowana jest w części północnej i jest związana ze strefą brzezną jednostki śląskiej. Występują tu kopaliny z grupy skał krzemionkowych zwięzłych (piaskowców), skał krzemionkowych luźnych (kruszywa drobne) oraz skał ilastych.

a) Skały krzemionkowe zwięzłe - piaskowce

W Gminie Korczynna znaczenie surowcowe mają głównie piaskowce istebniańskie (czarnorzeckie) oraz wydzielone w obrębie piaskowców dolnoistebniańskich piaskowce godulskie. Związane są one ze strefą brzeżną jednostki śląskiej siodło Czarnorzeczek - Turzego Pola. Praktyczne znaczenie surowcowe mają wychodnie warstw istebniańskich (w tym gadulskich) między Bartnem (gm. Wojaszówka), a drogą z Miejsca Piastowego do Domaradza. Z analizy własności fizyko - mechanicznych wynika, że są to typowe, budowlane piaskowce karpackie. Charakteryzują się one gruboławicowym wykształceniem i korzystnymi parametrami fizycznymi: gęstością pozorną rzędu 2,30 - 2,36 t/m³, nasiąkliwością wagową w granicach od 3,40 - 4,65%, wytrzymałością na ściskanie w granicach od 50 - 69,3 MPa, ścieralnością w bębnie Divala = 7,1% oraz ścieralnością na tarczy Boehmego = 0,53 cm.

Piaskowce te udokumentowane zostały w trzech złożach: Wola Jasienicka „Góra Czerwona” na granicy z Gminą Jasienica Rosielna. Na powierzchni 9,1 ha i przy miąższości kopaliny wynoszącej 89,1 m, udokumentowane zasoby złoża wynoszą 17,2 mln. ton. Udział łupków w obrębie serii złożowej wynosi 10%. W złożu udokumentowano piaskowce dolnoistebniańskie i godulskie dla budownictwa. Złoże jest nie eksploatowane. Wola Komborska - Działy - na pow. 1,32 ha i przy miąższości złożonej w granicach od 4,2 - 44,2 m średnio 20,6 m udokumentowano tu w formie karty rejestracyjnej złoża piasków istebniańskich (w tym gadulskich) dla budownictwa - uzysku bloków do produkcji płyt okładzinowych, kształtek i innych elementów budowlanych. Złoże jest eksploatowane. Wola Komborska - Działy Południe - udokumentowane zostało w 1992 roku. Na pow. 0,96 ha i przy miąższości kopaliny wynoszącej 18 m udokumentowano 150,5 tys. ton zasobów z przeznaczeniem dla budownictwa - do produkcji bloków, płyt a także kamienia łamanego. Wydano koncesję na wydobywanie kopaliny / właścicielami złoża są Aniela Śnieżek i Edward Rymarz.

Obok udokumentowanych złóż piaskowców istebniańskich wyznaczone zostały obszary perspektywiczne występowania tych piaskowców, w obrębie których jest możliwość udokumentowania dodatkowych złóż dla budownictwa. Są to:

Obszar Węglówka - obejmuje wychodnie piaskowców dolnoistebniańskich na pow. 13 ha. Przy miąższości serii złożonej szacowanej na 40,0 m i udziale łupków rzędu 10%, wielkość orientacyjnych zasobów tego obszaru określane jest na około 11 mln ton. Są to gruboławicowe, średnio i gruboziarniste piaskowce. Obszar posiada korzystne warunki komunikacyjne /bliskie sąsiedztwo drogi asfaltowej/ oraz zagospodarowanie powierzchni: nieużytki i pastwiska.

Obszar Czarnorzecki - Kretówki - obejmuje wychodnie piaskowców górnoistebniańskich, gruboławicowych, zwykle średnioziarnistych, na pow. 4,0 ha. Przy miąższości serii złożonej wynoszącej 40,0 m i udziale łupków rzędu 10%, wielkość szacowanych zasobów wynosi 3,4 mln ton. Obszar obejmuje głównie użytki rolne oraz w niewielkiej części las.

Obszar Wola Komborska Działy - „Południe” - obejmuje wychodnie piaskowców dolnoistebniańskich, grubo i bardzo gruboławicowych. Są to piaskowce drobno i średnioziarniste, z cienkimi przeławieniami łupków, w których tkwią cienkoławicowe piaskowce laminowane. W obrębie tego obszaru udokumentowane zostało złożo Wola Komborska Działy Południe, a poza jego zachodnią granicą złożo Wola Komborska Działy. Obszar perspektywiczny obejmuje powierzchnię 4 ha, a jego zasoby szacowane są na około 2,1 mln ton, jakość kopaliny jest bardzo dobra oraz korzystne są warunki komunikacyjne i lokalizacyjne.

Obszar Wola Komborska Działy - „Północ” - obejmuje wychodnie gruboławicowych piaskowców górnych warstw

istebniańskich. Sąto dobre w obróbce, jasnoszare, drobno i średnioziarniste piaskowce, których zasoby szacowane są na około 5,1 mln ton, przy średniej miąższości kopaliny 30,0 m. Udział łupków wynosi 10%. Pow. 0,8 ha. Jest możliwość uzyskania materiału blocznego.

Obszar Budy Wolskie - obejmuje wychodnie piaskowców górnoistebniańskich na pow. 4,5 ha. Przy miąższości serii złożonej wynoszącej 30,0 m i udziale łupków 10 %, wielkość szacowanych zasobów wynosi 2,8 mln ton. Są to gruboławicowe, jasnokremowe piaskowce, które mogą stanowić surowiec do produkcji kamienia łamanego oraz dla uzysku bloków. Warunki komunikacyjne i morfologiczne są korzystne.

Obok piaskowców istebniańskich, w Gminie Korczynna, znaczenie surowcowe mogą mieć również piaskowce lgockie i gezowe jednostki podśląskiej półkna tektonicznego Węglówki tzw. piaskowce węglowieckie. Są to piaskowce osiągające miąższość rzędu 200 - 300 m,

w części dolnej są grubo i bardzo gruboławicowe, kwarcowe i rozsypliwie, a w części górnej profilu cienko i średnioławicowe, krzemionkowe, rzadziej wapiaste, zwięzłe. Odmiany zwięzłe piaskowców węglowieckich w przeszłości były eksploatowane do celów lokalnych, udokumentowane też zostały w złożu w Węglówce „Kamieniolom Mała Krasna” w formie karty rejestracyjnej (zasoby złoża 0,2 mln ton). Udokumentowane tu piaskowce gezowe były eksploatowane do produkcji kruszywa drogowego - eksploatacja zakończona została w latach 70 - tych, wyrobisko jest zrehabilitowane i zalesione. Nie wyznaczono obszaru perspektywicznego ze względu na silne zakrycie terenu.

Wszystkie złoża jak i obszary perspektywiczne piaskowców położone są w obrębie Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego - w klasyfikacji sozologicznej są częściowo kolizyjne.

b) Skały krzemionkowe luźne - kruszywa drobne

W Gminie Korczynna dla pozyskania kruszywa drobnego mogą być eksploatowane rozsypliwie piaskowce istebniańskie jak i węglowieckie (lgockie). Ich wychodnie występują zarówno w strefie brzeżnej jednostki śląskiej jak i w półknie tektonicznym jednostki podśląskiej. W obrębie piaskowców rozsypliwych występują również zwięzłe odmiany piaskowców (głównie w obrębie piaskowców górnoistebniańskich). Piaskowce rozsypliwie charakteryzują się bardzo zmiennym uziarnieniem - w piaskowcach istebniańskich obok odmian drobno i średnioziarnistych występują odmiany grubo i nierównoziarniste oraz zlepieńcowe i zlepienie (o ziarnie dochodzącym do kilku cm). Materiał grubszy obok kwarcu stanowią nadwietrzane granitoidy i gnejsy oraz margle i wapienie. Zmienność uziarnienia piaskowców węglowieckich jest dużo mniejsza - z reguły są to odmiany drobno i średnio- ziarniste, z pojedynczymi lub smużystymi nagromadzeniami frakcji grubszych. Jakość piasku uzyskiwanego z rozsypliwych piaskowców obniżają w obrębie serii piaskowcowych toczące ilaste, które obok zwietrzałych ziaren grubszych znacznie podwyższają zawartość pyłów mineralnych.

Na terenie gminy rozsypliwie piaskowce udokumentowane zostały w obrębie złóż: Węglówka i Góra Piaskowa - obejmuje szczytową część wzgórza Góra Piaskowa o pow. 2,0 ha. Zasoby szacunkowe tego obszaru wynoszą 503,6 tys. ton. Średnia miąższość serii złożonej waha się od 2,5 - 26,5 m i wynosi średnio 14,7 m. Średnia grubość nadkładu wynosi 1,0 m. Udokumentowany tu piasek może być stosowany do zapraw murarskich oraz w drogownictwie. W obrębie złoża prowadzona jest dorywcza eksploatacja przez ludność miejscową Ponadto istnieje stare nie eksploatowane wyrobisko wymagające rekultywacji. Węglówka II

„Wschód” - na pow. 3,2 ha i przy średniej miąższości serii złożonej wynoszącej 10 m wielkość szacunkowych zasobów wynosi 568,8 tys. ton. Obszar złoża przylega od strony SE do złoża Węglówka I „Piaskowa Góra” i jest w przeważającej części zalesionej. Występują tu drobno i średnioziarniste rozsypliwie piaskowce, w których zawartość pyłów mineralnych waha się w granicach od 7,4 - 23,6% i wynosi średnio 21,6%. Mogą być stosowane w budownictwie drogowym.

Mała Krasna „Wzgórze 386” - obszar złoża obejmuje powierzchnię 2,7 ha, w obrębie której przy miąższości serii złożonej od 2,5 - 27,5 m średnio 15,4 m wielkość szacunkowych zasobów wynosi 758,7 tys. ton. Grubość nakładu zmienia się od 0,0 - 1,0 m. Zawartość pyłów mineralnych waha się od 4,8 - 9,9% wynosząc średnio 7,2%. Obszar złoża obejmują grunty orne niskich klas oraz las. Występujące tu piaski średnio i drobnoziarniste, miejscami gruboziarniste, barwy jasnokremowej mogą być stosowane do zapraw murarskich pod warunkiem odsiania ziaren powyżej 5,0 mm oraz do celów, które nie są warunkowane normami.

W Gminie Korczyna istnieją także obszary perspektywiczne, w obrębie których istnieje możliwość udokumentowania dodatkowych zasobów piaskowców rozsypliwych: Obszar Węglówka „Kopalnia Węglówka 2” - obejmuje wychodnie rozsypliwych piaskowców istebniańskich, których szacowane zasoby są rzędu 0,71 mln ton. Powierzchnia obszaru wynosi 2,5 ha, a miąższość serii złożowej 15,0 m. Obszar położony jest w pobliżu złoża ropy naftowej „Węglówka”, a jego powierzchnię zajmują nieużytki.

Obszar Węglówka „Zachód” - obejmuje wychodnie piaskowców istebniańskich na pow. 8,0 ha. Zasoby są szacowane na około 3,8 mln ton, przy miąższości serii złożonej rzędu 25,0 m. Obszar Mała Krasna „Góra Brzeźnik” - obejmuje wychodnie dolnokredowych piaskowców rozsypliwych o szacowanych zasobach rzędu 0,3 mln ton.

Obszar Mała Krasna „Wzgórze 371” - wyznaczony został w obrębie wychodni piaskowców rozsypliwych. Jego zasoby są szacowane na około 0,3 mln ton.

Obszar Wola Komborska „Góra” - obejmuje wychodnie piaskowców istebniańskich rozsypliwych i zwięzłych - do produkcji kamienia łamanego. Na pow. 3,8 ha i przy miąższości serii złożonej rzędu 35 m, wielkość szacowanych zasobów jest rzędu 2,5 mln ton.

Obszar o dogodnych warunkach komunikacyjnych, a jego powierzchnię stanowią nieużytki. Zasoby złóż piaskowców rozsypliwych nie są w zasadzie eksploatowane - niewielka eksploatacja jest prowadzona w obrębie złoża Węglówka I „Piaskowa Skała”. W kwalifikacji sozologicznej obszary złożowe udokumentowane jak i perspektywiczne są częściowo kolizyjne ze względu na położenie w obrębie Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego.

c) Surowce ilaste

Surowcem ilastym dla przemysłu ceramiki budowlanej, w Gminie Korczyna, są gliny lessopodobne i zwietrzelinowe a także łupki krośnieńskie. Łupki trzeciorzędowe współwystępują z glinami zwietrzelinowymi i lessopodobnymi. Gliny zwietrzelinowe i lessopodobne zaliczyć można do odmian pylastych lub pylastych ciężkich. Łupki i gliny stanowią chudą, niskoplastyczną odmianę surowca, która w procesie przerobczym nie wymaga dużych ilości wody zarobowe. Odnaczają się niedużą ilością i niewysoką skurczliwością wysychania. Surowiec ten jest łatwy do urabiania, rozdrabniania i nawilżania. Nadaje się do szybkiego suszenia (naturalnego i sztucznego) i jest odporny na zmiany temperatury w trakcie wypału. Można z niego produkować cegłę pełną klasy 50,75,100. W 1990 roku udokumentowano w formie karty rejestracyjnej złożę gliny

zwietrzelinowej: „Węglówka” - na powierzchni 17,03 ha i przy miąższości serii złożowej od 3,7- 7,8 m, udokumentowano 868,53 tys. m³ zasobów. Złożę udokumentowano do produkcji cegły pełnej klasy 150 oraz cegieł kanalizacyjnych. Właścicielem złoża jest pan A. Szewerniak zamieszkały w Węglówce.

d) Surowce bitumiczne

Na terenie gminy są udokumentowane i eksploatowane dwa złoża ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego. Złożę Węglówka - udokumentowane zostało w obrębie dolnokredowych piaskowców węglowieckich. Izolowane łupkami węglowieckimi stanowią one kolektor dla ropy naftowej bezparafinowej oraz gazu ziemnego. Ropa naftowa kierowana jest do dolnej przeróbki w Rafinerii Jedlicze, gaz ziemny zużywany jest na miejscu do ogrzewania pomieszczeń kopalni i pobliskiej wsi Węglówka. Złożę Wola Jasienicka - udokumentowane zostało w obrębie utworów dolnokredowych i trzeciorzędowych. Na pow. 0,3 km² udokumentowano 3 pokładowe złożę ropy naftowej i towarzyszącego jej gazu ziemnego. Ropa naftowa i gaz ziemny kierowane są do dalszej przeróbki w Rafinerii Jedlicze.

3.3.1. Perspektywy zagospodarowania złóż kopalni

Baza surowców mineralnych Gminy Korczyna jest różnorodna, duża ilościowo i zasobna pod względem wielkości udokumentowanych zasobów. Analizując perspektywy zagospodarowania złóż surowców mineralnych należy wziąć pod uwagę fakt, że wszystkie złoża jak i obszary perspektywiczne zlokalizowane są w obrębie Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego. Fakt ten, obok zapotrzebowania nadany rodzaj kopaliny, będzie miał decydujący wpływ na możliwości podejmowania eksploatacji. Zagospodarowanie złóż kopalni nie będzie kolidowało z podstawowymi kierunkami rozwoju gminy. Obszary złożowe i perspektywiczne obejmują z reguły tereny nieużytków lub tereny najniższych klas bonitacyjnych i zlokalizowane są z dala od zabudowy. Podjęcie eksploatacji kopalni w ich obrębie mogłoby zaspokoić nie tylko potrzeby Gminy Korczyna ale i gmin ościennych w podstawowe materiały budowlane. Złożę surowca ilastego „Węglówka” o zasobach 868,5 tys. m³ wystarczy na wiele lat eksploatacji i powinno zostać zagospodarowane ze względu na zakończenie produkcji cegły w Korczynie. Złoża ropy naftowej są zagospodarowane - wydobyte prowadzone będzie aż do wyczerpania zasobów. Zagospodarowanie złóż piaskowców oraz gliny zwietrzelinowej warunkowane będzie możliwościami podjęcia eksploatacji kopalni w obrębie Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego oraz zapotrzebowaniem na dany rodzaj kopaliny.

3.4 Gleby

3.4.1. Rodzaj gleb i struktura użytkowania gruntów rolniczych

Krajobraz omawianego terenu, wskutek trwającej przez setki lat działalności gospodarczej człowieka, uległ znacznym zmianom siedliskowym. W miejscu wyniszczonych pierwotnych kompleksów roślinnych wprowadzone zostały zbiorowiska wtórne. Obecnie w południowej części gminy dominują pola uprawne, sady i ogrody oraz zabudowa niska mieszkaniowa /jednorodzinna i zagrodowa.

Niewielkie zagajniki zachowały się w wąskich dolinach i na stromych zboczach. Północną, pagórkowatą część gminy okrywają w znacznej mierze kompleksy lasu wyżynnego oraz fragmenty lasu górskiego. Gleby Gminy Korczyna należą do gleb górskich, wytworzonych na wietrzelinie skał fliszowych, na okrywach soliflukcyjno - deluwialnych i koluwalnych oraz na

osadach rzecznych. Są to przede wszystkim gleby biellicowe i pseudobiellicowe oraz brunatne kwaśne i wylugowane.

W obrębie Dołów Jasielsko - Sanockich oraz w niższych partiach podgórskich garbów występują gleby od II - IV klasy bonitacyjnej, o głębokim i dobrze wykształconym poziomie ornopróchnicznym, zasobne w podstawowe składniki pokarmowe, o właściwym nawilgoceniu.

Udają się na nich wszystkie rośliny uprawne. Górne partie pogórskich garbów zajmują gleby klas V -VI. Często są to gleby szkieletowe lub gleby pierwotnego stadium rozwoju, nie nadające się pod użytki orne. Gleby brunatne lub biellicowe są zwykle zbyt kwaśne, często ciężkie, trudne do uprawy z racji dużych spadków terenu i ubogie w składniki pokarmowe, o słabo wykształconym poziomie ornopróchnicznym. W obrębie szerokich den dolinnych zalegają gleby brunatne całkowite oraz mady i czarne ziemie zdegradowane, o głębokim, dobrze wykształconym poziomie ornopróchnicznym z dużą zawartością próchnicy, ale często zbyt wilgotne. W dużej mierze gleby te zajęte są przez użytki zielone (łąki, pastwiska) w typie siedliskowym łągów, łąk i gleb bagiennych. Większość z nich posiada właściwy skład botaniczny i odpowiednie nawilgocenie. Użytki zielone słabe występują na glebach podmokłych i zachwaszczonych oraz na stromych zboczach.

Użytki rolne obejmują powierzchnię 5272 ha, co stanowi 57% ogólnej powierzchni gminy. Są to grunty orne /71,6%/ oraz łąki i pastwiska /~ 27%/. W gruntach rolnych dominują gleby o niższych klasach bonitacyjnych. Gleby klasy I nie występują wcale, a klasy II i III stanowią około 20% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

3.4.2. Degradacja środowiska glebowego

Tak jak w skali kraju, na obszarze Gminy Korczyna, od kilkunastu lat zmniejsza się intensywność działalności rolniczej. Zmniejszenie dawek nawozów sztucznych i środków ochrony roślin należy uznać za korzystne dla środowiska glebowego. Z drugiej strony wieloletnie odłogowanie ziemi i zaprzestanie wapnowania skutkuje negatywnymi zmianami w kulturze gleb uzyskanej poprzez intensywną uprawę, powoduje zmniejszenie retencji w glebie wód opadowych, umożliwia sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej. Ponadto zaniedbania w utrzymaniu sprawności urządzeń melioracyjnych zagraża ponownym zabagnieniem gruntów.

Z powodu dużego nasilenia ruchu drogowego istnieje zagrożenie przekroczenia zawartości w glebie metali ciężkich i konieczność ograniczenia rolniczego wykorzystania pasa ziemi przyległego do drogi Krosno - Rzeszów. Wiele negatywnych skutków powoduje wypalanie suchych traw, zwłaszcza na pochyłościach terenu i w pobliżu lasów.

W tutejszych lasach znaczne i często niepowetowane straty w środowisku glebowym powoduje nadmierna eksploatacja, prowadzona przy pomocy sprzętu mechanicznego.

Ochrona gleb Gminy Korczyna wynika w znacznym stopniu z antropogenicznych przemian środowiska glebowego w przeszłości jak i z obecnych jego zagrożeń. Zmiana stosunków wodnych, obniżenie lustra wody gruntowej i zwiększenie odpływu wód wpływają na stosunki powietrzno - wodne występujących tu gleb. Obecnie niektóre tereny wymagają opieki ze względu na zaburzony naturalny kierunek rozwoju krajobrazu. Powierzchnie cenne hydrologicznie występują w postaci młak i niewielkich zatorfiń w rejonach źródłiskowych potoków. Występują również na większych powierzchniach tworząc podmokłe utwory glebowe. Obszary te winny być otoczone szczególną opieką ze względu na zabezpieczenie zasobów

wodnych. Należy wyeliminować wszystkie działania mogące zaburzyć stosunki wodne.

Wymiernymi i obiektywnymi wskaźnikami stanu środowiska są m.in. chemiczne deformacje gleb, dlatego też przedmiotem analiz były pierwiastki o największym znaczeniu ze względu na udział w skażeniu gleb lub ważne funkcje metaboliczne.

Do pierwiastków najczęściej badanych ze względu na wielkość skażeń należą metale ciężkie oraz związki siarki /substancje te wymienione są na liście trucizn, którą opracowała Komisja Toksykologii Środowiska PAN, a na czele tej listy znajduje się dwutlenek siarki, z kolei 6 i 7 miejsce zajmuje ołów i kadm.

W ocenie stopnia zanieczyszczenia gleb przez metale ciężkie punktami odniesienia są liczby graniczne, ustalone w oparciu o stopień szkodliwości poszczególnych pierwiastków oraz właściwości gleb. W zakresie liczb granicznych brak jest dotychczas jednolitych kryteriów ocen. Różni autorzy proponują różne zakresy wartości dla stężeń metali ciężkich w glebach, które nie są całkowicie ze sobą zgodne.

Zawartość metali ciężkich w glebach na terenie Gminy Korczyna mieściły się w zakresach określonych jako normalne, naturalne charakterystyczne dla fliszu karpackiego, z którego powstały.

3.4.3. Zadania właścicieli gruntów i administracji samorządowej w zapewnieniu ochrony środowiska glebowego

Istotne zadania proekologiczne w rolnictwie określił przygotowywany przez rząd. Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich, którego podstawą prawną jest ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Zadania dla administracji rządowej i samorządowej mające na względzie zapewnienie prawidłowej realizacji Planu określi stosowne rozporządzenie Rady Ministrów. Zapisy cytowanej ustawy przewidują m. in: wspieranie działalności na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania;

- ◆ wspieranie przedsięwzięć rolno-środowiskowych;
- ◆ zalesianie gruntów rolnych;
- ◆ wspieranie gospodarstw niskotowarowych.
- ◆ wdrażanie programów proekologicznych w rolnictwie, dla zapewnienia odpowiedniego, poziomu dochodowości i szans przetrwania gospodarstw prowadzących działalność tradycyjnymi metodami;
- ◆ ujęcie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego docelowego sposobu użytkowania gruntów;
- ◆ propagowanie miejscowych scaleń gruntów, które zapewniłyby racjonalne ukształtowanie rozlogów gruntowych i racjonalne ich zagospodarowanie;
- ◆ pomoc w budowie oraz utrzymaniu w stanie sprawności urządzeń melioracyjnych i przeciwoerozyjnych;
- ◆ włączanie do planów inwestycyjnych budowy dróg rolniczych oraz utrzymania dobrej przejeźdźności;
- ◆ pomoc organizacyjna i budżetowa w zagospodarowaniu i utylizacji odpadów z produkcji rolnej, wykorzystania biomasy w produkcji odnawianej energii;
- ◆ dostosowanie docelowego sposobu użytkowania gruntów rolnych do warunków naturalnych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- ◆ zainteresowanie rolników zwiększaniem bioróżnorodności lasów prywatnych i staraniami nad przyznaniem im funkcji ochronnej oraz zakładaniem pasów zielenią śródpolnej i przydrożnej;

3.5. Lasy

Pogórze Dynowskie na którym leży duża część lasów w Gminie Korczyna odznacza się wysoką lesistością (ponad 70%) około 30% gruntów leśnych stanowią sośniny porolne, które znajdują się w różnych fazach przebudowy.

Ze względu na słabe wykorzystanie gruntów rolnych kilkaset hektarów ziemi podlega procesom naturalnej sukcesji. Można tu obserwować interesujące zjawisko samoistnego wkraczania lasu na ziemię, które człowiek niegdyś wyrwał pierwotnej puszczy pod uprawę.

3.5.1 Skład gatunkowy lasów.

Dominujący typ siedliskowy lasu to Las wyżynny. W składzie gatunkowym lasów na interesującym nas obszarze prym wiodzie buk - 40% udziału. Liczną jest jodła - 32%, sosna - 18%, dąb - 4%. Pozostałe 5% stanowią: jesion, brzoza, osika, grab, modrzew, olcha czarna, czereśnia. Występuje tu również cis, a z gatunków obcych sosna wejmutka, dagleżja zielona, sosna czarna. Bogactwo gatunków drzewiastych to charakterystyczna cecha szaty roślinnej Pogórza. Osobliwością tej części regionu jest występowanie lasów o charakterze regla dolnego, tworzonego przez buczyną karpacką.

Na omawianym terenie istnieją trzy wyłączone drzewostany nasienne (WDN) dagleżjowe o powierzchni łącznej ponad 3 ha, w których wytypowano 9 drzew doborowych wykorzystywanych do pozyskania materiału genetycznego. Takie gatunki jak: dagleżja, wejmutka, sosna czarna zostały wprowadzone do tutejszych drzewostanów w latach dwudziestych przez hr. Starowieyskiego - ówczesnego właściciela klucza odrzykońskiego. Różnorodność drzewostanów przekłada się na bogactwo gatunków runa leśnego. Obecne są w nim zarówno gatunki wschodniokarpackie (sałatnica leśna, kostrzewa górska), jak i zachodniokarpackie (przytulia okrągłolistna, kosmatka żółtawa, pięciornik omszony). Występują tu też subendemity karpackie (żywiec gruczołowaty, żywokost sercowaty, lepiężnik wyłysiały). Ponad 40 gatunków to rośliny chronione (skrzyp olbrzymi, paprotka zwyczajna, pióropusznik strusi, pokrzyk wilcza jagoda, wawrzynek wilcze łyko). Interesujące zbiorowiska roślinne występują na najwyższych i odsłoniętych szczytach Pogórza. Niezwykle bogactwo flory występuje w okolicach zamku Kamieniec, gdzie na obszarze ok. 4 kilometrów kwadratowych stwierdzono około 500 gatunków roślin, z czego większość bezpośrednio w obrębie wzgórza zamkowego. W otaczającym zamek lesie występują gatunki chronione: podrzeń żebrowiec, widłak goździsty, widłak wroniec, widłak jałowcowaty oraz ciekawe gatunki regłowe: żywiec gruczołowaty, paprotnik kolczysty i paprotnik Brauna. Pospolity jest skrzyp olbrzymi. Istnieją stanowiska jęczmika zwyczajnego.

Dla zachowania roślinności kserotermicznej najważniejsze jest zatrzymanie sukcesji w kierunku lasu (usuwanie drzew i krzewów), co przede wszystkim trzeba odnieść do rezerwatu „Prządki” i południowego stoku wzgórza zamkowego Kamieńca. Dla ochrony flory naskalnej korzystne byłoby usunięcie drzewostanu sosnowego z „Prządki” i przywrócenie stanu sprzed stu lat udokumentowanego na mapach katastralnych.

3.5.2 Funkcja ochronna lasów

Główną funkcją lasów jest spełnienie zadań ogólnospołecznych, a w szczególności glebochronnych i wodochronnych. Część obszaru Gminy Korczyna znajduje się w Czarnorzeczko - Strzyżowskim Parku krajobrazowym i w Czarnorzeczkim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Położenie oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe terenów leśnych

stanowią obszar atrakcyjnym dla potrzeb turystyki, chociaż nie w pełni wykorzystany. Walory turystyczne tego terenu to miejscowości z bogatą przeszłością historyczną, zabytkowe budowle, oraz różnorodne formy kultury sztuki ludowej.

Lesistość gminy i poszczególnych miejscowości. Lesistość Gminy Korczyna wyliczona na podstawie danych statystycznych wynosi 36,34%, co znacznie przekracza średnią krajową.

Procentowy udział powierzchni lasów w stosunku do powierzchni poszczególnych miejscowości prezentuje się następująco

1. Czarnorzeki	-	56,02
2. Iskrzynia	-	2,03
3. Kombornia	-	22,78
4. Korczyna	-	10,73
5. Krasna	-	55,85
6. Węglówka	-	63,16
7. Wola Komborska	-	29,14

Z powyższych danych wynika, że największą lesistość posiada miejscowość Węglówka, zaś najmniejszą Iskrzynia.

Własności lasów i gruntów zadrzewionych w Gminie Korczyna.

W Gminie Korczyna 2901,83 ha lasów stanowią lasy Państwowego Gospodarstwa Leśnego (85,74%). Pozostała część to lasy Skarbu Państwa (0,8%), Własności Rolnej Skarbu Państwa (0,45%), oraz lasy niepaństwowe (13,01 %).

3.6. Świat zwierzęcy

Możliwości przetrwania i rozwoju fauny uwarunkowane są bogactwem nisz ekologicznych, które z kolei wynika z różnorodności i wysokiego stopnia naturalności zbiorowisk roślinnych, obecności rozległych kompleksów leśnych, mozaiki upraw rolnych, łąk i pastwisk oraz licznych zadrzewień i zakrzewień. Gmina Korczyna wyróżnia się bogactwem fauny. Z bezkręgowców na uwagę zasługują: chroniony chrząszcz, jelonek rogacz, występuje także szereg rzadkich gatunków motyli podlegających ochronie gatunkowej min.: paż żęglarz, paż królowej, niepylak mnemosyna, mieniak - stróżnik, tęczowiec. Kręgowce reprezentowane są m.in. przez kumaka górskiego, traszkę karpacką, traszkę górską, salamandrę plamistą, pliszkę górską, muchówkę białoszyjną, puszczyka uralskiego, dzięcioła białogrzbietego. Występują tu także gatunki typowo nizinne: traszka grzbieniasta, grzebiuszka ziemna, żaba moczarowa, żaba śmieszka, kumak nizinny. Dobry stan zoocenozy potwierdza fakt występowania licznych gatunków umieszczonych na polskiej „czerwonej liście fauny”, uznanych za w Polsce. Są to: traszka karpacka, bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz, puszczyk uralski, żońna, nocek Bechsteina, pilch, żołądnica, smużka, wydra. Oprócz ochrony biocenozy celowa jest ochrona gniazdowania gatunków zagrożonych takich jak: bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz.

3.7. Przyroda nieożywiona

Omawiając przyrodę Gminy Korczyna nie można pominąć walorów przyrody nieożywionej. Wspaniałe ostańce ciągnące się kilometrami wzdłuż grzbietów chronione są prawnie w formie rezerwatu przyrody „Prządki” oraz pomników przyrody w Woli Komborskiej - Skała Konfederatka. Skałki piaskowcowe występują także opodal przysiółka Korczyna - Korzenica, na grzbiecie Sokolec. Rezerwat „Prządki” jest niewątpliwie najcenniejszym obiektem przyrodniczym Gminy Korczyna. Wschodnie skalne rezerwatu zbudowane są z piaskowców ciężkowickich, których wiek

geologiczny określany jest na dolny eocen. Piaskowce te są grubolawicowe, zlepieńcowe, szarozółte o spoiwie ilastym, rzadziej ilasto-wapnistym. Charakterystyczną ich cechą jest obecność struktur komórkowych tj. niedużych, nieregularnych zagłębień na powierzchni powstałych prawdopodobnie w wyniku różnej odporności spoiwa na wietrzenie chemiczne i mechaniczne. „Prządki” są jedną z form wietrzenia określaną jako tzw. grzyby skalne. Powstanie ich było uwarunkowane także dużą miąższością (około 70 m) piaskowca ciężkowickiego i jego większą odpornością na wietrzenie aniżeli warstw sąsiednich.

3.8. Powietrze atmosferyczne

Stan jakości powietrza atmosferycznego w gminie kształtuje emisja zanieczyszczeń:

- z lokalnych kotłowni osiedlowych i palenisk domowych;
- ze środków transportu samochodowego lokalnego i tranzytowego;
- z transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń z zagranicy oraz ościennych gmin.

Udział gminy w globalnej emisji zanieczyszczeń powietrza w skali kraju i województwa jest bliski zera. W ostatnich latach przeprowadzone zostały modernizacje kotłowni gminnych obiektów publicznych (wprowadzenie opalania gazem ziemnym) m.in. w szkołach, ośrodku zdrowia. Do powietrza emitowane są gazy i pyły głównie z energetycznego spalania paliw stałych w domowych paleniskach. Wzrost ilości pojazdów samochodowych na terenie gminy prowadzi do wzrostu zanieczyszczenia powietrza związkami dwutlenku azotu, tlenkiem węgla, węglowodorami i związkami ołowiu. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie nie odnotował w latach 2002 - 2003 przekroczeń dopuszczalnej emisji w stosunku do wydanych decyzji o dopuszczalnej emisji (pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza) dla jednostek organizacyjnych z terenu powiatu. Na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim w marcu 2002 roku w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Rzeszowie, przy współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno Epidemiologiczną, dokonano klasyfikacji stref. W województwie wyróżniono 25 stref, których granice pokrywają się z granicami powiatów. Uwzględniono dwie grupy kryteriów:

- określonych w celu ochrony zdrowia ludności zamieszkującej strefę;
- określonych w celu ochrony roślin i ekosystemów.

Wszystkie strefy poddano ocenie jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia. Ze względu na ochronę roślin i ekosystemów oceniono 21 stref (z wyłączeniem powiatów grodzkich). Wykonana klasyfikacja stref wskazała na potrzebę prowadzenia w niektórych strefach (powiatach) intensywnych pomiarów, na wysokim poziomie. Powiat krośnieński nie został zaliczony do tej grupy, a aktualna sieć pomiarowa jest wystarczająca do dokonania - ocen bieżących poziomu zanieczyszczenia powietrza. Badania stanu powietrza przeprowadzone w 2002 r. wykazały na większości stanowisk pomiarowych niskie stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, ołowiu, ozonu. Nie wykazano przekroczenia dopuszczalnych norm tych substancji, zarówno w kryterium zdrowia jak i ochrony roślin.

4. SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

4.1. Obszary przyrody prawnie chronione

a) Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu

Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony w 1998 r. na mocy rozporządzenia Wojewody

Krośnieńskiego Nr 10 z dnia 2 lipca 1998 r. w sprawie utworzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa krośnieńskiego (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 17 poz. 22).

Obszar ten wchodzi w skład spójnego ekologicznie systemu obszarów chronionych i umożliwia ochronę całego bogactwa naturalnego w jego pełnej różnorodności biologicznej. Dla zachowania wysokich walorów krajobrazowych oraz celem zapewnienia względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych w w/w rozporządzeniu określono zasady gospodarowania na terenie obszaru chronionego krajobrazu.

b) Czarnorzecko - Strzyżowski Park Krajobrazowy

Czarnorzecko - Strzyżowski Park Krajobrazowy został utworzony w 1993 r. na mocy rozporządzenia Wojewody Krośnieńskiego Nr 15 z dnia 17 kwietnia 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Wojew. Krośnieńskiego Nr 8, poz. 56) rozporządzenia Wojewody Rzeszowskiego Nr 11 z dnia 16 marca 1993 r. w sprawie utworzenia Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Wojew. Rzeszowskiego Nr 3, poz. 35) oraz Rozporządzenia Wojewody Tarnowskiego Nr 6 w sprawie utworzenia Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Wojew. Tarnowskiego Nr 6, poz. 47) w celu ochrony i udostępniania dla turystyki, wypoczynku i nauki unikatowej przyrody, naturalnie wykształconych krajobrazów oraz wartości kulturowych fragmentów Pogórza Strzyżowskiego i Dynowskiego.

Park ma charakter rolniczo - leśny. W drzewostanach przeważa jodła, a następnie jodła i sosna zwyczajna. Osobliwością jest występowanie piętra regla dolnego, które jest typowe dla wyższych pasm karpaccich. Charakterystycznym elementem jest szereg piaskowcowych wychodni skalnych malowniczo ukształtowanych przez erozję.

Zasady gospodarowania na terenie Parku są określone w w/w rozporządzeniach Wojewodów. W celu zabezpieczenia Parku przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych i ochrony wartości estetycznych krajobrazu wokół Parku utworzono otulinę.

4.2 Istniejące rezerwaty przyrody

Rezerwat przyrody nieożywionej „Prządki” w miejscowości Czarnorzeczki został utworzony Zarządzeniem Nr 70 MLiPD (M.P. nr 18, poz. 143 z 1957 r.). Przedmiot ochrony stanowi grupa skał piaskowcowych z charakterystycznymi formami erozji eolicznej. Skałki uformowały się w oryginalne i malownicze kształty. Ich strome ściany sięgają 20 m wysokości i są pokryte różnorodnymi strukturami wietrzennymi. Na terenie rezerwatu znajdują się cztery grupy skałek przypominających postacie ludzkie, - „Prządka - Matka”, „Prządka - Baba”, „Herszt”, „Zbój Madej” - które są związane z miejscową legendą Rezerwat odznacza się wybitnymi walorami krajobrazowymi m. in. z uwagi na wyjątkowo malownicze grupy skałek, góruje nad wzgórzem. Skałki te stanowią niezwykle atrakcyjny obiekt turystyczny.

Są propozycje utworzenia rezerwatów przyrody W 1995 r. został opracowany projekt „Docelowej sieci rezerwatów przyrody w województwie krośnieńskim”, wg którego na terenie Gm. Karczyna zakłada się powołanie dwóch rezerwatów:

- Czarny Dział w miejscowości Węglówka i Krasna. Rezerwat będzie obejmował fragment grzbietu oraz północne i wschodnie zbocza Kiczory (516 m n.p.m.) w paśmie Czarnego Działu, gdzie zachował się cenny starodrzew jodłowo - bukowy tworzący zbiorowisko

żyźnej buczyny karpackiej w dwóch formach wysokościowych - reglowej i podgórskiej.

- Sucha Góra w miejscowościach Węglówka, Krasna i Czarnorzeki. Rezerwat będzie obejmował szczytowe partie oraz zbocza pasma Suchej Góry i Królewską Górę. Jest to teren o wyjątkowych walorach krajobrazowych na co składają się wyraźne szczyty górskie porośnięte drzewostanem bukowym i bukowo - jodłowym. W przygrzbietowych partiach pasma Suchej Góry znajdują się wychodnie skalne piaskowca ciężkowickiego.

Rezerwat Prządki oraz projektowane rezerwaty „Czarny Dział” i „Sucha Góra” znajdują się na terenie Czarnorzeczko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego, który utworzony został rozporządzeniem Wojewody Krośnieńskiego z dnia 7 kwietnia 1993 r., Wojewody Rzeszowskiego z dnia 16 marca 1993 oraz Wojewody Tarnowskiego z dnia 23 lipca 1993 r. w celu ochrony i popularyzacji jednego z najpiękniejszych fragmentów Pogórzy: Strzyżowskiego i Dynowskiego oraz północnego Skrawka Dołów Jasielsko - Sanockich. Park położony jest w strefie przejściowej pomiędzy Karpatami Wschodnimi i Zachodnimi, w obszarze przenikania się gatunków flory i fauny górskiej i niżowej - stąd wynika bogactwo przyrodnicze i krajobrazowe Parku. Zróżnicowanie siedliskowe Czarnorzeczko Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego wynika m. in. z bardzo złożonej budowy geologicznej.

Najodporniejsze warstwy tworzą grzbiety wzgórz, na których można spotkać formy skałkowe. Skupiska skałek piaskowcowych mają swoje nazwy np.: Skałki Czarnorzeczkie w okolicy zamku Kamieniec, Zaginione Skałki w okolicy Korczyny i Woli Komborskiej. Najokazalsze zgrupowanie skałek uformowanych przez wietrzenie mrozowe i erozję eoliczną chronione jest w postaci rezerwatu geologicznego „Prządki” inne w okolicy Woli Komborskiej w postaci pomników przyrody.

4.3. Pomniki przyrody

W Gminie Korczyna następujące obiekty zostały uznane za pomniki przyrody

- dąb szypułkowy rosnący w miejscowości Węglówka, obwód pnia 870 cm., wys. 18 m wiek około 1000 lat, własność - Parafia Rzymisko - Katolicka,
- 3 skałki w miejscowości Wola Komborska, wymiary skałek: 4,5 m, 5,5 m, 9 m, szerokość: 3,5 m, 1,5 m, 1 m, wysokość: 5 m, 4 m, 3,5 m,
- skały w miejscowości Wola Komborska, wymiary skały: obwód 24 m, długość 6 m, wysokość 7 m,
- 6 skałek w miejscowości Wola Komborska. Jest to grupa skałek o długości 3 - 6 m oraz wysokości od 2,5 do 3,5 m,
- 15 skałek (grupa) w miejscowości Wola Komborska, z których dwie mają 15 - 20 m długości i szerokości, a wysokości 10 m, jedna kształtem przypomina „czapkę Konfederatkę”.

Podstawa prawna: Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 27/90.

W rozporządzeniu wprowadzono i wyszczególniono następujące zakazy i ograniczenia

- a) w stosunku do pomników przyrody ożywionej:
  - o wycinanie, niszczenie lub uszkodzenie drzew,
  - o zrywanie pączków, kwiatów owoców i liści,
  - o zanieczyszczanie terenu wokół drzewa oraz wzniesienia ognia,
  - o nacinanie drzewa, rycie napisów i innych znaków,
  - o wchodzenie na drzewo,
  - o podkopywanie drzewa,

umieszczanie na drzewie tablic, znaków, ogłoszeń i napisów za wyjątkiem tych, związane są z ich ochroną

- b) w stosunku do przyrody nieożywionej:
  - o niszczenie głazów przez rozbijanie lub rozsadzanie,
  - o chodzenie po głazach lub wdrapywanie się na nie,
  - o usuwanie pokrywających głazy mchów, porostów oraz innych roślin,
  - o rycie na głazach napisów i innych znaków,
  - o zanieczyszczanie terenu w pobliżu głazów oraz wzniesienia ognia,
  - o dokonywanie przemieszczeń głazów lub przesunięć oraz podkopywanie lub zakrywanie.

4.2. Obszary ochrony wód

4.2.1. Ochrona wód powierzchniowych

Celem ochrony wód powierzchniowych jest utrzymanie lub poprawa jakości wód, tak aby wody osiągnęły co najmniej dobry stan ekologiczny i w zależności od potrzeb nadawały się do zaopatrzenia ludności w wodę zdatną do spożycia, bytowania ryb w warunkach naturalnych, rekreacji wodnej.

- **Ochrona wód polega na:** unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczeń wód oraz zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody lub naturalnych poziomów zwierciadła wody.
- **Strefa ochrony bezpośredniej ujęcia.** Teren wewnętrzny strefy ochrony pośredniej, w granicach tego terenu zabrania się wykonywania czynności powodujących zmniejszanie przydatności ujmowanej wody oraz ujęcia, a w szczególności: odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do wody i ziemi, rolniczego wykorzystywania ścieków, stosowania niektórych środków ochrony roślin, mycia pojazdów, pojenia zwierząt, budowy nowych obiektów inwentarskich i mieszkalnych i usługowych w odległości nie mniejszej niż 100 m od brzegów potoków w terenie nie posiadającym pełnej infrastruktury, lokalizowania ferm, zakładów przemysłowych, magazynów substancji ropopochodnych i innych substancji chemicznych oraz rurociągów do ich transportu, budowy stacji paliw, budowy dróg publicznych bez oceny ich oddziaływania na środowisko, parkingów, składowisk odpadów, nowych cmentarzy, grzebowisk zwierząt, nowych urządzeń melioracyjnych bez odpowiednich uzgodnień, urządzania nowych obiektów = rekreacyjnych, intensywnej hodowli ryb oraz wydobywania żwiru i piasku. Ponadto wprowadza się nakazy, zapewnienia ochrony wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniem poprzez budowę i eksploatację urządzeń służących tej ochronie, z tym, że - wybór miejsca i sposobu usuwania i oczyszczania ścieków powinien minimalizować negatywne oddziaływania na środowisko. W Gminie Korczyna ochrona wód realizowana jest poprzez funkcjonowanie systemu kanalizacyjnego i oczyszczalnia ścieków. Zadaniem w najbliższych latach dla samorządu będzie objęcie tym systemem wszystkich gospodarstw i podmiotów działających na terenie gminy.

4.2.2. Ochrona wód podziemnych

Ochronę zasobów wód podziemnych prowadzi się przez ustanawianie stref ochronnych źródeł i ujęć wody. Przez strefę ochrony źródła wody i ujęcia wody rozumie się obszar poddany zakazom, nakazom i ograniczeniom w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody obejmujący ujęcie wody, źródło wody lub jego część oraz grunty przylegające do ujęcia i źródła wody (zasobów wód podziemnych). Strefę ochrony

dzieli się na teren ochrony bezpośredniej lub ochrony pośredniej: wewnętrzny i zewnętrzny.

Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje grunty, na których jest usytuowane ujęcie wody oraz otaczający je pas gruntu licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody. Przy studniach wierconych pas ten powinien wynosić ca 8-10 m, przy studniach kopanych od 10-15 m, przy studniach zbiorczych poziomych systemów drenażowych od 10-15 m, a przy ujęciach naturalnego wypływu wód podziemnych od 15 do 20 m. Na terenie ochrony bezpośredniej należy zapewnić:

- odprowadzenie wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły one przedostać się do urządzeń służących do poboru wody i zasobów wód podziemnych,
- zagospodarowanie terenu zielenią,
- szczelne odprowadzanie poza granicę strefy ochronnej, ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób obsługujących zakłady wodociągowe,
- ograniczenie do niezbędnych potrzeb osób nie zatrudnionych stale przy urządzeniach służących, do poboru wody.

Teren strefy ochronnej bezpośredniej winien być ogrodzony i oznakowany.

Na terenach ochrony bezpośredniej mogą być zabronione roboty i czynności powodujące zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia.

Teren strefy ochrony pośredniej wewnętrzny obejmuje obszar wyznaczony 30 dniowym czasem przepływu wody w warstwie wodonośnej do ujęcia, a teren zewnętrzny obejmuje obszar wyznaczony 25 letnim czasem wymiany wody w warstwie wodonośnej. Stąd - na właścicielach gruntów położonych na terenie ochrony pośredniej może być nałożony obowiązek zlikwidowania nieczynnych studni i ognisk zanieczyszczeń, oraz stosowania określonych upraw rolnych i leśnych.

Celem ochrony wód podziemnych należy na bieżąco kontrolować szczelność zbiorników bezodpływowych na ścieki, szczelność przewodów kanalizacyjnych i obiektów oczyszczalni ścieków, oraz szczelność zbiorników na gnojowicę oraz nawóz naturalny, a także szczelne podłoże magazynów ze środkami ochrony roślin i nawozami sztucznymi. Szczegółnej kontroli wymagają zbiorniki i przewody stacji paliwowych.

5. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

5.1. Zagrożenia jakości wód

Osadnictwo, działalność rolnicza prowadzą do zaśmiecienia środowiska i do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych ściekami, rozkładającymi się śmieciami oraz nieumiejętnie używanymi nawozami i środkami ochrony roślin.

Proces zwiększania zrzutów zanieczyszczeń zbiega się w czasie z procesem zmniejszania przepływów prowadząc do znacznego pogorszenia jakości wód.

Wysypiska śmieci lokalizowane najczęściej w korytach rzek lub w lasach stanowią ponadto element znacznie obniżający wartości estetyczne krajobrazu.

W dolinach poważnym zagrożeniem czystości wód są ścieki komunalne, nieumiejętnie stosowane nawozy sztuczne i środki ochrony roślin, eksploatacja surowców mineralnych.

Zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych należy rozpatrywać w dwóch odrębnych kategoriach:

- w zlewni rzeki Wisłok i jego dopływów;

W zlewni rzeki Wisłok brak jest zanieczyszczeń o charakterze przemysłowym.

Na jakość wód Wisłoka na odcinku Gminy Korczyna decydujący wpływ mają nie oczyszczone ścieki bytowe z terenów zurbanizowanych gminy. **Zlewnia** ma charakter rolniczo - leśny. Duży procent obszaru zlewni stanowią kompleksy leśne, natomiast w użytkach rolnych znaczny udział mają łąki i pastwiska. Brak jest tutaj przemysłu, funkcjonują natomiast gospodarstwa rolne, których działalność koncentruje się na hodowli bydła oraz na uprawie zbóż.

Zagrożenia jakości wód podziemnych dotyczą przede wszystkim **Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Dolina Wisłoka”**, który jest płytki w obrębie utworów czwartorzędowych i słabo lub zupełnie nie izolowany od powierzchni. Potencjalnym zagrożeniem dla jakości wód płytkiego krążenia mogą być:

- ◆ ścieki (surowe lub niedostatecznie oczyszczone) wprowadzane do gleby i wody,
- ◆ „dzikie wysypiska” odpadów;
- ◆ nie posiadające wymaganych zabezpieczeń stacje paliw, magazyny produktów ropopochodnych oraz innych substancji chemicznych;
- ◆ szlaki komunikacyjne: drogi, parkingi i place postojowe samochodów;
- ◆ fermy zwierząt;
- ◆ intensywne nawożenie i stosowanie środków ochrony roślin, rolnicze wykorzystywanie ścieków;
- ◆ cmentarze.

5.2. Odpady

Zagadnienia dotyczące stanu i prognozy gospodarki odpadami analizowane są w tomie II Programu „**Plan gospodarki odpadami dla Gminy Korczyna**”. Za najpilniejsze zadanie w tym zakresie należy uznać budowę i wdrożenie systemu segregacji odpadów i rozwiązywanie kwestii odpadów azbestowych.

5.3. Hałas

Najpowszechniejszym źródłem hałasu na terenie gminy jest hałas związany z ruchem na drodze krajowej Nr 9 relacji Radom - Rzeszów - Domaradz - Miejsce Piastowe - Barwinek oraz droga wojewódzka nr 991 relacji Krosno - Lutcza. Na terenie gminy nie były prowadzone badania poziomu hałasu drogowego. W gminie Korczyna w ostatnich latach źródłem hałasu przemysłowego były zakłady:

- Zakłady Drzewne; Sp. z o.o. w Korczynie,
- „NOWY STYL” Sp. z o.o. w Krośnie - Zakład „Fotel Styl” S.A. w Korczynie.

Działania jakie będą realizowane w zakresie ochrony przed hałasem na terenie gminy będą miały charakter przede wszystkim prewencyjny.

Działania jakie będą realizowane w zakresie ochrony przed hałasem na terenie gminy będą miały charakter przede wszystkim prewencyjny.

Na terenie gminy nie prowadzono badań uciążliwości hałasu. Hałas o ponadnormatywnym poziomie występuje w otoczeniu szlaków komunikacji kołowej. Istotna uciążliwość akustyczna dotyczyć może drogi krajowej, na odcinkach biegnących obok zabudowy.

Szybki wzrost ruchu samochodowego niesie odpowiedni wzrost poziomu hałasu.

W przyszłości może to spowodować przede wszystkim wzrost uciążliwości drogi nr 9 (zwłaszcza w porze nocnej) i w mniejszym stopniu drogi powiatowej (z powodu odmiennej struktury i dobowego rozkładu ruchu). Jedynym w pełni skutecznym rozwiązaniem problemu staje się budowa nowych odcinków omijających tereny zabudowane. Ponieważ takie rozwiązanie

wyduje się w perspektywie najbliższych lat mało prawdopodobne, rozwiązaniem niezbędnym może okazać się realizacja zabezpieczenia akustycznego obiektów w pierwszej linii zabudowy.

Wskazaniem dla polityki przestrzennej planu, dotyczącej emisji hałasu jest, niezależnie od respektowania wymaganych odległości linii zabudowy od dróg, preferencja dla lokowania w pierwszym szeregu zabudowy usługowej i innej nie przeznaczonej na długotrwały pobyt ludzi.

Wydzielenie nowych terenów dla zabudowy mieszkaniowej z dopuszczeniem usług (i wytwórczości), wynika z powszechności tej formy działalności gospodarczej mieszkańców, prowadzonej w wydzielonych pomieszczeniach budynków mieszkalnych lub obiektach wolnostojących wśród zabudowy mieszkaniowej. Mimo często niekorzystnego wpływu tego rozwiązania funkcjonalnego na jakość środowiska terenów mieszkaniowych (przeważnie bezpośredniego sąsiedztwa), jest ono koniecznością wobec faktu, że działalność taka jest źródłem utrzymania dużej części społeczności lokalnej.

Trzeba pamiętać, że wymóg ograniczenia zasięgu ewentualnej uciążliwości odnosi się nie tylko do granic działki, lecz również do znajdującej się na działce zabudowy mieszkaniowej (dom właściciela lub pomieszczenia zamieszkania zbiorowego).

5.4. Powietrze

Zasadnicze znaczenie dla oceny warunków środowiska na terenie Gminy Korczyna ma uzyskanie obiektywnych, wiarygodnych i w miarę możliwości dokładnych informacji o stopniu zanieczyszczenia powietrza. Emisja zanieczyszczeń powietrza, czyli przestrzenny rozkład zanieczyszczeń w powietrze zależy jest od wielkości emisji, parametrów meteorologicznych oraz topografii terenu. Na omawianym terenie imisję kształtuje przede wszystkim emisja z takich źródeł jak: lokalne kotłownie, indywidualne paleniska domowe, komunikacja samochodowa.

Z uwagi na zmienność stężeń zanieczyszczeń powietrza w czasie i przestrzeni, najbardziej wiarygodnym źródłem informacji jest system automatycznych stacji pomiarowych (monitoring zanieczyszczeń powietrza) umożliwiających ciągłe pomiary zanieczyszczeń. W celu lepszego poznania stanu czystości powietrza atmosferycznego na terenie gminy proponuje się utworzenie nowych stanowisk pomiarowych np. w miejscowości Korczyna. Do głównych kierunków działań na terenie gminy z zakresu ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem należy zaliczyć redukcję emisji: dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenków węgla i pyłów.

Redukcja zanieczyszczeń pyłowych i innych w/w powinna odbywać się poprzez stosowanie ekologicznych mediów grzewczych, a w przypadku dużych kotłowni lub zakładów poprzez montowanie w kominach odpowiednich urządzeń wychwytyjących zanieczyszczenia bądź unowocześnianie stosowanych technologii.

W ostatnich latach następuje systematyczny spadek ogólnej wielkości zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza. Związane jest to przede wszystkim z realizacją inwestycji służących ochronie środowiska, niepełnym wykorzystaniem mocy produkcyjnych zakładów. W klasyfikacji gmin byłego województwa krośnieńskiego pod względem występowania zagrożeń środowiska Gmina Korczyna została zakwalifikowana do grupy B tzn. do grupy gmin, na których terenie wyniki badań nie wskazują na występowanie ponadnormatywnych zanieczyszczeń i uciążliwości mimo stwierdzonego antropogenicznego oddziaływania. Gmina znajduje się w zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń emitowanych w Krośnie. Jednak, z interpolacji między pomiarami stanu zanieczyszczenia powietrza w Krośnie (3 punkty pomiarowe) i w Iwoniczu (1 punkt), wynika, że zanieczyszczenie powietrza na obszarze gminy jest niskie. Obliczony w sposób wyżej podany, poziom średnioroczny podstawowych zanieczyszczeń powietrza przedstawia zestawienie poniżej:

	Substancja zanieczyszczająca			
	dwutlenek siarki	dwutlenek azotu	pył zawieszony	opad pyłu g/m ² . rok
stężenie średnioroczne mg/m ³	6	14	27	40
stężenie dopuszczalne mg/m ³	40	40	75	200
średnioroczne stężenia dopuszczalne	15	35	36	20

Niskie stężenia zanieczyszczeń podstawowych nie dają podstawy przypuszczeniom o ewentualnych przekroczeniach dopuszczalnego poziomu zanieczyszczeń specyficznych.

Mało prawdopodobna jest możliwość powstawania przekroczeń dopuszczalnych norm wskutek oddziaływania lokalnych źródeł emisji, ponieważ nie ma tu poważniejszych źródeł oraz panują dość korzystne warunki rozpraszania zanieczyszczeń. Niewątpliwie jednak na jakości powietrza w okresie grzewczym mógłby się odbić niekorzystnie duży rozwój zabudowy, zwłaszcza

ogrzewanej przy użyciu paliw stałych i tradycyjnych systemów grzewczych.

Podwyższone stężenia zanieczyszczeń komunikacyjnych mogą występować wyłącznie w bezpośrednim otoczeniu drogi krajowej nr 9 w porach zwiększonego natężenia ruchu, jednak ze stosunkowo niewielkiego natężenia i korzystnych warunków ruchu na drodze oraz przewagi terenów otwartych w jej otoczeniu można sądzić o braku przekroczeń norm zanieczyszczenia powietrza poza pasem drogowym.

Szybki wzrost natężenia ruchu (prognoza. z ok. 4000 pojazdów na dobę w r. 2000 do około 6000 w r. 2010 i 7000 w r. 2015) może jednak spowodować pogorszenie sytuacji w terenie bezpośrednio przyległym do pasa drogowego.

Korczyna i inne miejscowości w gminie są miejscowościami, gdzie rolnictwo i ogrodnictwo jest wciąż źródłem utrzymania znacznej liczby mieszkańców. Z gospodarką rolną związany jest pewien poziom uciążliwości zapachowej (której postrzeganie jest silnie indywidualnie zróżnicowane). Należy uznać, że sporadyczne występowanie wyczuwalnego zapachu w niewielkiej odległości od miejsca emisji nie powinno być w warunkach miejscowych uznane za uciążliwe.

5.5 Gleby

W publikowanych materiałach nie podano informacji o zanieczyszczeniu gleb metalami ciężkimi, z czego wynika, że poziom zawartości w glebach nie przekroczył stopnia zerowego lub pierwszego, co oznacza brak zanieczyszczenia (zawartość naturalną). Jedynym ograniczeniem dla upraw może być produkcja warzyw przeznaczonych do spożycia przez dzieci.

5.6. Poważne awarie i klęski żywiołowe

5.6.1. Informacje ogólne

Największym zagrożeniem dla środowiska mogą być sytuacje awaryjne, wypadki; katastrofy. Zgodnie z Ustawą z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej. (Dz. U. Nr 62, poz. 558) klęska żywiołowa to katastrofa naturalna lub awaria techniczna, której skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem. Katastrofą naturalną lub awarią techniczną może być również zdarzenie wywołane działaniem terrorystycznym.

Poważna awaria to zdarzenie (w szczególności emisja, pożar lub eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji) prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Katastrofa naturalna to zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu.

5.6.2. Poważne awarie

5.6.2.1. Przewozy ładunków niebezpiecznych.

Przez teren Gminy Korczyna przebiega droga krajowa Nr 9. Powiązanie komunikacyjne w gminie realizowane jest poprzez sieć dróg powiatowych, drogę wojewódzką i krajową. Drogi te przebiegają z południa na północ. Podstawowy układ sieci komunikacyjnej Gminy Korczyna stanowią następujące drogi w systemie transportowym krajowym:

- ◆ droga krajowa międzyregionalna w systemie transportowym regionalnym: Nr 9 relacji Radom - Rzeszów - Domaradz - Miejsce Piastowe - Barwinek
- ◆ droga wojewódzka nr: nr 991 relacji Krosno - Lutcza.

Na przebiegu tych ciągów komunikacyjnych mogą zaistnieć kolizje pojazdów połączone z uwolnieniem się ładunków

niebezpiecznych. Mogą one spowodować lokalne zniszczenie lub skażenie środowiska oraz zagrażać życiu i zdrowiu ludzi, szczególnie na terenach zabudowanych. Najwięcej zdarzeń związanych z nadzwyczajnym zagrożeniem środowiska powstaje podczas transportu drogowego (wyciek substancji ropopochonych). Zdarzenia te mają charakter lokalny i możliwe są do zneutralizowania lub usunięcia. Dane dotyczące średniodobowego ruchu na odcinku drogi nr Krosno - Korczyna wskazują znaczną dynamikę wzrostu ruchu pojazdów. Wiąże się to z bliskością położenia miasta Krosna. Radom - Rzeszów - Domaradz - Miejsce Piastowe - Barwinek. W związku z tym, ruch na drodze - krajowej z każdym dniem będzie wzrastał i będzie bardziej uciążliwy dla Gminy Korczyna. Stwarza to także warunki dla zwiększenia wypadkowości pojazdów, w tym połączonych z uwolnieniem się ładunków niebezpiecznych. W ostatnich latach na terenie gminy nie zanotowano takich wypadków, co nie znaczy że nie istnieje takie niebezpieczeństwo.

5.6.2.2 Awarie elektrowni jądrowych, gwałtowne pożary obiektów przemysłowych, ataki terrorystyczne

Awarie elektrowni jądrowych na Ukrainie, Słowacji i na Węgrzech o technologii zbliżonej do technologii stosowanej w Czarnobylu potencjalnie mogą być przyczyną - skażenia znacznych obszarów.

Potencjalnym źródłem degradacji środowiska może być również pożar na terenie, gdzie magazynowane są łatwopalne środki, w tym stacje paliw.

5.6.3. Katastrofy naturalne

5.6.3.1. Zagrożenie powodziowe

Rzeka Wisłok na terenie gminy ma charakter rzeki wyżynnej i wraz z swymi dopływami i szeregiem potoków tworzy sieć rzeczną, która w czasie obfitych i długotrwałych opadów kształtuje obszar zalewowy sołectw, przez które przepływa Wisłok. Wybudowanie w latach osiemdziesiątych zbiornika Besko spowodowało zmniejszenie, lecz nie całkowite zaniechanie zagrożenia powodzią w gminie. Następstwami powodzi w 2004 r. było:

- podtopienia 20 zabudowań gospodarskich,
- zniszczeni infrastruktury drogowej - drogi gminne 1 km
- zatopienie 55 ha upraw
- zbiornik wodny Besko nie gwarantuje zabezpieczenia obszaru gminy przed powodzią, gdyż w przypadku obfitych opadów deszczu, gwałtownych roztopów, w razie wymuszonego spustu wody z wypełnionego zbiornika następuje zwiększenie zagrożenia;
- w przypadku awarii lub celowego zniszczenia urządzeń hydrologicznych zapory (co jest mało prawdopodobne, lecz nie wykluczone) katastrofalna fala powodziowa obejmie wtedy 1/3 potencjału gospodarczego Gminy Korczyna, co spowoduje:
  - około 30% strat sanitarnych Gminy Korczyna i sołectwa
  - obezwładniona zostanie działalność społeczno - gospodarcza gminy.

Mając na uwadze w/w dane istnieje zasadność realizacji przedsięwzięć ograniczających skutki powodzi i prowadzenia profilaktyki powodziowej. Zagospodarowania terenów zagrożonych zalaniem przez wielką wodę o prawdopodobieństwie wystąpienia $Q = 1\%$. Oznacza to takie zagospodarowanie terenów zagrożonych, by straty w przypadku powodzi byłyby możliwie najmniejsze.

Polityka zagospodarowania terenów zagrożonych polegać będzie na:

- ◆ nie poszerzaniu terenów przeznaczonych do zainwestowania w dotychczasowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- ◆ nie zwiększaniu intensywności zabudowy w obrębie już wyznaczonych terenów do zainwestowania, oznaczonych na planszy „Kierunki” poziomym koloru niebiesko-brązowego,
- ◆ wykorzystaniu terenów zalewowych na cele lokalizacji terenów zieleni i urządzeń rekreacyjnych oraz innych obiektów, których zalanie nie spowoduje znacznych strat materialnych (np. parkingi),
- ◆ pozostawienie części terenu pod rolnicze wykorzystanie bez możliwości lokalizacji nowych obiektów kubaturowych,
- ◆ kształtowaniu zieleni wysokiej na terenach zagrożonych w sposób nie utrudniający przepływu wód powodziowych np. w pasma równoległe do osi doliny,
- ◆ kształtowaniu układu komunikacyjnego w sposób umożliwiający szybką ewakuację ludności z terenów zagrożonych.

Ponadto należy:

- ◆ objąć tereny zalewowe systemem kanalizacji i wodociągów w celu ograniczenia na wypadek powodzi skażenia środowiska ściekami a także zapewni ludności dostawę wody przydatnej do picia dla ludzi i zwierząt,
- ◆ objąć całą gminę a szczególnie tereny zagrożone zasięgiem słyszalności instalacji akustycznej ostrzegania i alarmowania o zagrożeniach, w tym celu czynić starania o podłączenie lokalnych syren alarmowych do radiowego systemu alarmowania,
- ◆ uwzględnić w planach gospodarczych i w budżecie gminy środki na:
  - a) bieżące konserwacje wałów p. powodziowych i budowanie nowych w miejscach zagrożenia,
  - b) utrzymywanie drożności przepustów, rowów odwadniających itp.,
  - c) podwyższanie i uszczelnianie fundamentów budynków znajdujących się na terenach zalewowych ponad przewidywany poziom wody w czasie powodzi,
  - d) wyposażenie i utrzymanie gminnego magazynu p. powodziowego (zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym Dz. U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220),
  - e) wykupienie polis ubezpieczenia od strat spowodowanych przez powódź.
- ◆ Powołać Gminny Zespół Reagowania i określić Gminny Plan Reagowania z uwzględnieniem 3-ch etapów zagrożenia powodziowego; tj. w obliczu klęski, w czasie jej trwania i po powodzi. Dla bezpieczeństwa ludzi i mienia w strefie zalewowej dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń służących ochronie przeciwpowodziowej, związanych z eksploatacją (ujęcia) o ochroną wód (oczyszczalnie ścieków), infrastrukturę techniczną, rekreacyjne zagospodarowanie i wykorzystanie (bez wznoszenia trwałych obiektów kubaturowych), wyznaczanie tras i urządzeń komunikacyjnych. Dopuszcza się ponadto rolnicze wykorzystanie obszarów zalewowych, przy czym preferowane lub zalecane jest użytkowanie tych terenów jako trwałych łąk i pastwisk.
- ◆ Wszelka działalność inwestycyjna, a także wprowadzanie zmian w funkcjonowaniu obszarów zalewowych, wymaga każdorazowego uzgodnienia zamierzeń z odpowiednimi służbami gospodarki wodnej i ochrony środowiska lub

uzyskania na etapie procedury lokalizacyjnej pozwolenia wodnoprawnego. Obiekty oraz roboty zmieniające stosunki wodne wymagają ocen oddziaływania na środowisko, a działalność inwestycyjna pozwoleń wodnoprawnych. Ponadto każdorazowo konieczna jest zgoda właściwego organu ds. gospodarki wodnej i ochrony środowiska oraz Wojewódzkiego Zespołu Reagowania Kryzysowego.

- ◆ Na terenach położonych w strefie zagrożenia zalaniem wielkimi wodami zabrania się m.in. lokalizowania cmentarzy, składowisk odpadów, zbiorników paliw, magazynów środków chemicznych, a w szczególności toksycznych oraz innych obiektów szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi. Oczyszczalnie powinny być projektowane z uwzględnieniem zagrożenia zatopieniem, a wyloty ścieków zabezpieczone przed wodami cofkowymi w okresie wezbrań powodziowych, z możliwością przepompowania ścieków do odbiorników.

5.6.3.2 Osuwiska

Osuwiska są na Podkarpaciu zjawiskiem bardzo częstym. Zasięg ich oddziaływania jest bardzo ograniczony, nieraz do kilkudziesięciu metrów kwadratowych. Często zagraża obiektom budowlanym. Występują lokalnie i związane są najczęściej z podcięciem skarp przez drogi lub budowę budynków, a w ostatnich latach powodowane są przez płytkie wody stokowe i wycinanie lasów. Na obszarze gminy praktycznie nie występują obszary narażone - na ruchy osuwiskowe.

5.6.3.3. Huragany

Huragany, określane są jako wiatry wiejące z prędkością powyżej 35 m/s (12 w skali Beauforta), występują w województwie podkarpackim sporadycznie. Odmianą huraganów w Polsce są występujące sporadycznie trąby powietrzne o zasięgu oddziaływania kilkudziesięciu metrów i na długości do kilku kilometrów. Huragany według wieloletnich obserwacji stacji synoptycznych mogą występować w całym obszarze przygranicznym.

5.6.3.4. Gradobicia

Gradobicia, czyli intensywne opady gradu najczęściej w połączeniu z burzami, także występują sporadycznie powodując skutki klęski żywiołowej na obszarach do 1 km². Zjawiska te w ostatnich latach nasilają się w okresie letnim.

5.6.3.5. Susze

Cały teren kraju ulega stopniowemu przesuszaniu poprzez zmniejszanie naturalnej retencyjności zlewni oraz obniżaniu się poziomów zwierciadeł wód podziemnych oraz zmian klimatu. To zagrożenie w Gminie Korczyna nie jest tak istotne jak dla innych rejonów Polski.

5.6.3.6. Trzęsienia ziemi

Trzęsienia ziemi praktycznie nie występują, ale mogą dotyczyć obszarów pansejsmicznych Karpat. Najbliżej gminy zanotowano trzęsienie ziemi w latach 80 o sile 2 w skali Richtera w okolicach Krynicy.

5.6.3.7. Pożary

Pożary, szczególnie lasów i łąk są zjawiskiem częstym, a równocześnie bardzo - zróżnicowanym w zasięgu

i konsekwencjach. Szczególnie nasilają się w okresie wiosennego wypalania traw, a także w okresach letnich (susza), co wiąże się z niską świadomością ekologiczną społeczeństwa. Lasy na obszarze gminy znajdują się w III kat. zagrożenia pożarowego.

5.7. Elektromagnetyczne promieniowanie nie jonizujące

5.7.1. Informacje ogólne

Wszystkie urządzenia elektryczne, w tym napowietrzne linie przesyłowe wytwarzają - w swoim otoczeniu pola elektromagnetyczne. W zależności od zakresu częstotliwości, pola elektromagnetyczne wytwarzają elektromagnetyczne promieniowanie nie jonizujące (1-10⁶ Hz) oraz promieniowanie jonizujące (10¹⁶ - 10²² Hz; ultrafiolet, promieniowanie X oraz gamma). Źródłem promieniowania nie jonizującego są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje nadawcze radiowe, telewizyjne, telefonii komórkowej, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne i gospodarstwa domowego (kuchenki mikrofalowe).

Ochrona ludzi i środowiska przed nie jonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest przepisami: ochrony przed promieniowaniem, zagospodarowania przestrzennego, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisami sanitarnymi. Szkodliwe oddziaływanie elektromagnetycznego promieniowania nie jonizującego ujawnia się przy długotrwałym przebywaniu człowieka w strefach wpływu pól w postaci zmian i dolegliwości m.in. wzroku, układu nerwowego, układu sercowo - naczyniowego. Intensywność oddziaływania zmniejsza się wraz z odległością od źródła promieniowania. Dostatecznym środkiem zapobiegania jest więc wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania.

5.7.2. Linie energetyczne

Energia elektryczna stanowi jedno z głównych mediów potrzebnych współczesnemu człowiekowi w celu zaspokojenia potrzeb bytowych warunkujących odpowiedni standard życia. Dostarczanie energii ze źródeł zasilania do odbiorcy wymaga przesyłu niejednokrotnie na znaczne odległości. Poza obszarami zurbanizowanymi odbywa się to, głównie systemem linii i stacji redukcyjnych napowietrznych.

Dostawy energii elektrycznej do gminy odbywają się liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 15 kV. Sieć 15 kV zasilająca bezpośrednio obszar gminy, prowadzona jest na zewnątrz obszarów zabudowy. Energia elektryczna stanowi jedno z głównych mediów potrzebnych współczesnemu człowiekowi w celu zaspokojenia potrzeb bytowych warunkujących odpowiedni standard życia. Dostarczanie energii ze źródeł zasilania do odbiorcy wymaga przesyłu niejednokrotnie na znaczne odległości. Poza obszarami zurbanizowanymi odbywa się to, głównie systemem linii i stacji redukcyjnych napowietrznych. Sieć elektroenergetyczna gminy jest dobrze rozwinięta. Wymaga ona jednak we fragmentach - w celu poprawy jakości i niezawodności zasilania - rozbudowy i modernizacji.

Na terenie gminy zlokalizowana jest systemowa stacja elektroenergetyczna 400/110 kV wraz z powiązaniem liniowymi. Strefa ochronna zamyka się w granicach ogrodzenia. Obecnie przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV relacji Krosno - Strzyżów oraz Krosno - Iskrzynia - Besko oraz linia elektroenergetyczna

WN 400 kV relacji Iskrzynia - Widelka. Projektowane są ponadto połączenia ze stacją elektroenergetyczną w Iskrzyni poprzez linię 400 kV Iskrzynia - Niewistka, linię 400 kV Iskrzynia - Tarnów oraz szereg linii 110 kV w kierunku: Krosno - Białobrzegi, Iwonicz, Domaradz - Brzozów.

Dostawy energii elektrycznej dla odbiorców na terenie gminy odbywają się liniami SN 15 kV relacji: Krosno - Besko, Krosno - Korczyzna - Brzozów - Strzyżów - Sucha Góra, Strzyżów - Brzozów (odgałężenia do Krasnej). Bezpośrednie linie SN 15 kV zasilają z Krosna Suchą Górę i ZUW w Iskrzyni. Mimo dużej sieci linii elektromagnetycznych na terenie Gminy Korczyzna sieć SN wymagała modernizacji i przebudowy ze względu na awaryjność i spadki napięć.

Obszar otaczający źródło pola elektromagnetycznego, jakim są linie energetyczne musi być objęty strefami ochronnymi, ze względu na występowanie podwyższonego poziomu natężenia pola elektromagnetycznego. Pole to o częstotliwości 50 Hz i przy natężeniu powyżej 1 kV/m, poprzez swoją składową elektryczną ma niekorzystny wpływ na organizmy żywe. Miarą pośrednią oddziaływania pola jest prąd pojemnościowy, płynący przez ciało człowieka do ziemi. Ustalona, bezpieczna wartość tego prądu przy dotykaniu elementów metalowych, pojazdów ogrodzeń i innych przedmiotów usytuowanych w pobliżu urządzenia elektrycznego nie powinna przekraczać 4 mA. Dla zachowania wyżej podanych wartości wyznaczone zostały odpowiednimi przepisami szerokości stref ochronnych. Są to

- Strefa ochronna I^o - stopnia - określa się nią obszar między skrajnymi przewodami linii i wyznacza ją rozpiętość ramion słupa, natężenie pola elektromagnetycznego w strefie wynosi powyżej 10 kV/m
- Strefa II° stopnia liczona jest od skrajnego przewodu i jest uzależniona od napięcia linii, natężenie pola elektromagnetycznego w tej strefie wynosi od 10 do 1 kV/m.

Linie i stacje napowietrzne są postrzegane jako elementy nie harmonizujące z krajobrazem zarówno naturalnym jak i zurbanizowanym., zaś strefy ochronne są obszarami ograniczonego użytkowania i zagospodarowania terenu. Dotyczy to lokalizacji obiektów kubaturowych przeznaczonych na stały pobyt ludzi i zalesień w pobliżu linii. Sposób gospodarowania w obrębie stref ochronnych jest określony przez Polskie Normy, wytyczne projektowania i eksploatacji urządzeń elektrycznych oraz przepisy branżowe.

5.7.3. Stacje nadawcze radiowo telewizyjne

Z punktu widzenia ochrony środowiska i ludzi istotne znaczenie mają urządzenia radiolokacji rozsiewczej, stacje nadawcze radiowo-telewizyjne, telefonii komórkowej, które emitują do środowiska fale elektromagnetyczne o wysokiej częstotliwości, w postaci radiofal o częstotliwości od 0,1 - 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz.

Radiowo - Telewizyjne Centrum Nadawcze w powiecie krośnieńskim zlokalizowane jest na Suchoj Górze w Czarnorzekach (Gmina Korczyzna). Wyposażone jest w urządzenia nadawczo - odbiorcze o dużej mocy, a tym samym zasięgi występowania pól elektromagnetycznych o wartościach wyższych od dopuszczalnych (tab. nr 5.1).

Tab. nr 5.1 Radiowo - telewizyjne centra nadawcze

Lokalizacja	Program	ERP (równoważna moc promieniowana izotopowo) [W]	Wyszczególnienie
Sucha Góra RTCN Czarnorzeki gm. Korczyna	TVP-2	70 0000	TP EMITEL, Kraków ul. Wadowicka 8 W
Sucha Góra RTCN Czarnorzeki gm. Korczyna	TVP-1	10 0000	TP EMITEL, Kraków ul. Wadowicka 8 W

Źródło: „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego”, 2002 r.

Inne źródła promieniowania tj. radiowo - telewizyjne stacje nadawcze i przekaźnikowe przedstawia tabela nr 5.2

Tab. nr 5.2 Radiowo - telewizyjne stacje nadawcze i przekaźnikowe

L.p.	Lokalizacja	Program	ERP (równoważna moc promieniowana izotopowo) [W]	Operator
1.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	SAT	1 000	RSTV. Radom ul Chorzowska
2.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	Fakty	100	Fakty, Krosno ul. Lewakowskiego 31
3.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	Fara	1 000	Fara, Przemyśl ul. Grodzka 11
4.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	RM	10 000	1MARYJA, Warszawa ul. Piesza
5.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	PR 2	120 000	TP EMITEL, Kraków ul. Wadowicka 8 W
6.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	REGION	120 000	TP EMITEL, Kraków ul. Wadowicka 8 W
7.	Sucha Góra k/ Krosna	PR 3	120 000	TP EMITEL, Kraków ul. Wadowicka 8 W
8.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	RMF	120 000	TP EMITEL, Kraków ul. Wadowicka 8 W
9.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	Bieszczady	10 000	TP EMITEL, Kraków ul. Wadowicka 8 W
10.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	FAN	100	MAKS, Jasło ul. Ujejskiego 8
11.	Sucha Góra - Czarnorzeki gm. Korczyna	ZET	30 000	TP EMITEL, Kraków ul. Wadowicka 8 W

Źródło: „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego”

Nadzór i kontrolę nad w/w źródłami sprawuje Urząd Regulacji Telekomunikacji i Poczty Podkarpacki Oddział w Rzeszowie oraz Wojewódzki Organ Ochrony Środowiska (zgodnie z ustawą z dn. 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska).

Urządzenia nadawcze wypromieniowują do otoczenia energię elektromagnetyczną. Energia ta nie ma właściwości jonizacji cząstek materii, może jednak wywoływać w otaczającej materii więc również w organizmach żywych przepływ prądów elektrycznych. powodujących zakłócenia działania układu nerwowego i układu krążenia. Dopuszczalna wartość graniczna wynosi 0,1 W/m².

W obszarach o wartościach natężenia pola lub gęstości mocy osiągającej lub przekraczającej powyższe wartości nie dopuszcza się przebywania ludności, poza osobami zatrudnionymi przy użytkowaniu źródeł pól.

Stacje bazowe telefonii komórkowej są obecnie najbardziej rozpowszechnionym rodzajem obiektów radiokomunikacyjnych.

W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowych GSM pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania.

Urządzenia nadawcze ze względu na emitowane do otoczenia elektromagnetycznego promieniowanie nie jonizującego zaliczane są do inwestycji wymagających sporządzania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

5.8. Zanieczyszczenia transgraniczne

Gmina nie przylega do granicy ze Słowacją. Zaznacza się jednak wpływ zanieczyszczeń transgranicznych, zwłaszcza w odniesieniu do lasów. Lasy leżą w przyrodniczo - leśnej Krainie Karpackiej. Występują tu liczne drzewostany w różnym stopniu narażone na negatywne skutki oddziaływania transgranicznych zanieczyszczeń - powietrza. Zanieczyszczenia te wpływają ujemnie na aparat asymilacyjny drzew. Najbardziej

wrażliwe na skutki oddziaływania zanieczyszczeń przemysłowych są gatunki drzew iglastych: sosna, świerk, jodła. Gatunki liściaste m.in. buk, brzoza są znacznie mniej wrażliwe na negatywne skutki oddziaływania zanieczyszczeń atmosferycznych.

Głównym źródłem informacji na temat zmian stanu zdrowotnego lasów na wskutek m.in. zanieczyszczeń transgranicznych Polski są badania prowadzone w ramach monitoringu lasów. Wśród drzewostanów w województwie podkarpackim dominują drzewostany zaliczone do średniej defoliacji koron (klasa 2).

Zagadnienia transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń atmosferycznych oraz skutków jakie te procesy wywołują między innymi w drzewostanach usytuowanych na granicy Polska - Słowacja, są ważne w ogólnej ocenie stopnia zmian w środowisku przyrodniczym terenu. Jednak w obecnym etapie rozpoznania dotyczącym zasięgów rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń głównie z wysokich emitorów w pasie przygranicznym, nie można wskazać konkretnych źródeł emisji oddziaływujących niekorzystnie na stan drzewostanów leśnych.

Zagadnienie to wymaga szczegółowych studiów, wieloletnich obserwacji i badań trójstronnych. Wykonywany przy pomocy programu SURFER rozkład stężeń średniorocznych mierzonych na stanowiskach monitoringowych zanieczyszczeń powietrza pokazuje, że w rejonach przygranicznych:

- w zakresie dwutlenku siarki w roku 2001 najwyższe stężenia zanotowano - w rejonie Jarosławia oraz Jasła, Sanoka i Ustrzyk Dolnych, najniższe na terenach przygranicznych ze Słowacją za wyjątkiem rejonu przełęczy Łupkowskiej -(zanieczyszczenia ze Słowacji);
- w zakresie dwutlenku azotu najwyższe stężenia odnotowano w okolicach Jarosławia, najniższe na terenach przygranicznych ze Słowacją;
- w zakresie pyłu zawieszonego najniższe stężenia zaobserwowano na terenach przygranicznych ze Słowacją, zanieczyszczenia przy granicy z Ukrainą powodowane są przez emisję z miast tj. Jarosław, Przemyśl i Ustrzyki Dolne.

W ostatnich latach sukcesywnie obserwuje się spadek podstawowych zanieczyszczeń w województwie, co ma wpływ na zmniejszenie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń transgranicznych szczególnie poza granice wschodnią, ze względu na minimalne wskaźniki zanieczyszczeń powietrza na południu województwa oraz na różę wiatrów. Do takiego stanu przyczyniły się likwidacje niektórych zakładów przemysłowych, kotłowni węglowych, modernizacje dużych kotłowni i instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń.

Nie dysponujemy dokładnymi danymi odnośnie źródeł zanieczyszczeń powietrza z terenu Ukrainy i Słowacji. Stwierdza się jednak napływające zanieczyszczenia na podstawie rozkładu stężeń średniorocznych dwutlenku siarki. Podniesiony poziom dwutlenku siarki obserwuje się w rejonie Przełęczy Łupkowskiej (podniesiony w stosunku do tła zanieczyszczeń obszaru przygranicznego).

6. POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

Na terenie gminy nie pozyskuje się energii ze źródeł odnawialnych.

7. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Na terenie gminy edukacja ekologiczna prowadzona jest przez szkoły podstawowe, gimnazjum, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale.

8. PODSUMOWANIE

W świetle prowadzonych badań (WIOŚ w Rzeszowie) należy uznać stan środowiska gminy za dość dobry. Spowodowane jest to brakiem dużych zakładów przemysłowych na terenie gminy i małą ilością podmiotów gospodarczych mających istotny wpływ na stan środowiska. Dzięki wybudowanej kanalizacji zmniejsza się ilość ścieków nieczyszczonych emitowanych z terenu gminy. Problem stanowi nadal zapewnienie ludności dobrej jakościowo wody do spożycia, gospodarka ściekowa, ochrona przeciwpowodziowa, racjonalna gospodarka odpadami, ograniczanie hałasu drogowego i zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego. Zintensyfikowania wysiłków w świetle planowanego rozwoju wymagać będzie ochrona bioróżnorodności, krajobrazu, ciągłości systemów ekologicznych i gleb.

9. ANALIZA SWOT

9.1. Czynniki wewnętrzne

Stan przyrody i środowiska

Mocne strony

- + praktycznie brak na terenie gminy zagrożeń środowiska (z wyjątkiem potencjalnych, powodziowych),
- + różnorodność biologiczna obszaru gminy (krajobrazowa, morfologiczna, ekosystemowa, siedliskowa)
- + duże obszary prawnie chronione
- + występowanie naturalnie ukształtowanych dolin rzecznych;
- + duże obszary gleb o wysokiej klasie bonitacyjnej,
- + brak emitorów zanieczyszczeń powietrza (przemysłowych),
- + brak gruntów zdewastowanych i zdegradowanych, wymagających rekultywacji i zagospodarowania przy średniej krajowej za wyjątkiem obszarów wydobywania kopalin
- + bardzo niska zawartość metali ciężkich w glebach użytków rolnych;
- + ogólnie niski poziom chemizacji środowiska i zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego;
- + występowanie obszarów prawnie chronionych ,
- + położenie w obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych

Słabe strony

- niskie nakłady przeznaczane na ochronę środowiska na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym,
- zaburzenie stosunków wodnych wynikające z wadliwie przeprowadzonej melioracji niektórych obszarów;
- zła jakość wody pitnej,
- zagrożenie powodzią znacznych obszarów gminy, zły stan wałów przeciwpowodziowych
- wysoka podatność gleb na czynniki erozyjne;
- utrzymujące się zanieczyszczenie i eutrofizacja wód;
- zanikanie drobnych zbiorników wodnych oraz bogatych przyrodniczo enklaw śródpolnych;
- niska odporność drzewostanów w lasach silnie przekształconych gospodarczo na działanie czynników biotycznych, w szczególności na gradacje owadów;
- hałas, wibracje i zanieczyszczenie gleb wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- niedostateczna retencja wód w zlewniach;
- postępująca urbanizacja terenów cennych pod względem kraj obrazowym;

- brak dostatecznej sieci korytarzy ekologicznych na obszarach pozbawionych kompleksów leśnych,
- brak lokalnych partnerów w ochronie przyrody i krajobrazu kulturowego - organizacji i stowarzyszeń ekologicznych

Stan infrastruktury służącej ochronie środowiska

Mocne strony

- + Istniejący system oceny zagrożenia pożarowego w lasach, zagrożen przeciwpowodziowych,
- + Zmodernizowane kotłownie i przeprowadzone termorenowacje w obiektach użyteczności publicznej.
- + Średnia dynamika rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- + Duże doświadczenie gminy w pozyskiwaniu środków na inwestycje,
- + tworzenie korzystnych warunków przestrzennych do absorpcji funduszy strukturalnych;
- + udział gminy w programie rozwoju przedsiębiorczości w powiecie;
- + mała ilość wytwarzanych przemysłowych i odpadów niebezpiecznych;
- + brak przemysłu degradującego środowisko,
- + korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz rozwoju przyjaznych dla środowiska form turystyki
- + korzystne warunki dla rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł, upowszechnianiem się stosowania palenisk (pieców co) na drewno,
- + wzrost zainteresowania tworzeniem gospodarstw agroturystycznych;

Slabe strony

- ograniczone środki finansowe na rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej ochronie środowiska (brak środków na wkład własny, zapotrzebowanie przekraczające możliwości dofinansowania zadań);
- niedostateczny stan sieci kanalizacyjnej
- niedostateczny stan infrastruktury komunikacyjnej (zły stan dróg.),
- wzrost zanieczyszczeń komunikacyjnych, hałasu i wibracji
- duża ilość wyrobów zawierających azbest w obiektach budowlanych;
- duże rozproszenie zabudowań utrudniające objęcie całości gminy kanalizacją sanitarną

Sfera społeczna

Mocne strony

- + rosnące kwalifikacje oraz doświadczenie kadr ochrony środowiska;
- + powstawanie stowarzyszeń i związków gmin podejmujących wspólne działania dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju gminy,
- + intensywna działalność edukacyjna szkół
- + działalność edukacyjna prowadzona przez pracowników obszarów chronionych oraz członków proekologicznych organizacji pozarządowych (konkursy, wydawnictwa, zajęcia aktywnej edukacji terenowej, akcje prośrodowiskowe - sprzątanie świata, dzień ziemi, etc.)
- + wprowadzanie do programów edukacji formalnej zagadnień ochrony przyrody i środowiska, działalność szkolnych kół zainteresowań i akademickich kół naukowych;
- + upowszechnianie informacji o środowisku i problemach jego ochrony w środkach masowego przekazu (prasa,

- radio, telewizja, internet), wydawnictwach popularnych i specjalistycznych;
- + rosnąca liczba proekologicznych imprez masowych.

Slabe strony

- zbyt wolno postępujący wzrost świadomości społecznej dotyczącej konieczności gospodarowania w sposób przyjazny dla przyrody i środowiska, brak indywidualnych nawyków i postaw prośrodowiskowych (segregacji odpadów, oszczędności wody, nie zaśmiecania lasów, spalanie szkodliwych odpadów powodujące zanieczyszczenie powietrza, etc.);
- słaba informacja o działalności doradczo-szkoleniowej, słaba współpraca z mediami, niedostatecznie rozpowszechniona wiedza na temat technicznych i organizacyjnych rozwiązań służących ochronie środowiska (nowe prawo ochrony środowiska, najlepsze dostępne techniki itp.);
- ucieczka wykwalifikowanych ludzi poza teren gminy i powiatu,

9.2. Czynniki zewnętrzne

Sfera prawna i polityczna

Mocne strony

- + wprowadzenie większości przepisów ochrony przyrody i środowiska dostosowanych do prawa unijnego i wdrożenie instrumentów prawno-ekonomicznych mobilizujących do realizacji inwestycji prośrodowiskowych,
- + zwiększenie gamy instrumentów finansowania inwestycji i działań proekologicznych (preferencyjne kredyty, ulgi podatkowe, dotacje z budżetu państwa); może obniżyć efektywność wykorzystania środków przeznaczonych na rozwój regionalny;
- + możliwość uzyskiwania dotacji i pożyczek z funduszy krajowych i zagranicznych na inwestycje w zakresie ochrony środowiska,
- + uspołecznienie procesów podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska i zwiększanie zakresu informacji o środowisku
- + doskonalenie krajowego i wojewódzkiego systemu formalnej edukacji środowiskowej

Slabe strony

- niespójność przepisów prawnych i opóźnienia w przygotowywaniu nowych aktów prawnych i przepisów wykonawczych dotyczących ochrony przyrody, programów rolno-środowiskowych
- słaba informacja na temat skutków prawnych
- słaba pozycja w kraju województwa podkarpackiego w dostępie do środków finansowych, pomimo okazałych kwot przeznaczanych na rozwój regionalny ze źródeł zagranicznych w stosunku do innych województw
- brak jasnych zasad przyznawania środków finansowych na działania związane z ochroną środowiska.

Sfera przyrodnicza a społeczno - gospodarcza

Mocne strony

- + możliwość wdrożenia programów rolno-środowiskowych UE;
- + wspieranie inicjatyw samorządów, organizacji i instytucji w woj. podkarpackim, zmierzających do uzyskania pomocy finansowej programów UE na rozwój infrastruktury ochrony środowiska;

- + wspieranie inicjatyw podmiotów gospodarczych zmierzających do uzyskania dofinansowania inwestycji eliminujących zagrożenia
- + podejmowane próby koordynowania działań prośrodowiskowych na wszystkich szczeblach administracji rządowej i samorządowej;
- + wzrost krajowego i zagranicznego popytu na „zdrową żywność”, bezpieczne dla środowiska formy sportu i rekreacji, turystyki i kontaktu z przyrodą;

Slabe strony

- małe zainteresowanie inwestorów zagranicznych województwem
- nasilenie transportu materiałów niebezpiecznych;
- tolerancyjny stosunek wymiaru sprawiedliwości do sprawców wykroczeń przeciwko przyrodzie i środowisku
- niedostateczna współpraca z samorządami Słowacji w zakresie dla środowiska i wspierających rozwój zrównoważony ze wspólnego rozwiązywania problemów ochrony środowiska w środkach krajowych i zagranicznych; rejonach przygranicznych.

10. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE DO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

10.1. Analiza obowiązującego stanu prawnego

10.1.1. Wprowadzenie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, przyjęta w 1997 roku stwierdza, że Rzeczpospolita Polska - kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju – zapewnia ochronę środowiska naturalnego; nakłada ona także na władze publiczne obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego współczesnemu i przyszłym pokoleniom. W 2000 roku został sporządzony dokument programowy „II polityka ekologiczna państwa”, który w 2001 roku został zaakceptowany przez Parlament. Ustala on cele ekologiczne do 2010 i 2025 roku. „II polityka ekologiczna państwa” zakłada, że niepodważalnym kryterium obowiązującym na każdym - także lokalnym i regionalnym - szczeblu jej realizacji jest człowiek, jego zdrowie oraz komfort środowiska, w którym żyje i pracuje. Człowiek jest ściśle związany w swojej działalności z systemem przyrodniczym, do którego należą gleba, woda, powietrze oraz wszelkie ekosystemy.

Zachowanie równowagi z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju wymaga:

- Spójnego zarządzania dostępem do zasobów środowiska
- Racjonalnego użytkowania zasobów przyrodniczych
- Zapobiegania powstawaniu negatywnych skutków działalności gospodarczej
- Likwidacji negatywnych skutków działalności gospodarczej

Głównym celem „II polityki ekologicznej państwa” jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju, przy założeniu, że skuteczna regulacja i reglamentacja korzystania ze środowiska nie dopuści do powstania zagrożeń dla jakości i trwałości zasobów przyrodniczych. W toku realizacji jej zapisów, kierować należy się zasadami:

- Zrównoważonego rozwoju - jako zasada podstawowa, wyznaczająca generalny kierunek zharmonizowanego ze środowiskiem rozwoju społeczno - gospodarczego
- Przewidywalności - przewidująca, że rozwiązywanie pojawiających się problemów powinno następować po bezpiecznej stronie oraz związana z nią zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska

- Integracji polityk ekologicznej i sektorowych
- Równego dostępu do środowiska przyrodniczego w kategoriach równoważenia szans człowieka i przyrody oraz sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej
- Regionalizacji w ramach ekosystemów europejskich oraz regionalizacji w stosunku do obszarów o zróżnicowanym stopniu przekształcenia i degradacji z równoczesnym rozszerzeniem uprawnień samorządu terytorialnego i wojewodów,
- Uspołecznienia – w praktyce realizowana poprzez konsultowanie projektów aktów prawnych i dokumentów o charakterze strategicznym z przedstawicielami pozarządowych organizacji ekologicznych, zapraszanie przedstawicieli tych organizacji do uczestnictwa w różnego rodzaju pracach resortu ochrony środowiska, konsultowanie ze społecznościami lokalnymi planów inwestycyjnych
- „Zanieczyszczający płaci” - mówiąca o obowiązku pokrywania kosztów naprawy szkód ekologicznych przez podmiot, który szkody te wyrządził
- Prewencji - przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska podejmowane być powinno na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć
- Stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)
- Klauzul zabezpieczających, umożliwiających państwom członkowskim stosowanie ostrzejszych kryteriów w porównaniu z wymogami prawa wspólnotowego
- Skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej

„II polityka ekologiczna państwa” zakłada 3 etapy osiągnięcia swoich celów, w tym 2 etapy związane z procesem integracji z Unią Europejską:

- W trakcie ubiegania się o członkostwo w UE - etap realizacji celów krótkookresowych w latach 2000 - 2002
- W pierwszym okresie członkostwa, zakładającym okresy przejściowe i realizację programów dostosowawczych - etap realizacji celów średniookresowych w latach 2004 - 2010
- W kolejnym etapie członkostwa - etap realizacji celów długookresowych w ramach realizacji „Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 r.”.

Zadaniami pierwszego etapu były:

- Pełna realizacja Układu Europejskiego, ustalającego 10-letni okres dla harmonizacji polskiego prawa ekologicznego z wymogami Unii Europejskiej w latach 1994 - 2004
- Pełna realizacja Narodowego programu przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej, ustalającego zadania szczegółowe dla okresu przedakcesyjnego i zakładającego gotowość integracji w roku 2002.

Wymienione zadania były realizowane poprzez:

- Harmonizację przepisów prawnych z regulacjami obowiązującymi w Unii Europejskiej
- Reformę mechanizmów zarządzania ochroną środowiska, dostosowującą ją do wymogów związanych z integracją
- Stworzenie warunków prawnych i organizacyjnych do realizacji międzynarodowych konwencji ekologicznych
- Pełne wdrożenie reformy zarządzania państwem we wszystkich ogniwach związanych z ochroną środowiska
- Sukcesywne wdrażanie rozwiązań prawnych w sferze ekologicznej, przyjmowanych w latach 2000 - 2002 przez Unię Europejską
- Zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko

i zdrowie człowieka tzw. „gorących punktów” oraz zmniejszenie ich liczby

- Usprawnienie systemu przeciwdziałania powstawaniu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (poważnych awarii) oraz rozbudowę systemu ratownictwa ekologicznego
- Podjęcie działań zmierzających do zintegrowania celów polityki sektorowej z polityką ekologiczną
- Rozpoczęcie wdrażania do realizacji polityki ekologicznej nowoczesnych i skutecznych mechanizmów, metod i procedur, których pełne wdrożenie powinno nastąpić w okresie dostosowawczym.

Cele średniookresowe przewidują istotną poprawę stanu środowiska, praktyczne wdrożenie unijnych przepisów i standardów ekologicznych oraz postanowień konwencji międzynarodowych i umów dwustronnych, a także wzmocnienie instytucjonalne podejmowanych działań.

Cele długookresowe wiążą się z perspektywą zrównoważenia społeczno - gospodarczych procesów rozwojowych i pełną (możliwą) rewitalizacją zniszczonych ekosystemów. Zakładają one:

- Ugruntowanie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju
- Utrwalenie zasady skutecznej kontroli państwa nad strategicznymi zasobami przyrodniczymi
- Pełną integrację polityk: przestrzennej, ekologicznej i sektorowych
- Dokonanie przebudowy modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności surowcowo - energetycznej oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko wszelkich form działalności człowieka i rozwoju cywilizacyjnego
- Zachowanie obszarów o wysokich walorach turystyczno - rekreacyjnych
- Utrzymanie i ochronę istniejących ekosystemów o cennych wartościach przyrodniczych i kulturowych
- Odbudowę zniszczeń powstałych w środowisku przyrodniczym i renaturalizację cennych przyrodniczo obszarów
- Efektywny wzrost wartości produkcji w rolnictwie i leśnictwie poprzez lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego oraz podnoszenie jakości zdrowotnej produktów przy przeciwdziałaniu nadmiernej intensywności procesów produkcyjnych oraz metod upraw i chowu zwierząt
- Rezygnację z niektórych osiągnięć nauki i techniki, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko
- Wypracowanie mechanizmów reagowania na nowe wyzwania pojawiające się wraz z postępującym rozwojem cywilizacji

W 2002 r. opracowany został „Program Wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa, na lata 2002-2010”, który jest dokumentem o charakterze operacyjnym tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań, przewidzianych do realizacji, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

Zapisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska porządkują dotychczasową, istniejącą od 1990 roku, praktykę okresowego sporządzania dokumentów programowych o nazwie „Polityka ekologiczna państwa” dla różnych horyzontów czasowych.

Artykuły 13 - 16 ustawy nakładają obowiązek przygotowywania i aktualizowania polityki ekologicznej państwa

co 4 lata. Sporządzona w grudniu 2002 r. „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” jest aktualizacją i uszczegółowieniem długookresowej „II polityki ekologicznej państwa”

Okres realizacji „Programu ochrony środowiska Gminy Korczyna” zbiega się z okresem realizacji celów średniookresowych „II polityki ekologicznej państwa”. W trakcie wdrażania gminnego programu ochrony środowiska proponuje się również realizację celów określonych w „II Polityce ekologicznej państwa” jako długookresowe.

10.1.2. Konwencje i porozumienia międzynarodowe

Zgodnie z „Przeglądem realizacji przez Polskę konwencji międzynarodowych oraz umów i porozumień wielostronnych i dwustronnych w zakresie ochrony środowiska” Polska jest obecnie sygnatariuszem 33 konwencji, porozumień międzynarodowych oraz protokołów w dziedzinie ochrony środowiska, z których 21 ratyfikowała. Postanowienia większości konwencji mają odzwierciedlenie w przepisach Unii Europejskiej. Natomiast postanowienia konwencji ratyfikowanych przez Polskę, do których nie przystąpiły inne kraje UE, zgodnie z zasadą klauzul zabezpieczających, mają odzwierciedlenie w postanowieniach polskich przepisów prawnych.

10.1.3. Programy sektorowe i regionalne

Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu brano pod uwagę zapisy różnych programów rządowych oraz regionalnych, zwłaszcza:

- II polityki ekologicznej państwa
- Programu wykonawczego do II polityki ekologicznej państwa
- Narodowej strategii ochrony środowiska
- Polityki leśnej państwa
- Programu ochrony środowiska i Plan gospodarki odpadami Podkarpackiego
- Programu ochrony środowiska i Plan gospodarki odpadami powiatu Krośnieńskiego

10.1.4. Krajowe uwarunkowania prawne w zakresie ochrony środowiska

Ustawa z 27.04.2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późniejszymi zmianami) wprowadza: obowiązek realizacji polityki ekologicznej państwa poprzez gminne, powiatowe, wojewódzkie programy ochrony środowiska, z wykonania, których co 2 lata sporządzać się będzie raport; opłatę za składowanie odpadów komunalnych, którą ponosić będzie jednostka utrzymująca składowisko; administracyjne kary pieniężne za składowanie odpadów bez pozwolenia i w miejscu do tego celu nie wyznaczonym; przeznaczanie środków powiatowych funduszy ochrony środowiska na realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami i współfinansowanie inwestycji o charakterze ponadlokalnym; programy dostosowawcze dotyczące inwestycji, w których zrealizowanie wymagań ochrony środowiska nie może zostać osiągnięte w terminach ustalonych przepisami, a za utrzymaniem tych inwestycji w ruchu przemawia interes publiczny (ww. programy dostosowawcze nie mogą trwać dłużej niż 6 lat, najpóźniej do 31.12.2010 r.).

Ustawa z 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880) określa cele, zasady i formy ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej oraz krajobrazu. Ochrona przyrody w rozumieniu ustawy oznacza zachowanie, właściwe

wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składników. Ochrona przyrody ma na celu utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowania różnorodności biologicznej, zachowania dziedzictwa geologicznego, zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, a także innych zasobów przyrody i jej składników, kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

Ustawa z 11.01.2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84, zm. Dz. U. 2002 Nr 142, poz. 1187, zm. Dz. U. 2003 Nr 189, poz. 1852) określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko.

Ustawa z 11.12.1997 r. o administrowaniu obrotem z zagranicą towarami i usługami oraz o obrocie specjalnym (Dz. U. Nr 157, poz. 1026) reguluje zasady administrowania obrotem z zagranicą towarami i usługami, a także obrotem specjalnym.

Ustawa z 27.04.2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późniejszymi zmianami) zobowiązuje posiadaczy odpadów do poddania odpadów w pierwszej kolejności odzyskowi. Jeżeli odzysk jest nie możliwy z przyczyn technologicznych lub nie uzasadniony ekonomicznie - odpady te należy unieszkodliwiać w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska i planami gospodarki odpadami. W ustawie sformułowano tzw. "zasadę bliskości" stanowiącą, że odpady których nie udało się odzyskać lub unieszkodliwić w miejscu ich powstawania, powinny być, uwzględniając najlepszą dostępną technikę lub technologię, przekazywane do najbliższego miejsca, w którym te procesy są realizowane. Ustawa zobowiązuje zarządy województw, powiatów i gmin do opracowania odpowiednio - wojewódzkich, powiatowych i gminnych planów gospodarki odpadami, które należy aktualizować nie rzadziej niż co 4 lata, i z realizacją których należy składać co 2 lata sprawozdania. W myśl ustawy przedsięwzięcia związane z unieszkodliwianiem odpadów będzie można realizować z udziałem środków z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, o ile przedsięwzięcia te zostaną ujęte w planie gospodarki odpadami. Ustawa reguluje kwestie w zakresie składowania odpadów. Składować można wyłącznie odpady, których unieszkodliwienie w inny sposób było niemożliwe. Rozróżnia się trzy typy składowisk odpadów: składowiska odpadów niebezpiecznych, obojętnych oraz odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Składowiska stanowią obiekty budowlane, do których lokalizacji, budowy i eksploatacji mają zastosowanie przepisy ustaw o zagospodarowaniu przestrzennym oraz prawo budowlane.

Organ właściwy do wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla składowiska odpadów może uzależnić wydanie tej decyzji od przedstawienia przez inwestora ekspertyzy co do możliwości odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w inny sposób niż przez składowanie. Wprowadzono zakaz składowania odpadów, m.in.: płynnych; o właściwościach wybuchowych, żrących, utleniających, łatwopalnych; medycznych i weterynaryjnych; opon i ich części. Odpady przed umieszczeniem na składowisku powinny być poddane procesowi przekształcenia fizycznego, chemicznego lub biologicznego i segregacji, w celu ograniczenia zagrożenia dla ludzi i środowiska oraz zmniejszenia objętości odpadów.

Ustawa z 11.05.2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63, poz. 638, z późniejszymi zmianami) - określa wymagania, jakie powinny spełniać opakowania oraz wprowadza zasady racjonalnego gospodarowania odpadami powstającymi z opakowań poprzez obowiązek: zapobiegania powstawaniu odpadów z opakowań, promowania opakowań zwrotnych, przeznaczonych do wielokrotnej rotacji, segregacji odpadów opakowaniowych, odzysku i recyklingu pozyskanych odpadów. Ustawa o odpadach opakowaniowych jest odpowiednikiem Dyrektywy 94/62/EC z 1994 r. Ustala ona m.in. limity odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych. W przypadku nie osiągnięcia wyznaczonych poziomów podmioty zobowiązane do opłat produktowych, będą miały powiększone stawki tych opłat o 50%.

Ustawa z 11.05.2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. z 2001 r. Nr 63, poz. 639) - wprowadza bodźce ekonomiczne mające stymulować proekologiczne zachowania podmiotów gospodarczych i całego społeczeństwa oraz zabezpieczenie środków finansowych na racjonalne zagospodarowanie głównie odpadów opakowaniowych i poużytkowych.

Przedsiębiorcy sprzedający swoje produkty w opakowaniach mają wybór jednego z trzech sposobów postępowania: stworzenie własnego systemu odzysku i zagospodarowania odpadów, sędowanie realizacji swoich zobowiązań na wyspecjalizowaną organizację lub uiszczanie państwu opłaty produktowej. Za odpady nie zebrane samodzielnie lub przez wyznaczone organizacje, producenci zapłacą opłaty produktowe, które zostaną przekazane częściowo do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, a częściowo bezpośrednio do gmin. Środki pochodzące z opłat produktowych za opakowania przekazywane będą wojewódzkim funduszom, a następnie gminom, proporcjonalnie do ilości odpadów opakowaniowych przekazanych do odzysku i recyklingu, wykazanych w sprawozdaniach, do sporządzenia których zobowiązany jest zarząd gminy.

Ustawa z 7.06.2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2001 r. Nr 72, poz. 747) - określa zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zbiorowego odprowadzania ścieków, w tym zasady działalności przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, zasady tworzenia warunków do zapewnienia ciągłości dostaw i odpowiedniej jakości wody, niezawodnego odprowadzania i oczyszczanie ścieków, a także ochrony interesów odbiorców usług, z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska i optymalizacji kosztów. W myśl ww. ustawy zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków należy do zadań własnych gminy.

Ustawa z 22.06.2001 r. o organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2001r. Nr 76, poz. 811) - reguluje:

- zamknięte użycie organizmów genetycznie zmodyfikowanych,
- zamierzone uwalnianie GMO do środowiska, w celach innych niż wprowadzanie do obrotu,
- wprowadzanie do obrotu produktów GMO,
- wywóz za granicę i tranzyt produktów GMO,
- właściwość organów administracji rządowej do spraw GMO.

Ustawy nie stosuje się do modyfikacji genetycznych genomu ludzkiego.

Ustawa z 18.07.2001 r. Prawo wodne (Dz. U z 2001 r. Nr 115, poz. 1229, z późniejszymi zmianami) - reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Gospodarowanie wodami jest prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Gospodarowanie odpadami w myśl ww. ustawy uwzględnia zasadę wspólnych interesów i jest realizowane przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności, tak aby uzyskać maksymalne korzyści społeczne.

Ustawa z 18.04.1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. Nr 21, poz. 91, zm. Dz. U. 1997 Nr 128, poz. 602) - reguluje zasady i warunki ochrony, chowu, hodowli i połowu ryb w powierzchniowych wodach.

Ustawa z 20.07.1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 77, poz. 335, z późniejszymi zmianami) - określa zadania Inspekcji Ochrony Środowiska. W myśl ww. ustawy Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska, nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Ustawa z 19.06.1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628, ost. zm. Dz. U. Nr 154, poz. 1793) - zakazuje, w celu wyeliminowania produkcji, stosowania oraz obrotu wyrobami zawierającymi azbest:

- wprowadzania na polski obszar celny wyrobów zawierających azbest oraz azbestu
- produkcji wyrobów zawierających azbest
- obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest

Ustawa z 4.02.1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96, z późniejszymi zmianami) – określa zasady i warunki wykonywania prac geologicznych, wydobywania kopaliny, złóż, ochrony złóż kopaliny, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopaliny.

10.1.5. Międzynarodowe uwarunkowania prawne w zakresie ochrony środowiska

Dyrektywa 94/62/WE w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych

- odzysk materiałów z odpadów opakowaniowych na poziomie co najmniej 50% i co najwyżej 65% masy oraz poziomu recyklingu całości materiałów opakowaniowych zawartych w opakowaniach na poziomie co najmniej 25% i co najwyżej 45% masy i co najmniej 15% masy każdego materiału z okresami pośrednimi

Dyrektywa 96/59/WE dotycząca całkowitej eliminacji PCB

- eliminacja PCB

Dyrektywa 99/31/WE w sprawie składowisk odpadów

- wdrożenie standardów technicznych dotyczących budowy składowisk
- składowiska odpadów komunalnych przyjmujące powyżej 20 ton odpadów dziennie - dostosowanie do dyrektywy składowiskowej oraz dyrektywy IPPC (zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń),

- składowiska odpadów przyjmujące od 10 do 20 ton odpadów dziennie - dostosowanie do wymagań dyrektywy składowiskowej,
- pozostałe składowiska - dostosowanie do wymagań dyrektywy składowiskowej,
- wymagań związanych nad zasobami wodnymi oraz zarządzaniem odciekami, ochroną gruntów i zasobów wodnych, nadzorem nad gazem oraz stabilnością nie stosuje się do gminnych składowisk odpadów pod warunkiem przestrzegania celów pośrednich.

Dyrektywa Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych

- obowiązek budowy systemów kanalizacji w odniesieniu do aglomeracji:
  - powyżej 10 000 RLM,
  - od 2 000 do 10 000 RLM,
- obowiązek budowy oczyszczalni ścieków w odniesieniu do aglomeracji:
  - od 2 000 do 10 000 RLM,
  - od 10 000 do 15 000 RLM,
  - od 15 000 do 100 000 RLM,
- w odniesieniu wymagań dla ścieków przemysłowych ulegających biodegradacji: budowa oczyszczalni ścieków w zakładach sektorów przemysłu rolno - spożywczego)
  - dla wszystkich zrzutów ścieków do wód z zakładów odpowiadających RLM powyżej 4 000.

Rozporządzenie Rady EWG nr 259/93 w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do wspólnoty i poza jej obszar

- zgłoszenie właściwym organom i przetworzenie wszystkich skierowanych do Polski odpadów przeznaczonych do odzysku, wymienionych w załączniku II do rozporządzenia,
- zgłoszenie sprzeciwu przez właściwe organy wobec wysyłek odpadów przeznaczonych do odzysku skierowanych do Polski (art. 10)

Dyrektywa Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli

- dla instalacji istniejących, z których emisja wymaga pozwolenia zintegrowanego, dla których pozwolenie na budowę zostało wydane przed 1.10.2001 r., a użytkowanie rozpocznie się nie później niż 30.06.2003 r.,
- wymogów dla istniejących instalacji nie stosuje się, w takim zakresie w jakim obowiązuje wymóg działania instalacji, zgodnie z maksymalną dopuszczalną emisją, równorzędnymi parametrami lub środkami technicznymi opartymi na BAT,
- w pełni zintegrowane pozwolenia w stosunku do w/w instalacji
- dla instalacji, z których emisja wymaga pozwolenia zintegrowanego.

Dyrektywa 2001/80/WE w sprawie wymagań dotyczących dopuszczalnych poziomów emisji zanieczyszczeń do powietrza z dużych instalacji energetycznego spalania

- ograniczenie emisji SO₂ dla elektrowni zawodowych, elektrociepłowni przemysłowych oraz elektrociepłowni i ciepłowni zawodowych,
- ograniczenie emisji NO_x dla elektrowni zawodowych i elektrociepłowni przemysłowych,
- ograniczenie pyłu dla ciepłowni komunalnych

Dyrektywa 94/63 WE w sprawie kontrolowania emisji lotnych związków organicznych powstałych wskutek magazynowania benzyn i jej dystrybucji z terminali do stacji obsługi

- w odniesieniu do art. 3 zawierającego wymagania dotyczące istniejących instalacji do magazynowania benzyn, niezależnie od przepustowości rocznej bazy magazynowej,
- w odniesieniu do art. 4 pkt 2b zawierającego wymagania dotyczące instalacji do załadunku i rozładunku cystern na istniejących terminalach o rocznej przepustowości powyżej 150 000 ton benzyn,
- w odniesieniu do pozostałych przepisów art. 4 zawierającego wymagania dotyczące instalacji do załadunku i rozładunku cystern na istniejących terminalach,
- w odniesieniu do art. 5 zawierającego wymagania dotyczące istniejących cystern do przewozu benzyn,
- w odniesieniu do art. 6 zawierającego wymagania dotyczące instalacji do załadowywania zbiorników istniejących stacji paliw.

Dyrektywa Rady 75/439/EWG w sprawie usuwania olejów odpadowych

Dostosowanie do dyrektywy Rady 76/464/EWG w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez, niektóre substancje odprowadzane do środowiska wodnego oraz kolejnych dyrektyw dotyczących substancji niebezpiecznych.

Dyrektywa 91/676 EWG w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany ze źródeł rolniczych

- konieczność budowy przez rolników szczelnych zbiorników na gnojowice, pozwalających na magazynowanie odchodów przez okres co najmniej 4 miesięcy.

10.2 Cele i funkcje programu

Strategia długoterminowa będzie stanowić podstawę planowania działań w zakresie ochrony środowiska w latach 2004 - 2014 na terenie Gminy Korczyna. Długoterminowy cel, uwzględniający kierunki rozwojowe w regionie to:

Harmonijny, zrównoważony rozwój gminy, w którym wymagania ochrony środowiska mają nie tylko istotny wpływ na przyszły charakter regionu ale również wspierają jego rozwój gospodarczy

Strategia do roku 2014 została sformułowana w oparciu o ocenę stanu istniejącego, tendencje mające istotne znaczenie dla przyszłości gminy i najważniejsze kierunki rozwojowe. Została ona opracowana w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego, dla których zdefiniowano długoterminowe cele i opisano strategię ich osiągnięcia.

Realizacja Programu ochrony środowiska ma na celu zachowanie walorów środowiska i poprawę jego stanu na terenach zdegradowanych. Jako główne cele programu gminnego zgodne z celami programu powiatowego przyjmuje się:

- 1) kierowanie działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli, instytucji, pozarządowych organizacji ekologicznych na terenie gminy w zakresie:
- realizacji zobowiązań wynikających z podpisanego z Unią Europejską Traktatu Akcesyjnego (związanych ze zrównoważonym rozwojem, a więc stykiem ochrony środowiska z gospodarką i kwestiami społecznymi);
  - wprowadzanie nowych standardów środowiskowych i przedsięwzięć poprawiających standardy związane

z zaopatrzeniem mieszkańców w wodę, odprowadzaniem ścieków, unieszkodliwianiem odpadów, poprawą klimatu akustycznego, pełną dostępnością do informacji o środowisku i jego ochronie, udziałem społeczeństwa w procesach ocen oddziaływania na środowisko;

- ochrony walorów przyrodniczo-krajobrazowych na terenie gminy;
  - realizacji Strategii Rozwoju Gminy Korczyna (gdzie jednym z ważniejszych celów strategicznych jest „Dobrze funkcjonujące środowisko przyrodnicze”);
  - podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa i wiedzy o stanie środowiska;
- 2) stworzenie podstawy do występowania o zewnętrzne środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska;
  - 3) określenie priorytetów ochrony środowiska gminy, z uwzględnieniem szans rozwojowych gminy i województwa podkarpackiego oraz celów i kierunków działań ustalonych w dokumentach na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Program opracowany został na 4 lata (2004 - 2007 r.), z tym że przewidziane w nim działania obejmują w perspektywie okres do 2015 r.

Ustalenia programu obejmują:

- 1) strategię ochrony i poprawy stanu środowiska, a w niej:
  - a) określone cele strategiczne, w obrębie których wyznaczono cele szczegółowe,
  - b) długookresowe cele ekologiczne (do 2015) i w ramach tych celów cele średniookresowe (do 2011) i cele krótkookresowe (2004-2007), zmierzające do realizacji działań ochronnych, ustalone według stopnia ważności .
  - c) działania inwestycyjne i pozainwestycyjne ustalone w ramach, każdego z wyznaczonych celów średniookresowych lub długookresowych, ustalone według stopnia ważności dla realizacji Programu.
- 2) zarządzanie Programem, w tym: działania kontrolne realizacji Programu
- 3) koszty i źródła finansowania Programu (środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe).

10.2.1. Priorytety ekologiczne.

Wzorem Powiatowego Programu Ochrony Środowiska jako Programu nadrzędnego założono, że działania dotyczące realizacji Programu powinny odbywać się w obrębie następujących celów strategicznych:

- ◆ ochrona i poprawa jakości środowiska,
- ◆ racjonalne użytkowanie zasobów środowiska,
- ◆ edukacja ekologiczna i dostęp do informacji,

10.2.2. Struktura Planu gospodarki odpadami

Plan gospodarki odpadami sporządzony zostanie zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami. Uwzględnione zostały wymagania planów gospodarki odpadami: krajowego wojewódzkiego oraz powiatowego. Cele i kierunki działań, rozwiązania systemowe oraz harmonogram i koszty realizacji gospodarki odpadami zostały omówione w integralnym opracowaniu „Gminny plan gospodarki odpadami”.

10.3. Kryteria wyboru celów i priorytetów ekologicznych

W realizacji Programu, a wiodącymi zasadami są:

- 1) zasada "eliminacji największych problemów";
- 2) zanieczyszczający płaci;
- 3) zapobiegania przewidywalnym problemom
- 4) oszczędne korzystania z zasobów naturalnych;
- 5) zasada odpowiedzialności z prowadzone zadania;
- 6) zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

Przy ustalaniu kolejności celów oraz priorytetów działań i przedsięwzięć uwzględnia się następujące kryteria:

- 1) spójność z priorytetami określonymi przez „Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego”,
- 2) spójność z „Planem gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego”,
- 3) spójność z priorytetami określonymi przez „Program ochrony środowiska dla powiatu krośnieńskiego”,
- 4) spójność z „Planem gospodarki odpadami dla powiatu krośnieńskiego”,
- 5) zgodność z priorytetami, celami i kierunkami określonymi w „Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2000-2006”, oraz Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, w szczególności dotyczącymi tworzenia warunków dla rozwoju gospodarczego, podniesienia konkurencyjności produktu turystycznego województwa, podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców;
- 6) zgodność z priorytetami, celami i kierunkami określonymi w „Strategii Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego”
- 7) zgodność z celami i priorytetami określonymi w Strategii Rozwoju Gminy,
- 8) spójność z celami i kierunkami działań określonymi w innych dokumentach strategicznych i sektorowych, opracowywanych w województwie podkarpackim;
- 9) spójność z celami i kierunkami działań określonymi w innych dokumentach strategicznych i sektorowych, opracowywanych w Powiecie Krośnieńskim,
- 10) zgodność z listą przedsięwzięć priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki w Wodnej w Rzeszowie,
- 11) zgodność z celami polityki ekologicznej państwa określonych w dokumentach; ”II Polityka Ekologiczna Państwa” oraz “Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010”,
- 12) spójność z celami opracowanymi w innych dokumentach rządowych,

Tworząc listę działań brano pod uwagę:

- 1) **ponadlokalny (gminny) wymiar zadań,**
- 2) **spodziewany efekt ekologiczny**
- 3) **możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,**
- 4) **obecne zaawansowanie inwestycji,**
- 6) **zmniejszenie, eliminację lub przeciwdziałanie zagrożeniom środowiskowym, szczególnie związanych narażeniem zdrowia i życia mieszkańców,**
- 7) **uwarunkowania przyrodnicze i społeczno - gospodarcze Gminy Korczyna - jako wyjściowy przyjęto stan środowiska na dzień 31.12.2003r.**

Założenia i wytyczne polityki ekologicznej państwa i innych dokumentów strategicznych są podstawą do realizowania na terenie gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska (we wszystkich jego komponentach).

10. 4. Strategia ochrony i poprawy stanu środowiska.

10. 4.1. Informacje ogólne

Strategia ochrony, poprawy stanu i racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska została opracowana dla obszaru Gminy Korczyna. Wskazywane działania dotyczą jednostek różnego szczebla zarządzania środowiskiem na terenie gminy oraz przedsiębiorstw i instytucji bezpośrednio podlegającym organom wojewódzkim i centralnym. Zadania do realizacji przez gmina zostały wyodrębnione jako część niezbędnych działań na rzecz środowiska, w formie zadań własnych gminy. Układ strategii w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska nawiązuje do strategii przyjętej w „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego” i „Programie Ochrony Środowiska Dla Powiatu Krośnieńskiego”.

10. 4.2. Ochrona i poprawa jakości środowiska - cel strategiczny nr 1

10.4.2.1. Cel szczegółowy nr 1.1

Ochrona jakości wód i kształtowanie stosunków wodnych

Cel ten zakłada systematyczną poprawę jakości wód, tak aby wody osiągnęły co najmniej dobry stan ekologiczny, racjonalizację zużycia wody w sektorze gospodarczym, rolnictwie i gospodarstwach domowych. Ponadto istotne jest zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego terenów zalewowych.

Ustawa Prawo wodne [3] reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Dodatkowo wprowadza zasadę zlewniowego zarządzania gospodarką wodną przez utworzenie dwóch regionów wodnych dla dorzeczy Odry i Wisły. Realizując powyższe postulaty za priorytetowe działania, w ramach polityki krajowej, uznano:

- zintegrowaną ochronę wód przed zanieczyszczeniem;
- obligatoryjny obowiązek oczyszczania ścieków komunalnych;
- ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanami ze źródeł rolniczych.

Istotne, są zapisy nakładające na aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 RLM, obowiązek wyposażenia w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków. Obowiązek ten aglomeracje realizują:

- do dnia 31 grudnia 2015 r., w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców od 2000 do 15 000 RLM;
- do 31 grudnia 2010 r., w przypadku aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 15 000 RLM.

Mając na względzie rangę zagadnienia, problem jakości wód powierzchniowych i podziemnych, powinien być rozwiązany globalnie dla całej gminy. Rozwiązanie tego problemu wymaga ścisłej współpracy między gminami sąsiednimi i podjęcia działań systemowych dla całej gminy.

Przewidywane kierunki zmian w tym zakresie, powinny obejmować działania i przedsięwzięcia niezbędne do realizacji zarówno w sferze gospodarki ściekowej jak również systemów zaopatrzenia w wodę. Ocena stanu urządzeń służących do poboru wody oraz jej uzdatniania, wymusza dążenie do rozbudowy i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę w taki sposób, aby obejmowały one jak największą liczbę użytkowników na terenie wszystkich gmin powiatu.

Przewiduje się, że docelowo przy systemach indywidualnego zaopatrzenia mają pozostać jedynie ci korzystający, dla których doprowadzenie zorganizowanych wodociągów będzie nieuzasadnione ekonomicznie. Takie działania mają także zapewnić poprawę jakości wody dostarczanej do odbiorców, tak aby spełniała ona wymagania stawiane obecnie obowiązującymi przepisami.

W zakresie gospodarki ściekowej, oprócz niskiego poziomu skanalizowania jest problem niedostatecznego wyposażenia w urządzenia służące oczyszczaniu ścieków. Niejednokrotnie zastosowane technologie oczyszczania ścieków są przestarzałe i nie spełniają podstawowych wymagań w zakresie oczekiwanej redukcji zanieczyszczeń w ściekach. Również stan techniczny wielu oczyszczalni budzi szereg wątpliwości, urządzenia przez wiele lat są nie remontowane, brak ciągłego nadzoru technicznego na wielu oczyszczalniach, niekompetencja oraz często niewiedza osób odpowiedzialnych za eksploatację i stan techniczny obiektów oczyszczalni – to częste realia i rzeczywistość lokalnych oczyszczalni ścieków.

Przedstawiony tu Cel powinien być osiągnięty do 2015 r. Rozwiązywanie problemów w dziedzinie jakości wód będzie prowadzone w układach zlewniowych m.in. przez działania pozainwestycyjne i inwestycyjne realizowane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz gminę w zakresie częściowego finansowania i lokalizacji przestrzennej inwestycji związanych z ochroną wód.

Zadania w zakresie racjonalizacji zużycia wody należąć będą głównie do instytucji na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz do przedsiębiorstw, w tym komunalnych, podmiotów gospodarczych i indywidualnych odbiorców. Ponadto na przedsiębiorcach i zakładach komunalnych spoczywa obowiązek modernizacji technologii uzdatniania wody do picia. Zakłady przemysłowe jakie mogą powstać na terenie gminy zobowiązane są do stosowania technologii eliminujących zrzut substancji niebezpiecznych ze ściekami przemysłowymi.

Podstawowe działania w zakresie właściwego kształtowania stosunków wodnych poprzez działania inwestycyjne (m.in. budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych) i pozainwestycyjne realizowane będą przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie przy współudziale samorządów gminnych. Ochronę przed powodzią oraz suszą prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze państwa. Dla obszarów nie obwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej sporządza studium określające w szczególności granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią przy uwzględnieniu częstotliwości występowania powodzi, ukształtowania dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefy przepływu wzebrań powodziowych, terenów zagrożonych osuwiskami (skarp lub zboczy), tereny depresyjnych oraz bezodpływowych

Cele szczegółowe średniookresowe nr 1.1.1.1:

Cel nr 1.1.1.1 Wdrożenie kompleksowego systemu gospodarki wodno - ściekowej oraz minimalizacja emisji zanieczyszczeń ze źródeł: przemysłowych i wiejskich.

Cel nr 1.1.1.2. Zaspokojenie zapotrzebowania ludności na odpowiednią jakościowo wodę pitną oraz do celów bytowo - gospodarczych i rekreacyjno-turystycznych.

Cel nr 1.1.1.3. Ochrona wód przed dopływającymi azotany z źródeł rolniczych

Cel nr 1.1.1.4. Ochrona wód podziemnych

Działania średniookresowe:

Działania zmierzające do realizacji ustalonych celów dotyczą następujących zagadnień:

Zarządzanie ochroną wód:

- 1) nadzór nad obiektami emitującymi duże ładunki zanieczyszczeń, wstrzymanie zanieczyszczania wód przez egzekwowanie zakazu odprowadzania do nich ścieków bez oczyszczania. Kierunek bezinwestycyjny. Wymaga podjęcia wyłącznie działań administracyjnych w obrębie Urzędu Gminy. Zaletą tego jest to, że do realizacji można przystąpić od zaraz z udziałem pracowników zajmujących się ochroną środowiska, a także pracowników administracji budowlanej, geodezyjnej, służb obsługujących gminę np. zakładu oczyszczania, straży miejskiej (jeżeli jest) oraz każdego z radnych gminy, pozostałych pracowników urzędu, a także pracowników wszystkich pozostałych instytucji zajmujących się ochroną środowiska. Realizacja Programu powinna się odbywać poprzez:
  - ◆ wykorzystanie oraz stosowanie przez pracowników gminy, upoważnionych przez Zarząd, kompetencji wynikających z art. 49 ust. 2 Prawa Wodnego,
  - ◆ wykorzystanie zapisów art. 91 ust. 2 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska,
  - ◆ korzystanie z zapisów art. 40 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym.
- 2) kontrole gospodarki ściekowej w zakładach przemysłowych
- 3) sporządzenie programów działań mających na celu zmniejszenie odpływu zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych,
- 4) opracowanie warunków korzystania z wód,
- 5) właściwa gospodarka zasobami wodnymi wspierana przez edukację ekologiczną

eliminacja zrzutu nie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i ziemi:

- 1) prowadzenie działań inwestycyjnych, zgodnie z „Krajowym programem oczyszczania ścieków komunalnych”, obejmującym lata 2003-2015,
- 2) w latach 2004 - 2013 r. - modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej,
- 3) budowa i wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania Gmina, posiadająca wiele miejscowości o rozproszonej zabudowie, musi znaleźć własny sposób na poprawę stanu czystości wód powierzchniowych, których jak wcześniej wspomniano nie jest wiele. Jedną z przyczyn zanieczyszczeń wód powierzchniowych jest zbyt mała ilość kanalizacji i oczyszczalni w stosunku do liczby wodociągów. Aby taką dysproporcję zmienić, w przypadkach kiedy nie można skorzystać z oczyszczalni lub kanalizacji już istniejących, albo też budowa kolektorów czy oczyszczalni grupowych jest technicznie i ekonomicznie mało uzasadniona, należy preferować indywidualne systemy oczyszczania ścieków. Jest to metoda, która ze względu na warunki gruntowo – wodne nie wszędzie może być stosowana. Większą część kosztów jej budowy ponosi inwestor. Sprawdzając rachunek ciągniony kosztów realizacji i eksploatacji okazuje się, że koszty inwestycyjne są niższe dla zbiorników bezodpływowych jednak eksploatacja oczyszczalni indywidualnych jest zdecydowanie niższa niż zbiornika bezodpływowego. Taki sposób rozwiązywania problemów gospodarki ściekowej może stać się tzw. prawem

- miejscowym czyli może być zapisany w planie zagospodarowania przestrzennego. Ze strony gminy powinien być popierany udogodnieniami podatkowymi i innymi preferencjami leżącymi w kompetencjach gminy. Z tych możliwości mogą skorzystać niewielkie wsie o rozproszonej zabudowie, gdzie z powodzeniem można by realizować program sanitacji wsi w oparciu o rozwiązania indywidualnej asenizacji. W tych wsiach budowa zbiorczych kolektorów oraz oczyszczalni, a następnie ich eksploatacja może być zbyt kosztowna.
- 4) budowa kanalizacji deszczowej - budowa kanalizacji deszczowej w celu wyeliminowania kosztownych w utrzymaniu rowów oraz pozbawieniu możliwości odprowadzania do nich zanieczyszczeń sanitarnych. Propozycja ta wymaga dokładnej analizy związanej z poszczególnymi miejscowościami gminy. Z jednej bowiem strony, niewątpliwie przy kanalizacji, utrudnione będzie ze względów technicznych wpięcie się do niej ze ściekami sanitarnymi, z drugiej zaś trzeba wziąć tu pod uwagę spływy powierzchniowe przy ulewach i rolę rowów w lokalnej ochronie przeciwpowodziowej. Wody deszczowe odprowadzane są do rowów przydrożnych, melioracyjnych, rzek i potoków. Utrzymanie rowów, przepustów w obecnym czasie nastręcza wiele trudności, stała konserwacja rowów (wykaszenie, odmulanie, odbudowa) pochłania coraz większe środki. Rowy stały się również odbiornikami nielegalnie zrzucanych ścieków sanitarnych z posesji, stając się źródłem odorów, miejscem wylęgu plagi much i komarów. Gęsta zabudowa wsi powoduje ciągłą konieczność przykrywania rowów często w sposób niefachowy, wbrew zasadom hydrauliki i hydrologii, stając się przyczyną lokalnych podtopień, zmian stosunków wilgotnościowych w glebie, będących często przyczyną zawilgocenia i zagrzybienia budynków.

Korzyści z budowy kanalizacji deszczowej są wielorakie:

- sprawne odprowadzanie nadmiaru wód opadowych,
- ochrona budynków przed wilgocią,
- możliwość zagospodarowania poboczy,
- przebudowa dróg na nowoczesne z chodnikami i sprawnym odwodnieniem,
- eliminacja uciążliwej i kosztownej konserwacji rowów, przepustów itp.,
- eliminacja kosztownego czyszczenia rowów z odpadów itp.,
- likwidacja dzikich połączeń do rowów odprowadzających ścieki,
- eliminacja przykrych zapachów oraz miejsc wylęgu insektów.

W zależności od sposobu zagospodarowania ścieki deszczowe odprowadzane są jako umownie czyste bądź jako zanieczyszczone. Wody deszczowe niosą ze sobą nieraz znaczne ładunki zawiesiny i substancji ekstrahujących się eterem naftowym, więc aby umożliwić odprowadzenie takich wód do cieków powierzchniowych wody te należy:

- 1) Podczyszczać do parametrów spełniających przepisy obowiązującego prawa.
- 2) Przy budowie nowych obiektów, rozbudowie lub odbudowie istniejących, wymagać i przewidywać instalowanie np. piaskowników (eliminacja zawiesiny).
- 3) Przy budowie nowych obiektów, rozbudowie lub odbudowie istniejących, w przypadkach kiedy istnieje możliwość skażenia wód powierzchniowych ropopochodnymi, wymagać i przewidywać instalowanie separatorów.

- 4) Biorąc pod uwagę kolejność inwestycji brać należy pod uwagę:
  - funkcję miejscowości
  - położenie względem ważności dróg tranzytowych (najpierw drogi krajowe i międzynarodowe, następnie o mniejszym znaczeniu komunikacyjnym, potem drogi boczne ale utwardzone)
  - rozwinięcie infrastruktury miejscowości
  - położenie względem terenów o podwyższonych walorach przyrodniczych
  - wielkość powierzchni zlewni
- 5) rzetelna i pełna inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych,
- 6) inwestycje inne niż systemy kanalizacji zbiorczej, realizowane tam, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści środowiskowych lub powodowałyby nadmierne koszty (np. budowa przyzgodowych oczyszczalni ścieków, dowożenie ścieków ze zbiorników bezodpływowych do istniejących, niedociążonych oczyszczalni).
- 7) egzekwowanie zakazu odprowadzania ścieków sanitarnych do ziemi przez sprawdzanie szczelności zbiorników bezodpływowych,
- 8) egzekwowanie zakazu odprowadzania do ziemi gnojowicy bez wcześniej uzyskanego pozwolenia na rolnicze zagospodarowanie ścieków,
- 9) egzekwowanie zakazu składowania na powierzchni ziemi odpadów,
- 10) po przeprowadzeniu wodociągowania, wyeliminowania wykorzystywania nieczynnych studni jako zbiorników bezodpływowych,
- 11) prowadzenie działań edukacyjnych mających na celu właściwą organizację gospodarstwa rolnego w zakresie ochrony środowiska (rola składowanych odpadów i obornika w ochronie wód podziemnych), prowadzenie działań edukacyjnych mających na celu umiejętne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin,
- 12) prowadzenie umiejętnej polityki cenowej w zakresie odpłatności za pobraną wodę i odprowadzane ścieki, mające przyczynić się do oszczędności zasobów wody pitnej,
- 13) wykorzystywanie do zabiegów agrotechnicznych wód deszczowych

Zaopatrzenie w wodę:

- 1) dostosowanie jakości wody pitnej do standardów Unii Europejskiej poprzez rozbudowę i modernizację stacji uzdatniania wód i sieci wodociągowych,
- 2) właściwe zagospodarowanie stref ochrony ujęć wód (zmniejszenie do minimum zanieczyszczeń wód, zwłaszcza podziemnych).
- 3) ewidencja studni służących do poborów wody na cele gospodarstwa domowego i rolnego, w zakresie zaopatrzenia w wodę:
- 4) wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, zgodnie z obowiązującą zasadą stosowania wodooszczędnych technologii produkcji w przemyśle;
- 5) zaspokojenie zapotrzebowania ludności na wodę pitną odpowiedniej jakości, poprzez budowę i modernizację ujęć i sieci wodociągowych, a także stacji uzdatniania wody,
- 6) wykonanie inwentaryzacji istniejących ujęć wód podziemnych na terenie gminy;
- 7) eksploatacja ujęć wód podziemnych zgodnie z ich naturalnymi zasobami; likwidacja nieczynnych ujęć wody;

- 8) informowanie społeczeństwa o jakości wody do picia i wody w kąpieliskach;
- 9) opomiarowanie ujęć wodnych, wprowadzenie optymalnych taryf cenowych;

 Racionalizacja zużycia wody:

- 1) racjonalne gospodarowanie wodą przez podmioty gospodarcze, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych i wody pitnej do celów przemysłowych (przez branże inne niż np. przemysł spożywczy i farmaceutyczny),
- 2) działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie oszczędnego wykorzystania wody,
- 3) rejestracji zużycia wody przez podmioty gospodarcze i innych użytkowników ,
- 4) stosowanie nowoczesnych technologii zapewniających minimalizację zużycia wody.

Cele krótkookresowe nr 1.1.2:

Cel nr 1.1.2.1 Zmniejszenie ilości zanieczyszczenia ze źródeł przemysłowych i gospodarczych (ograniczenie zrzutu, niektórych substancji niebezpiecznych).

Cel nr 1.1.2.2 Zmniejszenie ilości nie oczyszczonych ścieków komunalnych.

Działania w zakresie realizacji celów krótkookresowych:

Zarządzanie ochroną wód:

- 1) Ograniczenie zrzutu substancji niebezpiecznych ze ściekami (sukcesywnie) poprzez modernizację starych technologii produkcji.
- 2) Stosowanie technologii membranowych i innych wysokoefektywnych metod oczyszczanie ścieków w nowo projektowanych liniach technologicznych

Inwestycje:

- 1) sukcesywnie porządkowanie gospodarki ściekowej w miejscowościach gm. Korczyzna (Korczyzna, Iskrzynia, Czornozeki, Kombornia, Węglówka poprzez modernizację, rozbudowę i budowę kanalizacji zbiorczej oraz budowę oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Węglówka, Krasna, Wola Komborska.
- 2) Zmniejszanie ilości zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa - sukcesywnie do 2015 r.), ograniczenie ilości zanieczyszczeń powstających w rolnictwie - głównie gnojowicy. Głównym odpadem z produkcji zwierzęcej na skalę przemysłową jest gnojowica. Ma ona w niektórych przypadkach, zwłaszcza wtedy, gdy postępuje się z nią w sposób nieumiejętny, istotny wpływ na stan czystości wód powierzchniowych, ale również i podziemnych. Składa się ona z mieszaniny kału, moczu i resztek pokarmowych. Z jednej strony gnojowica stanowi wartościowy nawóz organiczny, mający zastosowanie do nawożenia upraw polowych, przede wszystkim łąk i pastwisk; z drugiej strony, przy jej powstawaniu w nadmiarze w stosunku do możliwości wykorzystania do nawożenia, stanowi poważny problem utylizacyjny. W porównaniu z obornikiem gnojowica odznacza się bardziej zróżnicowanym składem, a przez to jest trudniejsza do zastosowania w praktyce rolniczej. Wyjątkowo wysoka zawartość związków azotowych powoduje bardzo duże zapotrzebowanie na tlen (BZT₅) wynoszące dla gnojowicy bydłowej 10 000 - 20 000 mgO₂/dm³. Nadmierne nawożenie gnojowicą powoduje trwałe a częstokroć nieodwracalne zmiany w środowisku

glebowym, przejawiające się niszczeniem drzewostanu i naturalnych zbiorowisk szaty roślinnej, przy równoczesnym pojawianiu się flory synantropijnej prowadzącej do zachwaszczenia gruntów rolnych i użytków zielonych. Nawożenie gleby wysokimi dawkami gnojowicy może prowadzić do trwałej anerobiozy, a w konsekwencji do zahamowania życia biologicznego i utraty zdolności jej samooczyszczania. W powietrzu glebowym następuje koncentracja dwutlenku węgla (CO₂), co prowadzi do procesów beztlenowych w glebie, przy których wydzielają się siarkowodor, metan, etylen i inne związki trujące dla roślin. Nawożenie gnojowicą gleb zwięzłych prowadzi do zatykania porów i całkowitego zahamowania na pewien okres wymiany gazów w glebie. Niewłaściwie składowana i nie uzdatniona gnojowica jest przyczyną silnego zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Szczególną rolę w zanieczyszczeniu wód odgrywają związki azotu i fosforu; zwłaszcza niebezpieczne są azotany, odznaczające się silnym działaniem toksycznym. Zanieczyszczenie powietrza powodowane gnojowicą jest również uciążliwe dla środowiska. Wydzielanie się z gnojowicy metanu, tlenu węgla, amoniaku i siarkowodoru (mają one w większych stężeniach własności trujące) powoduje, że fermi hodowlane są uciążliwe dla otoczenia. Do odczuwalnego zanieczyszczenia powietrza w odległości 800 m od obory, przyczyniają się gospodarstwa o obsadzie powyżej 180 SD (sztuk dużych, o masie powyżej 500 kg).

Degradacji środowiska sprzyjają również mikroorganizmy występujące w gnojowicy, zwłaszcza ich odmiany chorobotwórcze w stosunku do ludzi i zwierząt.

Ograniczenie szkodliwego wpływu gnojowicy na stan środowiska można osiągnąć przez jej gospodarcze wykorzystanie:

- rolnicze zagospodarowanie gnojowicy surowej,
- rolnicze zagospodarowanie gnojowicy wstępnie uzdatnionej,
- biologiczne unieszkodliwianie gnojowicy za pomocą osadu czynnego,
- beztlenową fermentację gnojowicy (produkcja biogazu),
- wytwarzanie kompostu,
- produkcję komponentów do pasz.

W gospodarstwach o obsadzie do 500 SD szczególnie przydatne są pierwsze cztery systemy (a, b, c, d), a zwłaszcza beztlenowa fermentacja z wytwarzaniem biogazu, stąd w niniejszym opracowaniu ograniczono się do skomentowania tylko tych czterech systemów.

- rolnicze zagospodarowanie gnojowicy surowej
- 1) gnojowicę w stanie surowym wykorzystywać tylko w wyjątkowych przypadkach
- 2) do nawożenia stosować beczkowsy z rozdeszczowywaczami lub deszczownie
- 3) przed użyciem w/w urządzeń pozbawiać gnojownicę części stałych
- 4) stosować gnojowicę krótko przed okresem wegetacyjnym
- 5) nie stosować nawożenia w czasie wegetacji (spalanie i zanieczyszczanie upraw)

- rolnicze zagospodarowanie gnojowicy wstępnie uzdatnionej.

Wstępne uzdatnianie gnojowicy polega na oddzieleniu frakcji stałej oraz napowietrzaniu frakcji płynnej w środowisku osadu czynnego, mające na celu redukcję azotanów i pozbycie się

drażniącego zapachu. Tak przygotowaną gnojowicę rozdeszczowuje się na polach, a jej uzdatnianie może być prowadzone:

- 1) w rowach utleniających, zabudowanych w pomieszczeniach inwentarskich bezpośrednio pod ciągami gnojowymi,
- 2) w zbiornikach z aeratorami stałymi, powodującymi wymieszanie i napowietrzanie gnojowicy,
- 3) poprzez kompostowanie (według technologii szwedzkiej firmy Alfa-Laval), polegające na biotermicznym rozkładzie substancji organicznych w zamkniętych zbiornikach.

- biologiczne unieszkodliwianie gnojowicy za pomocą osadu czynnego

- 1) przerób osadów i części stałych przed rolniczym wykorzystaniem gnojowicy

- beztlenową fermentację gnojowicy (produkcja biogazu)
Fermentacja beztlenowa (metanowa) jest złożonym procesem biochemicznym, zachodzącym w warunkach beztlenowych. Wielkocząsteczkowe substancje organiczne rozkładane są przez bakterie i enzymy na związki proste.

Zaletami tego procesu jest:

- 1) fermentacja beztlenowa przetwarzająca gnojowicę i zawarte w niej części stałe w masę nie zagniwającą,
- 2) możliwość uzyskania produktu łatwego do odwodnienia,
- 3) uzyskanie produktu chemicznie ustabilizowanego (głównie CH_4 i CO_2),
- 4) pozbanienie produktu drażniących odorów,
- 5) uzyskanie w wyniku fermentacji biogazu o wartościach energetycznych - średnio $0.6 \text{ m}^3/\text{m}^3$ komory fermentacyjnej,
- 6) uzyskanie lepszych właściwości nawozowych i sorpcyjnych (związki azotowe w tej samej ilości jednak w postaci przyswajalnego azotu amonowego),
- 7) zmniejszona o ok. 30 - 50% ilość substancji organicznych (przy dodatkach popastwiskowych i poźniwnych) podwyższa efekt nawożenia,
- 8) wzrost pH z 7 do 8,
- 9) zmniejszona o ok. 60 - 80% ilość wskaźnika zanieczyszczeń BZT₅,
- 10) zmniejszona o ok. 50 - 60% ilość wskaźnika CHZT.

Stan zagospodarowania odchodów zwierzęcych na obszarze gminy jest niezadowalający. Pewną poprawę należy wiązać z likwidacją wielu wielkotowarowych gospodarstw rolnych jak i ze spadkiem poziomu hodowli w gospodarstwach indywidualnych. Jednak tam, gdzie hodowla jest utrzymywana stwierdza się nieprawidłowości w postępowaniu z odchodami zwierzęcymi. Następstwami nieprawidłowego postępowania z gnojowicą jest wypłukiwanie przez wody deszczowe zanieczyszczeń z przydomowego zbiornika czy kiszonki. Ścieki te są niezwykle groźne dla jakości wód powierzchniowych oraz dla życia biologicznego w ciekach. Zanieczyszczenia w tych wodach pojawiają się w bardzo dużych stężeniach, a migrując w głąb profilu stały się przyczyną skażenia wód podziemnych i ich pierwszego poziomu wodonośnego, z którego czerpie wodę większość studni gospodarskich.

Zanieczyszczenia tego rodzaju mogą być nawet przyczyną zgonów niemowląt i osób starszych korzystających przez dłuższy okres z takiej wody.

W celu poprawy sytuacji należy podjąć próby spowodowania:

- 1) poprawienia szczelności płyt gnojowych,

- 2) zwiększenia pojemności zbiorników do sezonowania gnojówki,
- 3) poprawienia szczelności zbiorników na gnojówkę,
- 4) poprawienia wyposażenia w odpowiedni sprzęt do rozdeszczowania gnojowicy,
- 5) poprawienia stanu wiedzy o zasadach postępowania z odchodami zwierzęcymi,
- 6) poprawienia świadomości ekologicznej rolników,

10.4.2.2. Cel szczegółowy nr 1.2

Wody - kształtowania stosunków wodnych

Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego i zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód w gminie. W ramach tego celu należy podjąć następujące działania:

- a) dążyć do zwiększenia naturalnej retencji wód oraz do utrzymania istniejących zdolności retencyjnych, zwłaszcza na obszarach intensywnie użytkowanych przez człowieka,
- b) poprawić infrastrukturę przeciwpowodziową, budować wały, poprawić regulację cieków wodnych.

Cele szczegółowe średniookresowe nr 1.2.1:

Cel nr 1.2.1.1 Zwiększenie ilości obiektów i urządzeń infrastruktury przeciwpowodziowej.

Cel nr 1.2.1.2 Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód w gminie.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

Podstawowe działania w zakresie właściwego kształtowania stosunków wodnych poprzez działania inwestycyjne (m.in. budowa, wałów przeciwpowodziowych) i pozainwestycyjne realizowane będą przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie przy współudziale samorządu gminny. Ochronę przed powodzią oraz suszą prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej oraz planami przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze państwa. Dla obszarów nie obwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej sporządza studium określające w szczególności granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, przy uwzględnieniu: częstotliwości występowania powodzi, ukształtowania dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefy przepływu wzebrań powodziowych, terenów zagrożonych osuwiskami (skarp lub zboczy), terenów depresyjnych oraz bezodpływowych.

Pozostałe działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) regulacja cieków wodnych, (usuwanie skutków powodzi, regulacja odcinków rzek i potoków oraz budowle regulacyjne),
- 2) poprawa stanu systemów melioracyjnych (konserwacja urządzeń melioracyjnych na potokach), budowa nowych na niefunkcjonalnych terenach,
- 3) budowa i poprawa stanu systemów odwadniania dróg,
- 4) przeciwdziałanie wkraczaniu zabudowy na tereny zalewowe, poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- 5) dostosowywanie użytkowania rolniczych terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków do skali zagrożenia powodziowego (preferowanie użytkowania łąkowego oraz właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych).

Cele krótkookresowe nr 1.2.2:

Cel nr 1.2.2.1 Poprawa stanu infrastruktury przeciwpowodziowej

Działania w zakresie realizacji celu krótkookresowego:

- 1) bieżące usuwanie skutków powodzi na rzekach i potokach
- 2) bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych - podstawowych (rzeki, wały, potoki, zbiorniki), przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych, na terenie całego powiatu,
- 3) utrzymanie właściwej przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy, itp.).

Wszystkie przedsięwzięcia można podzielić na czynne i bierne. Bardzo często ich rodzaj wymuszony jest własnością. W przypadku ochrony przeciwpowodziowej jest to również pewnego rodzaju wyróżnikiem, chociaż własność nie czyni tych działań determinującym. Ze strony gminy można wyróżnić działania zarówno bierne jak i czynne. Do działań biernych (ale tylko w czasie kiedy powódź nie występuje) oraz czynnych, które gmina powinna podjąć oraz na bieżąco uzupełniać i regulować należy zaliczyć:

- ◆ opracowanie Planu Ograniczenia Skutków Powodzi i Profilaktyki Powodziowej dla całej gminy
- ◆ współdziałanie w opracowaniu Planu Ograniczenia Skutków Powodzi i Ochrony Ludności dla powiatu
- ◆ współdziałanie w proponowanym przez Starostwo Powiatowe Systemie Wczesnego Ostrzegania i Monitorowania Pogodowego,
- ◆ prowadzenie szkoleń z zakresu znajomości ochrony przeciwpowodziowej i zachowań ludności w czasie zagrożenia,
- ◆ współdziałanie z gminami w zakresie ochrony przeciwpowodziowej związanej z przedsięwzięciami własnymi i tych gmin,
- ◆ utworzenie i na bieżąco utrzymywanie magazynu przeciwpowodziowego dla ludności gminy,
- ◆ wystąpienie i zdecydowane wywieranie wszelkimi dostępnymi sposobami nacisku na zarządzających rzeką Wisłok w celu wyremontowania i bieżącego utrzymywania w zadawalającym stanie odcinków koryta,
- ◆ dbałość o właściwy stan urządzeń melioracji szczegółowych (wykaszenie i udrażnianie wszelkich rowów),
- ◆ dbałość o właściwy stan przepustów w drogach gminnych oraz współdziałanie z Powiatowym Zarządem Dróg w zakresie konserwacji przepustów pod drogami powiatowymi leżącymi na terenie gminy,
- ◆ weryfikacja obowiązującego w gminie Planu Zagospodarowania Przestrzennego pod kątem wykluczenia z zabudowy potencjalnych terenów zalewowych,
- ◆ uwzględnienie w opracowywanych planach szczegółowych dla poszczególnych miejscowości gminy, potrzeb wynikających z ochrony przeciwpowodziowej,
- ◆ wykorzystanie naturalnych warunków gminy do zwiększenia możliwości retencji wody (zastawki, oczka, stawy, suche - niewielkie zbiorniki wodne) dających również szansę zwiększenia w gminie skuteczności ochrony przeciwpowodziowej.

Cel szczegółowy nr 1.3

Racjonalna gospodarka odpadami

Odpady stanowią źródło zanieczyszczeń wszystkich elementów środowiska dla tego gospodarka nimi powinna być traktowana priorytetowo.

Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze gmina nie jest predysponowana do lokalizowania składowisk odpadów

i innych instalacji do ich unieszkodliwiania i odzysku. Potencjał gminy gospodarczy sprawia, że nie ma zbyt wiele odpadów pochodzących z sektora gospodarczego. Gmina obowiązana jest do budowy systemu selektywnej zbiórki odpadami komunalnymi.

Cele krótkookresowe:

1. Wdrożenie planu gospodarki odpadami w gminie.
2. Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych 95% mieszkańców gminy
3. Organizacja selektywnej zbiórki odpadów, zapewnienie warunków do ich zagospodarowania usuwania oraz likwidacji dzikich wysypisk śmieci,
4. Edukacja ekologiczna mieszkańców i prowadzona w szkołach w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami,
5. Sukcesywne usuwanie odpadów azbestowych z terenu gminy.
Szczegółowe określenie celów w zakresie gospodarowania odpadami zawiera „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Korczyna”.

Cel średniookresowy

1. Zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów do poziomu określonego w „Planie gospodarki dla Gminy Korczyna”.
2. Zwiększenie stopnia kontroli obrotu osadami ściekowymi celem maksymalnego bezpieczeństwa zdrowotnego i ochrony środowiska.
3. Usuwanie odpadów azbestowych z terenu gminy.

Działania średniookresowe:

- 1) wdrożenie systemu selektywnej zbiórki odpadów,
- 2) organizacja punktu gromadzenia odpadów komunalnych,
- 3) organizacja gminnego punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych

10.4.2.4. Hałas i wibracje

Cel szczegółowy nr 1.4

Zmniejszenie uciążliwości hałasu na terenach zurbanizowanych.

Hałas komunikacyjny.

Bardzo częstą przyczyną uciążliwości powodowanej przez hałas komunikacyjny jest między innymi systematycznie wzrastające natężenie ruchu, wąskie, obustronnie zabudowane ulice, niedostateczna jakość nawierzchni i nie zawsze prawidłowe rozwiązania inżynierii ruchu. Wnioski z nich wypływające wskazują na utrzymywanie się korzystnych tendencji wzrostu jakości stosowanych środków transportu drogowego, w szczególności osobowego, kompensujących z powodzeniem szybko rosnące natężenie ruchu. Znacznie gorzej przedstawia się wprowadzanie zmian poprawiających jakość rozwiązań inżynierskich oraz własności eksploatacyjne dróg i ulic; konieczność ponoszenia na ten cel znacznych nakładów finansowych stanowi jeszcze poważną barierę w nadawaniu tym działaniom powszechności na miarę potrzeb. Szczególnie pilne jest to na obszarach szczególnej ochrony w celu ratowania ich klimatu akustycznego przed degradacją. Realizacja tego celu zapewni zmniejszenie dyskomfortu życia mieszkańców gminy, szczególnie w rejonach, w których hałas i wibracje są szczególnie uciążliwe (sąsiedztwo dróg tranzytowych). Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu najlepszego stanu akustycznego środowiska w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Cele średniookresowe nr 1.4.1

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego i dla powiatu krośnieńskiego określa się podstawowe cele na obszarze gminy:

Cel nr 1.4.1.1 Zmniejszenie wpływu hałasu komunikacyjnego i ograniczenie hałasu drogowego na obszarach o intensywnej zabudowie.

Cel nr 1.4.1.2 Nie pogorszenie klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) badania poziomu hałasu komunikacyjnego, zwłaszcza w miejscowościach przez, które przebiegają drogi tranzytowe (zgodnie z prawem ochrony środowiska okresowe pomiary prowadzi zarządzający drogą i przedkłada organowi ochrony środowiska, który może nałożyć w drodze decyzji obowiązek prowadzenia pomiarów w związku z eksploatacją w przypadku negatywnego oddziaływania na środowisko),
- 2) wykonanie programów ograniczenia hałasu na obszarach o intensywnej zabudowie, w oparciu o ocenę stanu akustycznego,
- 3) instalacja zabezpieczeń akustycznych wzdłuż dróg tranzytowych w miejscach nasilonej emisji hałasu.
- 4) optymalna lokalizacja obiektów uciążliwych,
- 5) surowe egzekwowanie stosowania przepisów krajowych i unijnych w zakresie ochrony przed hałasem.
- 6) remonty i budowa dróg

Cele krótkookresowe nr 1.4.2

Poprawa bezpieczeństwa użytkowania dróg

Działania w zakresie realizacji celu:

Bieżące remonty dróg gminnych, właściwe utrzymanie dróg w okresach zimowych poprzez sprawne odśnieżanie.

10.4.2.4. Środowisko przyrodnicze, różnorodność biologiczna, krajobraz

Cel szczegółowy nr 1.5

Ochrona walorów zachowanie cennych walorów przyrodniczych gminy.

Zgodnie z „Programem ochrony środowiska dla powiatu krośnieńskiego” realizacja omawianego celu skierowana jest na ulepszenie systemu obszarów chronionych, w tym ochronę obszarów o wysokich walorach przyrodniczych.

Na szczeblu gminnym ochrona cennych walorów przyrodniczych gminy polegać będzie na działaniach takich jak:

- a) ochronie elementów tworzących walory krajobrazowe,
- b) prawidłowej gospodarce zasobami naturalnymi,
- c) odtwarzaniu krajobrazów zdegradowanych (w uzasadnionych przypadkach),
- d) aktywności społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu.
- e) plany zagospodarowania przestrzennego powinny zawierać zapisy przewidujące ochronę walorów krajobrazowych terenu gminy

Działania w ramach celu długookresowego:

- ⇒ zachowanie istniejących i powołanie nowych obszarów i obiektów prawnie chronionej przyrody i krajobrazu,
- ⇒ zachowanie istniejących oraz odtwarzanie zanikłych elementów różnorodności biologicznej,
- ⇒ ograniczanie zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej,

- ⇒ promowanie działalności lokalnych proekologicznych organizacji działających na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego w gminie,
- ⇒ wprowadzanie zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych,
- ⇒ wdrażanie programów ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków na istniejących i projektowanych obszarach objętych prawną ochroną przyrody,
- ⇒ nadzór nad pozyskiwaniem zasobów przyrodniczych z ich naturalnych siedlisk,
- ⇒ ochrona walorów przyrodniczych parków narodowych, krajobrazowych, rezerwatów, zespołów przyrodniczo - krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody,

Cele średniookresowe nr 1.5.1:

Cel nr 1.5.1.1 Zachowanie lokalnego bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych, poprzez objęcie prawną ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczo - krajobrazowych.

Cel.1.5.1.2 prowadzenie edukacji ekologicznej w celu podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Cel 1.5.1.3 Zachowanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego, rozwój rolnictwa ekologicznego, itp.).

Cel 1.5.1.4 Wykorzystanie walorów przyrodniczo - kulturowych gminy, rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego przy pełnej ochronie środowiska.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) edukacja ekologiczna dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie poznania przyrody i różnorodności biologicznej, oraz jak ją chronić,
- 2) tworzenie nowych rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, pomników przyrody i innych form ochrony opracowania dokumentacyjne dla terenów istniejących i projektowanych rezerwatów, opracowanych planów ochrony dla istniejących rezerwatów),
- 3) wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody, zawartych w planach ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, wdrażanie programów rolno-środowiskowych wymagania w zakresie objęcia programami rolnośrodowiskowymi spełniają również obszary obejmujące część Gminy Korczyn, objęte prawną ochroną przyrody),
- 4) Ograniczenie budownictwa w terenach cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym (sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, regulujących zasady kształtowania zabudowy i ochrony środowiska),
- 5) ochrona pomników przyrody ożywionej (m.in. konserwacja na wniosek właściciela lub zarządcy) i nieożywionej, w tym plany ochrony dla obiektów szczególnie cennych,
- 6) opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni ,
- 7) rozwój rolnictwa ekologicznego i dobrej praktyki rolniczej,
- 8) wprowadzanie i zachowanie zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych
- 9) zachowania oczek wodnych
- 10) zachowanie cennych przyrodniczo enklaw śródpolnych,
- 11) ochrona istniejących i odbudowa zdegradowanych korytarzy ekologicznych na obszarach pozbawionych kompleksów leśnych,
- 12) prowadzenie edukacji właścicieli gruntów w zakresie ochrony przyrody.

Cele krótkookresowe nr 1.5.2:

Cel nr 1.5.2.1. Ochrona obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym tworzenie nowych form ochrony przyrody.

Cel nr 1.5.2.1 Edukacja ekologiczna.

Działania w zakresie realizacji celów krótkoterminowych:

- 1) zwalczanie kłusownictwa,
- 2) obejmowanie różnorodnymi formami ochrony cennych obszarów przyrodniczo-krajobrazowych
- 3) bieżąca ochrona walorów przyrodniczych: parków narodowych, parków krajobrazowych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody,
- 4) prowadzenie porządkowania rzek, cieków wodnych, stawów, oczek wodnych, otoczenia obiektów publicznych, poprawa estetyki rowów i gospodarstw domowych,
- 5) konserwacja pomników przyrody (na wniosek właściciela lub zarządcy, w zależności od stanu zdrowotnego m.in. usunięcie posuszu, zabezpieczenie ubytków wgłębnych, zabezpieczenie ubytków powierzchniowych, wykonanie wiązań elastycznych, przeprofilowanie korony drzew pomnikowych),

10.4.2.5. Poważne awarie

Cel szczegółowy nr 1.6

Ochrona przed poważnymi awariami, minimalizowanie skutków klęsk żywiołowych oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

Realizacja tego celu jest istotna ze względu na:

- przebieganie przez teren gminy dróg, którymi przewożone są materiały niebezpieczne,
- klęski żywiołowe (m.in. położony jest w strefie osuwiskowej) nawiedzające powiat krośnieński.

Prowadzone działania w zakresie realizacji celu koncentrować będą się głównie w sferze osadniczej i na obszarach o dużych walorach przyrodniczych, wokół zakładów o dużym ryzyku oraz wzdłuż odcinków dróg krajowych i wojewódzkich, służących do transportu materiałów niebezpiecznych. Działania w zakresie ograniczania poważnych awarii w zakładach przemysłowych o dużym ryzyku spoczywają na właścicielach zakładów oraz Komendancie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej.

Działania w zakresie ochrony ludności i ochrony zdrowia na poziomie powiatu prowadzone są przez Powiatowy Zespół d.s. Ochrony Przeciwpożarowej i Ratownictwa oraz Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego. Realizacja celu długookresowego polegać będzie również na opracowywaniu i aktualizacji: powiatowych planów obrony cywilnej, planu działania w sytuacjach kryzysowych, planu doraźnej ochrony przed powodzią, organizacji szkoleń treningów i ćwiczeń w zakresie Obrony Cywilnej, obsłudze powiatowego ośrodka analizy danych i alarmowania, systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania.

Cele średniookresowe nr 1.6.1:

Cel nr 1.6.1.1 Zapobieganie poważnym awariom.

Cel nr 1.6.1.2 Dbłość o bezpieczeństwo ruchu pojazdów z materiałami niebezpiecznymi na terenie gminy

Cel nr 1.6.1.3 Edukacja w zakresie zagrożeń biologicznych.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) Monitoring i kontrole bezpieczeństwa i stanu środowiska w zakładach o dużym ryzyku,

- 2) Modernizacje dróg, którymi przewozi się materiały niebezpieczne,
- 3) Kontrole pojazdów przewożących materiały niebezpieczne przez: Policję, Inspekcję Drogową, WIOŚ
- 4) Budowa parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymanie pojazdów, a w przypadku awarii na ich odholowanie i zabezpieczenie,
- 5) Szkolenia rolników i przedsiębiorców w zakresie zagrożeń związanych z rozwojem biotechnologii.

Cele krótkookresowe nr 1.6.2:

Cel nr 1.6.2.1 Modernizacja infrastruktury przeciwpożarowej i ratownictwa ekologicznego.

Działania w zakresie realizacji celu krótkookresowego:

- 1) rozbudowa i modernizacja systemu wczesnego ostrzegania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej (m.in. opracowanie i stosowanie procedur postępowania w sytuacji zagrożenia),
- 2) modernizacja i stała poprawa wyposażenia jednostek ratownictwa ekologicznego,
- 3) techniczne i organizacyjne wspieranie służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego (w tym chemicznego i biologicznego),
- 4) ujednolicenie systemu alarmowania.

10.4.2.6. Powietrze atmosferyczne

Cel szczegółowy nr 1.7.

Utrzymanie standardów jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi wymaganiami prawa.

Działania określone w tym celu strategicznym mają doprowadzić do dotrzymania standardów jakości powietrza na obszarze gminy. Ograniczanie „emisji niskiej” pochodzącej ze źródeł osadniczych należy głównie do zadań samorządów gminnych. Natomiast w przemyśle należy ograniczyć emisje pochodzące z procesów technologicznych. Ważnym kierunkiem działań jest edukacja ekologiczna, oraz promowanie odnawialnych źródeł energii.

Tylko pozornie, tak jak w innych komponentach środowiska, obciążenia powietrza atmosferycznego dotyczą i szkodzą tylko jemu samemu. W rzeczywistości obciążając jeden komponent, szkodliwie oddziałujemy także na inny lub na wszystkie pozostałe. Związek w przyrodzie wszystkich jego uczestników jest oczywisty i wzajemnie od siebie zależny. Dla czystości powietrza atmosferycznego ważnym jest zachowanie człowieka również w tych dziedzinach, które pozornie nie mają ze sobą nic wspólnego i nawet w ochronie środowiska stanowią odrębnie rozpatrywane działy. Należy zwrócić uwagę, że większość dziedzin wchodzących w skład ochrony środowiska wymaga specjalistycznej inżynierskiej wiedzy, być może dlatego występuje wspomniany wyżej podział. Poprawa stanu czystości powietrza nastąpi wtedy gdy zrealizowane zostanie między innymi:

- ♦ eliminowanie uciążliwości dla powietrza przez właściwe lokalizowanie obiektów zarówno przemysłowych jak komunalnych czy też prywatnych
- ♦ dopełnianie staranności w tworzeniu planu zagospodarowania przestrzennego, zwłaszcza przez rozdzielanie funkcji przemysłowych i rzemiosła mniej lub bardziej uciążliwego, od funkcji mieszkaniowych i wypoczynkowych
- ♦ ograniczanie uciążliwości obiektów do granic ich własnych działek

- ♦ umiejętne kształtowanie procesu budowlanego przez umieszczanie w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wymogów dotyczących ochrony środowiska
- ♦ w procesie lokalizacyjnym, wymaganie od inwestorów charakterystyk wpływu inwestycji na stan powietrza i innych komponentów środowiska lub ocen oddziaływania inwestycji na środowisko
- ♦ segregacja odpadów z maksymalnym wykorzystaniem surowców wtórnych i odpadów, które mogą być kompostowane
- ♦ wykorzystywanie energii słonecznej (obalanie błędnych mitów)
- ♦ propagowanie technologii wykorzystujących paliwa odnawialne np. słoma czy energia wodna (możliwość połączenia kilku aspektów ochrony środowiska przy wymianie kotłów węglowych na kotły opalane słomą – osiedle w Pszenniu)
- ♦ przestrzeganie we własnych jednostkach podległych gminie prawidłowego postępowania z odpadami „poszpitalnymi”
- ♦ wspomaganie finansowe i organizacyjne wszystkich obywatelskich inicjatyw dotyczących gazyfikacji
- ♦ propagowanie programów oszczędzania energii

Cele średniookresowe nr 1.7.1:

Cel nr 1.7.1.1 Ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza w miejscowościach gminy.

Działania w zakresie realizacji celu średniookresowego:

1. Ograniczanie „emisji niskiej”:
  - a) racjonalizacja wykorzystania i modernizacja istniejących systemów grzewczych,
  - b) upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
  - c) promocja stosowania paliw ekologicznych w kotłowniach i indywidualnych systemach grzewczych,
  - d) propagowanie stosowania technologii energooszczędnych, termomodernizację budynków stosowanie instalacji wysokosprawnych,

Na przestrzeni ostatnich lat, oprócz tego, że w technologiach spalania zaczęto korzystać z wielu paliw bardziej sprzyjających środowisku niż węgiel kamienny czy nawet koks, to jeszcze zaczęto szukać nowych paliw i nowych rozwiązań technicznych, które mogłyby te paliwa wykorzystać tzn. uzyskać z nich maksimum energii cieplnej. Niewątpliwie takim paliwem stała się słoma. Bardzo popularna w krajach skandynawskich, u nas dopiero przychodzi jej czas. W związku z ogólną sytuacją w rolnictwie stanowi również (w nadmiernych ilościach) problem dla rolników. Postawienie dzisiaj na „słomianą energetykę”, wydaje się być nie tylko ekonomicznie uzasadnione ale również wskazane. Taka technologia spalania powinna być propagowana zwłaszcza na obszarach rolniczych, a do takich niewątpliwie można zaliczyć teren gminy. Wykorzystywanie tej technologii i paliwa jest bardzo dobrze widziane przez wiele instytucji finansujących przedsięwzięcia w ochronie środowiska. Słoma jest specyficznym paliwem, które wymaga zastosowania specjalnych konstrukcji komór paleniskowych. Oczywiście można ją także spalić tak jak węgiel, koks czy drewno, ale jest to mniej racjonalne i wymaga ciągłej obsługi. Zjawiska, które dało się przy tym zaobserwować nie bez przyczyny nazywano „słomianym zapalem”, czy też „słomianym ogniem”, będące synonimem mocnego, ale dość krótkiego zapalu.

Właśnie sposób w jaki trzeba dostarczać słomę do tego rodzaju palenisk powodował (ciągłe podawanie rozluźnionej słomy w celu utrzymania ognia - brak odpowiedniej częstotliwości kończył się

wygaszeniem ognia), że uzyskiwano nie najlepsze efekty. Spalanie w takich warunkach mogło się odbywać ze sprawnością procesu rzędu 30 - 40%. Konstrukcje palenisk kotłów przystosowane do spalania słomy dają szansę uzyskać w tym procesie sprawność urządzenia rzędu 80% (dla kotłów mniejszej mocy) natomiast dla kotłów o dużych wydajnościach można osiągnąć sprawność tego procesu nawet do 90%. Umownie kotły na słomę dzieli się na dwie podstawowe grupy:

- o wydajności do 0.5 – 1.0 MW
- powyżej 1.0 MW

Kotły do 100 kW mocy zazwyczaj stosowane są w gospodarstwach indywidualnych do celów grzewczych i przygotowania ciepłej wody. W tych kotłach i większych, ale do 1.0 MW stosowana jest technika spalania przeciwprądowego (przy spełnieniu warunków dostarczenia wymaganej ilości powietrza do uzyskania całkowitego spalania oraz zapewnienia dobrego wymieszania dodatkowego powietrza i gazów dopalanych za strefą właściwego spalania).

Pierwsze doświadczenia Duńczyków - jednych z prekursorów w tej dziedzinie rozpoczęły się ok. 30 lat temu. Od mniej więcej 20 lat następuje tam rozwój tej dziedziny i dzisiaj wydaje się, że szczyty tych możliwości zostały osiągnięte. Ucząc się na ich doświadczeniach mamy szansę z korzyścią dla ochrony środowiska to wykorzystać. Powinniśmy również brać pod uwagę wyczerpujące się zasoby bogactw naturalnych, a w swoim postępowaniu uwzględniać potrzebę racjonalnego gospodarowania także w obszarach związanych z rolnictwem i gospodarką odpadami.

2. Ograniczenie emisji spalin ze taboru samochodowego poprzez:
  - m.in. wprowadzanie biopaliw, sukcesywną wymianę autobusów i innych pojazdów nie posiadających homologacji na mniej uciążliwe dla środowiska. Niezbędne jest rzetelne egzekwowanie okresowych kontroli stanu technicznego pojazdów. Pojazdy w złym stanie technicznym powinny być zatrzymywane i nie dopuszczane do ruchu. Emisję ze źródeł ruchomych reguluje w Unii Europejskiej szereg dyrektyw ustanawiających wymogi techniczne i dopuszczalne wartości dla zanieczyszczeń, które stopniowo będą wprowadzane w Polsce. Bardzo duże znaczenie będzie miało podniesienie standardu dróg i poprawa ich stanu technicznego. W obliczu bardzo szybkiego rozwoju motoryzacji konieczne jest rozbudowywanie i modernizacja infrastruktury drogowej. Należy również dążyć do rozbudowy i promowania transportu zbiorowego kołowego o znaczeniu lokalnym i kolejowego o znaczeniu ponadlokalnym.

10.4.2.7. Promieniowanie elektromagnetyczne

Cel szczegółowy nr 1.8.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Działania w obrębie tego celu polegają na skutecznej ochronie ludności przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego, poprzez:

- 1) zachowanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych norm,
- 2) zmniejszaniu promieniowani elektromagnetycznego do poziomu co najmniej dopuszczalnego tam gdzie normy są przekroczone.

Zadania w zakresie oceny poziomów pól elektromagnetycznych i ich zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zadania okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych i prowadzenie rejestru terenów o stwierdzonych przekroczeniach dopuszczalnych poziomów spoczywają na Wojewodzie.

- Zadania samorządów gminnych polegać będą na właściwej lokalizacji obiektów, które mogą emitować pola elektromagnetyczne, czyli uwzględniania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Ochrona ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych polegać będzie na:
  - inwentaryzacji źródeł emisji;
  - wyznaczaniu obszarów ograniczonego użytkowania od istniejących i projektowanych emitorów
  - lokalizacji obiektów tak, by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią,
  - egzekwowanie wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych do których inwestorzy zobowiązania są po uruchomieniu urządzeń
  - wdrażaniu najlepszych technik, technologii i rozwiązań technicznych ograniczających promieniowanie elektromagnetyczne.
  - Dążenie do lokalizacji możliwie jak największej ilości obiektów radiowo-telewizyjnych na jednej konstrukcji wsporczej
  - Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego tras przebiegu linii wysokiego napięcia.

10.4.3. Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska - cel strategiczny nr 2

10.4.3.1. Lasy

Cel szczegółowy nr 2.1.

Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych.

Wszystkie wskaźniki procentowe mówiące o lesistości poszczególnych krajów czy też regionów Polski, jakkolwiek dają pewne porównanie to chyba o prawdziwej wartości lasu decyduje jego wiek i jakość czyli skład gatunkowy i kondycja wyrażająca się m.in. wartością rocznego przyrostu. Wieloletnia gospodarcza eksploatacja lasów spowodowała ich „odmłodzenie”. Chociaż generalnie odmłodzenie dobrze się kojarzy, to w przypadku lasów oznacza to niekorzystną zmianę jego struktury. Dane statystyczne podają, że drzewostany w Polsce młode, nie przekraczające 60 lat stanowią ok. 65% powierzchni leśnej. Drzewostany rębne stanowią ok. 20% lasów, a stanowić powinny ok. 30 % by korzystanie z lasu w różnej formie, również gospodarczej, nie zakłócało jego życia jako biocenozy. Na dobre lasom nie wychodzi technika zrębu zupełnego (przez wiele ubiegłych lat stosowana), bowiem przyroda nie lubi nagłych zmian, a las najlepiej odrasta w drodze naturalnej sukcesji. Zły skład gatunkowy czy też braki w pielęgnacji również nie są tu pomocne. A przecież jedna 60-letnia sosna produkuje w ciągu doby tyle tlenu ile wynosi średnie dobowe zapotrzebowanie 3 osób (1350 - 1800 litrów), 100 - letni buk w pełnym świetle w ciągu dnia wytwarza 1200 litrów tlenu na godzinę. Jednak dopiero 2700 młodych drzewek może wyprodukować tę ilość tlenu, co jedno stare. Mimo że te zależności podają jasne proporcje nie oznacza to rezygnacji z dolesiania czy zalesiania. Istnieje także, nie jedyny, ale bardzo ważny powód dla którego warto lasy posiadać i dbać o nie. Okazuje się bowiem, że lasy odgrywają bardzo ważną rolę w erozji gleb i w zatrzymywaniu wody. Szacuje się, że teren na którym rosną lasy i zarośla nie oddaje ani

jednej tony gleby z hektara, a odpływ wody wynosi tu 0.4% opadów. Na terenach trawiastych liczby te wynoszą odpowiednio 0.0 ton / ha i 1.9%. Na polach wskaźniki te ulegają znacznemu pogorszeniu i wynoszą odpowiednio 78 ton/ha i 26.0%. Wartości te dla terenów pozbawionych roślinności przybierają rozmiary budzące zaniepokojenie, bowiem dla takiego terenu strata gleby może wynieść 146 ton/ha, a strata wody 50 % wartości opadów.

Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych - realizacja tego celu polega przede wszystkim na kompleksowej ochronie ekosystemów leśnych, poprawie stanu zdrowotnego, doskonaleniu zasad i mechanizmów użytkowania obszarów leśnych, przygotowaniu podstaw do regulacji lesistości, wzbogacaniu zasobów leśnych i ochronie przed pożarami. Efektem realizacji celu długookresowego będzie:

- 1) zachowanie równowagi przyrodniczej, zachowanie różnorodności biologicznej i krajobrazu, dobre warunki życia ludności,
- 2) osiągnięcie przestrzennie optymalnej struktury lasów w krajobrazie,
- 3) regeneracja zdewastowanych i zaniedbanych drzewostanów w lasach prywatnych.

Ze względu na specyfikę ochrony ekosystemów leśnych, dla utrzymania i poprawy stanu lasów działania (przedsięwzięcia), z reguły pozainwestycyjne, należy prowadzić w sposób ciągły (ponieważ działań tych nie można zamknąć w określonym przedziale czasu). Z tego względu nie wyznaczono celów średniookresowych. Działania prowadzone będą zgodnie z kompetencjami określonymi przez ustawy szczególne.

Działania w zakresie realizacji celu długookresowego:

1. zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego,
2. przebudowa drzewostanów oraz odbudowa ekosystemów leśnych zniszczonych w wyniku pożarów, silnych wiatrów, kwaśnych deszczów, chorób itd.
3. utrzymanie bioróżnorodności lasów m.in. poprzez ochronę śródleśnych zbiorników wodnych oraz pozostawianie na gruntach przeznaczonych do zalesień - trwałych i okresowych oczek wodnych, bagien, mokradeł jako ostoi życia biologicznego, szczególnie na wododziałach, terenach wyżynnych i górskich,
4. wdrażanie krajowego i wojewódzkiego programu zalesiania,
5. scalanie niewielkich enklaw leśnych,
6. ochrona zasobów leśnych oraz ekosystemów nieleśnych (użytki ekologiczne - ekosystemy cenne przyrodniczo, takie jak: torfowiska, murawy kserotermiczne, półnaturalne łąki),
7. prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej
8. przeciwdziałanie zagrożeniu pożarowemu, monitoring zagrożeń lasów,
9. tworzenia związków i stowarzyszeń właścicieli lasów, z lokalnymi podmiotami przetwórstwa,

Cele krótkookresowe nr 2.1.1

Racjonalna gospodarka leśna oraz ochrony zasobów leśnych.

Działania w zakresie realizacji celów krótkoterminowych:

1. Przygotowanie zalesień, w tym: weryfikacja klasyfikacji gruntów (granicy polno-leśnej), uregulowanie spraw związanych z wykazywaniem powierzchni leśnych w ewidencji gruntów. Kontrola zalesień gruntów prywatnych oraz szkolenie właścicieli zalesionych gruntów,

2. Sporządzanie planów urządzania lasów niepaństwowych (będących własnością osób fizycznych i wspólnot gruntowych) oraz coraz lepszy nadzór nad realizacją tych planów tj. wzmocnienie nadzoru i doradztwa fachowego w stosunku do lasów niepaństwowych, w tym przygotowywanie materiałów informacyjnych i edukacja ekologiczna,
3. Rozszerzenie w planie zagospodarowania przestrzennego zapisów określających sposoby użytkowania elementów cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
4. Działaniach ochronnych i konserwatorskich podejmowanych w takich obiektach jak: (parki krajobrazowe, rezerwy przyrody, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, parki rekreacyjne, szczególnie chronione gatunki fauny i flory, obiekty zabytkowe)
5. Zadrzewianie, zalesianie i tworzenie skupisk roślinności, szczególnie na gruntach o marginalnym znaczeniu rolniczym. Lasy stanowią jeden z głównych zasobów naturalnych gminy, pełniąc ważną rolę przyrodniczą i gospodarczą. Konieczne jest podjęcie dalszych działań mających na celu powiększenie zasobów leśnych, polepszenie ich zdrowotności i kompleksową ochronę. Zalesienia będą stanowić element renaturyzacji cennych ekosystemów. Wspierane będą działania zmierzające do wzrostu korzystnego oddziaływania lasu na środowisko tj. poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej i glebochronnej
6. Wspieranie zachowania tradycyjnych praktyk gospodarskich (w uprawie i hodowli) na terenach przyrodniczo cennych
7. Zapewnienie różnorodności biologicznej i równowagi przyrodniczej
8. Zabezpieczenie lasów i zadrzewień przed zanieczyszczeniami i pożarami
9. Ograniczenie możliwości wycinania drzew i krzewów oraz likwidacji terenów zieleni.
10. Wzmocnienie służb ochrony środowiska, egzekwowanie kar, wspieranie działalności ruchów społecznych i organizacji pozarządowych

10.4.3.2. Odnawialne źródła energii

Cel szczegółowy nr 2.2.

Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Działania w obrębie tego celu związane jest są z koniecznością zwiększania udziału energii odnawialnej w całkowitym bilansie zużycia energii województwie, co wynika z Traktu Przedakcesyjnego przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (do 2020 r. przewiduje się 14% wzrost udziału energii odnawialnej).

Uwarunkowania gminy sprzyjają rozwojowi odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza z wykorzystaniem siły wiatru i wody. Użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych.

Z analizy uwarunkowań krajowych wynika, że wzrastać będzie wykorzystanie biomasy i siły wiatru. Przy lokalizacji inwestycji powinny być zachowane uwarunkowania wynikające z położenia w istniejących lub projektowanych obszarach ochrony przyrody i krajobrazu. Należy jednak zwrócić uwagę aby na terenach, o dużych wartościach przyrodniczych nie wprowadzać elementów niezgodnych z specyfiką krajobrazu, a na ciekach

będących siedliskiem ryb wędrownych, nie lokalizować nowych elektrowni wodnych.

Cele średniookresowe nr 2.2.1

Wzrost ilości energii odnawialnej w bilansie energetycznym, na obszarze gminy.

Działania w zakresie realizacji celu średniookresowego:

- 1) uwzględnienie w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego gminy problematyki energii odnawialnej jako jednego z priorytetów Uwzględnienie stref preferowanych do rozwoju energii odnawialnej w opracowywanych (aktualizacja) studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- 2) promocja rozwoju energetyki odnawialnej poprzez opracowanie programów energetycznego wykorzystania biomasy, rozwoju energetyki wodnej, wiatrowej, słonecznej oraz rozwoju wykorzystania energii geotermalnej,
- 3) propagowanie rozwoju energetyki odnawialnej jako bardziej przyjaznej środowisku,
- 4) wykorzystanie energii słonecznej do poprawienia bilansu energetycznego budynków prywatnych i obiektów użyteczności publicznej,
- 5) budowa urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych na terenach preferowanych do rozwoju energetyki odnawialnej.

10.4.3.3. Gleby

Cel szczegółowy nr 2.3

Racjonalne wykorzystanie gleb ich ochrona oraz promocja rolnictwa ekologicznego.

Realizacja tego celu polega na:

- ◆ ochronie zasobów gleb najlepszej jakości, nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego
- ◆ zapobieganiu degradacji gleb,
- ◆ rekultywacji gleb,
- ◆ wykorzystaniu gleb w zależności od uwarunkowań przyrodniczych.

Działania w zakresie realizacji celu długoterminowego polegać będą na:

- ◆ wdrażaniu rolnictwa ekologicznego,
- ◆ stosowaniu racjonalnej gospodarki rolniczej,
- ◆ wdrażaniu programów rolno-środowiskowych,
- ◆ Monitoring stanu gleb i skali zagrożeń,

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, oceny jakości gleb i ziemi oraz obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska, a starosta prowadzi okresowe badania jakości gleb.

Cele średniookresowe nr 2.3.1:

Cel nr 2.3.1.1. Ochrona gleb przed degradacją i zanieczyszczeniem wskutek czynników: naturalnych (m.in. zakwaszenie, erozja) i antropogenicznych.

Cel nr 2.3.1.2 Promocja rolnictwa ekologicznego.

Cel nr 2.3.1.3. Monitoring zagrożeń i optymalne wykorzystanie gleb w zależności od uwarunkowań przyrodniczych oraz ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczaniem na inne cele.

Cel nr 2.3.1.4 Rekultywacja gruntów zdegradowanych.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) modernizacja gospodarstw rolnych,
- 2) stosowanie nowoczesnych metod produkcji rolnej poprzez postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług,
- 3) optymalne użytkowanie rolnicze gleb, poprzez odpowiednie nawożenie i stosowaniu środków ochrony roślin,
- 4) rekultywacja terenów i użytków rolnych zdegradowanych, w wyniku działania czynników antropogenicznych i naturalnych (erozja, osuwiska),
- 5) Wdrażanie produkcji rolnej zgodnej z ustawą o rolnictwie ekologicznym (m.in. promowanie produktów markowych i certyfikowanych, utworzenie systemu banku informacji rynkowej)
- 6) zachowywanie odpowiedniego odczynu gleb (z uwagi na występujące zasadniczo nadmierne zakwaszenie, stosowanie wapnowania),
- 7) stosowanie zalesień gruntów nieprzydatnych rolniczo,
- 8) likwidacja dzikich składowisk odpadów,
- 9) szkolenia użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości zasobów glebowych i ich degradacji oraz w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Cele krótkookresowe nr 2.3.2:

Cel Nr 2.3.2.1 Monitoring gleb pod kątem działania czynników zewnętrznych (zakwaszenie gleb, erozja, przeciążenie gleb materią, niewłaściwą techniką upraw, itp.).

Cel nr 2.3.2.2 Rekultywacja gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania, w tym zalesianie.

Cel nr 2.3.2.3 Wdrażanie programów rolno-środowiskowych.

Działania w zakresie realizacji celów krótkoterminowych:

- 1) wdrażanie programów rekultywacji gleb i zalesiania gleb na obszarach rolniczego użytkowania,
- 2) tworzenie punktów monitoringu stanu gleb, publikacje, szkolenia,
- 3) prowadzenie szkoleń w zakresie programów rolno-środowiskowych oraz wymogów ochrony środowiska przy stosowaniu środków ochrony roślin, nawozów mineralnych oraz utylizacji środków ochrony roślin,
- 4) badania zmian chemizmu gleb, a w szczególności zawartości metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo,
- 5) reklama zdrowej żywności, tworzenie punktów dystrybucji tej żywności

10.4.3.4. Kopaliny

Cel szczegółowy nr 2.4

Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin

Optymalne wykorzystanie kopalin, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych. Realizacja celu ma za zadanie zwiększyć efektywność wykorzystania rozpoznanych złóż kopalin i poszukiwanie i rozpoznanie nowych złóż, ograniczenie negatywnych skutków wydobycia kopalin.

Cele średniookresowe nr 2.4.1:

Cel nr 2.4.1.1 Optymalne wykorzystania rozpoznanych eksploatacyjnych złóż.

Cel nr 2.4.1.2. Minimalizacja negatywnych skutków wydobycia kopalin.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych

- 1) Ochrona złóż rozpoznanych i obszarów perspektywicznych

- 2) Maksymalne wykorzystanie złóż eksploatacyjnych,
- 3) Egzekwowanie prawidłowej, prognozy wpływu zmian planu zagospodarowania przestrzennego na stan środowiska naturalnego, dla przypadków gdy złoża są udokumentowane i wprowadza się je do planu zagospodarowania przestrzennego
- 4) Współpraca z organami koncesyjnymi oraz organami administracji geologicznej w przypadkach kiedy wydawane będą koncesje na rozpoznawanie złóż,
- 5) Współpraca z organami administracji geologicznej w zakresie całej sfery prac geologicznych i geotechnicznych,
- 6) Jasne i precyzyjne formułowanie warunków prowadzenia działalności wydobywczej, zwracając zwłaszcza uwagę na projekt zagospodarowania złoża oraz projekt rekultywacji terenu po ustaniu działalności wydobywczej podczas opiniowania przez gminę wydawanej koncesji (bez tej pozytywnej opinii organ koncesyjny nie powinien jej wydać)
- 7) Ograniczanie nielegalnego wydobycia surowców (tzw. „dzikich wyrobisk” stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi),
- 8) Likwidacja dzikich wyrobisk w celu ograniczenia ich ujemnego wpływu na środowisko (rabunkowa eksploatacja jest niekorzystna dla stanu złoża, powoduje marnotrawstwo zasobów i może powodować dewastację powierzchni gruntu),
- 9) Likwidacja i rekultywacja „dołów urobkowych”, powstałych przy eksploatacji ropy naftowej, bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i terenów zdegradowanych w m.in. miejscowościach: Korczynna.

10.4.4. Edukacja ekologiczna - cel strategiczny nr 3

10.4.4.1. Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego

Cel szczegółowy nr 3.1

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz propagowanie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Działania edukacyjne powinny być prowadzone na dwóch płaszczyznach:

- Edukacja formalna - realizowana w systemie oświatowym
- Edukacja nieformalna - podnosząca ekologiczną świadomość społeczności i władz lokalnych

Cele średniookresowe nr 3.1.1:

Cel nr 3.1.1.1 Poprawa świadomości ekologicznej w zakresie właściwych postaw dotyczących korzystania ze środowiska (m.in. gospodarki odpadami i racjonalizacji zużycia wody, energii cieplnej i elektrycznej).

Promowanie odnawialnych źródeł energii.

Cel nr 3.1.1.2 Podniesienie świadomości społecznej w zakresie wiedzy o środowisku (zagadnienia ochrony ekosystemów, ochrony krajobrazu, kształtowanie norm zachowań sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej) i jego zagrożeniach.

Cel nr 3.1.1.3. Promowanie rolnictwa ekologicznego,

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) Egzekwowanie przepisów, dotyczących: porządku, gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej i ochrony przed hałasem,
- 2) Prowadzenie edukacja ekologicznej w szkołach (kółka zainteresowań, konkursy ekologiczne itp. prowadzenie aktywnych form edukacji np. „Ekolekcje”), Edukacja formalna powinna uwzględniać następujące działania:

- Realizację zajęć zawierających elementy edukacji ekologicznej w przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych
  - Utrzymywanie klas o profilu kształcenia ekologiczno - przyrodniczym w szkołach
  - Wprowadzenie przedmiotu „Ekologia” do siatki zajęć szkolnych
  - Uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i programach ekologicznych o charakterze regionalnym i krajowym
  - Ponadprogramową edukację z zakresu ekologii i ochrony środowiska, prowadzenie odrębnych zajęć dotyczących ochrony środowiska, organizowanie zajęć w terenie i wycieczek krajoznawczych, prowadzenie ekologicznych kół zainteresowań, wykonywanie wystaw i ekspozycji, albumów i kronik prezentujących osiągnięcia uczniów w poznawaniu i ochronie środowiska
  - Zaangażowanie szkół i uczniów w akcjach sprzątania terenu gminy, sadzenia drzew i pielęgnacji zieleni, opieki nad zwierzętami, zbierania surowców wtórnych, a także innych przedsięwzięciach proekologicznych zasługujących na uwagę
- 3) rozwój bazy edukacji ekologicznej, w tym rozwój zagospodarowania edukacyjnego i turystycznego obszarów leśnych i parków krajobrazowych (ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne, tablice informacyjne itp.), prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez prośrodowiskowych oraz działalności wydawniczej, Edukacja nieformalna obejmować powinna:
- Przedsięwzięcia edukacyjne i promocyjno - informacyjne, dotyczące ochrony środowiska, podejmowane przez władze samorządowe i podległe im służby komunalne na rzecz upowszechniania proekologicznych postaw mieszkańców gminy:
    - Urządzanie konkursów, festynów i innych imprez o tematyce ekologicznej
    - Organizowanie seminariów, warsztatów, wykładów i szkoleń związanych z ekologią i ochroną środowiska
    - Sporządzanie i rozprowadzenie wśród mieszkańców różnych materiałów informacyjnych (np. ulotek, folderów, publikacji prasowych) poświęconych ochronie środowiska
    - Tworzenie ścieżek edukacji ekologicznej
  - Przedsięwzięcia edukacyjne i promocyjno – informacyjne dotyczące ochrony środowiska podejmowane w gminie przez inne podmioty, takie jak:
    - pozarządowe organizacje ekologiczne
    - placówki służby zdrowia
    - straż pożarną
    - instytucje naukowe i kulturalne
    - dyrekcje lasów państwowych
    - przedsiębiorstwa turystyczne
- 4) udział w powiatowych wojewódzkich, krajowych i międzynarodowych programach edukacji ekologicznej.

Cele krótkookresowe nr 3.1.2:

- Cel nr 3.1.2.1 Wdrożenie systemu informacji o środowisku
Cel nr 3.1.2.2 Rozwój bazy edukacyjnej i ogólnodostępnych form edukacji ekologicznej.
Cel nr 3.1.2.3 Edukacja ekologiczna w szkołach i w rolnictwie.

Działania w zakresie realizacji celów krótkookresowych:

1. wprowadzanie do edukacji szkolnej programów ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami,
2. prowadzenie edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w zakresie zrozumienia celów ochrony przyrody i różnorodności biologicznej,

3. przygotowanie nowoczesnych (komputerowych) systemów zarządzania i dokumentowania zasobami środowiska,
4. prowadzenie szkoleń dla rolników, kontynuowanie doradztwa rolniczego,
5. wprowadzenie dodatkowych form nauki wiedzy ekologicznej poprzez kółka zainteresowań, spotkania, konkursy,
6. organizacja ścieżek przyrodniczo - edukacyjnych, utrzymanie istniejących ścieżek przyrodniczych, punktów widokowych, itp.

11. MONITORING I ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM

Monitoring dostarcza informacji, w oparciu, o które można ocenić zmiany stanu środowiska. Jest również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Rozróżniamy dwa rodzaje monitoringu:

- Monitoring jakości środowiska
- Monitoring polityki środowiskowej

W okresie wdrażania niniejszego programu, monitoring będzie wykorzystywany dla uaktualnienia polityki ochrony środowiska. Celem monitoringu jest zwiększenie efektywności polityki środowiskowej poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian.

Informacja o stanie środowiska jest niezbędna do ustanawiania priorytetów ochrony środowiska, monitorowania, egzekwowania i przestrzegania przepisów ochrony środowiska. Powinna służyć zarówno podejmującym decyzje, jak i społeczeństwu, sektorowi prywatnemu, pozarządowym organizacjom ekologicznym i wszystkim zainteresowanym grupom.

11.1 Monitoring stanu środowiska

Monitoring stanu środowiska obejmuje badania ciągłe i okresowe prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Wojewódzką i Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, które mogą służyć do oceny stanu środowiska, jak również wskazywać postęp w zakresie:

- Poprawy czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- Poprawy jakości powietrza atmosferycznego
- Ograniczania hałasu
- Wprowadzania zintegrowanego systemu gospodarki odpadami

11.2 Monitoring procesu wdrażania POŚ

Monitoring Programu Ochrony Środowiska polega na ocenie stopnia realizacji i terminowości wykonania przyjętych celów i zadań, a także rozbieżności między założeniami a realizacją programu i ich przyczyny. Zarząd gminy, co 2 lata (zgodnie z art. 18 ust. 2 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska) ma obowiązek sporządzić raport z wykonania programu ochrony środowiska i przedstawić go Radzie Gminy w celu oceny i akceptacji oraz wprowadzenia niezbędnych korekt wynikających ze zmian uwarunkowań lub zmian w przepisach prawa.

Do oceny postępów w realizacji programu oprócz sprawozdań z realizacji działań inwestycyjnych i wykonania zadań edukacyjnych oraz organizacyjnych mogą służyć wyniki badań monitoringowych, jak również niektóre wskaźniki statystyczne. Porównanie ilości emitowanych zanieczyszczeń w latach

sprawozdawczych z odpowiednimi danymi z ubiegłego wielolecia pozwoli ocenić sumaryczne efekty realizacji programu.

Monitoring procesu wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla gminy będzie obejmował w szczególności:

- Określenie stopnia wykonania działań
- Określenie stopnia realizacji przyjętych celów
- Ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem
- Analizę przyczyn wykrytych rozbieżności

11.3. Zarządzanie programem

Efektywne wdrażanie niniejszego opracowania wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także prawidłowej współpracy między wszystkimi instytucjami (organizacjami) włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska. Wdrażanie polityki długoterminowej oraz strategii krótkoterminowej rozpocznie się w okresie zmian systemu prawnego, wynikających z dostosowania polskiego ustawodawstwa do przepisów Unii Europejskiej. Zmiany te mogą mieć wpływ na strukturę zarządzania środowiskiem, a co za tym idzie na strukturę zarządzania niniejszym programem.

Realizacja celów założonych w Programie wspierana będzie m.in. przez preferowane proekologiczne kierunki inwestycji w powiecie krośnieńskim. Obejmują one rozwój:

- bazy turystycznej,
- infrastruktury rekreacyjnej,
- przetwórstwa produktów rolnych i leśnych,
- przetwórstwa lokalnych surowców naturalnych,
- drobnego przemysłu lekkiego, nieuciążliwego dla środowiska.

Możliwość skutecznego wykonywania ustaleń Programu wiązać się będzie ściśle z możliwościami finansowymi jednostek odpowiedzialnych za poszczególne zadania. Program jest jednak jednocześnie elementem niezbędnym do pozyskania tych środków. Pośrednio warunkiem sprawnej realizacji jest też posiadanie instrumentu w postaci odpowiednich zasobów kadrowych tj. niezbędnej liczby etatów oraz kompetentnych pracowników.

Realizacja zadań wynikających z „II Polityki ekologicznej państwa”, zwłaszcza wdrożenie systemów informatycznych oraz modyfikacja systemu statystyki publicznej, państwowego monitoringu środowiska i pozostałych mechanizmów nadzoru i kontroli, wymagać będą w latach 2004 - 2006 wzmocnienia istniejących lub powołania nowych struktur organizacyjnych ochrony środowiska oraz wdrożenia systemów obiegu informacji w dziedzinie środowiska, niezbędnych do spełnienia przez Polskę warunków uczestnictwa w Unii Europejskiej i realizacji innych zobowiązań międzynarodowych.

Grupę instrumentów zarządzania Programem tworzą:

- 1) instrumenty prawno-administracyjne;
- 2) instrumenty rynkowe;
- 3) instrumenty finansowe;
- 4) instrumenty z zakresu organizacji, marketingu i zarządzania środowiskiem;
- 5) instrumenty informacyjno-edukacyjne.

Na szczeblu powiatowym Program realizowany będzie głównie poprzez instrumenty prawno-administracyjne oraz informacyjno edukacyjne.

Instrumenty prawne i finansowe, będące w posiadaniu starostwa powiatowego, służące realizacji polityki ekologicznej,

w szczególności koordynacji działań proekologicznych, są obecnie niewystarczające.

Starosta jako organ ochrony środowiska na poziomie powiatu posiada takie instrumenty prawne jak: decyzja, zezwolenie, uzgodnienie, koncesja, kontrola i monitoring, nadzór, publiczne rejestry. Realizuje zgodnie z kompetencjami zadania m. in. w zakresie: zalesień i nadzoru na lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, łowiectwa, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przed hałasem, korzystania z zasobów wodnych, wytwarzania, odzysku, unieszkodliwiania i transportu odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, procedury związanej z przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport może być wymagany). Ponadto starosta tworzy (w zależności od potrzeb) również programy m.in. programy zalesień, programy ochrony przed hałasem, programy rekultywacji gleb na obszarach zdegradowanych.

11.4. Struktura zarządzania Programem

Zarządzanie, realizacja i kontrola Programu na poziomie gminy, prowadzone będą przez administrację rządową i samorządową oraz przez inne instytucje, w zakresie i poprzez instrumenty określone ustawami. Wójt gminy jest odpowiedzialny za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie, co znaczy że:

- czuwa nad realizacją poszczególnych zadań,
- przygotowuje wnioski o środki inwestycyjne,
- współpracuje w zakresie realizacji programów wyższego rzędu i programów sąsiednich gmin),
- modyfikuje Program w zależności od uwarunkowań, w tym prawnych,
- promuje Program.

Na obszarze gminy ochrona środowiska realizowana będzie, zgodnie z przepisami szczególnymi, przez:

1. Wójta jako organ ochrony środowiska na szczeblu gminnym,
2. Starostę jako organ ochrony środowiska na szczeblu powiatowym,
3. Wojewodę Podkarpackiego oraz podległe mu służby zespolone, dysponujące instrumentami prawnymi w zakresie: reglamentowania prawa do korzystania ze środowiska, kontroli, nadzoru, negocjacji, opiniowania,
4. Samorząd Województwa Podkarpackiego i podległe mu jednostki organizacyjne,
5. organy administracji centralnej (m.in. Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi)
6. instytucje finansujące zadania ochrony środowiska,
7. Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krośnie i nadleśnictwa działające na terenie powiatu,
8. Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, Delegatura w Krośnie,
9. Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale,
10. Administrację nie zespoloną (specjalną), a w szczególności:
  - a) Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie,
  - b) Powiatowego Inspektora Sanitarnego,
  - c) Państwową Straż Pożarną, w zakresie ratownictwa ekologicznego,
  - d) Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej w Przemyślu,
  - e) Izbę Celną w Przemyślu,
  - f) Zarząd Karpackich Parków Krajobrazowych w Krośnie

Na poziomie gminnym organem ochrony środowiska jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Poza ogólnymi przepisami prawnymi, posiada on instrument zarządzania przestrzenią i środowiskiem, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto ważnymi realizatorami Programu będą przedsiębiorstwa i zakłady komunalne oraz lokalne ekologiczne organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu.

11.5. Harmonogram weryfikacji celów i kierunków działań oraz terminów przygotowywania raportów z wykonania programu

Jak wspomniano powyżej, ustawa Prawo Ochrony Środowiska nakłada na Zarząd Gminy obowiązek sporządzenia co 2 lata raportu z wykonania programu ochrony środowiska i przedłożenia go Radzie Gminy. Realizacja zadań, wyszczególnionych w „II Polityce Ekologiczna Państwa”, a zwłaszcza wdrożenie systemów informatycznych oraz modyfikacja systemu statystyki publicznej, państwowego monitoringu środowiska i pozostałych mechanizmów nadzoru i kontroli, umożliwi wykonywanie co 2 lata oceny realizacji Gminnego Programu Ochrony Środowiska oraz oceny realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska.

„II Polityka ekologiczna państwa” zakłada, że głównym celem średniookresowym (do 2010 r.) w sprawie kontroli i monitoringu jest pełna harmonizacja procedur i zakresu działań w tej dziedzinie z zaleceniami OECD, wymogami Unii Europejskiej oraz zobowiązaniami wobec konwencji międzynarodowych. Realizacja tego celu wymaga w latach 2003 – 2006 powołania nowych struktur organizacyjnych i wdrożenia systemów obiegu informacji w dziedzinie środowiska, niezbędnych do spełnienia przez Polskę warunków uczestnictwa w Unii Europejskiej i realizacji innych zobowiązań międzynarodowych, w tym:

- Zwiększenia liczby pracowników służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i regionalnym (2004 r.)
- Wdrożenia systemu informatycznego PRTR (uwalnianie i transfer zanieczyszczeń - 2004 r.)
- Wdrożenia systemu informatycznego SPIRS (rejestracja obiektów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy Seveso II - 2004 r.)
- Wdrożenia systemu rejestracji substancji niebezpiecznych spełniającego wszystkie wymagania ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz ustawy o ochronie roślin uprawnych (2004 r.)
- Wzmocnienia i rozwoju działalności Krajowego Centrum BAT (2004 r.)
- Utworzenia krajowego punktu kontaktowego do spraw wdrażania programu Unii Europejskiej Natura 2000 (2004 r.)
- Po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Europejskiej Agencji Środowiska - rozszerzenia regularnej współpracy z Agencją już na zasadach odnoszących się do jej członków (2003 r.)

11.6. Edukacja ekologiczna w aspekcie wdrażania POŚ

W przyjętej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w 2002 r. „II Polityce Ekologicznej Państwa”, w zasadzie uspołeczniania, zapisano prawo do udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji ekologicznych. Zasada uspołeczniania będzie realizowana poprzez stworzenie instytucjonalnych

i prawnych warunków do udziału wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających bezpośredni lub pośredni wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska. Aby udział ten był wystarczająco szeroki i przynosił oczekiwane efekty, konieczne jest z jednej strony stymulowanie samej chęci takiego udziału, natomiast z drugiej tworzenie sprzyjających warunków dla praktycznej realizacji tej potrzeby oraz dostarczenie wiedzy i umiejętności pomocnych w konkretnych działaniach.

Podstawowe znaczenie dla szerokiego, społecznego udziału w osiągnięciu celów ekologicznych mają

- Odpowiednia edukacja ekologiczna
- Zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku
- Stworzenie instytucjonalnego zabezpieczenia dla wyrażania przez społeczeństwo swoich opinii i wpływania na podejmowane, istotne dla środowiska decyzje

Edukacja ekologiczna jest procesem kształtowania świadomości ekologicznej. Poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa zależy od ilości i jakości informacji, która do niego dociera oraz od form i sposobów edukacji. Edukacja która trafia do społeczeństwa powinna być ścisła, bezstronna i kompletna. Jasność i klarowność treści powinna być wynikiem jednoznaczności sformułowań. Edukacja ekologiczna powinna być prowadzona na wszystkich poziomach szkolnictwa, począwszy od szkół podstawowych po szkoły wyższe, a także wśród społeczności lokalnej gminy.

W prowadzeniu edukacji można wykorzystać potencjał pozarządowych organizacji ekologicznych.

11.7. Upowszechnianie informacji o stanie środowiska i wykonaniu programu

Obecnie informacja ekologiczna w Polsce dostępna jest dla społeczeństwa poprzez:

- Publikacje Głównego Urzędu Statystycznego
- Publikacje Ministerstwa Środowiska
- Publikacje służb państwowych – Inspekcję Ochrony Środowiska, Państwowy Zakład Higieny, Inspekcję Sanitarną
- Publikacje o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim jednostek naukowo-badawczych
- Publikacje opracowane przez organizacje pozarządowe, Polski Klub Ekologiczny, Ośrodki i Centra Edukacji Ekologicznej, Fundacje Ekologiczne
- Prasę popularnonaukową o tematyce ekologicznej
- Programy telewizyjne i radiowe
- Targi i giełdy ekologiczne
- Plakaty, plakaty filmowe, filmy
- Festiwale i konkursy ekologiczne
- Akcje edukacyjne i promocyjne
- Internet

Gromadzenie i udostępnianie informacji dotyczących środowiska jest jednym z zadań Inspekcji Ochrony Środowiska (art. 28 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska). Zgodnie z powyższym, do celów swojej działalności IOŚ włączyła zadania edukacji ekologicznej i szerokiego informowania społeczeństwa o faktycznym stanie środowiska w Polsce oraz działaniach mających na celu jego ochronę, w tym również sprawozdania z realizacji wykonania założeń przyjętych w niniejszym opracowaniu.

Przedstawiciele WIOŚ, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 8a ust. 2 Ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, przygotowują i przedstawiają radom powiatów i sejmiku województwa coroczną informację o stanie środowiska i podejmowanych działaniach na rzecz jego poprawy.

12. KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

12.1. Koszt realizacji programu

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych zapewnionych na poziomie krajowym. Zgodnie z polityką ekologiczną państwa założone cele mogą być zrealizowane przy stopniowym wzroście udziału wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną tj. w latach 2003-2004, 1,3 - 1,4% w latach 2005-2006, 1,5 - 1,6%, w latach 2007-2008, 1,7 - 1,8%. Według oszacowanych kosztów dostosowawczych Polski do Unii Europejskiej, w najbliższych 10-13 latach trzeba przeznaczać na ochronę środowiska 2-3 razy więcej niż dotychczas.

Koszt wykonania wymienionych w programie działań oszacowano na podstawie nakładów na realizację działań biorąc pod uwagę nakłady na inwestycje ochrony środowiska i gospodarki wodnej o podobnym charakterze oraz nakłady Szacuje się, że nakłady na ochronę środowiska w gminie, w latach 2004-2007 wyniosą około 22885 tys. zł, natomiast do 2015 r. łącznie ponad 84230 tys. zł.

12.2. Źródła finansowania Programu

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów prawnych, finansowo-ekonomicznych i możliwości udzielania pomocy publicznej w prawie krajowym i wspólnotowym (m.in. przepisy o pomocy publicznej).

Dotychczas podstawę finansowania ochrony środowiska stanowiły:

- fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowy, wojewódzki, powiatowy fundusze gminne i Ekofundusz) oraz współpracujące z nimi banki (m.in. Bank Ochrony Środowiska), fundacje;
- przedakcesyjne programy pomocowe (Phare, SAPARD);
- środki z budżetu centralnego, budżetów samorządowych;
- pomoc zagraniczna,
- środki własne przedsiębiorców.

Dotychczas dostępne na rynku formy finansowania inwestycji ekologicznych dzielą się na:

- zobowiązania kapitałowe: kredyty, pożyczki, obligacje, leasing,
- udziały kapitałowe: akcje i udziały w spółkach,
- dotacje.

Realizacja Programu finansowana będzie ze środków:

- 1) publicznych, w tym:
  - a) krajowych, pochodzących z: budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, pozabudżetowych instytucji publicznych,
  - b) zagranicznych, pochodzących, m.in. z przedakcesyjnych programów pomocowych (do czasu ich zakończenia), funduszu spójności, funduszy strukturalnych, fundacji itp.;

- 2) niepublicznych, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:
  - a) zobowiązania finansowe (np. kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
  - b) udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),
  - c) fundusze własne inwestorów,
  - d) dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
  - e) zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe.

Podział tych środków na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z:

- 1) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego dla Funduszy Strukturalnych na lata 2004-2006”;
- 2) Planem Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- 3) Sektorowym Programem Operacyjnym „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich”,
- 4) “Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006” opracowaną przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, w lutym 2003 r.;
- 5) przedakcesyjnymi programami PHARE, ISPA, oraz SAPARD (do czasu ich zakończenia),
- 6) programami branżowymi, krajowymi i wojewódzkimi oraz regulaminami funduszy krajowych oraz wojewódzkich,
- 7) wydatkami budżetowymi określonymi w poszczególnych gminach, przedsiębiorstwach i zakładach produkcyjnych,
- 8) aktualnie obowiązującymi przepisami prawnymi.

Możliwości realizacji i wspierania inwestycji w zakresie ochrony środowiska ze środków własnych powiatu i gmin są limitowane ogólną sumą możliwych do uzyskania dochodów oraz potrzebą realizacji inwestycji w innych sferach działalności.

Aby sięgać po środki finansowe Unii Europejskiej, gminy i powiaty powinny tworzyć związki gmin i tworzyć wspólne projekty. Tylko takie projekty mają szansę na pozyskanie poważnych środków na ochronę środowiska z funduszy strukturalnych i funduszu spójności.

13. UWARUNKOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Programu może napotykać trudności wynikające z uwarunkowań (trudnych do oszacowania na obecnym etapie) takich jak:

- 1) możliwości współpracy lokalnej (współpracy samorządu powiatowego ze społecznością lokalną, instytucjami różnego szczebla, organami gmin),
- 2) uwarunkowania prawno-politycznych,
- 3) zmiany strukturalne w administracji publicznej i funduszach celowych,
- 4) możliwości finansowych, zwłaszcza:
  1. możliwości kredytowe gmin i przedsiębiorstw;
  2. środki finansowe możliwe do pozyskania,
  3. ograniczania środków na ochronę środowiska (przeznaczanie środków finansowych na zaspokojenie ogromnych potrzeb społeczeństwa, w zakresie innym niż ochrona środowiska.
- 5) rezygnacja lub opóźnienie w realizacji konkretnych działań w programach wyższego rzędu,
- 6) dynamika procesu rozwoju i zmian w sferach: gospodarczej, przyrodniczej, przestrzennej, społecznej i polityczno - instytucjonalnej,

- 7) możliwości pozyskania terenu pod realizację projektów;
- 8) możliwości techniczne wykonania zadań (m.in. zasoby ludzkie, wyposażenie techniczne),
- 9) stopień zaangażowania instytucji odpowiedzialnych za realizację zadań,
- 10) aktualne priorytety, określone w dokumentach rządowych, wojewódzkich, powiatowych.

14. RODZAJ I HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH

W zależności od czasu pełnej realizacji (od rozpoczęcia zadania do osiągnięcia celu wg przyjętego miernika) przyjęto podział na zadania:

- krótkookresowe (2004 r. -2007 r.)
- średniookresowe (do 2010 r.)
- długookresowe (do 2015 r.).

Zadania koordynowane, finansowane ze środków przedsiębiorstw i ze środków zewnętrznych.

Przez zadania koordynowane należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane w ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu, ale bezpośrednio podległych organom wojewódzkim lub centralnym. Wykaz działań niezbędnych dla poprawy i utrzymania stanu środowiska przedstawiono w tabeli nr 15.1

Zadania gmin

Zadania samorządów gminnych obejmują działania finansowane w całości lub częściowo ze środków pozostających w dyspozycji gmin i szczegółowo ustalone zostaną w gminnych programach ochrony środowiska. Część działań, w ramach uregulowań ustawowych, techniczno - organizacyjnie może być wspierana przez samorząd powiatowy. Wsparcie finansowe dla działań na rzecz ochrony środowiska na terenie powiatu będzie udzielane w miarę możliwości finansowych starostwa powiatowego.

Oprócz zadań wynikających z gminnego programu ochrony środowiska, zadania gmin określać będą również powiatowe programy ochrony środowiska.

Zadania własne gmin powinny określać: opis przedsięwzięcia, termin realizacji, instytucje odpowiedzialną, koszty, źródła finansowania. Zadania koordynowane powinny być ujęte w programie z takim stopniem szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie gminy.

Gminny program ochrony środowiska powinien być skoordynowany w szczególności ze:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- lokalnymi programami rozwoju infrastruktury,
- gminnym planem gospodarowania odpadami,
- programami, których opracowanie wynika z ustawy Prawo ochrony środowiska m.in. ochrony przed hałasem, programem ochrony wód (jeżeli zostały opracowane).

15. ZAŁĄCZNIKI

15.1. Załączniki tabelaryczne

Tab. nr 15.1. Cele strategiczne do zrealizowania przez gminę

Lp	Nazwa zadania i zakres rzeczowy	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Podmioty uczestniczące	Koszty realizacji /tys. PLN/	Źródła finansowania
Zadania ogólne						
	Opracowanie MPZP z uwzględnieniem wymagań dotyczących ochrony środowiska, w szczególności: lokalizacji obiektów infrastruktury ochrony środowiska, zagadnień istniejących i potencjalnych obiektów niebezpiecznych, obszarów i obiektów o szczególnych walorach przyrodniczych, obszary ograniczonego użytkowania, nie spełniające wymagań w zakresie jakości środowiska, obszarów zalesień i zadrzewień, wykorzystania lokalnego potencjału w zakresie zaopatrzenia w energię i surowce, zwłaszcza odnawialne oraz pochodzące z odzysku,	2005 - 2007	Urząd Gminy	Urząd Gminy	Ceny MPZP ustalone w drodze przetargów 200	Środki własne gminy

cel szczegółowy nr 1.1 Ochrona i kształtowanie stosunków wodnych

	Cel nr 1.1.1.1 Realizacja kompleksowego systemu gospodarki wodno – ściekowej oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: przemysłowych i wiejskich.					
2	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Iskrzynia	2004 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1 875	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ

4	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Korczyna	2004 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	2400	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
5	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czarnorzeki	2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	700	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
6	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kombornia	2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1500	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
7	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Węglówka	2010 - 2012	Urząd Gminy	Urząd Gminy	4000	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
8	Budowa małych oczyszczalni ścieków sanitarnej dla miejscowości: Węglówka, Krasna i Wola Komborska	2010 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	7500	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
9	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Wola Komborska	2010 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	3000	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
10	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Krasna	2011 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	4000	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
11	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Iskrzynia - etap II	2007	Urząd Gminy	Urząd Gminy	625	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
12	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Korczyna - etap II	2007 - 2008	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1600	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
13	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Czarnorzeki - etap II	2007 - 2010	Urząd Gminy	Urząd Gminy	2800	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
14	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Kombornia - etap II	2007 - 2011	Urząd Gminy	Urząd Gminy	7500	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
15	Cel nr 1.1.1.1 Budowa nowych oczyszczalni przydomowych i zagrodowych na terenach, na których budowa zbiorczej sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie nieuzasadniona	2004 - 2007	Urząd Gminy	Indywidualne gospodarstwa domowe	Brak danych umożliwiających ustalenie kosztów	Środki własne gminy
16	Cel nr 1.1.1.1 Prowadzenie kontroli stanu technicznego zbiorników bezodpływowych oraz weryfikacja posiadania przez gospodarstwa domowe, nieodłączone do zbiorczej sieci kanalizacyjnej, ważnych umów na wywóz odpadów płynnych	2004 - 2007	Urząd Gminy	-	Brak danych umożliwiających ustalenie kosztów	Środki własne gminy
	Cel nr 1.1.1.2. Zaspokojenie zapotrzebowania ludności na odpowiednią jakościowo wodę pitną oraz do celów bytowo-gospodarczych i rekreacyjno-turystycznych.					
17	Modernizacja istniejącego ujęcia wody: Korczyna - II	2007	Urząd Gminy	Urząd Gminy	300	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
18	Modernizacja istniejącego ujęcia wody: Krasna	2007 - 2008	Urząd Gminy	Urząd Gminy	100	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
19	Modernizacja istniejącego ujęcia wody: Korczyna - II	2007	Urząd Gminy	Urząd Gminy	300	Środki własne gminy, fundusze

						strukturalne, NFOŚ
20	Modernizacja istniejącego ujęcia wody: Korczyn - I	2008	Urząd Gminy	Urząd Gminy	50	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
21	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Korczyn	2010 - 2012	Urząd Gminy	Urząd Gminy	200	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
22	Budowa ujęcia i sieci wodociągowej w miejscowości Węglówka	2011 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	2000	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
23	Budowa ujęcia i sieci wodociągowej w miejscowości Czarnorzeki	2011 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1000	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
24	Budowa ujęcia i sieci wodociągowej w miejscowości Kombornia	2011 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	2500	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
25	Budowa ujęcia i sieci wodociągowej w miejscowości Wola Komborska	2012 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1700	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
26	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Iskrzynia	2012 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1000	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
27	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Kombornia - etap II	2007 - 2011	Urząd Gminy	Urząd Gminy	7500	Środki własne gminy, fundusze strukturalne, NFOŚ
28	Cel nr 1.1.1.3. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany z źródeł rolniczych Ograniczanie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa	2004 - 2011	Urząd Gminy	Urząd Gminy	W zależności od dostępnych środków finansowych	środki własne, fundusze ochrony środowiska

Cel szczegółowy nr 1.2 Wody - kształtowania stosunków wodnych

29	Cel nr 1.2.1.1 Zwiększenie ilości obiektów i urządzeń infrastruktury przeciwpowodziowej.	2004 - 2011	Urząd Gminy	Urząd Gminy	W zależności od dostępnych środków finansowych	środki własne, fundusze ochrony środowiska
30	Regulacja koryta rzeki Wisłok i Morwowa przy współpracy z OZGW	2005 - 2006	OZGW Kraków	Urząd Gminy	1000	
31	Regulacja potoku Morcinek w Korczynie Sporne z przebudową mostu	2006	PZMiUW Rzeszów	Urząd Gminy	375	
32	Regulacja potoku Kraśnianka w Krasnej PZMiUW Rzeszów	2007	PZMiUW Rzeszów	Urząd Gminy	1500	
33	Regulacja potoku Morcinek w Korczynie Sporne z przebudową mostu - etap II	2007 - 2009	PZMiUW Rzeszów	Urząd Gminy	1125	
34	Regulacja potoku Czarny w Czarnorzekach i Węglówce PZMiUW Rzeszów	2009 - 2010	PZMiUW Rzeszów	Urząd Gminy	2500	
35	Regulacja potoku Burkot wraz z dopływem w Korczynie PZMiUW Rzeszów	2009 - 2011	PZMiUW Rzeszów	Urząd Gminy	3000	
36	Regulacja potoku Olszanka w Woli Komborskiej PZMiUW Rzeszów	2009 - 2012	PZMiUW Rzeszów	Urząd Gminy	3000	
37	Udrażnianie rowów melioracyjnych na terenie gminy	2009 - 2010	Urząd Gminy	Urząd Gminy	250	

Cel szczegółowy nr 1.3 Racjonalna gospodarka odpadami

38	Cel szczegółowy średniookresowy nr 1.3.1 Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania		Urząd Gminy	Urząd Gminy		środki własne, fundusze strukturalne
----	---	--	-------------	-------------	--	--------------------------------------

	i unieszkodliwiania. Wdrożenie selektywnej zbiórki odpadów	2004 - 2007			80	
	Wykonanie Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych	2004 - 2007			70	
	Zbiórka odpadów zawierających azbest	2004 - 2015			120	
39	Utworzenie gminnego Zakładu Gospodarki Komunalnej	2004 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1500	
40	Opracowanie i aktualizacja gminnego planu gospodarki odpadami	2007	Urząd Gminy	Urząd Gminy	10	Środki własne gminy
Cel szczegółowy średniookresowy nr 1.4 Zmniejszenie uciążliwości hałasu na terenach zurbanizowanych						
	Zmniejszenie uciążliwości hałasu na terenach zurbanizowanych. Realizacja inwestycji komunikacyjnych (budowa obejść drogowych, modernizacje dróg i skrzyżowań)		Urząd Gminy	Urząd Gminy		środki własne, fundusze strukturalne
41	Modernizacja drogi gm. od Komborni Działem do Czarnorzek Strzelnica	2004 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	50	środki własne, fundusze strukturalne
42	Modernizacja dróg gminnych	2004 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	2100	środki własne, fundusze strukturalne
43	Modernizacja dróg gminnych-II etap	2007 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	4900	środki własne, fundusze strukturalne
44	Przebudowa mostu na potoku Morcinek	2005	Urząd Gminy	Urząd Gminy	300	środki własne, fundusze strukturalne
45	Modernizacja drogi od gm. od ul. Zawiśle w kierunku stacji przekątnikowej (ul. Górską)	2005	Urząd Gminy	Urząd Gminy	250	środki własne, fundusze strukturalne
46	Modernizacja nawierzchni, budowa chodnika na ul. Spółdzielczej i Fredry w Korczynie	2005 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	800	środki własne, fundusze strukturalne
47	Budowa chodnika w przy drodze wojewódzkiej w Krasnej	2004 - 2005	Urząd Gminy	Urząd Gminy	200	środki własne, fundusze strukturalne
48	Modernizacja drogi gminnej skrót z Krosna do Komborni	2005 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	200	środki własne, fundusze strukturalne
49	Modernizacja drogi pow. ul. Akacyjna Korczyzna oraz rozbudowa mostu i budowa chodnika	2005 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	400	środki własne, fundusze strukturalne
50	Modernizacja mostu na potoku Czarny w Węglówce	2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	700	środki własne, fundusze strukturalne
51	Modernizacja drogi pow. w Komborni od ul. A. Pigonia do drogi krajowej 9 (Wygoda)	2005	Powiat		500	środki własne, fundusze strukturalne
52	Modernizacja drogi pow. Korczyzna od ul. Spokojnej do Komborni Kretówki do drogi nr 9	2005-2006	Powiat		1200	środki własne, fundusze strukturalne
53	Modernizacja drogi pow. w Czarnorzekach od drogi na Rzeszów w kierunku wyciągu narciarskiego	2005-2006	Powiat		200	środki własne, fundusze strukturalne
54	Modernizacja drogi pow. w Węglówce w kierunku Wysokiej Strzyżowskiej	2006	Powiat		700	środki własne, fundusze strukturalne
55	Modernizacja drogi pow. przez Wolę Komborską od drogi nr 9 do Woli Jasienickiej	2006	Powiat		600	środki własne, fundusze strukturalne
56	Budowa łącznika od ul. Sporne do ul. Trębackiej, z budową mostu II etap	2007-2008	Urząd Gminy	Urząd Gminy	100	środki własne, fundusze strukturalne
57	Przebudowa mostu na ul. Pigonia w Korczynie	2009-2010	Urząd Gminy	Urząd Gminy	300	środki własne, fundusze strukturalne
58	Budowa chodnika na ul. Słonecznej w Iskrzyni	2009-2010	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1000	środki własne, fundusze strukturalne
59	Modernizacja dalszej części ul. Armii Krajowej w kierunku	2011	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1000	środki własne,

	ul. Leszczyny gm. Wojaszówka					fundusze strukturalne
60	Modernizacja drogi gminnej skrót z Krosna do Komborni ul. Wisza - ul. Pigoń II etap	2007-2008	Urząd Gminy	Urząd Gminy	200	środki własne, fundusze strukturalne
61	Modernizacja drogi powiatowej ul. Akacyjowa Korczyna oraz rozbudowa mostu i budowa chodnika II etap	2007-2008	Powiat		400	środki własne, fundusze strukturalne
Cel szczegółowy nr 1.5 Utrzymanie unikalnych walorów przyrodniczych gminy.						
62	Ochrona rewaloryzacja istniejących terenów zieleni i zadrzewień i tworzenie nowych na terenach zabudowanych,	2015				Brak danych umożliwiających ustalenie kosztów
63	Wdrażanie programów rolno-środowiskowych na obszarze gminy	2015				Brak danych umożliwiających ustalenie kosztów
Cel szczegółowy nr 1.7. Zachowanie standardów jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i unijnego						
64	Modernizacja sposobu ogrzewania poprzez stosowanie zbiorczych systemów docieplania oraz wymianę kotłów na opalane paliwami gazowymi, olejowymi lub biopaliwami oraz ewentualnie wymianę starych pieców węglowych na nowoczesne, spełniające normy ochrony powietrza w zakresie dopuszczalnych emisji	2004 - 2007	Urząd Gminy	Urząd Gminy		Brak danych umożliwiających ustalenie kosztów
65	Likwidacja lub modernizacja starych kotłowni lub palenisk domowych poprzez wymianę kotłów na opalane paliwami gazowymi, olejowymi lub biopaliwami oraz ewentualnie wymianę starych pieców węglowych na nowoczesne, spełniające normy ochrony powietrza w zakresie dopuszczalnych emisji	2004 - 2007	Urząd Gminy	Urząd Gminy		Brak danych umożliwiających ustalenie kosztów
66	Termomodernizacja obiektów Zespołu Szkół w Korczynie	2005 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1000	środki własne, fundusze strukturalne
67	Modernizacja ogrzewania obiektów oświaty na terenie gminy: kolektory słoneczne ogrzewanie gazowe	2005 - 2006	Urząd Gminy	Urząd Gminy	250	środki własne, fundusze strukturalne
68	Modernizacja ogrzewania w Domach Kultury na terenie gminy: kolektory słoneczne ogrzewanie gazowe	2007 - 2008	Urząd Gminy	Urząd Gminy	400	środki własne, fundusze strukturalne
69	Modernizacja ogrzewania w Domach Strażaka na terenie gminy: kolektory słoneczne ogrzewanie gazowe	2009 - 2010	Urząd Gminy	Urząd Gminy	500	środki własne, fundusze strukturalne
70	Modernizacja ogrzewania w budynkach administracyjnych UG: Rynek 22, Spółdzielcza 20, Biskupa Pelczara 5 na terenie gminy: kolektory słoneczne ogrzewanie gazowe	2007 - 2008	Urząd Gminy	Urząd Gminy	300	środki własne, fundusze strukturalne

Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska - cel strategiczny nr 2

71	Lasy Cel szczegółowy nr 2.1 Kształtowanie gospodarki leśnej i łowieckiej, zgodnie z wytycznymi Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	2004 - 2007	Urząd Gminy	Województwo Podkarpackie Powiat Właściciele gruntów Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych Nadleśnictwo		Brak danych umożliwiających ustalenie kosztów	Środki własne województwa Środki własne powiatu Środki własne gminy Środki własne RDLP
72	Wykonanie zbiorników retencyjnych (Flusy) dla wzbogacenia różnorodności biologicznej i wykorzystania energetycznego	2008 - 2013	Urząd Gminy	Urząd Gminy	1000		środki własne, fundusze strukturalne
Zadania w zakresie edukacji ekologicznej							
73	Upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz ochrony środowiska w gminie	2004 - 2007	Urząd Gminy				W ramach działań edukacyjnych gminy
74	Dołożenie wszelkich starań, w celu kontynuacji nauki przedmiotu „Ekologia”, w ramach obowiązkowych zajęć	2004 - 2007	Urząd Gminy				W ramach działań edukacyjnych

	szkolnych oraz wspieranie szkolnych kół zainteresowań i konkursów				gminy	
75	Program edukacji ekologicznej	2004 - 2005	Urząd Gminy		50	NFOŚ, WFOŚ
76	Budowa szlaków pieszych i rowerowych z infrastrukturą rekreacyjną	2007 - 2008	Urząd Gminy		150	NFOŚ, WFOŚ
77	Wykonanie ścieżek turystyczno – edukacyjnych pieszych i rowerowych w Korczynie, Węglówce, Czarnorzekach, Krasnej, Komborni szlaków pieszych i rowerowych z infrastrukturą rekreacyjną II etap	2005 - 2006	Urząd Gminy		133,3	NFOŚ, WFOŚ
78	Wykonanie ścieżek turystyczno – edukacyjnych pieszych i rowerowych w Korczynie, Węglówce, Czarnorzekach, Krasnej, Komborni szlaków pieszych i rowerowych z infrastrukturą rekreacyjną	2007	Urząd Gminy		666,7	NFOŚ, WFOŚ
79	Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie	2004 - 2007	Urząd Gminy		W ramach działań edukacyjnych gminy	

Przedstawione w tabeli nakłady na realizację Programu Ochrony Środowiska należy traktować jako orientacyjne z uwagi na fakt, iż w chwili sporządzania Programu ustalenie niektórych kosztów nie jest możliwe.

16. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIE SPECJALISTYCZNYM

Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program Ochrony Środowiska Gminy Korczyna, jego załącznikiem jest Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Korczyna

Program ten stanowi rozwinięcie na poziomie lokalnym, przyjętego przez Sejmik Województwa Podkarpackiego dnia 29 września 2003 r. Uchwałą Nr XIII/133/03 „Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami Województwa Podkarpackiego”.

Zasadniczym zadaniem jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań, jakie stoją przed samorządem powiatowym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju, a w szczególności podjętych, w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz w znacznej mierze wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa.

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na powiaty przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska [1] - w art. 17 i 18, ustawę z dnia 27 czerwca 2001 r. o odpadach [2] – w art. 16 ust. 6 oraz ustawę z 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – prawo ochrony Środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw [4] – w art. 10, w zakresie terminu jego realizacji.

Zakres merytoryczny Programu Ochrony Środowiska określają wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (MŚ grudzień 2002) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami i Poradnik powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami.

Dokument opracowany został na 4 lata (2004 – 2007 r.), z tym, że przewidziane w nim działania obejmują w perspektywie kolejne lata, do 2015 r. Powstał w oparciu o tzw. **otwarty proces planowania**, co oznacza, że:

- w procedurę opracowania projektu Programu, już na etapie opracowywania niniejszego dokumentu włączone zostały zainteresowane jednostki organizacyjne oraz społeczeństwo,

- powinny być aktualizowane przyjęte priorytety, kierunki działań oraz przyjęte wskaźniki (m.in. regulujących zmniejszenie odpadowości, materiałochłonności), w zależności od analizy aktualnego stanu, przy okazji każdej okresowej oceny Programu.

Program podzielono na 15 rozdziałów.

Pierwsza część zawiera informacje ogólne, typu: cel i przedmiot opracowania, podstawy prawne i merytoryczne sporządzenia Programu.

Część 2 i 3 – opisuje aktualny stan środowiska w gminie, w odniesieniu do wszystkich jego elementów: powietrze, hałas, wody powierzchniowe i podziemne, środowisko przyrodnicze (w tym, opis obszarów przyrodniczo cennych), gospodarka leśna, gospodarka odpadami, promieniowanie elektromagnetyczne, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, gleby i kopaliny. Część ta, została poprzedzona charakterystyką ogólną powiatu, zawierającą dane, typu: położenie geograficzne, dane demograficzne, gospodarcze, infrastrukturalne, itp.

Ponadto, w części 3 opracowania poświęcono wiele uwag gospodarce wodno-ściekowej w gminie. W oparciu o informacje uzyskane w drodze ankietyzacji określono stan istniejący w zakresie zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków na terenie gminy. Dodatkowo przedstawiono wykaz zamierzeń inwestycyjnych dotyczących realizacji przez gminy przedsięwzięć w zakresie wyposażenia terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę, w zbiorcze sieci kanalizacyjne i komunalne oczyszczalnie ścieków, przyjmując harmonogram realizacji tych zadań w okresie do 2015 roku.

W części tej zawarto również charakterystykę istniejących oraz przewidywanych w przyjętej perspektywie, ujęć wodnych i systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy.

Dokonana w części 5 opracowania, wnikliwa analiza jakości środowiska ze szczególnym uwzględnieniem stanu gospodarki wodno-ściekowej w gminie, stanowiła podstawę do sprecyzowania strategii działań gminy w zakresie poprawy jakości i ochrony środowiska, zawartej w części 10 Programu.

W celu spójności przyjętej strategii działań gminy na rzecz poprawy i ochrony środowiska z polityką rządową,

przytoczono w części 10 Programu najistotniejsze cele polityki ekologicznej państwa oraz województwa podkarpackiego. Równocześnie, w części 3, dokonano analizy tendencji rozwojowych w gminie na najbliższe lata i ich wpływu na jakość środowiska. Zważywszy na turystyczno-rolniczy charakter gminy, jego położenie (z dala od aglomeracji miejskich, ważnych ciągów komunikacyjnych, itp.), brak preferencyjnych dla przedsiębiorców stref ekonomicznych, itp. - rozwój gminy w kierunku przemysłowo-gospodarczym jest wręcz niemożliwy. Stąd też, przyjęto, że zasadniczym kierunkiem rozwoju gminy będzie rolnictwo oraz turystyka i wypoczynek, rozumiane w bardzo szerokim zakresie.

Ukształtowanie terenu, różnorodność przyrodnicza, szeroka gama form ochrony przyrody, bogata fauna i flora sprzyjać będą rozwojowi różnych form turystyki, zarówno zimowej jak i letniej.

Przy tworzeniu strategii działań gminy w zakresie poprawy i ochrony jakości środowiska jako priorytetowe przyjęto działania na rzecz ochrony wód (powierzchniowych i podziemnych), działania w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody oraz działania na rzecz ochrony powierzchni ziemi w ramach racjonalnej gospodarki odpadami na terenie gminy.

Ze względu na konieczność zgodności niniejszego opracowania z celami polityki ekologicznej państwa oraz powiatu krośnieńskiego, a ponadto zważywszy na fakt, że duża część powierzchni gminy objętych jest różnymi formami ochrony i wynikających z tego zakazów i nakazów w zakresie korzystania ze środowiska; zapewnienia należytej jakości wody pitnej dla ludności, konieczności usystematyzowania i zagospodarowania narastającej ilości odpadów - uznano powyższe kryteria za priorytetowe w ramach realizacji Programu.

W oparciu o sprecyzowane cele polityki ekologicznej gminy, w części 10 Programu, opracowano harmonogram działań, z podziałem na działania inwestycyjne i pozainwestycyjne oraz krótko- i długoterminowe. W ramach działań inwestycyjnych przewidziano zadania własne gminy, tj.: inwestycje związane z modernizacją nawierzchni drogowych wybranych dróg gminnych oraz zadania własne gmin dotyczące budowy, rozbudowy i modernizacji ujęć i sieci wodociągowych oraz zbiorczych systemów kanalizacyjnych wraz z oczyszczalniami ścieków.

Jako działania pozainwestycyjne, wyszczególniono zadania konieczne do realizacji w poszczególnych latach, przy pełnej współpracy z powiatem: służb podległych staroście, gmin, podmiotów gospodarczych, administracji specjalnej (RZGW, Lasy Państwowe i inne), instytucji finansujących, instytucji naukowo-badawczych, organów kontrolno - inspekcyjnych i innych.

W końcowej części Programu przedstawiono instrumenty i narzędzia niezbędne do realizacji Programu, tj.: instrumenty prawno-administracyjne i finansowe. Podano również sposób zarządzania Programem, metody kontroli realizacji Programu, sposób jego weryfikacji.

Cele i założenia programu

- Cele ekologiczne określone w Programie wpisują się w cele polityki ekologicznej państwa, województwa podkarpackiego (określone w dokumencie „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego”)

oraz główne cele strategiczne gminy określone w „Strategii Rozwoju Gminy Korczyna”.

Program jest dokumentem strategicznym, którego zadaniem będzie:

- 1) koordynowanie działań administracji publicznej wszystkich szczebli, instytucji, pozarządowych organizacji ekologicznych na terenie powiatu krośnieńskiego m.in. w zakresie:
  - realizacji terminowych zobowiązań wynikających z podpisanego z Unią Europejską Traktatu Akcesyjnego;
  - wdrażania nowych wymagań i standardów środowiskowych i przedsięwzięć poprawiających standardy związane z zaopatrzeniem mieszkańców w wodę, odprowadzaniem ścieków, unieszkodliwianiem odpadów, poprawą klimatu akustycznego, pełną dostępnością społeczeństwa do informacji o środowisku i jego ochronie, udziałem społeczeństwa w procesach ocen oddziaływania na środowisko;
- 2) stworzenie podstawy do występowania o zewnętrzne środki finansowe, potrzebne do realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska;
- 3) określenie priorytetów ochrony środowiska powiatu krośnieńskiego, z uwzględnieniem celów i kierunków działań ustalonych w dokumentach na szczeblu krajowym, wojewódzkim i gminnym oraz szans rozwojowych powiatu i województwa podkarpackiego.

Założenia Programu

Główne założenia „Programu ochrony środowiska Gminy Korczyna wynikają m. in. z:

- 1) obowiązujących przepisów odnoszących się do ochrony środowiska;
- 2) polityki ekologicznej państwa, określonej w dokumencie „II POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA wraz z „Programem wykonawczym do II POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA na lata 2002 – 2010”, zharmonizowanej z wymaganiami Unii Europejskiej, wspierającej poprawę stanu środowiska w krajach członkowskich (poprzez finansowanie z Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych);
- 3) Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego opracowanego na okres 2003-2006 z perspektywą do roku 2010;
- 4) Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami obejmującego perspektywę do 2014 r.
- 5) polityki rozwoju społeczno-gospodarczego województwa i powiatu określonej w „STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2000 - 2006” i „PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO”, oraz „STRATEGII POWIATU KROŚNIENSKIEGO”, STRATEGII ROZWOJU GMINY”;
- 6) analizy dokumentów rządowych i wojewódzkich o charakterze strategicznym i operacyjnym m.in. „Narodowego Plan Rozwoju na lata 2004 - 2006”, „Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006” .
- 7) polityki ochrony środowiska prowadzonej w powiecie krośnieńskim,
- 8) specyfiki obszaru powiatu krośnieńskiego (stan i zasoby środowiska, położenie przygraniczne, możliwości rozwoju gospodarczego, społecznego oraz możliwości finansowania przedsięwzięć ze źródeł budżetowych i pozabudżetowych).

Zgodnie z w/w dokumentami i na podstawie diagnozy stanu środowiska przyjęto, że:

- 1) podstawową zasadą polityki ekologicznej gminy jest zasada zrównoważonego rozwoju,
- 2) najważniejsze cele ekologiczne, w tym o charakterze strategicznym to:
  - a) zapewnienie zgodności polityki ekologicznej gminy z kierunkami i zakresem działań przyjętych w polityce ekologicznej Unii Europejskiej,
  - b) zapewnienie dostępu społeczeństwa do informacji o środowisku, do udziału w podejmowaniu decyzji oraz procedur sądowych w sprawach dotyczących środowiska, edukacja ekologiczna,
  - c) współpraca z sąsiednimi gminami w rozwiązywaniu ekologicznych problemów o charakterze ponadlokalnym i transgranicznym zwłaszcza w zakresie zmniejszenia wzajemnych przepływów zanieczyszczeń oraz budowy rozwiązań systemowych (m.in. w gospodarce odpadami, gospodarce wodno-ściekowej i bezpieczeństwa ekologicznego),

Najważniejsze problemy - ogólna charakterystyka stanu istniejącego

Stan poszczególnych komponentów środowiska gminy jest zróżnicowany, jednak na ogół charakteryzuje się mniejszym, w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju stopniem degradacji i zanieczyszczenia. Odnosi się to w szczególności do:

- wysokiej różnorodności przyrodniczej (krajobrazowej, siedliskowej i gatunkowej),
- występowania wielu ekosystemów naturalnych i półnaturalnych – m.in. dużych kompleksów leśnych, dolin rzecznych, użytków rolnych,
- niskiego stopnia zanieczyszczenia gleb i dobrej jakości powietrza.

Zachowaniu tych walorów służy m.in.:

- mała liczba zakładów przemysłowych o dużej uciążliwości dla środowiska,
- stała poprawa infrastruktury służącej ochronie środowiska,
- objęcie znacznej części powiatu różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu,
- niski poziom chemizacji środowiska,
- niski stopień urbanizacji i mała gęstość zaludnienia południowej części powiatu,
- dotychczasowa polityka ochrony środowiska prowadzona w powiecie krośnieńskim,
- najwyższe w województwie podkarpackim („Rocznik Statystyczny woj. podkarpackiego”, 2002 r.) nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Najważniejsze problemy ochrony środowiska w gminie wpływające na jego stan

Najważniejszymi problemami środowiskowymi gminy są: brak sprawnego systemu segregacji, unieszkodliwiania i zagospodarowywania odpadów,

- brak obwodnic, zły stan dróg co przy zwiększonej liczbie pojazdów poruszających się po drogach powoduje:
  - zagrożenia hałasem i wzrost zanieczyszczeń komunikacyjnych, szczególnie na terenach uzdrowisk, miast i terenach zabudowanych,
  - potencjalne ryzyko poważnych awarii i wypadków w transporcie materiałów niebezpiecznych.

Strategia ochrony środowiska w Gminie

Strategia ochrony środowiska wynika z przyjętych założeń oraz stanu aktualnego stanu środowiska gminy.

Działania strategiczne zmierzają do usunięcia problemów lub realizacji działań ochronnych w **celach strategicznych**, odnoszących się do dziedzin, wymienionych pod względem ważności dla realizacji Programu według następującej kolejności:

- 1) ochrona i poprawa jakości środowiska,
- 2) racjonalne użytkowanie zasobów środowiska,
- 3) edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego,

Cele strategiczne omówione w programie ochrony środowiska podzielono na:

- **długookresowych, strategicznych celów ekologicznych** (do 2015 r.) pozwalających na usunięcie problemów ekologicznych i ochronę zasobów środowiska.
- **średniookresowe** (do 2011 r.) występują one obrębnie celów długookresowych i
- **krótkookresowe** (2004-2007). Kompleksowe działania, zgodnie z Programem powinny doprowadzić do poprawy stanu środowiska we wszystkich jego aspektach i osiągnięcia założonych w polityce ekologicznej państwa wskaźników.

Najważniejsze działania w ochronie środowiska

Analiza przeprowadzona w trakcie opracowania Programu wykazała ogromne potrzeby inwestycyjne gmin, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Inwestycje w zakresie ochrony środowiska stanowią większość kosztów wdrażania i realizacji Programu.

Najważniejsze inwestycje realizowane na terenie gminy w zakresie:

gospodarki wodno-ściekowej (do 2015 r.):

- ☒ budowa sieci kanalizacji sanitarnej,
- ☒ inwestycje w zakresie ograniczania zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa,

• zapewnienia bezpieczeństwa powodziowego i zwiększenia zasobów dyspozycyjnych wód w gminie (do 2010 r.):

- ☒ regulacja cieków wodnych, (usuwanie skutków powodzi renowacja odcinków rzek i potoków oraz budowę regulacyjne),
- ☒ poprawa stanu systemów melioracyjnych (konserwacja urządzeń melioracyjnych na potokach) oraz budowa nowych,

• gospodarki odpadami:

- ☒ budowa potencjału technicznego niezbędnego do prowadzenia selektywnej zbiórki, odzysku, unieszkodliwiania i transportu odpadów;

• ochrony przed hałasem i przeciwdziałania poważnym awariom, zwłaszcza w zakresie transportu materiałów niebezpiecznych (do 2015 r.):

- ☒ poprawa złych stanów nawierzchni dróg
- ☒ budowa zabezpieczeń akustycznych,

⊗ techniczne i organizacyjne wspieranie służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego,

- **ochrony powietrza:**

⊗ inwestycje w zakresie ograniczania emisji „niskiej”, szczególnie w miejscowościach, gdzie okresowo występuje naruszenie standardów jakości powietrza oraz w miejscowościach turystycznych (m.in. termo modernizacje budynków, modernizacja technologii ogrzewania i przesyłania ciepła w sektorze osadniczym, w tym modernizacja kotłowni,

⊗ wdrożenie nowoczesnych technologii w procesach spalania paliw i paliw alternatywnych,

- **ochrony krajobrazu, przyrody (w tym lasów):**

⊗ przebudowa drzewostanów, zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego oraz odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów

⊗ bieżąca ochrona walorów przyrodniczych parków krajobrazowych, rezerwatów, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody oraz wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody zawartych w planach ochrony w/w obiektów,

- **wykorzystanie energii odnawialnej:**

⊗ wspieranie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnej energii tj., promieniowania słonecznego, wód geotermalnych, siły wiatru i biomasy; na terenach preferowanych do rozwoju energetyki odnawialnej,

- **ochrony gleb i rekultywacji terenów zdegradowanych:**

⊗ bieżąca rekultywacja terenów i użytków rolnych zdegradowanych oraz składowisk i terenów poeksploatacyjnych;

⊗ zapobieganie nielegalnemu składowaniu odpadów na gruntach do tego nie przeznaczonych,

⊗ właściwe użytkowanie rolnicze gleb, w tym odpowiednie nawożenie i stosowanie środków ochrony roślin,

⊗ **likwidacja i rekultywacja „kopanek” oraz dolów urobkowych, powstałych przy eksploatacji ropy naftowej,**

- **edukacja ekologiczna:**

- rozwój bazy edukacji ekologicznej, w tym rozwój zagospodarowania edukacyjnego i turystycznego obszarów leśnych i parków krajobrazowych (ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne, tablice informacyjne itp.).

STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Zarządzanie, realizacja i kontrola Programu na poziomie gminy, prowadzone będą przez administrację rządową i samorządową oraz przez inne instytucje, w zakresie i poprzez instrumenty określone ustawami. Wójt gminy jest odpowiedzialny za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie, co znaczy że:

- czuwa nad realizacją poszczególnych zadań,
- przygotowuje wnioski o środki inwestycyjne,

- współpracuje w zakresie realizacji programów ochrony środowiska wyższego rzędu i programów sąsiednich gmin
- modyfikuje Program w zależności od uwarunkowań, w tym prawnych,
- promuje Program.

Kontrola realizacji i wdrażania Programu

Jednostką monitorującą wykonanie zadań, wynikających z Programu będzie organ wykonawczy gminy, czyli Wójt Gminy. Ocena wykonania odbywać się będzie poprzez kontrolę osiągnięcia mierników celów długookresowych. Na podstawie art. 18 ust. 2 Prawa ochrony środowiska, co 2 lata, Wójt zobowiązany jest do sporządzenia, w tym zakresie, stosownego raportu i przedstawienia go Radzie Gminy. Najbliższa tego typu kontrola realizacji założeń Programu będzie miała miejsce w 2006 roku.

Kontrola wdrażania Programu i oceny jego realizacji w aspekcie osiągnięcia założonych celów prowadzona będzie poprzez monitoring:

1. stanu środowiska,
2. wdrażania i realizacji Programu, w tym kontrolę aktywności instytucji odpowiedzialnych za realizację zadań w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu,
3. skutków realizacji Programu.

Monitoring skutków realizacji Programu ma na celu identyfikację, kontrolę i ocenę wskaźników dotyczących:

1. stopnia zmniejszenia różnicy między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska, a zanieczyszczeniem dopuszczalnym na danym obszarze (ładunkiem krytycznym),
2. ilości zużywanej energii, materiałów, wody, wytwarzanych odpadów,
3. emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na: jednostkę dochodu narodowego, wielkość produkcji (wyrażoną w jednostkach fizycznych), wartość sprzedaną lub na mieszkańca,
4. stosunku uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów,
5. technologiczno-ekologicznej charakterystyki materiałów, urządzeń i produktów ujawnianych na etykietach lub w dokumentach technicznych produktów.

Powyższe wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej powiatu (w tym oceny Programu) w przekroju terytorialnym i branżowym.

Raporty i ocena oraz zmiana uwarunkowań realizacji Programu (w sferach: gospodarczej, przyrodniczej, przestrzennej, społecznej i polityczno – instytucjonalnej) będą podstawą do aktualizacji.

Aktualizacja Programu powinna odbywać się nie rzadziej niż co 4 lata.

Koszty wdrażania i realizacji Programu

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych zapewnionych na poziomie krajowym. Zgodnie z polityką ekologiczną państwa założone cele mogą być zrealizowane przy stopniowym wzroście udziału wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną tj.

w latach 2003-2004, 1,3-1,4% w latach 2005-2006, 1,5-1,6%, w latach 2007-2008, 1,7-1,8%. Według oszacowanych kosztów dostosowawczych Polski do Unii Europejskiej, w najbliższych 10-13 latach trzeba przeznaczać na ochronę środowiska 2-3 razy więcej niż dotychczas.

Koszt wykonania wymienionych w programie działań oszacowano na podstawie nakładów na realizację działań biorąc pod uwagę nakłady na inwestycje ochrony środowiska i gospodarki wodnej o podobnym charakterze oraz nakłady. Szacuje się, że nakłady na ochronę środowiska w gminie, w latach 2004-2007 Szacuje się, że nakłady na ochronę środowiska w gminie, w latach 2004-2007 wyniosą około 22885 tys. zł, natomiast do 2015 r. łącznie ponad 84230 tys. zł.

Źródła finansowania Programu

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów prawnych i finansowo-ekonomicznych na poziomie krajowym. Realizacja Programu finansowana będzie ze środków:

- 1) publicznych, w tym:
  - a) krajowych, pochodzących z: budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, pozabudżetowych instytucji publicznych,
  - b) zagranicznych, pochodzących, między innymi, z przedakcesyjnych programów pomocowych, funduszy spójności, funduszy strukturalnych, fundacji itp.;
- 2) niepublicznych, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych,

funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:

- a) zobowiązania finansowe (np. kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
- b) udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),
- c) fundusze własne inwestorów,
- d) dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
- e) zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe.

Podział tych środków, na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z programami operacyjnymi oraz programami i regulaminami przyznawania funduszy zagranicznych (pomocowych, strukturalnych, spójności) i krajowych (rządowych, wojewódzkich, powiatowych i branżowych).

Podział środków finansowych, szczególnie unijnych, zależy będzie od ilości i jakości projektów przygotowanych i realizowanych zgodnie z wymaganiami Unii Europejskiej (według, których część środków przeznaczonych na inwestycje pokryta musi być ze środków własnych).

Aby sięgać po środki finansowe Unii Europejskiej, gminy powinny tworzyć związki gmin i tworzyć wspólne projekty. Tylko takie projekty mają szansę na pozyskanie poważnych środków na ochronę środowiska z funduszy strukturalnych, w tym funduszu spójności.

17. SŁOWNIK UŻYTYCH TERMINÓW

aglomeracja - rozumie się przez to miasto lub kilka miast o wspólnych granicach administracyjnych;

antropogeniczne oddziaływanie - budująca lub niszcząca działalność człowieka;

cele - określenie w fazie wstępnej przygotowania programu, planowanych efektów, jakie ma przynieść dane działanie o charakterze publicznym;

działanie - grupa projektów realizujących ten sam cel, działanie stanowi etap pośredni między celem ekologicznym a projektem;

„doły urobkowi” - pochodzące głównie z eksploatacji na skalę przemysłową, służące do zrutu i gromadzenia płuczki powstałej przy eksploatacji odwiertów ropy naftowej;

efektywność (efekty) - kryterium porównujące wielkość nakładów na rzecz realizacji programu (np. finansowych, administracyjnych, ludzkich) z rzeczywistymi osiągnięciami programu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania;

emisja - rozumie się przez to wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi:

- a) **substancje**,
- b) energie, takie jak ciepło, hałas, wibracje lub pola elektromagnetyczne;

eutrofizacja- rozumie się przez to wzbogacanie wody biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód;

Fundusz Spójności (Kohezji) - instrument ekonomiczno-polityczny Komisji Europejskiej, nie należący do Funduszy

Strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę wielkich sieci transportowych oraz obiektów infrastruktury ochrony środowiska o dużym obszarze oddziaływania;

Fundusze Strukturalne - zasób finansowy UE umożliwiający pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury). Na fundusze strukturalne składają się: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) oraz Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIWR);

GMO - organizm genetycznie zmodyfikowany - rozumie się przez to organizm inny niż organizm człowieka, w którym materiał genetyczny został zmieniony w sposób nie zachodzący w warunkach naturalnych wskutek krzyżowania lub naturalnej rekombinacji;

imisja zanieczyszczeń - pochłanianie (przyjęcie) zanieczyszczeń przez określony element środowiska lub opad zanieczyszczeń na określoną (jednostkową) powierzchnię terenu;

IPPC- (Integrated Pollution Prevention and Control in Poland)- zintegrowane zapobieganie i ograniczanie zanieczyszczeń;

jednostka odpowiedzialna za realizację zadań - organ administracji spełniający funkcję koordynatora lub inicjatora działań zmierzających do realizacji zadań lub jednostka odpowiedzialna za finansowanie zadań;

korytarz ekologiczny - rozumie się przez to obszar pomiędzy dwoma lub wieloma obszarami chronionymi, niezabudowany, umożliwiający migrację zwierząt;

„kopanki” - wyrobiska (doły kopane pozostałe po wydobyciu ropy naftowej) o głębokości od 4 do 60 m, często posiadające drewniane ocembrowanie;

monitorowanie - kontrola postępu realizacji programów i projektów poprzez system wskaźników określonych w dokumentach programowych;

organizacja ekologiczna - rozumie się przez to organizacje społeczne, których statutowym celem jest ochrona środowiska;

plan ochrony - rozumie się przez to podstawowy dokument opracowywany dla wskazanych form ochrony przyrody, zawierający opis formy ochrony oraz cele prowadzenia działań ochronnych, katalog zadań i sposobów ich wykorzystania;

pola elektromagnetyczne - rozumie się przez to pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz;

poziom hałasu - rozumie się przez to równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB);

obszary wrażliwe - obszary wyznaczone przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnym;

wskaźniki - miara: celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych (np. ekonomicznych, społecznych, dotyczących ochrony środowiska);

zanieczyszczenie - rozumie się przez to emisję, która jest szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, powoduje szkodę w dobrach materialnych, pogarsza walory estetyczne środowiska lub koliduje z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska;

18. WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH I BIBLIOGRAFIA

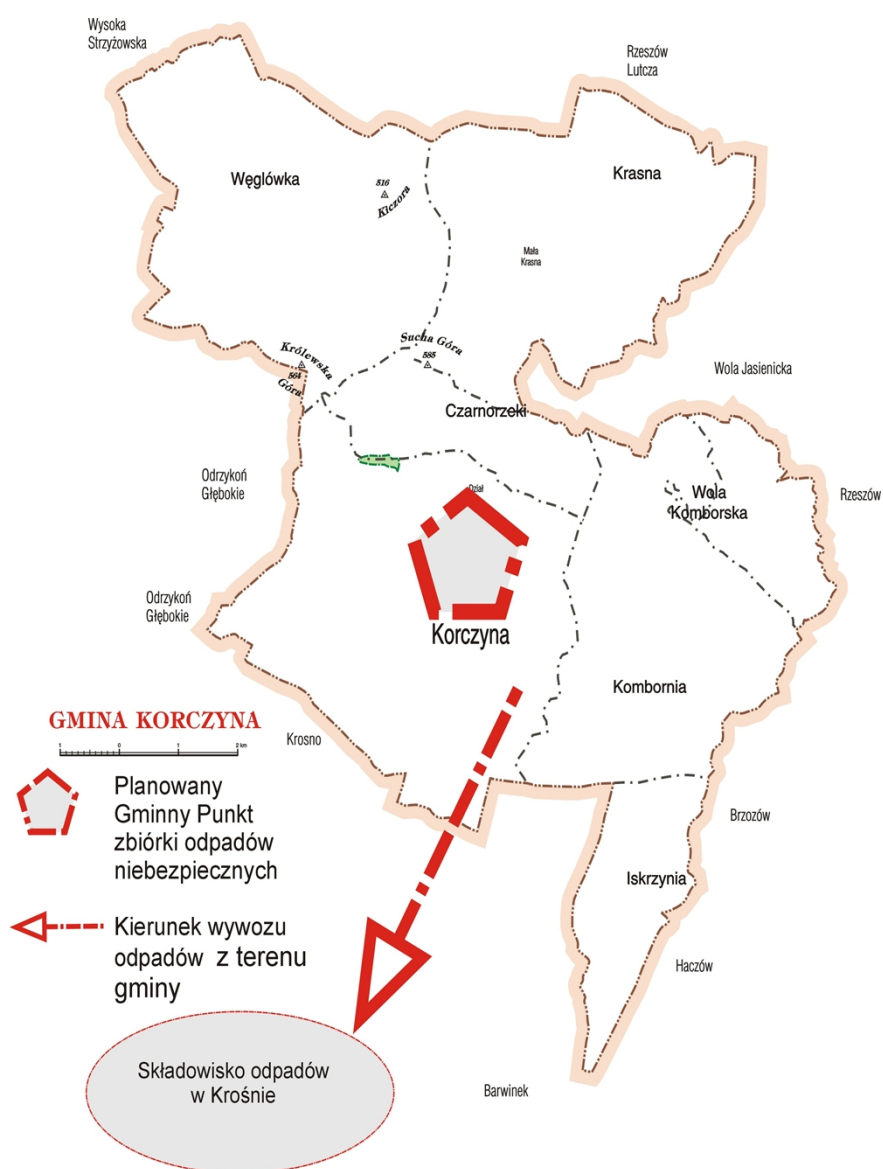
18.1. Bibliografia

1. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym - projekt Ministerstwa Ochrony Środowiska. Warszawa, lipiec 2002 r.
2. Program ochrony środowiska dla powiatu krośnieńskiego. Zarząd Powiatu Krośnieńskiego, wrzesień 2003 r.
3. Plan Gospodarki Odpadami dla powiatu krośnieńskiego. Zarząd Powiatu Krośnieńskiego, wrzesień 2003 r.
4. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami, Warszawa, październik 2002
5. Narodowy Plan Rozwoju 2004 - 2006. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dn. 14.01.2003 r. Polska. Warszawa, styczeń 2003 r.
6. Ocena wstępna zanieczyszczenia powietrza na terenie województwa podkarpackiego. WIOŚ, Rzeszów 2001.
7. Plan Gospodarowania Odpadami dla Województwa Podkarpackiego. Zarząd Województwa Podkarpackiego, wrzesień 2003 r.
8. Plan rozwoju obszarów wiejskich dla Polski na lata 2004 - 2006. Wytyczne z wersji roboczej MRiRW. 2003 r. (do programów rolno-środowiskowych).
9. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego. Rzeszów, 2002r.
10. Polityka leśna państwa (aktualizacja). Warszawa, 2003 r.,
11. Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego. Zarząd Województwa Podkarpackiego, wrzesień 2003 r.
12. Ramowy Program Rozwoju Rolnictwa Ekologicznego na Podkarpaciu na lata 2003- 2006. WFOŚiGW Rzeszów, październik 2002 r.
13. Stan gleb użytków rolnych w województwie podkarpackim” Rzeszów 2002 r. Stacja Chemiczno Rolnicza Oddział w Rzeszowie, Rzeszów, 2002 r.
14. Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2000 roku. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Rzeszów, 2002 r.
15. Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2001 roku. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Rzeszów, 2002 r.
16. Strategie rozwoju Gminy Korczyna
17. Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000 - 2006 - Zarząd Województwa Podkarpackiego - Rzeszów, 2000r,
18. Strategia wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004 - 2006. MGPIPS, Warszawa, luty 2003 r.
19. Wojewódzki Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego na lata 2001-2006. Zarząd Województwa, Rzeszów, styczeń 2001 r.
20. Wymagania Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska. Ministerstwo Środowiska. 2003 r.
21. Wyniki kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla terenu województwa podkarpackiego i tworzących go powiatów i gmin. Informacja WIOŚ, w Rzeszowie za rok, 2002.
22. Wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych. Rada Ministrów, Warszawa, 2002 r.
23. Zintegrowany program operacyjny rozwoju województwa regionalnego 2004-2006 - Polska, przyjęty przez KIE w dn. 14 lutego 2003 r., Warszawa, 2003 r.,
24. Zmiany w systemie udzielania pomocy publicznej na ochronę środowiska w Polsce. Raport końcowy. Warszawa, luty 2003 r.
25. Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce” wg stanu na 31.10.2002. r. Państwowy Instytut Geologiczny. 2001 r.
26. Dzienniki Urzędowe Województwa Podkarpackiego. 1998 - 2003 r.
27. Informacje pochodzące ze Starostwa Powiatowego w Krośnie (Wydziały: Ochrony Środowiska, Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami, Spraw Obywatelskich)
28. Informacje pochodzące z ankietyzacji w gminie.
29. Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2002 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie, 2002 r.
30. „Stan środowiska w powiecie krośnieńskim”. WIOŚ w Rzeszowie, Delegatura w Jasle. Jasło 2003 r.
31. Ustawy i rozporządzenia w zakresie opracowywanego programu ochrony środowiska.
32. PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY KORCZYNA 2004

Rysunek Nr 1

Rysunek nr 2

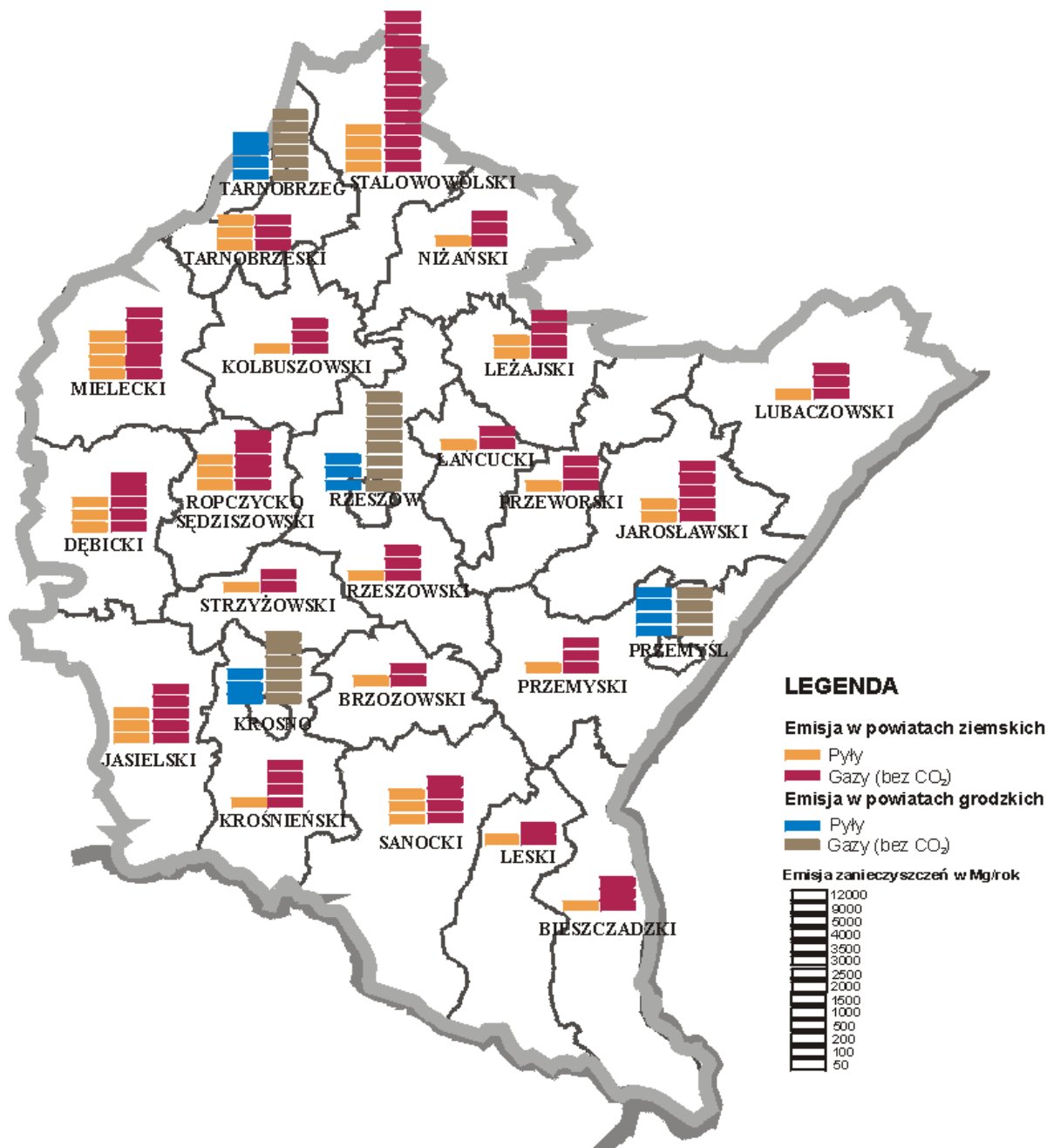

Rys. nr 3

Jakość wód powierzchniowych – źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim” opracowane przez WIOŚ Rzeszów

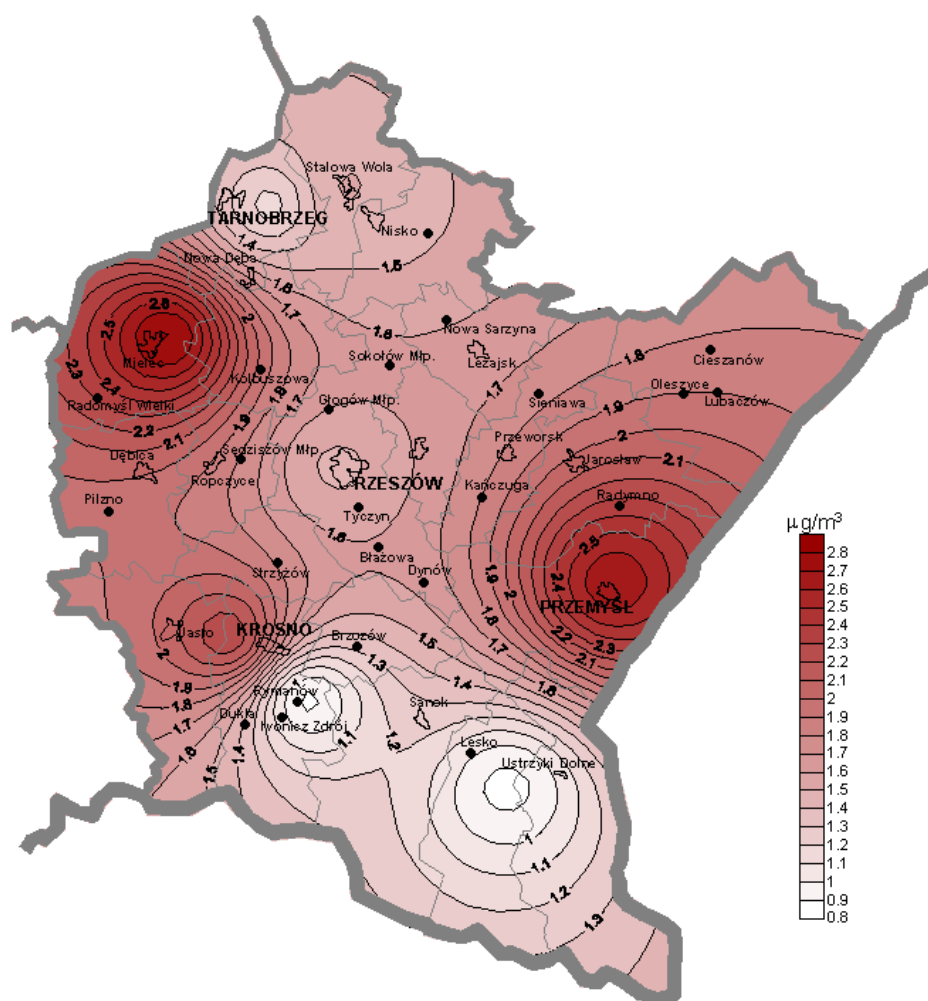
**Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych na terenie poszczególnych stref
woj. podkarpackiego w 2003 r.**

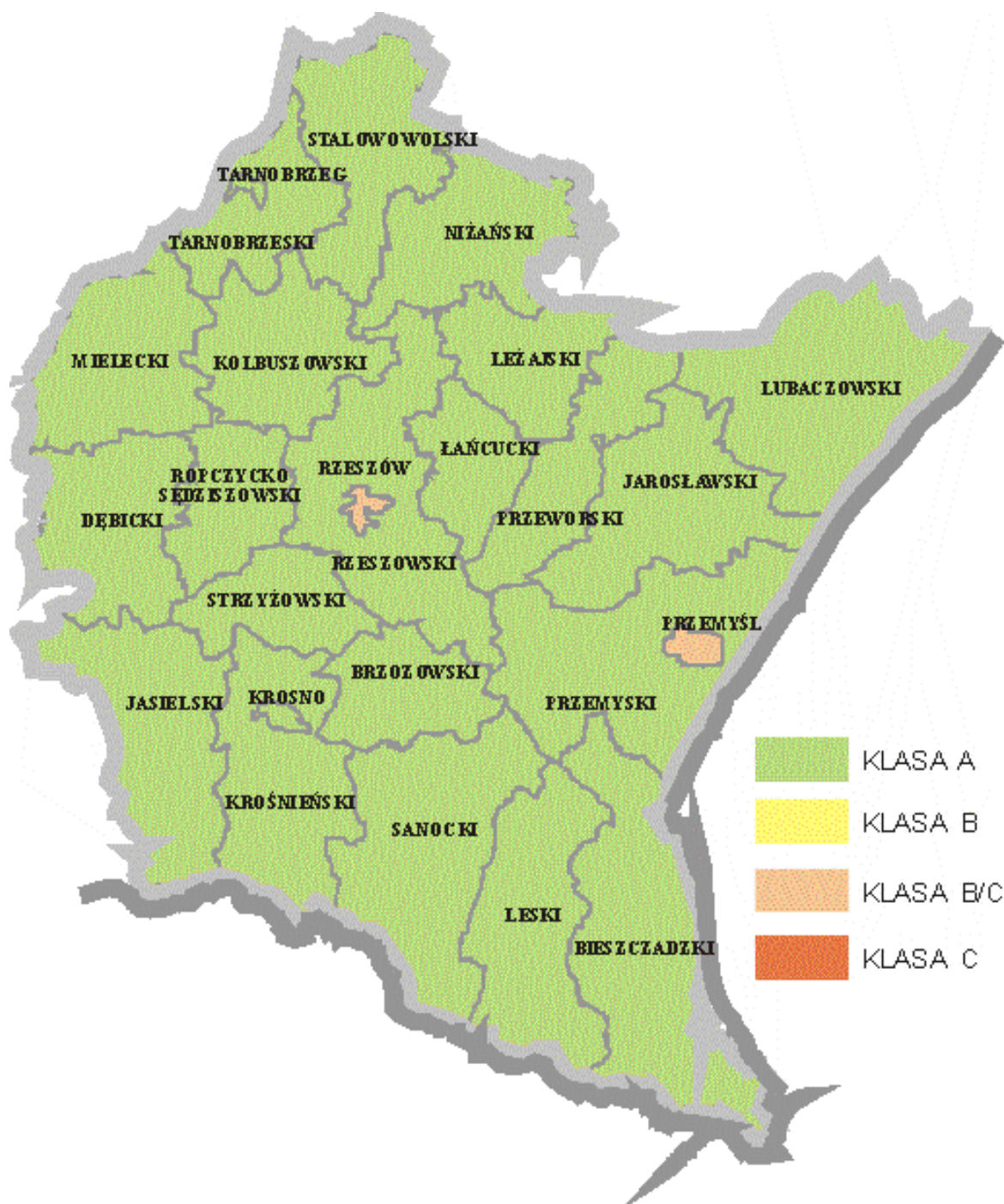
Rys. nr 4

Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych – źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim” opracowane przez WIOŚ Rzeszów

Rozkład stężeń średniorocznych benzenu w 2003 roku
na terenie województwa podkarpackiego

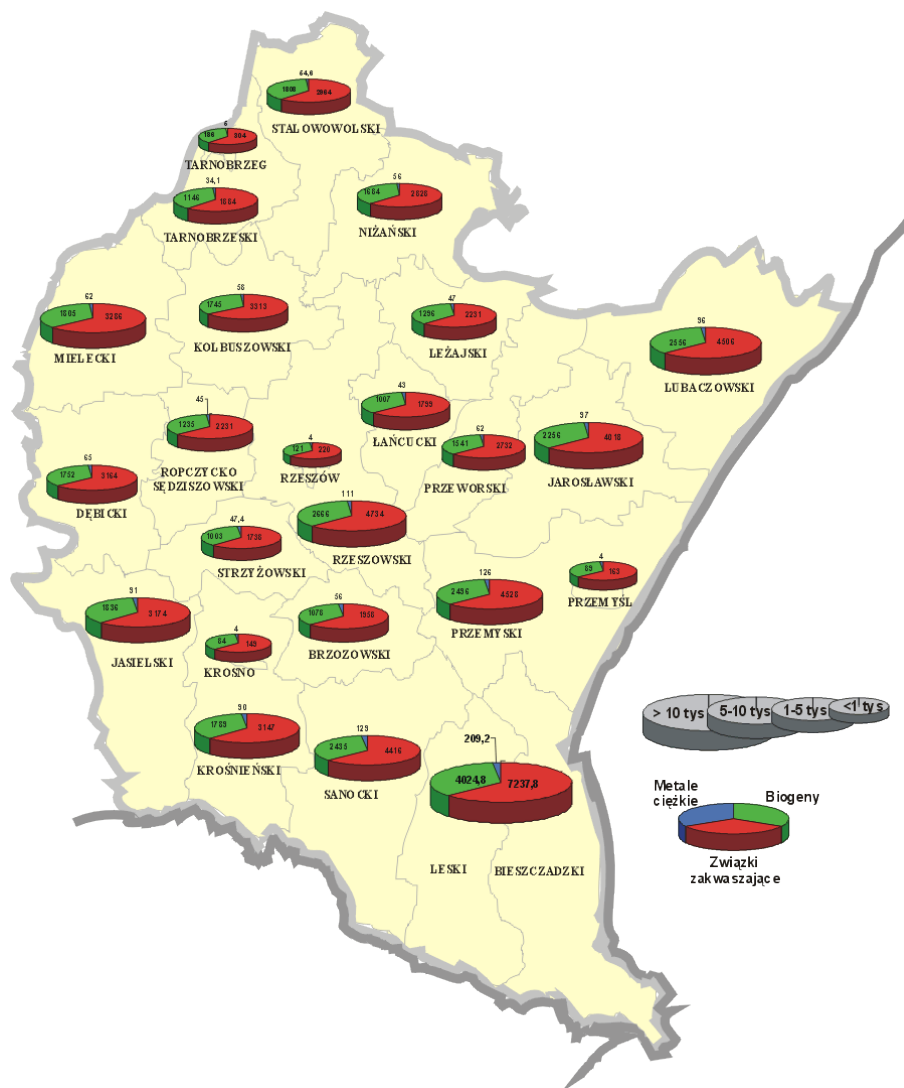
Rys. nr 5
Rozkład średniorocznych stężeń benzenu – źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim” opracowane przez WIOŚ Rzeszów

Rys. nr 6 KLASYFIKACJA STREF ZAPYLENIA

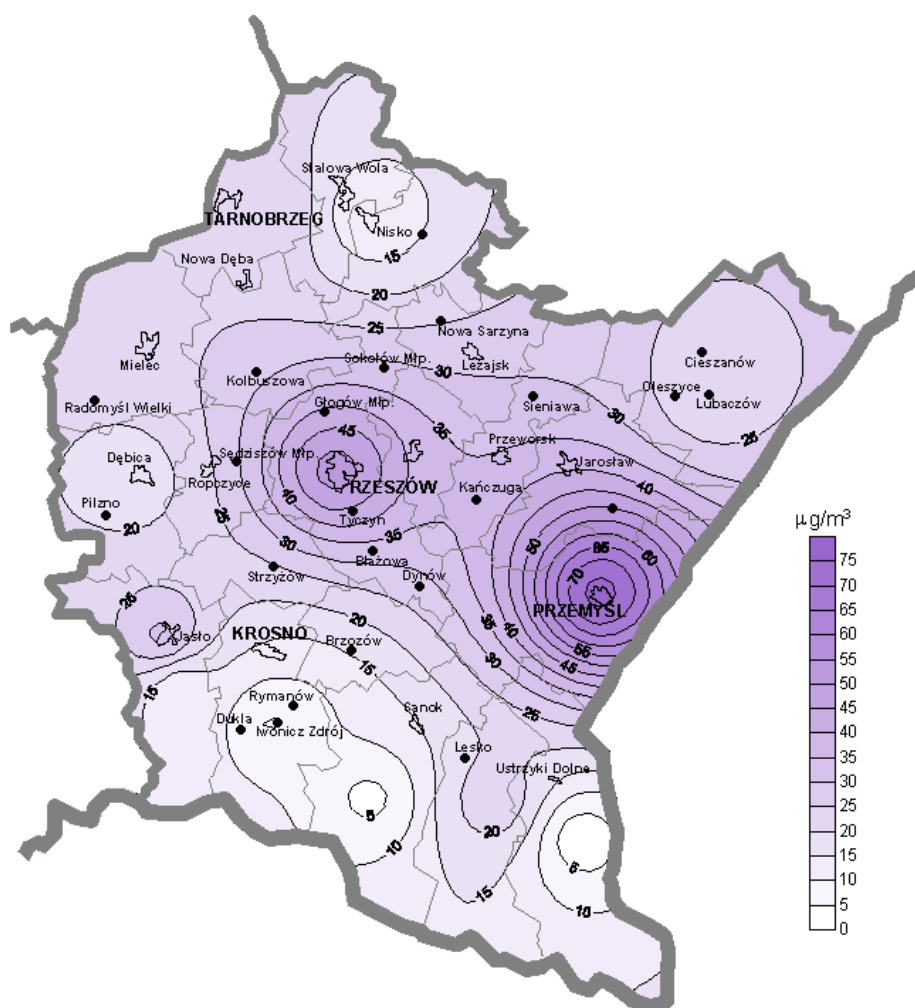
– źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim” opracowane przez WIOŚ Rzeszów

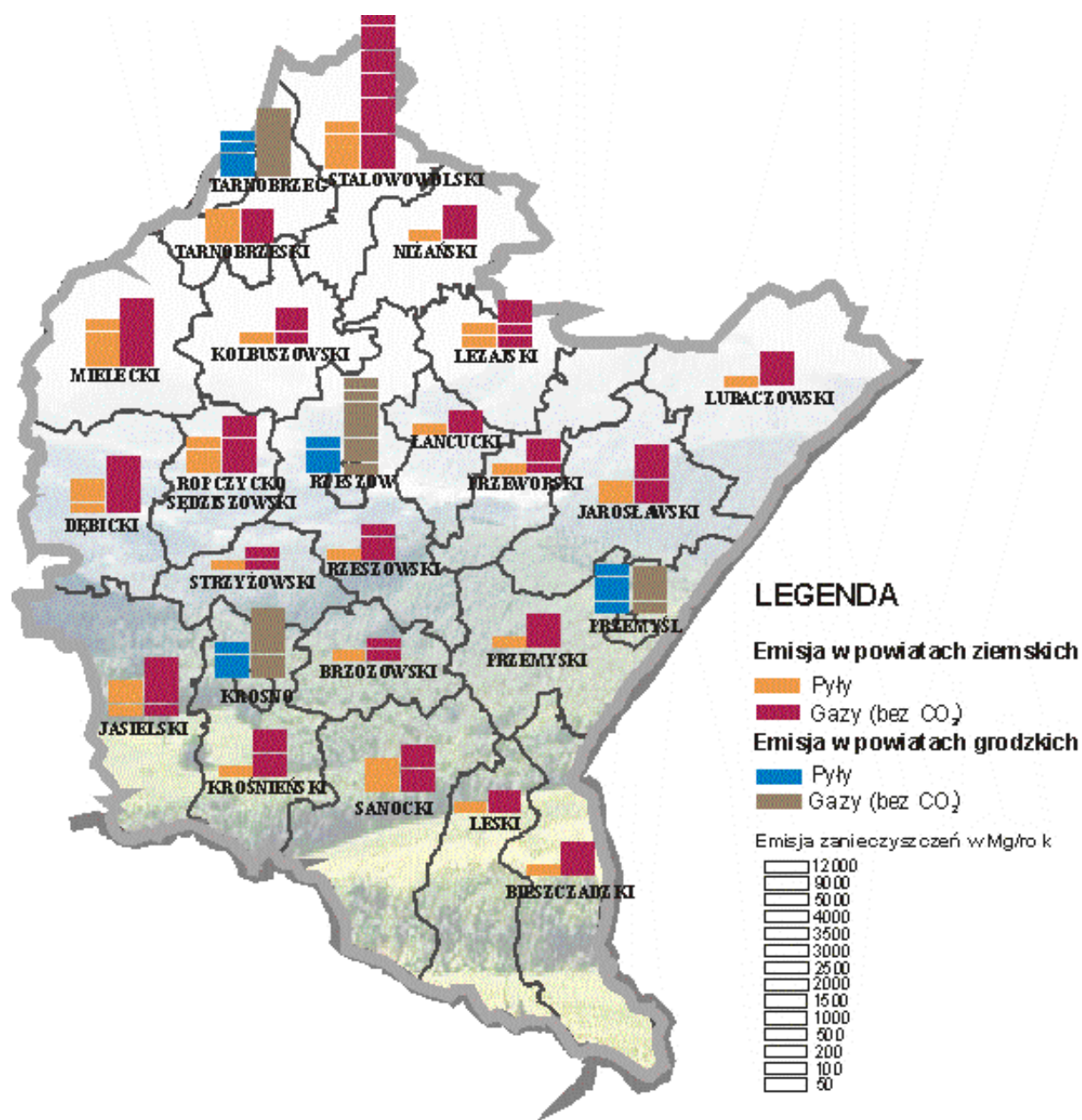
Rys. nr 7
OBCIĄŻENIE POWIERZCHNIOWE POWIATÓW WOJ. PODKARPACZKIEGO ZANIECZYSZCZENIAMI Z MOKREJ DEPOZYCJI –
źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim” opracowane przez WIOŚ Rzeszów

Rozkład stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM10 w 2003 roku
na terenie województwa podkarpackiego

Rys. nr 8

Rozkład stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego – źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim” opracowane przez WIOŚ Rzeszów

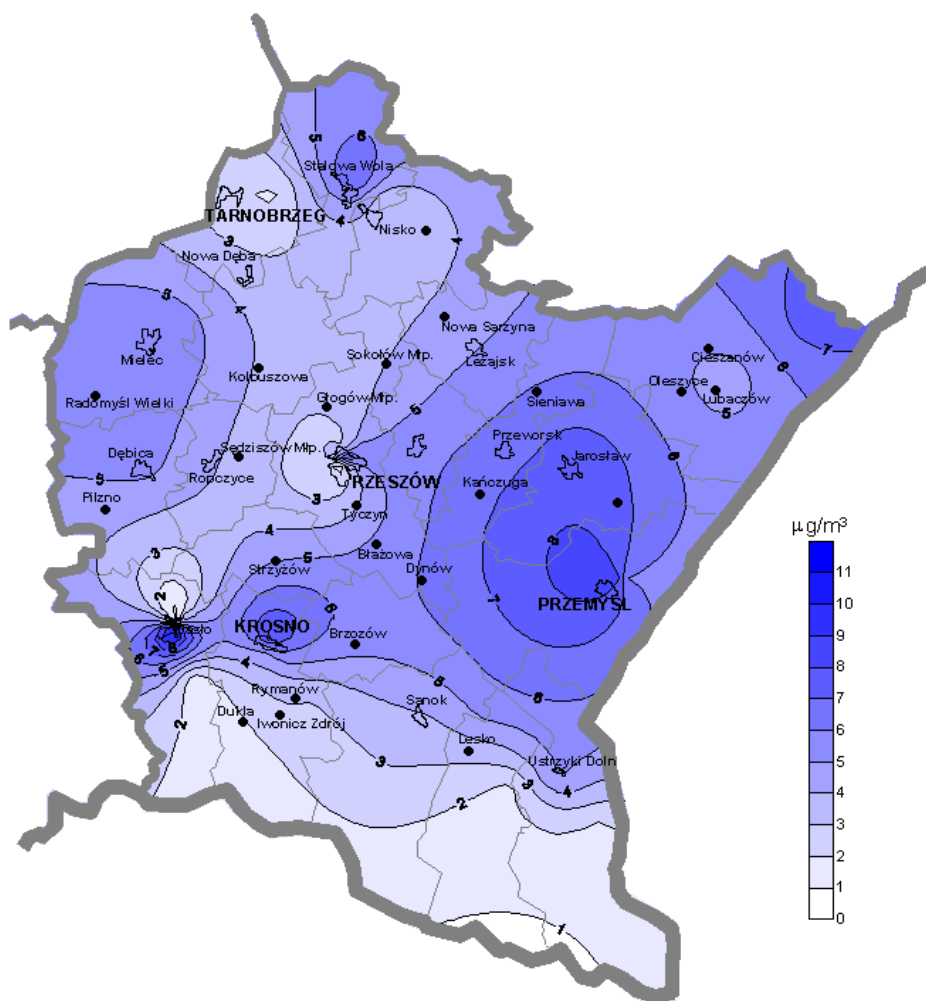

Rys. nr 9

Emisja zanieczyszczeń – źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim” opracowane przez WIOŚ Rzeszów

Mapa nr 1.I

Rozkład stężeń średniorocznych dwutlenku siarki w 2003 roku
na terenie województwa podkarpackiego

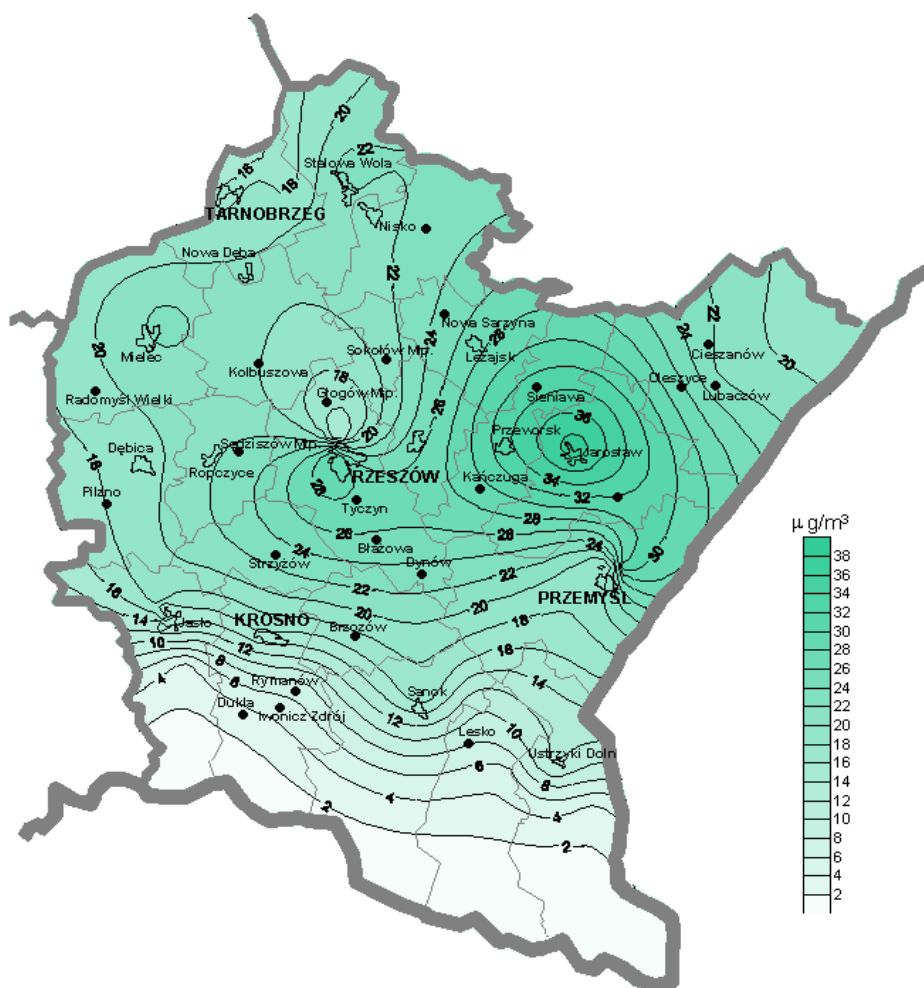

Rys. nr 10

Rozkład stężeń średniorocznych dwutlenku siarki – źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim”
opracowane przez WIOŚ Rzeszów

Mapa nr 2.I

Rozkład stężeń średniorocznych dwutlenku azotu w 2003 roku
na terenie województwa podkarpackiego

Rys. nr 11
Rozkład stężeń średniorocznych dwutlenku azotu – źródło „Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim”
opracowane przez WIOŚ Rzeszów

Wydawca: Wojewoda Podkarpacki

Redakcja: Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Wydział Prawny i Nadzoru
Rzeszów, ul. Grunwaldzka 15, pok. 234 i 245, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1234 i 1245,
e-mail: redakcja@rzeszow.uw.gov.pl

Skład komputerowy: Zakład Usług Informatycznych Wojewódzkiego Ośrodka Informatyki - TBD w Rzeszowie
ul. Grunwaldzka 15, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1226, pok. 226
e-mail: dziennik@uw.rzeszow.pl

Druk: Zakład Obsługi Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie
Rzeszów, ul. Grunwaldzka 15, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1020, pok. 20

- **Prenumerata i rozpowszechnianie** Dzienników Urzędowych Województwa Podkarpackiego: Dział Kadr i Organizacji
Zakładu Obsługi PUW w Rzeszowie,
tel.: (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1066, pok. 26a
- Zbiory Dzienników Urzędowych wraz ze skorowidzami wyłożone są do powszechnego wglądu w Wydziale Prawnym i Nadzoru,
w pokoju 245 w godzinach pracy Urzędu.

Tłoczono z polecenia Wojewody Podkarpackiego z dnia 4 października 2005 r.
